

LLATINOAMERICANA

mundial

2008

La política s'ha mort...

Visca la Política!

**La nostra portada:
La política s'ha mort... Visca la política!
de Maximino Cerezo Barredo**

Davant la vella política, decebedora i decadent, brota una vida nova, disposada a volar el somni de la utopia de l'eterna humana polis renovada, a la mida dels somnis que alimenten.

Malgrat que el desànim s'estén davant dels molts desencisos de la política real, reivindicuem que, en aquesta com en qualsevol hora, el compromís polític forma part de l'ésser humà integral, imprescindiblement. Volem continuar somiant plens de realisme.

Enguany recordem...

Cercan's a Wikipedia, l'enciclopèdia, ves a <http://es.wikipedia.org> i busca "Agenda Latinoamericana Mundial", i mira els resultats. O fes una ullada a [Google.com](http://www.google.com) i busca "Agenda Latinoamericana", "Monseñor Romero", "Serviciobíblico", "Pedro Casaldàliga", "Maximino Cerezo Barredo", "Leonardo Boff"... i ens trobaràs en els primers llocs.

Augmentem el nombre de concursos convocats i publicats, alguns dels quals ja s'han convertit en tradició, en camps molt variats: literatura militant, relacions de gènere, ecologia, relectura bíblica, teologia, compromís jurídic en favor dels pobres... Tot això gràcies a les entitats convocants. Estem oberts al patrocini d'altres concursos per part d'altres entitats.

L'Arxiu telemàtic de l'Agenda Latinoamericana: Començat fa dos anys, ja està en línia plenament actiu oferint els materials que l'Agenda ha produït en els seus disset anys d'existència, en dos idiomes, català i castellà. Que així queden a disposició pública permanent. Els animadors de comunitats, mestres, professors, agents de pastoral... que desitgin preparar una activitat de formació, una reflexió, un debat amb el seu grup o comunitat, podran apropiari-se dels materials, cercant-los per tema, títol, autor, any d'edició... Veieu la pàgina 238.

Els **Serveis Koinonía**, han sobrepassat els dos milions i mig de visites al portal (la quarta part del total calculat de visites) i continua oferint calladament el seu servei, amb les seves seccions bíblica, teològica, litúrgica, martirologi, Romero, Casaldàliga, Cerezo... amb el seu ritme de "baixa freqüència"... Els sosté i patrocina aquesta Agenda Latinoamericana.

Dades personals

Nom:

Adreça:

.....

.....

Població: C.P.:

Comarca i País:

☒ a casa:

☒ a la feina:

Adreça electrònica:

DNI núm.:

Passaport núm.: Grup sanguini i RH:

En cas de pèrdua aviseu a:

.....

.....

En cas d'urgència o accident aviseu a:

.....

.....

<http://latinoamericana.org>
<http://agenda.latinoamericana.org>

És el «portal» de l'Agenda, el seu complement a internet. Adreceu-vos-hi per saber sobre l'Agenda més enllà de la seva publicació en paper un cop l'any. Hi podreu trobar les convocatòries dels concursos, la publicació dels seus resultats, i qualsevol novetat al respecte.

Usant l'entrada a «l'arxiu telemàtic de l'Agenda» (cfr. pàg. 238), també hi podreu **llegir o copiar els mateixos textos** de l'Agenda, tant de l'any en curs (a partir del mes de febrer) com dels anys anteriors.

Més: si voleu que us avisin de qualsevol novetat (nou material, campanya militant, novetat bibliogràfica important...) que poguéssim fer disponible a la Pàgina de l'Agenda, subscriuiu-vos (gratuïtament) a «Novedades Koinonia», que en breus correus setmanals o quinzenals us comunicarà només les novetats (sense enviar-les, només avisant, sense carregar la vostra bústia). Subscriuiu-vos-hi a: <http://servicioskoinonia.org/informacion/index.php#novedades>; allà mateix qualsevol moment també us hi podreu donar de baixa. Si no ho aconseguiu, escriviu a l'adreça que apareix en el portal. Trobareu més informació de la campanya i dels materials que la Comissió de l'Agenda i els COR fan a Catalunya i a Llatinoamèrica a:

<http://www.llatinoamericana.org>

© José María VIGIL i Pere CASALDÀLIGA
Apdo 0823-03151 / Panamà / República de Panamà
agenda@latinoamericana.org ☎ 507-264.18.11
Diseny: José Mª Vigil, Diego Haristoy i Mary Zamora
Portada i dibuixos: Maximino Cerezo Barredo
Pàgines: <http://agenda.latinoamericana.org> o <http://latinoamericana.org>
<http://servicioskoinonia.org/agenda>

Aquesta llista d'editors
està disponible i sempre actualitzada a:
<http://latinoamericana.org/2008/editores>

Hi col·labora:

Per aquesta edició:

Comissió de l'Agenda Llatinoamericana de Girona i Comitè Oscar Romero de Barcelona
(coordinant 5 comitès de Catalunya) - Tel.: (34) 972 219 916 / (34) 933 498 803
Traducció: Josep Domènech (portuguès) i Carles Serra (castellà i italià)
Dipòsit Legal: GI-1004/2007
Imprimeix: Impremta Pagès - Tel. 972 420 107 - Anglès (La Selva) GIRONA

L'Agenda Llatinoamericana'2008 també l'editen/distribueixen les següents entitats:

CANADÀ-EUA (en anglès)

Social Justice Committee of Montreal / 1857 de
Maisonneuve W / MONTREAL, Quebec, Canadà H3H 1J9
/ Tel.: (1-514)-933.67.97 / Fax: 1-514-933.95.17 /
sjc@web.ca / www.s-j-c.net / Toll-free: 1-877-933-
6797.

Ecumenical Taskforce for Justice in the Americas / PO Box
65899 Station F / VANCOUVER, BC, Canadà V5N 5L4 /
etfja@telus.net / Tel. 604-875-9218

ESTATS UNITS (en anglès i en espanyol)

EPICA / 1470 Irving St, NW / WASHINGTON, DC 20010 /
1-202-332-0292 / epicainfo@epica.org / www.epica.org

MÈXIC

Llibreria de les CEBs, Comunidades Eclesiales de Base /
Tenayuca 350, Col. Santa Cruz Atoyac / 03310 MÈXICO
DF / Tel.: (52-55)-56 88 63 36 / Fax: (52-55)-56 01 43
23 / ceb_libreria@prodigy.net.mx

MCCLP-APD / Guanajuato 51-C, Dpto. 301, Col Roma
/ 06700 MÈXICO DF / Tel-fax: (52-55)-564.98.85 /
danrogu@prodigy.net.mx

GUATEMALA

Centre Claret / Apdo 29-H, Zona 11 / 01911-GUATEMALA /
Tel.: 502-2-478.65.08 i 78.49.66 / Fax: (502)-278.41.95
/ cmff_peronia@hotmail.com / cmfguate@intelnet.
net.gt

EL SALVADOR

Missioners Claretians / Pasaje Los Almendros, 19 /
ARMENIA (Sonsonate, El Salvador) / Tel-fax: 503-
452.16.19 / teologiarmenia@navegante.com.sv
Missioners Claretians / Parròquia Corazón de María /79
Ave. Sur, 200 / Colònia Escalón / SAN SALVADOR
/ Telèfons: (503)-263.54.60 i 264.55.85 /
corazondemaria@integra.com.sv
També a les llibreries de la UCA de SAN SALVADOR.

HONDURES

Guaymuras / Apt. 1843 / Fax: (504)-38.45.78/
editorial@sigmanet.hn / TEGUCIGALPA
Familia Dominicana / Apt. 2558 / Tel. (504) 550.62.65 /
fradohon@yahoo.com / SAN PEDRO SULA
Llibreria Caminante / 4 carrer, 10 Av., Barri Guamilito /
(504) 557.5910 / libreriacaminante@sulanet.net / SAN
PEDRO SULA

CUBA

Centre Ecumènic Martin Luther King / L'HAVANA /
mlking@infomed.sld.cu

REPUBLICA DOMINICANA

Amigo del Hogar / Apt. 1104 / SANTO DOMINGO / Tel.:
(1-809)-542.75.94 / Fax: (1-809)-565 42 52 / amigo.
hogar@codetel.net.do

PUERTO RICO

Guerra Contra el Hambre / Apt. 8698 / CAGUAS / Tel. i
Fax: (1-787)-747.57.67 / PUERTO RICO 00726-8698 /
gcontraelhambre@prw.net

NICARAGUA

Fundació Verapaz / Costat Nord dels Jutjats / Reparto
Belmonte. Casa 54 / Apartat P-177 / MANAGUA /
Telefax: (505)-265.06.95 i 265.22.48 / revista_
alternativas@hotmail.com

COSTA RICA

Centre Bíblic «Para que tengan vida» / SAN JOSÉ / Tel.:
(506)-222.50.57 / gonzalomateocmf@yahoo.es
Guillermo Meléndez / SAN JOSÉ / Tel.: (506)-254-53.74 /
gmomel@racsa.co.cr
Pares Dominics / Església de la Dolorosa / SAN JOSÉ / Tel.
(506)-222.27.14 / dolorosa@racsa.co.cr
Llibreria Catòlica / Apt. 3187 / 1000-SAN JOSÉ / Tel.:
(506)-222.57.29

PANAMÀ

Directament a: agenda@latinoamericana.org

VENEÇUELA

Missioners Claretians / CARACAS / Tel. 2380164 /
marinopd@cantv.net / marino1940@gmail.com
Acció Ecumènica Tel. 860.15.48 / Fax: 861.11.96 /
eku@cantv.net

Carmelites Vedrunes / Tel. 632 9451. Fax 63306/
amsariego@cantv.net

Distribuidora de Estudios C.A. Tel: 562.58.18 /
Fax:561.82.05 / estudios@etheron.net

FUNDALATIN / Tel. 953.5976 / Fax: 284.65.56 /
fundalatin@cantv.net

Institució Teresiana / Tel. 562.42.48 / Fax: 5518571 /
sedeitven@cantv.net

Edicions El Pueblo / Tel-Fax: 451.65.96 /
edipueblo@cantv.net

Missioneres de la Immaculada Concepció Tel-Fax:
284.92.26 / micflorestaeconomia@cantv.net

Moviment Juvenil ANCLA / Tel-Fax: 322.75.68 /
anclacmf@cantv.net

Fe y Alegría, Zona Central, VALENCIA/ Tel. 0241-868.40.01
/ fyazonacentral@cantv.net

Vicariat Apostòlic de Tucupita / Tel. 0287-7212.244Fax:
0287-7211.812 / vicartu@cantv.net

Germanes de l'Àngel de la Guarda Tel. 551.16.61 Fax:
551.14.77 / tgalende@hotmail.com

Missioneres Claretianes Tel. 238.03.02 / Fax: 235.58.90 /
misclar@cantv.net

Germans Maristes: Tel.: 3210333 / landelino@gmail.com

COLÒMBIA

Fundació Editors Verbo Divino / BOGOTÀ, D.C. /
directorfevd@etb.net.co

Distribució i Llibreria: Avinguda 28 Núm. 37 a 45 (Barri
La Soledad) / PBX 268 66 64 Fax: 368 81 09 /
fevdcol@unete.com / BOGOTÀ, D.C.

Llibreria: Av. 28 Núm. 37-45 (Barri La Soledad) / PBX 268
66 64 Fax: 368 81 09 / fevdcol@etb.net.co / ventasoledad@feverbodivino.com / BOGOTÀ, D.C.

Llibreria: Ctra. 66 Núm. 34-92, Local 202 (Barri
Conquistadores)/ Tel. 265 62 48 / Telefàx: 316 01 88 /
libreriaavdmed@epm.net.co / MEDELLÍN.

EQUADOR

Llibreria Verbo Divino / Avda. Veintimilla 840 i Juan León
Mera / QUITO / Tel. (593)-2-222.20.31 / Fax (593)-2-

252.77.80 / libreria@verbodivino-ecu.org
Llibreria Verbo Divino / Av. 9 de Octubre 1201 i
Guayas / MACHALA / Tel./Fax: (593)-7)960.430 /
lvdmachala@verbodivino-ecu.org

PERÚ

Red Educativa Solidaria / Carrer Loa 160 / Ancón - LIMA /
redperu2001@yahoo.es / lima4balarezo@yahoo.es

BOLIVIA

Movimiento Franciscano de Justicia y Paz / Casilla 827 /
COCHABAMBA / Bolívia / Tel-Fax: (591)-42-251177 /
oficinacentral@Movfra-JPIC-Bol.org / www.Movfra-JPIC-
Bol.org

ARGENTINA

Centro Nueva Tierra / Piedras núm. 575 PB / 1070 BUENOS
AIRES / Tel-Fax: (54)-1-342.08.69 / cnt@nuevatierra.
org.ar

PARAGUAI

Pastoral Juvenil Salesiana / Don Bosco 816 amb Humaitá /
Casella 587 / 1209-ASUNCIÓN / Tel.: (595)-21-448 422,
443 957 Fax: 449 160 / dpjpar@webmail.pla.net.py /
boletin@webmail.com.py

URUGUAI

OBSUR, Observatorio del Sur / José E. Rodó 1727 / Casella
6394 / 11200-MONTEVIDEO / Tel.: (598)-2-409.0806 /
Fax: 402.0067 / obsur@adinet.com.uy

XILE

ECCLA, Ediciones y Comunicaciones Claretianas / Zenteno
764 / Casella 2989 / SANTIAGO-21 / Tel.: (56)-2-
695.34.15 / Fax: 695.34.07 / eccla@eccla.cl

BRASIL (en portuguès)

Comandes al (11) 3824.0149, o al 0800-772.8585
(gratuït), o mireu a www.latinoamericana.org/brasil

ESpanya

25 comitès de solidaritat, coordinats pel: Comitè Oscar
Romero / Patricio Frontiñán s/n / 50004-SARAGOSSA
/ Tel.: (34)-976.43.23.91 / Fax: 976.39.26.77 /
zaragoza@comitesromero.org / www.comitesromero.org

CATALUNYA (en català)

Comissió Agenda Llatinoamericana / Santa Eugènia 17 /
17005-GIRONA / Tel.: 34-972.21.99.16 / llatinoamerica
na@solidaries.org

Comitè Oscar Romero / Passeig Fabra i Puig 260, 2on 2a /
08016 BARCELONA / Tel.: (34)-933-498803 / fax: 933-
405834 / cor-bcn@teletelne.es

SUÏSSA (diversos idiomes):

Librairie Latino-américaine Nueva Utopía / Rue de la
Grand-Fontaine 38 / CH-1700 FRIBOURG / Tel-Fax: (41-

**Els continguts d'aquesta agenda són propietat del Poble llatinoamericà,
el qual dona permís per copiar, citar, reproduir i difondre'ls lliure i no comercialment.**

Índex temàtic de continguts

Entrada

Visió de conjunt de l'Agenda, <i>José María Vigil, Panamá</i>	8
Introducció, <i>Pere Casaldàliga, São Félix do Araguaia, Mato Grosso, Brasil</i>	10
Aniversaris majors del 2008.....	12
Premis i Convocatòries.....	14

I. VEURE

Anàlisi de conjuntura: El renaixement de la política, <i>José Comblin, Brasil</i>	22
La decepció davant la política. <i>Néstor da Costa, Montevideo, Uruguai</i>	26
Els blocs polítics al món, <i>François Houtart, Bèlgica - Amèrica Llatina</i>	28
Democràcia a mig camí, <i>Alfredo Gonçalves, Paraguai- Brasil</i>	30

II. JUTJAR / SOMNIAR

L'ésser humà com a ésser polític, <i>Claudia Korol, Buenos Aires, Argentina</i>	32
La dimensió actualment mundial de la política, <i>Daniel Innerarity, Saragossa, Espanya</i>	34
Política i ideologia, <i>Pedro Ribeiro de Oliveira, Juiz de Fora, Brasil</i>	36
Crítica a la política del poder econòmic, <i>João Pedro Stédile, São Paulo, Brasil</i>	38
Política i mercat. <i>Wim Dierckxsens, San José, Costa Rica</i>	40
Sobre política i jardineria, <i>Rubem Alves, Campinas SP, Brasil</i>	42
L'analfabet polític, <i>Bertold Brecht</i>	43
Súbdits o ciutadans?, <i>Josep Maria Terricabras, Girona, Catalunya</i>	44
Els molts camins de la política, <i>Chico Whitaker, São Paulo, Brasil</i>	46
Política femenina, política feminista o simplement política?, <i>Ivone Gebara, Brasil</i>	66-gen
Política i cultures, <i>Paulo Suess, São Paulo, Brasil</i>	78-feb
Visió ecològica de la política, <i>Manuel Gonzalo, Buenos Aires, Argentina</i>	90-mar
Política i religió, <i>Eduardo de la Serna, Quilmes, Argentina</i>	102-abr
Fe i política, <i>Leonardo Boff, Petrópolis, Brasil</i>	116-mai
Mística i política, <i>Frei Betto, São Paulo, Brasil</i>	128-jun
Fora de la política no hi ha salvació, <i>Frei Gilvander Moreira, São Paulo, Brasil</i>	142-jul

Punts calents

Canvi climàtic: emergència planetària, <i>Víctor Viñuales Saragossa, Espanya</i>	154-ago
--	---------

El repte de la pobresa massiva urbana, <i>Daniele Moschetti, Nairobi, Kènia</i>	166-set
Paraguai: entre el continuïsm i el canvi, <i>Dionisio Gauto, Asunción, Paraguai</i>	180-oct
Agrocombustibles, <i>Horacio M. Carvalho, Curitiba, Brasil</i>	192-nov

III. ACTUAR

El multiforme compromís polític, <i>Frei Betto, São Paulo, Brasil</i>	210
Política en temps d'eleccions i a tothora, <i>Prelatura de São Félix do Araguaia</i>	211
Banc del Sud, <i>Raúl Zibechi, Montevideo, Uruguai</i>	212
Refundar la política, <i>Javier Díez Canseco, Lima, Perú</i>	214
Vers un periodisme d'intermediació, <i>José I. López Vigil, Lima, Perú</i>	216
Dones transformant l'economia, <i>REMTE, Magdalena León, Quito, Equador</i>	218
Joventut i política en la postmodernitat, <i>Jorge Boran, São Paulo, Brasil</i>	220
Política participativa, exercici de ciutadania, <i>Dom Demétrio, Jales, Brasil</i>	222
Ciutadania i sobirania, no assistencialisme, <i>Ivo Poletto, Brasil</i>	224
Programa de formació política i ciutadana, <i>Provinciales Jesuitas de A.L.</i>	226
Prendre partit, una experiència amb l'Agenda Llatinoamericana, <i>Irene Casellas, Girona, Catalunya</i>	228

Premis en els concursos

Conte Curt Llatinoamericà: Desenterrar el passat, <i>Guido de Schrijver, Bèlgica</i>	230
Pàgines Neobíbliques: Un miracle d'avui, <i>María Baffundo, Montevideo, Uruguai</i>	232
Gènere: Amb el feminisme avança la Humanitat, <i>Guitté Hartog, Puebla, Mèxic</i>	234
El planeta blau, <i>Antonio Pérez Esclarín, Caracas, Veneçuela</i>	235

Final

El cinema, finestra a la política. Recursos pedagògics, <i>Martín VALMASEDA, Guatemala</i>	236
Varis	238
«Serveis Koinonía».....	240
Punt de trobada: Comunicacions dels lectors	242
Qui és qui?	244
Adreces de contacte dels Comitès Cristians de Solidaritat	246
Directori.....	248-258

Visió de conjunt de l'Agenda Latinoamericana-mundial'2008

Feliç Any Nou 2008!

Una vegada més –i ja en són 17!– a tots els que formem aquesta gran família internacional reunida i convocada per aquestes grans opcions que anomenem “llatinoamericanes” –encara que vagin molt més enllà del nostre Continent-, els dediquem amb molt d'afecte aquesta nova edició de l'Agenda, la del 2008.

Com a «agendes», n'hi ha de molt millors que aquesta, òbviament. El millor de la nostra no és en el substantiu, sinó a l'adjectiu: «llatinoamericana» (que com ja hem dit, no es refereix a una geografia física, sinó 'espiritual...'). Allò específic de la nostra Agenda és presentar, suggerir, mostrar per on va l'esperança llatinoamericana, combinant-la cada any amb una temàtica pedagògica.

Com anunciàvem en l'edició passada, la Política constitueix aquesta vegada l'eix de l'enfocament d'aquesta edició del 2008. En aquesta hora de cansament, de decepció fins i tot, d'abandonament per part de molts, volem insistir en la importància del compromís polític per a qualsevol ésser humà.

La “introducció fraterna” d'en Pere Casaldàliga, com sempre, presenta el tema i obre l'Agenda.

La galeria dels aniversaris maritirials majors de l'any 2008, la relació de premis concedits per a les convocatòries de l'any passat, i les noves (deu!) convocatòries per al 2009, completen l'**entrada** d'aquesta edició.

Impertorbablement fidels a la “metodologia llatinoamericana”, comencem amb un **VEURE** la realitat mitjançant l'anàlisi de conjuntura del mestre Comblin. Altres dades i aportacions completen aquest **VEURE** la realitat inicial.

La part del **JUTJAR**, reuneix el punt de vista dels especialistes més qualificats –del Continent i més enllà- jutjant la política des del ventall més ample de punts de vista que les dimensions d'aquesta obra ens permeten.

Reclamem la nostra atenció sobre uns pocs **PUNTS CALENTS** que destaquem.

La tercera sessió, la de l'**ACTUAR**, aborda experiències realitzades, o suggeriments per a l'acció.

L'Agenda conclou amb la **secció final** habitual: els textos premiats en les categories de “Conte curt llatinoamericà”, “Pàgines neobíbliques” i “Perspectiva de gènere” dels nostres concursos, un ventall de recursos pedagògics sobre el tema, diversos afers menors, la referència als Serveis

Koinonía –patrocinadors d'aquesta agenda- i l'infaltable “Punt de trobada” amb els lectors.

L'**Agenda del proper any 2009** és probable que tingui com a lema aquesta altra exclamació-invítació: “Visca la Utopia Social!”. En aquest temps en què tants declaren mortes a les ideologies i consideren a les utopies coses del passat, nosaltres en reclamem la seva vigència, ja que sense elles no és pas possible una vida humana plena i una vida social digna. Potser, les utopies dels temps passats podran canviar de nom, o tal vegada, amb el pas del temps s'hagin pogut transformar i adoptar un rostre diferent, però nosaltres afirmem que les grans utopies d'aquestes dècades passades no han mort, i, sigui quina sigui la forma com se les anomeni, segueixen essent en essència allò pèl qual van lluitar els millors dels qui ens van precedir. Nosaltres volem seguir semblant, amb fidelitat, a la rega que ells van obrir.

Esperem els vostres comentaris, suggeriments i fins i tot crítiques, per ajudar-nos a programar la propera edició. Gràcies, des d'ara mateix.

Fraternalment/sororalment,

José María VIGIL

Ús pedagògic de l'agenda

A més de ser per a ús personal, aquesta Agenda està pensada com un instrument pedagògic per a comunicadors, educadors populars, agents de pastoral, animadors de grups, militants...

Els textos són sempre breus i àgils, presentats sota el concepte pedagògic de la "pàgina-cartell", pensada i diagramada de manera que, fotocopiada directament, es pugui repartir com a "material de treball" a l'escola, a la reunió de grup, a l'alfabetització d'adults, o exposada en el taulell d'anuncis... També, perquè aquests textos es puguin transcriure al butlletí de l'associació o a la revista del lloc.

La presentació dels textos es regeix per un criteri "econòmic" que sacrifica una possible estètica d'espais blancs i il·lustracions a favor d'un volum de missatge més gran. La manca de més espais blancs per anotacions (per poder mantenir el preu popular) es pot substituir enganxant-hi cintes adhesives. També se li pot afegir una cinta com a registre, i anar retallant el cantó de la fulla de cada dia per tenir una localització instantània de la setmana en transkurs.

Ecumenisme

Aquesta agenda es regeix per un "ecumenisme de suma", no "de resta". Per això no elimina allò propi dels catòlics ni el que és específic dels protestants, sinó que ho reuneix. Així, en el "santoral" les commemoracions protestants s'han "sumat" a les

catòliques. Quan no coincideixen, la protestant és en cursiva. Per exemple, l'Església catòlica celebra l'apòstol Pere el 22 de febrer ("la càtedra de Pere"), i les Esglésies protestants ho fan el 18 de gener ("la confessió de Pere"); les diferències es poden distingir tipogràficament.

Gentilment, el bisbe luterà Kent Mahler ens va presentar en aquestes pàgines, en una edició anterior, els "sants protestants".

L'Agenda és aconfessional i, sobretot, macroecumènica: s'emmarca en aquest món de referències, creences, valors i utopies comú als Pobles i homes i dones de bona voluntat, que els cristians anomenem "Regne", però que compartim amb tothom en una recerca fraterna i humilment servicial.

Les llunes

La nostra agenda expressa les fases de la lluna en l'hora llatinoamericana, més concretament en l'hora "andina" (la de Colòmbia, Equador, Perú, Xile) amb una diferència de cinc hores respecte la GMT anomenada "universal".

Una obra no lucrativa

A molts països aquesta Agenda l'editen organismes i entitats populars, institucions sense ànims de lucre, que destinen els beneficis que obtenen de la venda de l'Agenda als seus objectius de servei popular o de solidaritat. Aquests centres fan constar el caràcter no lucratiu a l'edició corresponent.

En qualsevol cas, l'Agenda

Llatinoamericana com a tal, en la seva coordinació central, també és una iniciativa no lucrativa, que va néixer i es va desenvolupar sense l'ajuda de cap agència. Els ingressos generats per l'Agenda, després de retribuir adequadament l'esforç de les firmes que hi escriuen, es dediquen a obres de comunicació popular alternativa i de solidaritat internacional.

Com els "Serveis Koinonía", atesos permanentment i en millora constant, d'accés mundial gratuït; la Col·lecció "Temps Axial", i alguns dels premis finançats per l'Agenda, en són els casos més coneguts.

Una agenda col·lectiva...

Aquesta és una obra col·lectiva. Per això ha recorregut aquest camí i avui és el que és. Continuarem rebent agraïts els suggeriments, materials, textos, documents, novetats bibliogràfiques... que ens vulgueu fer arribar, per confeccionar l'Agenda de l'any 2009...

Acollirem i farem un espai en aquestes pàgines a aquelles entitats que vulguin oferir el seu servei al Continent patrocinant algun premi o concurs per estimular qualsevol aspecte de la nostra consciència continental.

Així continuarà essent una "obra col·lectiva, un patrimoni comunitari, un anuari antològic de la memòria i l'esperança del Continent espiritual...".

LA POLÍTICA S'HA MORT... VISCA LA POLÍTICA!

El gran personalista cristià Emmanuel Mounier declara: "Tot és polític, encara que allò polític no ho sigui tot". Fabio Konder Comparato, jurista i militant, malgrat les greus decepcions que ha sofert amb la política, afirma categòricament: "Fora de la política, no hi ha salvació". Gilvander Moreira fa la mateixa afirmació en aquesta Agenda. Diversos instituts espanyols, especialistes en joventut, van constatar en una enquesta que el 60% del jovent no sent cap interès per la política. El poble senzill de les nostres regions de l'interior del Brasil parlava i parla de la política, a priori i a posteriori, com d'un mal: "estar polític" amb algú és estar-hi renyit.

En què quedem? Política sí o política no?

En aquesta Agenda Llatinoamericana Mundial del 2008, després de parlar de democràcia a l'Agenda 2007, creiem més que oportú parlar de la política.

Cal reconèixer que la decepció que ha vingut provocant la política, pràcticament a tots els països, crea una actitud de desconfiança, de menyspreu i fins i tot d'indignació envers la política. Quines en són les causes? Desgraciadament és fàcil enunciar-les: els escàndols de corrupció i nepotisme, la falsedat de les promeses electorals, les aliances espúries, la inèrcia interessada de les oligarquies nacionals, la submissió de governs i polítics a la macrodictadura del capitalisme neoliberal...

L'experiència col·lectiva, a gairebé tots els països, sobretot al Tercer Món, és d'un ball de sigles que encobreixen, totes elles, la mateixa pseudopolítica regnant en el poder, en el lucre, en el privilegi. De la política se n'ha fet un negoci, el recurs de les elits que es van succeint, sempre les mateixes, obertament a la dreta, consagrant l'estatu quo. Diu l'acudit: "Ja n'hi ha prou de fer política amb la política! Deixeu-la per allò que és: per fer negocis!".

Aquesta política cal que mori. Mundialment ja és una política morta per a la societat que vol viure humanament i construir un futur autènticament democràtic, participatiu, humanitzador, sense aquestes desigualtats que clamen al cel. L'economia creix però alhora també ho fa la desigualtat. Els plans estructurals d'ajustament, exigits als països pobres, des de la política en exercici, han fracassat, suposant molt de dolor, molta misèria i fins i tot molta sang. Stiglitz escriu al seu llibre *Cómo hacer que funcione la globalización*: "L'actual procés de globalització està provocant uns resultats desequilibrats tant entre països com a dintre seu. Es crea riquesa, però hi ha massa països i persones que no en comparteixen els seus beneficis (...) Aquests desequilibris globals són moralment inacceptables i políticament insostenibles". S'ha afirmat oportunament que la desigualtat assassina la mundialització; i

es fa una convocatòria per a un procés múltiple en llocs i en maneres al servei d'una "mundialització equitativa", que reparteixi el benestar i que suprimeixi la misèria.

De la política se n'ha de fer un exercici bàsic de ciutadania. La ciutadania és el reconeixement polític dels drets humans. Perquè som humanitat som societat. El filòsof italià Giorgio Agamben afirma: "La separació entre allò humà i allò polític que estem vivint actualment és la fase extrema de l'escissió entre els drets de l'home i els drets del ciutadà".

La nostra Agenda fa un recorregut per la història de la política. Confronta l'exercici de la política real amb els drets humans, amb la ciutadania, amb les cultures, amb la laicitat i el diàleg interreligiós, amb l'ecologia, amb els mitjans de comunicació. Aquesta política real té a les mans la manipulació de l'opinió pública i "la colonització de les subjectivitats". Per a la majoria de la humanitat és una política que cal que es mori, que ja és una política morta. I, això no obstant, la política, l'altra política, no pot morir, precisament perquè la humanitat no pot viure sense ella. La política és l'organització de la vida humana, el procés de la societat. La política és més que una dimensió, acapara totes les dimensions de la vida social.

Denunciant a la nostra Agenda la política iniqua, reivindicuem la veritable política. Una política "altra", de justícia, de transparència, de servei, de participació. Programada i viscuda localment i mundialment. Renovant les instàncies tradicionals, les majories caduques i injustes, i propiciant instàncies noves. Formant políticament la ciutadania. Suggestint actituds, processos, campanyes; ajudant a cercar solucions. Ja sabem que "agenda" és "allò que s'ha de fer". Aquesta edició de la nostra Agenda, doncs, vol ajudar a pensar i a assumir allò que cal fer per tal que la política visqui, ressuscitada, lluny dels "sepulcres blanquejats" i sigui una política humana i humanitzadora.

Amb Max Weber, volem distingir entre la política com a professió i la política com a vocació. Rubem Alves va escriure, en un memorable article *Sobre política y jardinería*: "De totes les vocacions, la política és la més noble... De totes les professions, la política és la més vil".

Diversos especialistes escriuen a la nostra Agenda, proporcionant informació i pistes d'acció, particularment en àrees més profanades o més oblidades: política i drets humans, la dona i la política, la política i els mitjans de comunicació, la política i el moviment popular, la política i les cultures, la política i la religió, la política i l'economia.

S'ha de somiar caminant. Volem i hem de ser polítics, fer política. Ens autoconvoquem per entrar, dones i homes, -i cada cop més les dones a les diferents esferes de la política-, adults i joves, tots compromesos i esperançats, en aquesta gran mobilització d'objectius, de fòrums, de campanyes, de realitzacions. Demanem, somiant alt, que la política sigui un exercici d'amor, la celebració diària d'una convivència veritablement humana. Una política fraterna. Un culte diari a la Humanitat i el millor culte al Déu viu. Volem ser polítics i fer política, sense neutralitat possible, sense equidistàncies hipòcrites. En el seu cèlebre discurs de la universitat de Lovaina, el màrtir Sant Romero d'Amèrica va afirmar: "Estar a favor de la vida o de la mort. Cada dia veig amb més claredat que aquesta és l'opció a seguir. En això no hi ha neutralitat possible. O servim la vida o som còmplices de la mort de molts éssers humans. Aquí es revela quina és la nostra fe: o creiem en el Déu de la Vida o usem el nom de Déu servint els botxins de la mort".

PERE CASALDÀLIGA

ANIVERSARIS MAJORS DEL 2008

1978: Trenta anys

- 10.1: Pedro Joaquín Chamorro, periodista, lluitador per les llibertats públiques contra la dictadura somocista.
- 18.1: Germán Cortés, militant cristià i polític, màrtir de la causa de la justícia a Xile.
- 29.5: Matança d'un centenar de quitxés a Panzós, Guatemala.
- 30.6: Hermógenes López, capellà, fundador de l'Acció Catòlica Rural, màrtir dels camperols guatemalencs.
- 20.7: Mario Mujía Córdoba, "Guigui", obrer, mestre, agent de pastoral, màrtir dels treballadors de Guatemala.
- 20.9: Francisco Luis Espinosa, sacerdot i companys màrtirs a Estelí, Nicaragua.
- 7.10: José Osmán Rodríguez, camperol Delegat de la Paraula, màrtir a Honduras.
- 20.10: Oliverio Castañeda de León. Màxim dirigent de l'Associació d'Estudiants Universitaris (AEU) de la Universitat de San Carlos de Guatemala. Assassinat brutalment davant de com a mínim 15 mil testimonis.
- 7.11: Antonio Ciani. Dirigent estudiantil de l'AEU a Guatemala. Capturat il·legalment quan sortia de casa seva cap a la Universitat de San Carlos de Guatemala. Continua desaparegut.
- 28.11: Ernesto Barrera, «Neto», sacerdot, obrer, màrtir de les comunitats de base salvadorenyes. Salvatgement torturat abans de ser assassinat amb altres companys laics de la pastoral obrera; entre ells, Valentín Martínez Piche.
- 11.12: Gaspar García Laviana, sacerdot, màrtir de les lluites d'alliberament del poble de Nicaragua.

1983: Vint-i-cinc anys

- 7.1: Felipe i Mary Barreda, militants cristians revolucionaris assassinats per la contrarevolució a Nicaragua.
- 23.1: Segundo Francisco Guamán, indígena quètxua,

màrtir de la lluita per la terra a l'Equador.

- 14.3: Marianela García Villas, advocada dels pobres, fundadora de la Comissió de Drets Humans d'El Salvador, màrtir de la justícia. Assassinada juntament amb 29 camperols/es a Guazapa pel batalló Atlacatl, quan investigava a petició de la Federació Internacional de DDHH (FIDH) i l'ONU.
- 15.4: Màrtirs camperols indígenes de Joyabaj, El Quiché, Guatemala.
- 14.6: Vicente Hordanza, sacerdot missioner al servei dels camperols, Perú.
- 17.6: Felipa Pucha i Pedro Cuji, camperols indígenes, màrtirs del dret a la terra a Culluctuz, Equador.
- 19.7: Yamilet Sequiera Cuarte, catequista, Nicaragua.
- 23.7: Pedro Angel Santos, catequista, màrtir de la fe i de la solidaritat amb el seu poble salvadorenc.
- 25.7: Luis Calderón i Luis Solarte, militants, màrtirs de la lluita dels "destechados" de Popayán, Colòmbia.
- 12.8: Margarita María Alves, presidenta del Sindicat Rural d'Alagoa Gande, Paraíba, Brasil, assassinada, màrtir de la lluita per la terra.
- 16.9: Guadalupe Carney, jesuïta d'origen nord-americà, acompanyant la lluita del seu poble hondureny.
- 17.9: Julián Bac, celebrador de la Paraula, i Guadalupe Lara, catequista, màrtirs a Guatemala.
- 11.10: Benito Hernández i companys, indígenes, màrtirs de la lluita per la terra a Hidalgo, Mèxic.
- 12.10: Marco Antonio Orozco, pastor evangèlic, màrtir de la Causa dels pobres a Guatemala.
- 8.11: Augusto Ramírez, sacerdot, màrtir de la defensa dels pobres, a Guatemala.
- 11.11: Sebastián Acevedo, militant, màrtir de l'amor filial al poble xilè.
- 25.11: Marçal de Sousa, Tupá'i, infermer, indígena, màrtir de la lluita per la terra dels seus germans, que havia parlat amb Joan Pau II a Manaus el 1980. Assassinat.
- 12.12: Prudencio Mendoza "Tencho", seminarista, màrtir de la fe, a Huehuetenango, Guatemala.

1988: Vint anys

- 14.1: Miguel Angel Pavón, director de la Comissió dels Drets Humans, i Moisés Landaverde, Hondures.
- 17.1: Jaime Restrepo López, sacerdot, màrtir de la causa dels pobres, Colòmbia.
- 5.2: Francisco Domingo Ramos, líder sindical a Pancas, Brasil, assassinat per encàrrec dels «fazendeiros».
- 27.2: Jesús María Valle Jaramillo, 4t president assassinat de la Comissió de Drets Humans d'Antioquia, Colòmbia.
- 28.3: 14 indígenes tikunes assassinats i 23 de ferits pel llenyataire Oscar Castelo Branco i 20 pistolers a les seves ordres. Estaven reunits a Benjamin Constant, AM, Brasil, esperant l'ajuda sol·licitada a la Funai davant de les amenaces del llenyataire. Van llençar els cadàvers al riu Solimões.
- 14.5: Camperols màrtirs per la causa de la pau, Cayara, Perú.
- 5.6: Agustín Ramírez i Javier Sotelo, obrers màrtirs de la lluita dels marginats del Gran Buenos Aires, Argentina. Ambdós treballaven en tasques de promoció als barris de San Francisco Solano. Els van tirotejar i van llençar els seus cossos a una rasa.
- 10.7: Joseph Lafontant, advocat, màrtir de la defensa dels drets humans a Haití.
- 22.8: Jürg Weis, teòleg suís evangèlic, coordinador de la secretaria nacional suïssa dels comitès de Solidaritat amb l'Amèrica Central, màrtir de la solidaritat amb El Salvador.
- 31.8: Mor Leónidas Proaño, «bisbe dels indis», a Riobamba, Equador.
- 11.9: Màrtirs de l'església de San Juan Bosco, a Port-au-Prince, Haití.
- 20.10: Jorge Eduardo Serrano, jesuïta, Colòmbia.
- 25.10: Alejandro Rey i Jacinto Quiroga, agents de pastoral, màrtirs de la fe, Colòmbia.
- 6.11: José Ecelino Forero, agent de pastoral, màrtir de la fe i del servei a Colòmbia.
- 22.12: Francisco «Chico» Mendes, 44 anys, líder ecologista a Xapuri, Brasil. Assassinat pels latifundistes.

1993: Quinze anys

- 15.4: José Barbero, sacerdot, profeta i servidor dels germans més pobres de Bolívia.
- 28.5: Javier Cirujano, missioner, màrtir de la pau i la solidaritat a Colòmbia.
- 10.6: Norman Pérez Bello, militant, màrtir de la fe i l'opció pels pobres, Colòmbia.
- 16.8: Màrtirs indígenes yanomamis, de Roraima, Brasil.
- 18.8: Màrtirs indígenes ashàinkes, de Tziriani, Perú.
- 23.9: Sergio Rodríguez, obrer i universitari, màrtir de la lluita per la justícia a Veneçuela.

1998: Deu anys

- 13.3: Maria Leide Amorim, líder camperola dels sense terra, assassinada a Manaus en represàlia per haver dirigit l'ocupació d'una finca pels sense terra.
- 26.3: Onalício Araujo Barros i Valentin Serra, líders del MST, executats pels *fazendeiros* a Parauapebas (Pará, Brasil). Estaven negociant una àrea per les famílies que havien desocupat una hisenda.
- 17.4: César Humberto López, líder de l'Església Baptista Enmanuel, president de la Fraternitat Ecumènica per la Pau, FraterPaz, assassinat a San Salvador pel seu compromís amb la justícia.
- 18.4: Eduardo Umaña Mendoza, defensor dels drets populars i denunciador dels paramilitars, company de Camilo Torres, intel·lectual defensor de presos polítics. Assassinat. Colòmbia.
- 20.5: Francisco de Assis Araújo, Chicão Xucurú, cacic del poble Xucurú, assassinat a Pesqueira, PE, Brasil, per la seva lluita per la terra del seu poble.
- 7.6: Centenars de soldats cauen damunt de representants indígenes reunits a l'escola d'El Charco, Guerrero, Mèxic: moren 10 camperols i un estudiant.
- 4.9: Gerardo Sueldo, bisbe. Testimoni en la recerca de transparència política i justícia pels pobres de Santiago del Estero, Argentina. Amenaçat pel poder polític, mor en aparent accident de cotxe.
- 18.9: Miguel Angel Quiroga, marianista, assassinat per paramilitars, mentre realitzava una visita pastoral a les comunitats camperoles de Lloró. □

Premis en els certàmens i concursos de...

- El **Primer Premi** del Concurs de **Pàgines Neobíbliques** (500 euros) s'ha atorgat, a parts iguals, a **María Baffundo** (hmariab@gmail.com), de Montevideo, Uruguai, per la seva pàgina «Un milagro de hoy», actualització de Lc 13,10-16, i a **Maria Cristina Guilherme** (mcges2005@yahoo.com.br), brasilera resident a Brasília, per la seva pàgina sobre «1 Re 21». En aquesta edició publiquem el text guanyador en català (veieu la pàg. 232). Els podeu trobar en castellà i portuguès a la pàgina de l'Agenda a la xarxa.

El jurat també ha atorgat una **menció honorífica** a «O Cântico da floresta», relectura del Cantar de los Cantars, de **Rosa Maria Aires da Cunha** (roaires@hotmail.com), de Santos, São Paulo, Brasil.

Una àmplia antologia de «Pàgines Neobíbliques» (ja en són més de vuitanta) rebudes per al concurs d'aquest i d'altres anys, es continua publicant com a una secció dels Serveis Koinonia (<http://servicioskoinonia.org/neobiblicas>).

Convoquem la XIII edició d'aquest Concurs per al 2008. Veieu la pàg. 17.

- El Premi de **Conte Curt Llatinoamericà** (500 euros) l'han guanyat «ex aequo», per igual, **Guido De Schrijver** (guidods@skaynet.be), belga-guatemalenc amb domicili habitual a Bèlgica, pel seu conte «Desenterrar el pasado», juntament amb **Sávio Corinaldesi** (uniao@pom.org.br), de Brasília, Brasil, pel seu conte «A Ceia eucarística em São Pedro».

Publiquem el text en català de De Scheijver en aquesta mateixa edició de l'Agenda (pàg. 230).

El jurat ha atorgat també una menció honorífica en favor de **Marcela Vega**

(dosgallinas@yahoo.com), de Bogotà, Colòmbia, pel seu conte «Te traje la mañana».

Per l'any vinent convoquem la XIV edició del Concurs. Veieu la pàg. 17.

Una àmplia antologia de «Contes curts llatinoamericans» - ja en són més de cinquanta- no només els guanyadors, sinó els millors d'entre tots els que s'hi presenten, s'està posant en línia com a una secció dels Serveis Koinonia, amb els millors contes rebuts en anys anteriors. Aquí: <http://servicioskoinonia.org/cuentoscortos>.

- El jurat del **Concurs de Gènere** sobre el tema «Democràcia i equitat de gènere», patrocinat pel Centre d'Educació i Comunicació CANTERA, de Managua, Nicaragua, comunica que es van rebre 20 assajos, procedents de Costa Rica, Xile, Argentina, Mèxic, Nicaragua, Colòmbia, República Dominicana, Bolívia i Perú. El premi, de 500 US\$, s'ha concedit a **Guitté Hartog**, de la Universitat Autònoma de Puebla, Puebla, Mèxic (troisgatos@hotmail.com). Es publica en aquesta Agenda (pàg. 234).

Amb les mateixes bases sota un nou enfocament, queda convocat el certamen per l'any vinent, amb el suggeridor tema de «Gènere i compromís polític»: veieu la pàgina 17.

- En el Certamen **La crisi i el futur de la religió**, el jurat ha atorgat el premi, de 1000 (mil) euros a **Daniel Chiquete** (dchiquete@hotmail.com), mexicà, resident a Alemanya, pel seu treball «Misión cristiana en un mundo globalizado. Apuntes teológicos sobre una misión alternativa».

Amb les mateixes bases, mateixa quantitat de premi i nova temàtica, l'Institut Missió d'Aquisgrà i

Veieu els premis concedits als concursants per als certàmens convocats a l'Agenda del 2007, a:

<http://latinoamericana.org/2008/premios>

Veieu les convocatòries per l'any 2008-2009 a: <http://latinoamericana.org/2008/convocatorias>

L'Agenda convoquen la VII edició: veieu la pàg. 19.

- En el certamen convocat pel **Col·lectiu Ronda d'advocats de Barcelona**, sobre «Experiències realitzades en la defensa jurídicodemocràtica dels pobres», el Jurat ha concedit el premi (mil cinc-cents euros) al **Bufet Popular Boris Vega**, de Masaya, Nicaragua, per la realització del seu projecte «Legalització dels assentaments humans espontanis en el Departament de Masaya», realitzat durant els anys 2000 a 2006 en sis municipis del departament, beneficiant 7.592 persones.

El concurs es convoca pel proper any, en la seva ja VI edició, amb nova temàtica: veieu la pàg. 18.

- La **Revista Alternativas** i la **Fundació Verapaz** han atorgat el **Premi Antonio Montesinos**, en la seva XII edició, a **Jon Sobrino sj**, perquè la seva obra cristològica, elaborada al llarg de diverses dècades, ha estat una actualització permanent del crit de Montesinos defensant la dignitat dels «crucificats» de la terra, als quals amb la seva obra teòrica ha volgut contribuir a fer-los «baixar de la creu».

Veieu la ressenya del currículum de l'homenajat a la pàgina 16.

Recordem que per aquest Premi es poden presentar candidats a la consideració del Jurat; veieu la convocatòria, renovada per la seva XIII edició, a la pàgina 17.

FELICITACIONS a tots els premiats, i el nostre **AGRAÏMENT** a tots els que han participat. Els esperem un any més...

CONCURS INDEPENDÈNCIA I UNIÓ

Convocatòria

Malgrat l'aparent contradicció que hi pot haver entre les paraules «Independència» y «Unió», quan les ajuntem aconseguim un lema que ens serveix com a eina de treball i tema de reflexió per aquest concurs sobre la col·laboració fraternal entre tots els pobles.

S'hi pot participar redactant un assaig, estudi, projecte... en qualsevol format literari, sobre la necessària independència dels pobles, per començar junts la cooperació, la solidaritat, la col·laboració... la Unió, i d'aquesta manera avançar pel camí de la Justícia.

Molts Estats són conseqüència de guerres en les quals els vencedors van sotmetre els pobles vençuts i en algunes ocasions se'ls van repartir. A l'Àfrica, a Àsia i a Amèrica, pràcticament tots els Estats són conseqüència de la colonització, que no va respectar les comunitats indígenes, repartint-se'n els seus territoris amb l'ajuda d'un regle i un llapis...

Com es pot retornar la sobirania als pobles? Creant il·lusió per participar... i avançant, pas a pas, vers la gran utopia de la CASA COMUNA.

Extensió: 5 pàgines, o 10.000 pulsacions (caràcters més espais).

Gènere: lliure.

Idioma: Se'n pot emprar qualsevol sempre que s'inclouï una traducció a un dels següents: català, castellà, portuguès o anglès.

Primer premi: 500 euros. El jurat en podrà atorgar fins a dos més, de 200 euros.

Enviar abans del 31 de març de 2008 a: *conversescanserena@yahoo.es* i a *agenda@latinoamericana.org*

Convoca: Grup de reflexió «Converses a sa serena» i L'Agenda Llatinoamericana Mundial.

La Revista «ALTERNATIVAS» i la Fundació VERAPAZ, de Managua, Nicaragua, atorguen el

«PREMI ANTONIO MONTESINOS al gest profètic en defensa de la dignitat humana», en la seva XI edició, a:

Jon SOBRINO, sj

Nascut a Barcelona, Espanya, el 1938, va entrar a la Companyia de Jesús el 1956 i el van ordenar sacerdot el 1969. Des del 1957 pertany a la Província de l'Amèrica Central dels jesuïtes, residint habitualment a la ciutat de San Salvador, a El Salvador, la seva segona pàtria.

Llicenciat en filosofia per la St. Louis University (EUA), el 1963, Jon Sobrino hi va obtenir també la mestria en enginyeria el 1965. La seva formació teològica va tenir lloc en el període que comprèn el context preconciliar, la celebració i aplicació del Concili Vaticà II i la II Conferència General de l'Episcopat Llatinoamericà, a Medellín, el 1968. Es va doctorar en teologia el 1975, a la Hochschule Sankt Georgen, de Frankfurt (Alemanya), amb la tesi «Significat de la creu i resurrecció de Jesús en les cristologies sistemàtiques de Pannerberg i Moltmann».

És doctor honoris causa per la Universitat Catòlica de Lovaina, Bèlgica (1989), i per la Santa Clara University, Califòrnia (1989). Actualment és responsable del Centre de Pastoral Mons. Oscar Romero, director de la *Revista Llatinoamericana de Teologia* i de l'informatiu *Cartas a las Iglesias*, a més de realitzar tasques pastorals, atendre innumbrables peticions de conferències, cursos, trobades i congressos, provinents d'arreu del món, i d'exercir com a professor de teologia a la Universitat Centroamericana fins fa poc temps.

Al començament del seu ministeri sacerdotal, Jon Sobrino va respirar els aires de la primavera a la Església, provocats pel Concili Vaticà II (1962-1965) i per la Conferència de Medellín (1968), i va anar formant la seva línia de pensament i el seu tarannà teològic en confrontació amb la injustícia i l'opressió d'El Salvador, en una Església llatinoamericana que, poc a poc, s'obria a la causa privilegiada de l'evangeli de Jesucrist: els pobres.

Tot això va significar un canvi radical en la comprensió de què és fer teologia. Sense ignorar l'intellectus fidei, passa a ser, preferentment, intellectus amoris, o sigui, una teologia preocupada per «baixar

de la creu els pobres crucificats», i per això mateix intellectus misericordiae, intellectus iustitiae, intellectus liberationis. Aquesta teologia és, també, intellectus gratiae, i la gràcia passa a formar part de la seva teologia, no pas com a tema específic a tractar, sinó com a do de Déu que fecunda i alimenta el treball teològic.

Per Jon Sobrino, concebre la teologia com a intellectus amoris, intel·ligència de la realització del amor històric pels pobres i de l'amor que ens fa afins a la realitat de Déu, és la major novetat teòrica de la teologia de l'alliberament, tornant-la més bíblica i més rellevant històricament, i fent-la esdevenir mistagògica, oferint l'amor com a camí primari que ens fa similars a Déu.

Col·laborador i amic de Mons. Oscar Romero, Jon Sobrino és un incansable defensor de la canonització d'aquest màrtir dels nostres temps. Ell el defineix com «un ésser humà que ens salva i ens redimeix del nostre egoisme i de la nostra petitesa, similar a Jesús, en qui podem tenir els ulls fixos».

Home marcat pel patiment i per la mort, en la lluita en favor de la vida, a Jon Sobrino se'l pot anomenar «màrtir supervivent», per haver escapat de la mort i haver viscut en la fe i en l'esperança, la dura experiència de veure els seus companys assassinats, especialment el seu gran amic Ignació Ellacuría. Aquesta tragèdia va marcar profundament la seva vida i va solidificar la seva decisió de lluitar per la justícia.

És testimoni de la cruel pobresa i de la injustícia, de grans i terribles matances i també de la lluminositat, esperança, creativitat i generositat il·limitades de les víctimes d'El Salvador. En relació a la seva experiència personal de fe, amb simplicitat i convicció, ell diu: «Penso que les puc resumir en les paraules del profeta Miqueas (6,8): 'practicar la justícia, estimar amb tendresa, caminar humilment amb Déu en la història', afegint-hi l'expressió de Jesús: amb goig i esperança».

(*Ressenya de Vera Bombonato*)

Concurs de «Pàgines Neobíbliques», XIII edició

L'Agenda Llatinoamericana convoca la XIII edició del Concurs de "Pàgines Neobíbliques":

1. Temàtica: basant-se en alguna figura, situació o missatge bíblic, tant del Primer com del Segon Testament, els textos intentaran una "relectura" des de l'actual situació llatinoamericana i mundial.

2. Els textos no podran passar de 1.500 paraules o 9.000 pulsacions. En castellà, portuguès o català, en prosa o poesia, tenint en compte que, donant per suposada una qualitat bàsica en la forma, allò que es premia és el contin-

gut, l'encert i la creativitat en la "relectura" de la pàgina bíblica escollida.

3. Els treballs hauran d'arribar abans del 31 de març del 2008 a: agenda@latinoamericana.org

4. Premi: 500 e i la seva publicació a l'Agenda del 2009. Es podran concedir accèssits de 100 e. La decisió del jurat es farà pública l'1 d'octubre del 2007 a <http://latinoamericana.org/2009/premios>

És un premi patrocinat per Adveniat.

Concurs «Gènere i compromís polític», XIII edició

El Centre d'Educació i Comunicació Popular CANTERA i l'Agenda Llatinoamericana convoquen la XII edició del seu concurs "Perspectiva de gènere en el desenvolupament social". Les bases són:

1. Temàtica: "Relació entre gènere i participació política, essent un dels espais més difícils per a les dones, especialment quan es tracta d'assumir càrrecs de presa de decisions". En estil d'assaig.

2. Extensió i idioma: No podrà passar de mil paraules

o 6.000 pulsacions. S'hi pot concursar en castellà o portuguès, i en qualsevol altre idioma, sempre que s'adjunti una traducció al castellà.

3. Els treballs hauran d'arribar abans del 15 de març de l'any 2008 a: Cantera, Apt. A-52, Managua, Nicaragua, cantera@ibw.com.ni, tel.: (505) 277 53 29

4. El text guanyador es premiarà amb 500 US\$. El jurat podrà declarar desert el premi, però també podrà concedir un o més accèssits de 100 US\$.

Premi Antonio Montesinos al gest profètic en defensa de la dignitat humana, XIII edició

La Revista "Alternativas" i la Fundació Verapaz convoquen la tretzena edició del "Premi Antonio Montesinos al gest profètic en defensa de la dignitat humana a Amèrica Llatina". Bases:

1. Amb aquesta distinció es vol significar la comunitat, grup humà o persona que amb la seva defensa dels drets humans actualitzi millor avui el gest profètic d'Antonio Montesinos a L'Espanyola quan es va enfrontar a la violència de la conquesta amb el seu crit "I aquests, que no són éssers humans?".

2. Qualsevol grup, persona o comunitat pot presentar-hi candidats, raonant-ne els motius i acompanyant-los amb firmes si ho creu oportú, abans del 31 de març del 2008 a: Fundació Verapaz / Apt. P-177 / Managua / Nicaragua / tel.: (505) 265 06 95 / revista_alternativas@hotmail.com

3. El jurat admetrà a concurs tant accions puntuals, com treballs duradors o actituds profètiques mantingudes al llarg del temps.

4. Premi: 500 US\$. Es podrà declarar desert.

Concurs de «Conte Curt Llatinoamericà», XIV edició

L'Agenda Llatinoamericana convoca aquesta catorzena edició del Concurs, amb les següents bases:

1. Hi pot concursar qualsevol persona que sintonitzi amb les Causes de la Pàtria Gran.

2. Extensió i idioma: màxim de 18.000 pulsacions. En castellà o portuguès.

3. Temàtica: el conte ha de tractar d'il·luminar, des del seu propi caràcter literari, l'actual conjuntura espiritual d'Amèrica Llatina: les seves utopies, dificultats, motivacions per a l'esperança, alternatives, la interpreta-

ció d'aquesta hora històrica...

4. Els textos hauran d'arribar abans del 31 de març del 2008 a: agenda@latinoamericana.org

5. El conte guanyador es premiarà amb 500 e, i es publicarà a l'Agenda Llatinoamericana 2009 (en uns 18 països). La decisió del jurat es farà pública l'1 d'octubre del 2008 a <http://latinoamericana.org/2008/premios>

6. El jurat podrà declarar el premi desert, però també podrà concedir accèssits de 100e.

LA LLUITA PELS DRETS DE LES DONES

El **Col·lectiu Ronda**, de Barcelona, com a assessoria jurídica laboral econòmica i social, al servei de las classes populars, ha convocat el premi Ronda d'Advocats des de l'any 2003. Aquest any 2008 convoca una nova edició del sisè Premi en base a una temàtica que fins ara no s'ha abordat amb caràcter monogràfic: els drets de les dones.

Podem afirmar sense por d'equivocar-nos que la dona i, per extensió, les dones d'Amèrica Llatina, pateixen en general una triple explotació. En primer lloc en formar part dels pobles explotats pels països rics. Només per aquesta circumstància ja n'hi hauria prou per prestar-hi atenció i dedicar esforços a eradicar aquesta explotació inscrita en el marc de la globalització del capital.

En segon lloc, alhora, pateix una explotació específica com a dona en el món del treball, amb sous inferiors i pitjors condicions que l'home, en l'accés als càrrecs de responsabilitat, tant en la esfera privada com en la pública, i en tants d'altres aspectes de la vida econòmica, política, social i cultural.

I en tercer lloc -i no pas per això menys important- en l'àmbit domèstic pateix una tercera explotació, aquesta vegada de forma massa habitual per part dels homes que abandonen les seves responsabilitats familiars. Per no parlar dels casos més extrems en els quals la dona pateix la violència de gènere en forma d'abusos, maltractaments i fins i tot la mort.

Per això ens sembla particularment necessari dedicar aquest Premi a les entitats que, des d'una posició de gènere, treballen jurídicament en «la lluita pels drets de les dones». Tant si és en l'àmbit del dret a la salut, al propi cos, a l'educació, a la formació, a la cultura, a la lluita contra la discriminació, per la paritat, l'accés a la propietat... i una munió de drets que encara avui no s'han aconseguit.

CONVOCA:

les entitats que s'especialitzen en aquesta mena de defensa dels pobres a participar en un concurs, amb les següents bases:

BASES:

Informe a presentar: Es demana un informe clar, concret i precís, i no massa extens, sobre l'experiència: el context jurídic de la societat en la qual s'inscriu, les activitats realitzades, l'avaluació dels resultats obtinguts.

Idioma: castellà, portuguès o català, o qualsevol altre en els quals es publica l'Agenda, acompanyat d'una traducció a qualsevol dels esmentats.

Enviament i termini: S'haurà d'enviar, abans del 31 de març del 2008, a agenda@latinoamericana.com i a jpujol@cronda.coop

Premi: 1500 (mil cinc-cents) euros, a més de la seva publicació a la Xarxa. Es podrà declarar desert, també es podrà concedir algun accèssit.

CERTAMEN
AGENDA/MISSIÓ INSTITUT
VII EDICIÓ

EMERGÈNCIA ECOLÒGICA PLANETÀRIA I MISSIÓ CRISTIANA

Plantejament

Des de fa varies dècades l'ecologia s'ha anat fent més i més present en la consciència de la Humanitat. I també en la consciència de la teologia, tot i que menys del que hagués sigut necessari. Però l'enfocament que ha dominat fins ara s'ha centrat en la «cura» de la natura «al servei de l'ésser humà».

La visió actual de «l'ecologia profunda» postula un canvi radical: abandonar l'antropocentrisme i la visió utilitària de la natura en funció de l'ésser humà. La nova perspectiva és el biocentrisme, des del qual l'ésser humà es percep objectivament com a una part de la xarxa, un membre de la comunitat vital, on tot forma un únic sistema vital i en el qual ningú està en el centre.

El passat any 2007 ha significat també un canvi essencial respecte el nostre coneixement ecològic. El Pannell Intergovernamental sobre el Canvi Climàtic (PICC) ha deixat establert definitivament que l'ésser humà és el causant de l'accelerada degradació del Planeta, i que estem davant la imminència d'una catàstrofe ecològica irreversible.

Per què totes aquestes realitats no tenen una presència mínimament significativa dins del missatge i de la vida cristians? A què obeeix aquesta «ceguesa ecològica» del cristianisme? Quines són les seves arrels bíbliques? Si la mateixa vida i el planeta estan greus i imminentment amenaçats de destrucció, ¿quin valor té un missatge cristià que no té l'ecologia en la seva perspectiva fonamental? Quines perspectives teològiques cal apuntar? Com queda desafiada la missió cristiana davant aquesta emergència ecològica planetària?

El **MWI, Missionswissenschaftliches Institut** d'Aachen (Alemanya), i l'**Agenda Llatinoamericana**, en la setena edició d'aquest certamen, convoquen els teòlegs i les teòlogues i els conviden a elaborar teològicament aquesta temàtica, sobre les següents

Bases:

- Hi poden participar teòlegs/logues de qualsevol país i de qualsevol confessió o religió. Es valorarà especialment la participació de les teòlogues, tot i que sense discriminació de gènere envers els teòlegs.
- Extensió mínima de 15 pàgines (30.000 pulsacions).
- Els treballs, que han de ser inèdits i originals, es presentaran en castellà, portuguès o català, però s'hi pot participar en qualsevol altra llengua sempre que s'hi adjunti una traducció a qualsevol de les anteriors.
- Lliurament: abans del 31 de març del 2008, per correu-e, al **MWI** (raul.fornet@mwi.aachen.org) i a l'**Agenda Llatinoamericana** (agenda@latinoamericana.org).
- El premi consistirà en 1.000 (mil) euros, a més de la publicació del text en paper o telemàticament.
- En participar, els concursants atorguen als convocants el dret a publicar addicionalment els textos guanyadors, en qualsevol mitjà, tant de paper com telemàtic.

CONCURS DE NOVETATS ECOTEOLÒGIQUES APORTACIONS PER A UNA POLÍTICA ECOAMBIENTAL

IV Edició

L'equip d'investigació «ECOTEOLOGIA», Facultat de Teologia, Pontificia Universitat Javeriana (Bogotà, Colòmbia)

C O N V O C A aquest concurs,
amb les següents bases:

1. **Participants:** El certamen té un enfocament macro-ecumènic, per tant hi poden participar, sense cap mena de restricció, totes les persones, comunitats i institucions que sintonitzin amb les Causes de la Pàtria Gran.

2. **Temàtica:** Els treballs es classificaran en dues modalitats: a) Aquells que socialitzen experiències reals amb aportacions orientades a implementar polítiques ecoambientals fonamentades en valors ecoteològics per exemple, des de l'educació ambiental, l'agroecologia, l'ecoturisme, la pastoral ecològica, etc. b) Aquells que dissenyen un nou paradigma de civilització a través de llenguatges alternatius (narracions, poesies, cançons, entre d'altres) en els que s'explicitin continguts ecoteològics que ajudin a entrellucar horitzons i utopies creadores a partir de una política ecoambiental.

3. **Components:** Cada treball, s'haurà de presentar a través d'un text descriptiu o narratiu i incloure, fonamentalment, una reflexió ecoteològica (noves imatges de Déu, resignificacions doctrinals, reorientació de pràctiques religioses que sorgeixin de replantejar les relacions dels éssers humans entre ells i envers la resta de la Creació) amb la finalitat de propiciar el disseny i implementació de polítiques ecoambientals. A més, el text ha d'explicar les motivacions, assoliments, reptes, desencerts, sorgits des de l'experiència exposada (modalitat a) i les utopies, somnis, innovacions, transformacions que es constitueixen en novetat pel pensament ecoteològic i la política ecoambiental (modalitat b). L'extensió màxima del document complet és de 10 fulls (20.000 caràcters), en castellà o portuguès (si es presenta en algun idioma diferent caldrà incloure-hi una traducció al castellà). També s'hi poden annexar altra mena de materials impresos, fotogràfics, audiovisuals, informàtics que contribueixin a precisar l'enfocament ecoteològic del treball.

4. **Termini i enviament:** Els textos hauran d'arribar abans del 31 de març del 2008 a *ecoteologia@gmail.com* amb còpia a *acaceres@javeriana.edu.co* o a: Carrera 5 No 39-00, Pis 2 Edifici Arrupe, «Equipo Ecoteología», Facultat de Teologia, Pontificia Universitat Javeriana, Bogotà D.C., Colòmbia.

5. **Premi i publicació:** El text guanyador en cada modalitat es premiarà amb 100 US\$ i un paquet de materials copedagògics. El jurat podrà declarar desert el premi, així com concedir un o més accessits. Així mateix, els millors treballs es divulgaran a través de la pàgina de la Universitat Javeriana, des de l'enllaç d'Ecoteologia. L'Agenda Llatinoamericana Mundial podrà publicar aquells treballs que millor contribueixin a impulsar el diàleg ecologia – teologia en el nostre «Oikos»: la Creació.

«PREMI INTERNACIONAL DE TEOLOGIA PÚBLICA» DEL MWI I L'ASEET, SOBRE «TEOLOGIA DE L'ALLIBERAMENT AVUI»

EL MWI, Missionswissenschaftliches Institut, d'Aquisgrà, Alemanya
i l'ASEET, Associació Ecumènica de Teòlegs/es del Tercer món (EATWOT en anglès),

A N U N C I E N la creació d'aquest **PREMI**, amb les següents bases:

Objectiu: Premiar els millors treballs (llibres principalment) dins del camp de les preocupacions teològiques de la Comissió Teològica Internacional de l'ASEET, que aquesta primera vegada selecciona «La Teologia de l'Alliberament avui» com el tema principal.

Després de quaranta anys de vida, n'hi ha que afirmen que la Teologia de l'Alliberament ja s'ha mort, mentre que per molts altres és ben viva, ja és clàssica, i irreversible, i continuarà essent imprescindible per a la Humanitat en el futur. El Jurat seleccionarà d'entre les millors obres, aquelles que millor il·luminen la validesa i el futur i els nous camins de la Teologia de l'Alliberament.

Es poden presentar treballs teològics, propis o d'altres autors, per ajudar el Jurat en la seva selecció, enviant-los a: raul.fornet@mwi-aachen.org i theologicalcommission@eatwot.org

Primer premi: 3000 (tres mil) euros.

Veieu-ne la convocatòria oficial a: www.mwi-aachen.org i www.eatwot.org/TheologicalCommission

CONCURS SOBRE

«AIGUA I SANEJAMENT A AMÈRICA LLATINA» PER A MICROVIDEO

ECODES, Fundació Ecologia i Desenvolupament, i l' Agenda Llatinoamericana,

C O N V O Q U E N aquest concurs, amb les següents bases:

Objectiu: promoure l'atenció al problema de l'aigua en relació amb el sanejament de les poblacions a Amèrica Llatina i estimular la creativitat pedagògica llatinoamericana mitjançant senzills instruments pedagògics de conscientització sobre el tema.

Format: els treballs han de venir en senzills vídeos casolans, elaborats amb simples telèfons mòbils (o càmeres fotogràfiques que incloguin la prestació de vídeo), es poden elaborar posteriorment a l'ordinador, però sense mitjans professionals.

Dimensions: fins a 1 minut de duració, i fins a 10 Mb de pes.

Idioma: Es pot emprar qualsevol d'aquells en els quals es publica l'agenda: català, castellà, portuguès, anglès i italià.

Termini: els vídeos s'han d'enviar, abans del 31 de març del 2008, a: ecodes@ecodes.org i a cursoagenda2008@gmail.com

Primer premi: 500 euros.

Publicació: els millors treballs s'exposaran i estaran disponibles gratuïtament a la xarxa; la participació en el concurs implica la renúncia a drets d'autor sobre els vídeos.

EL RENAIXEMENT DE LA POLÍTICA

JOSÉ COMBLIN

João Pessoa, Brasil

Després de la destrucció de l'Estat

Durant els darrers 20 anys hem assistit, en el món en general i a Amèrica Llatina en particular, a la destrucció sistemàtica de l'Estat i de la política per les forces econòmiques que es van saber aprofitar de la globalització per desmuntar el poder de l'Estat, o bé posar-lo al servei dels seus interessos. Les forces econòmiques van construir conjunts gegantins als quals els Estats no hi podien oposar resistència. Les forces econòmiques van ser capaces de finançar una campanya publicitària que va aconseguir divulgar i imposar la ideologia neoliberal, que no era res més que la justificació dels interessos de les grans corporacions transnacionals.

En el món, sobretot el món asiàtic, l'Estat reneix i es transforma en el gran motor de l'economia, que controla l'economia, en lloc d'entregar-la a les grans corporacions. El 4 de desembre del 2006, la companyia xinesa més important, Petroxina, va superar la Shell a les borses de valors de Hong Kong i Nova York. És un símbol. Els Estats tornen a dominar el sector de l'energia, principalment el sector del petroli i del gas. Les deu nacions de l'OPEP controlen més de la meitat de la producció mundial, i les antigues corporacions anglosaxones, que eren les reines del petroli (Exxon, Shell, BP, Total, Chevron) només controlen el 9% de les reserves (*Le Monde Diplomatique*, març 2007, p. 1). A Rússia l'Estat va recuperar el petroli i el gas.

També a A. L., l'Estat va recuperar el control del petroli a Veneçuela, Bolívia, Equador. El que passa és que les reserves conegudes estan baixant i tots els productors estan cercant noves reserves a tots els països del món. Els asiàtics practiquen una política de prospecció arreu del món.

L'èxit dels asiàtics de l'Extrem Orient constitueix una advertència pels demés països. Per què els asiàtics es desenvolupen més que els llatinoamericans? Allà l'Estat no va permetre que l'economia dominés la política. L'Estat va romandre fort i no va permetre que les corporacions poguessin adquirir un poder capaç de neutralitzar el seu, com va succeir a A. L. Avui en dia, cada vegada hi ha més gent que mira cap als asiàtics i es fa preguntes...

Des del 2006 totes les eleccions a A. L. han manifestat que la majoria dels electors ja no accepta el domini de les forces econòmiques a l'Estat i que volen un Estat més fort. Uns presidents han avançat en aquest camí i d'altres han sigut més avit lents. De totes maneres hi ha un senyal molt clar. Aquest senyal té un significat. No és probable que els electors canviïn. El moviment per controlar les forces econòmiques tendeix a créixer. Una bona introducció a la novetat política llatinoamericana és el llibre de Marc Saint-Upéry, *Le rêve de Bolívar. Le défi des gauches en Amérique du Sud*, La découverte, París, 2007.

L'obstacle: les elits

Les elits socials tradicionals, que són els hereus dels conqueridors, amos de la terra, propietaris dels mitjans de comunicació i de moltes altres coses, no volen una veritable independència. El seu ideal és la unió més íntima possible amb els EUA. L'exemple més típic és el de Xile. Les elits llatinoamericanes veuen el futur del seu país com un país colonial, continuador de la posició tradicional. Creuen que amb una aliança amb els EUA podran mantenir millor els seus privilegis. Volen fer el seu país un venedor de matèries primeres, principalment de productes agrícoles i minerals. Per això no es preocupen gaire pel desenvolupament de la indústria. A Xile la indústria gairebé es va morir, i això no preocupa gens les elits, que prefereixen comprar a fora els productes industrials més elaborats.

La conseqüència d'aquesta opció colonialista és que no es dóna importància a la investigació científica o tecnològica. N'hi ha prou amb comparar amb el que van fer els països asiàtics. A les elits llatinoamericanes no els preocupa la baixa valoració de l'ensenyament. Mantenen l'educació popular al nivell més baix possible, perquè saben que no necessitaran gaires quadres formats. La tecnologia vindrà per les grans corporacions estrangeres.

Les elits llatinoamericanes no han estat mai independentistes, no han sigut mai nacionalistes. El seu ideal és la seva fortuna personal o la fortuna de la seva família, no pas el creixement del seu país.

Aquest és un problema cultural. Es tracta de la

cultura de les elits, un fenomen predominant des del segle XVI. Els que es van preocupar per la formació humana i tècnica dels pobles indígenes van ser els jesuïtes a les reduccions. Per això les elits propietàries de la terra i dels esclaus van aconseguir la seva expulsió, i els pobles indígenes van tornar a la seva condició ancestral, que els deixava sense defensa, com a víctimes dels terratinents.

La mala educació a les escoles populars, doncs, és una política sistemàtica de les elits, que volen que els pobres romanguin pobres i no es desenvolupin. Tots els seus discursos són mentiders, perquè fan el contrari del que diuen. Si volguessin que l'ensenyament públic tingués el nivell de Corea del Sud, de Malàisia, de Singapur, de la Índia... ho podrien fer fàcilment. Però no hi volen gastar diners. Els discursos no deixen de proclamar la prioritat de l'educació, però a la pràctica allò que fan és, precisament, impedir el desenvolupament de l'educació popular.

Com canviar la cultura de les elits?

Com aconseguir que els neixin sentiments patriòtics i preocupació pel bé de la nació? Aquest és el gran repte.

La gran força de les elits és la supremacia dels EUA, el poder total dels EUA dominant el món política, militar, econòmica i culturalment. Ja manifesta senyals de debilitat, però encara disposa d'una força impressionant. Per això, malgrat totes les barbaritats de G. Bush, la potència nord-americana inspira por, i ningú s'hi vol enfrontar directament. Només Corea del Nord i l'Iran s'atreveixen a desafiar-la, perquè saben que tenen protectors potencialment poderosos, com la Xina. Hugo Chávez pronuncia discursos furibunds, però manté bones relacions comercials i proporciona petroli als EUA.

La resistència dels moviments populars

Els darrers anys les elits han trobat una creixent resistència a la seva política colonialista. Els moviments populars han aconseguit el fracàs del projecte de l'ALCA protagonitzat pels EUA, perquè Lula ho va impedir. En compensació diversos governs han acceptat Tractats de Lliure Comerç (TLC). Xile el primer, després els d'Amèrica Central, i hi ha una gran pressió sobre els demés. Tot i això la creació del MERCOSUR aixeca una barrera que serà difícil destruir.

El fet que els EUA hagin evitat represàlies militars

a Veneçuela, Bolívia i Equador, mostra que ja no es senten tan segurs d'ells mateixos. Senten que hi ha uns límits que ja han aparegut. N'hi haurà prou amb això per obrir els ulls de les elits?

Els EUA han intentat recuperar el control d'A. L. per mitjà de la lluita antiterrorista. Han tractat d'invocar els governs llatinoamericans en la seva lluita antiterrorista.

Va aconseguir convèncer el president de Colòmbia perquè allà hi ha unes circumstàncies especials: la guerra civil que dura des dels anys 50 del segle passat. Ha pogut imposar a l'Equador la base militar de Manta, objectiu de moltes protestes populars. Està intentant instal·lar una base prop de les catarates d'Iguaçú, en el punt on es troben Brasil, Argentina i Paraguai; però sembla que hi ha una forta resistència, perquè ja no es parla gaire del tema.

En tot cas, qualsevol revés dels EUA al món debilitarà les elits llatinoamericanes i obrirà espai pels moviments populars i nacionalistes d'A. L.

Organització de masses

Si les elits fracassen, ¿quin serà el futur polític d'A. L.? Hi ha els moviments populars, i existeix un sentiment de rebel·lió de les masses populars, que s'ha manifestat a les darreres eleccions. Això no obstant, les masses populars no estan organitzades. Necessiten un lideratge. Els partits polítics no tenen cap capacitat de liderar un moviment popular. La qüestió és ¿d'on sortirà un líder popular carismàtic que sigui capaç d'unir les masses populars en un moviment polític de conjunt?

A hores d'ara, ja en tenim com a mínim dos exemplars: Hugo Chávez i Evo Morales. No sabem fins on arribaran Rafael Correa a l'Equador i Daniel Ortega a Nicaragua. Com a mínim en aquest moments en què estic escrivint, la situació no és massa clara. Són personalitats no compromeses amb els governs anteriors que van perdre legitimitat als ulls de les masses, perquè no es van mostrar capaços d'aplicar res dels programes anunciats en els seus discursos.

Els defensors del sistema actual criden: això és populisme! Serà que el populisme renaixerà a A. L.? Sens dubte que hi haurà algunes analogies amb el populisme clàssic del segle XX. I no es pot dubtar que rebrota. Però les circumstàncies han canviat.

N'hi ha que s'escandalitzen. Però, en primer lloc, els líders carismàtics concentraran més poder a l'Estat,

amb la capacitat de canviar estructures, especialment el repartiment dels veritables poders de la nació. No es declararan pas populistes. Mantindran les formes d'allò que actualment s'anomena democràcia. Actualment, tots els països del món han d'establir aquestes estructures que són com un certificat de bona conducta davant l'ONU. Però els nous governs trauran els poders de les estructures deficientes.

A la història d'A. L. mai el sistema anomenat democràtic (eleccions, partits polítics, congrés nacional, poder judicial independent...) ha pogut canviar estructures socials. Només líders populistes han pogut canviar alguna cosa de la situació social. Quan el sistema es mostra incapaç de donar resposta a un moviment popular ampli i profund, la porta resta oberta perquè vingui un líder popular que podrà comptar amb el suport del poble per governar.

«La política s'ha mort...»

Allò que està en crisi és l'actual sistema polític. El règim d'Assemblees o Congrés de representants no funciona. No produeix cap resultat, ja que hi ha dues circumstàncies que limiten la possibilitat dels representants.

En primer lloc, els diputats i senadors, cada vegada més, representen les grans empreses que els van finançar la campanya... o que els continuen finançant per tal que el diputat o senador defensi els interessos de l'empresa. No són pas representants del poble, sinó representants d'una empresa. Ara bé les empreses no volen pas reformes socials, l'única cosa que volen és... "més mercat lliure". Són conservadores. I per això mateix les assemblees són conservadores, encara que els seus diputats s'anomenin "comunistes" o "socialistes"... o fins i tot "revolucionaris". Un cop han entrat a l'assemblea, tots són conservadors.

Fa pocs dies el president de la Cambra de representants del Brasil, senyor Adolfo Rebelo, membre del partit comunista del Brasil, que va néixer dels guerrillers en temps dels militars, va declarar tranquil·lament que no veia cap problema que es talés l'Amazònia per plantar-hi soja... És clar que la soja seria de grans companyies americanes com Cargill o Bunge... i que l'Amazònia continua pertanyent al poble del Brasil. Un comunista destacat defensant els interessos del capitalisme amb una total generositat. És un símbol de què passa a les assemblees.

En segon lloc: des del primer dia, el nou diputat

no pot oblidar que, dintre de pocs anys, voldrà que el reeleguin, i haurà de guanyar vots. Tot el que farà a partir d'ara serà campanya electoral. No li interessa pas el contingut dels projectes que votarà. Allò que li interessa és què pensaran els electors, i aquests electors allò que busquen són obres a curt termini.

Ser diputat o senador és una carrera semblant a la de funcionari públic. El que importa són les eleccions següents. Ha d'evitar situacions que podrien posar en perill la seva reelecció. Per això, tot allò que proposa és a curt termini, són coses que han de tenir alguns efectes immediats. Cap projecte a llarg termini seria possible, perquè no garantiria res de cares a les eleccions següents.

La TV influeix en la mesura en que pot mostrar o no un candidat. Allò que importa és que la seva persona aparegui. Per no ofendre a ningú, el diputat dirà les pitjors trivialitats del món. A més, tots diran el mateix. Qualsevol canvi social seria desfavorable a les elits, que són els grans electors.

Hi ha excepcions, però, de manera general, la majoria dels representants respon a aquest model. N'hi ha que es queixen de la "corrupció" a les assemblees del congrés... No és pas corrupció, és la norma, és part de l'estructura del sistema. Per això cada vegada veiem un rebuig més gran envers els congressos, que paralitzen qualsevol canvi.

Qualsevol canvi a A. L. significa disminuir els privilegis de les elits, les qual sempre tenen prou representants per fer impossible qualsevol canvi social.

Els partits polítics són tots iguals. Tots tenen el mateix programa teòric, i no n'hi ha cap que apliqui el seu programa, perquè només eren discursos. Els partits són una institució necessària pels que volen entrar en competició. Cada candidat escull el partit que li donarà més possibilitats.

Sempre es parla de la reforma dels partits, de la reforma política... però l'estructura impedeix que es faci cap canvi. Les forces econòmiques no estan interessades que n'hi hagi.

Única esperança: els líders carismàtics

Amb aquest sistema no es pot donar cap resposta al problema de l'educació, de la salut, de la vivenda popular... encara menys al repte de la desocupació. Arriba un moment en el qual el sistema queda totalment desacreditat. La porta queda oberta per un

líder popular carismàtic.

També és la màquina burocràtica la que impedeix que hi hagi canvis. La seva força d'inèrcia és gran. Si els funcionaris no volen, l'Estat no té cap poder. Per això un líder carismàtic hi introduirà personalitats fortes, que trencaran les formes tradicionals.

Això mateix val per al poder judicial: està al servei dels grans. Castiga implacablement els delinqüents pobres, però sempre troba una sortida per tal que els rics no hagin de suportar les conseqüències dels seus delictes o crims. ¿Qui podria intervenir sobre el poder judicial? Només un president amb un fort suport popular.

Durant les darreres dècades les masses populars van aguantar aquesta inèrcia. Van creure que, després del règim de dictadura militar, vindria un govern popular. Va succeir exactament el contrari: va ser l'anul·lació de l'Estat i el domini prepotent de les grans forces econòmiques, nacionals o estrangeres. Ha arribat un moment que els pobles han començat a dir: prou!

Un líder popular no s'improvisa. Tindrà orígens molt diversos segons els països. A vegades no apareix un líder durant molts anys. El cas brasiler és típic. A les eleccions del 2006 les masses populars van pensar que Lula seria aquest líder i que ell faria els canvis esperats per proporcionar les bases d'una nova convivència social. Va poder comptar amb el suport popular per oposar-se a les elits tradicionals. Però ell no va voler aquest paper. Al revés: va reforçar el poder de les grans forces econòmiques. Les masses no s'hi poden oposar. Continuen esperant contra tota esperança. Els canvis estan postergats. ¿D'on podria sorgir un líder capaç de rebre del poble una legitimació semblant? No ho sabem.

Visca la política!

El que sabem és que hi ha una tendència mundial que tindrà realitzacions diferents segons cada país. Hi va haver una època de governs militars. Després, en va venir una altra, d'entregar el poder als grans conjunts financers. A cada país allò va tenir realitzacions diferents, però la tendència general és present a totes les nacions.

A Veneçuela, a Bolívia, o l'Equador la participació popular és l'element fonamental. Hi ha una forta renovació de la política amb participació de les grans masses. Una cosa semblant passarà a d'altres països.

Els pobles sentiran que no són inútils, que no són incapaços i que no han de deixar tot el poder a una elit tradicional. Serà una renovació de la política.

Els pobles demostraran que és possible controlar les activitats dels poders econòmics, que els Estats puguin formar aliances per crear una economia comuna molt més independent dels grans conjunts financers.

Allò més urgent és la restauració del poder de l'Estat. ¿Com evitar l'autoritarisme? Bé, aquest serà el següent repte. Ara hi ha una altra tasca per fer: restaurar l'Estat.

Les elits, que mai van respectar els drets humans ni la igualtat dels ciutadans proclamada a les Constitucions democràtiques, cridaran. Es declararan "defensors de la democràcia", com de fet passa a Veneçuela, a Bolívia, i l'Equador. De cop i volta, descobriran la seva vocació democràtica. Però ja no són capaços d'enganyar. Les elits mai van voler aplicar les normes de la democràcia. Sempre les van bandejar, per exercir un autoritarisme de fet. Van acceptar Constitucions per pressió internacional, perquè volien ser reconegudes pel món occidental com a demòcrates. Però no van tenir mai la intenció d'aplicar normes d'una constitució democràtica.

És clar que a una societat dirigida per un govern que té el seu suport en la massa popular, li calen intel·lectuals i tècnics per enquadrar la missió de l'Estat.

Nous intel·lectuals i tècnics podrien sorgir dels mateixos fills del món popular. Però en una època de transicions, cal l'ajuda d'elements nascuts en el si de la burgesia que es vulguin convertir i vulguin contribuir a la formació d'una societat nova. Aquests elements existeixen, però no fan res perquè no se'ls dona l'oportunitat. Sorgiran quan aparegui un lideratge que es reveli capaç i rebi legitimitat per la seva capacitat.

La societat llatinoamericana està entrant en moviment. Sent que els EUA van de baixada. Les elits tradicionals estan perdent prestigi perquè es mostren totalment ineficients. No són ni tan sols capaces de promoure el desenvolupament que sí saben promoure els asiàtics. La resta depèn de les circumstàncies locals.

Però hi ha una cosa clara: "l'època del neoliberalisme triomfant" ja ha passat...

LA DECEPCIÓ DAVANT LA POLÍTICA

NÉSTOR DA COSTA

Montevideo, Uruguay

En aquesta part del “veure” ens interessa mostrar el desencís o manca de confiança envers allò polític en aquesta part del món, del que tant se’n parla. Si bé és cert que aquest fenomen, aquesta actitud, és present a tot el continent, mostra èmfasis i situacions diferents segons el lloc. Aquests èmfasis tenen a veure amb la història i el desenvolupament institucional de cada país, la fortalesa del seu sistema polític i democràtic però també estan travessats per característiques en part comunes.

En termes percentuals, aquest desencís no sembla que sigui del tot cert ja que en la dècada 1995-2005 i amb alguns alts i baixos s’ha mantingut pràcticament en el mateix valor el percentatge de persones que mostren interès per la política, al voltant del 25% de la població. En canvi si considerem com a punt de partida l’any 1997 en comptes del 1995 hi ha una caiguda del 33% al 25%. Més que desafecció envers allò polític, potser hauríem de parlar d’insatisfacció amb allò polític.

Per tant hi ha una part de la població que manté interès, però segurament que hi ha una rotació que implica l’arribada de noves generacions i la sortida de les més velles. Dins d’aquest espai la valoració envers allò polític es pot esperar que canviï, a més de considerar moments especials en la vida de cada país, com són els processos electorals que mobilitzen amb més força un capital simbòlic vinculat a allò polític.

Amèrica Llatina és el **continent més desigual** del món, on la pobresa i indigència són molt importants, el que ens mostra un escenari sobre el qual es produeix una bona part del desencís: el relatiu a la incapacitat que tenen els sistemes polítics de donar respostes amb eficàcia a un nivell tan fort de demandes socials.

Però aquest no és pas l’únic aspecte; podríem dir que allò polític gaudeix de diferents nivells d’avaluació i que el seu descrèdit també té a veure amb una certa crisi de representativitat, amb problemes per

concretar que l’exercici de la tasca política impliqui nivells de representativitat cada vegada més incloents, així com té a veure amb la forma de funcionar dels polítics de carn i ossos i els partits.

De totes formes, en els països on els sistemes polítics gaudeixen de majors nivells d’acceptació, també és veritat que hi ha una certa valoració negativa de la forma d’exercir la tasca política.

La maduresa i estabilitat dels sistemes de partits i de la institucionalitat democràtica són alguns dels elements que es troben presents on la valoració de la política té millors resultats.

Els problemes d’exercir el poder polític són variats. Hi trobem el funcionament d’aquests sistemes “guetitzats”, tancats en les seves pròpies lògiques d’acumulació de poder, perdent de vista la finalitat última de l’exercici de construcció de la convivència col·lectiva. Quan els sistemes polítics queden presoners d’aquestes lògiques s’allunyen de la comprensió dels afers de la vida quotidiana que són els més importants per la vida de la població.

La **corrupció** és un altre fenomen present en aquest escenari. L’accés a espais polítics de poder genera, moltes vegades, condicions per a l’enriquiment il·lícit o el tràfic d’influències, de les quals qualsevol sistema polític n’ha d’estar preocupat.

Tot això és perillós ja que l’exercici de la tasca política és consubstancial a la democràcia. I com més dèbils, qüestionats, allunyats dels interessos de la majoria, o corruptes, siguin els que l’exerceixin i la forma d’exercir-la, més dèbil i banal es torna la democràcia, deixant el camp fèrtil per l’autoritarisme i el messianisme, normalment d’ordre autoritari.

Per tant, en la lectura d’aquest fenomen, la forma d’exercir la política, la seva eficàcia i la institucionalitat, poden ser tres maneres d’aproximar-nos-hi. L’Informe Latinobarómetro 2005 ens presenta mesures d’alguns d’aquests temes a molts països de la regió.

L’interès en la política va assolir el 2005 el

25% de la població llatinoamericana, segons dades d'aquest informe. El qual afegeix a més que, amb alguns alts i baixos, entre 1995 i 2005 no sembla que hagi canviat. Això posa en dubte algunes valoracions que afirmen que hi ha una desafecció de la política. Si en deu anys s'ha mantingut pràcticament en els mateixos valors no s'hi verifica cap desafecció, cap caiguda en relació a la política.

La forma de funcionar de les institucions públiques fa la valoració de la política positiva o negativa. És interessant veure que només el 19% de la població llatinoamericana entén que les institucions públiques funcionen bé o molt bé, i que una mica més de la meitat entén que tenen un funcionament regular, mentre un 25% valora el seu funcionament com a dolent o molt dolent.

Al voltant de la **corrupció dels funcionaris públics** es pot apreciar que un 30% de la població llatinoamericana entén que hi ha hagut progressos en la reducció, mentre que es percep que hi ha un 68% de funcionaris públics corruptes. (La corrupció es percep per la població a través d'allò mediàtic i d'allò personal, pel que es fa difícil determinar quina és la situació a cada societat i es mesura, per tant, per percepció de la població).

La baixa confiança en els processos de reducció de la corrupció afegeix elements per a la pèrdua de confiança en allò polític, així com a tot el sistema democràtic.

El Latinobarómetro identifica un altre indicador referit a la comprensió de la política i és que el 86% de la població afirma que **els polítics no es preocupen** pels temes que interessin i troba que aquest valor és el mateix que hi havia una dècada abans, el 1995.

Aquesta absència de canvis suggereix que el punt dèbil del sistema polític, de la democràcia política, és la representativitat. Allà és on hi ha un dels punts clau ja que sembla ser que els ciutadans no es senten degudament representats per aquells que són cridats a la tasca política precisament per a representar-los.

En part és aquí, en el qüestionament a la forma d'exercir la representativitat, on hi ha un afer central. Alguns autors parlen de "**metamorfosis de la representativitat**". En un món complex, amb canvis en diferents aspectes de la vida social a una velocitat

com mai abans, amb actors diversos, es presenta la necessitat d'una resignificació de la representativitat, que no es pot veure només com ho era en l'època del naixement dels estat liberals.

La reacció antipolítica que moltes vegades veiem a les nostres societats i la distància en relació a les institucions democràtiques són signes visibles de la necessitat de replantejar l'exercici d'allò polític.

Tanmateix la credibilitat que pugui tenir el sistema democràtic depèn de les seves regles de joc i de la seva pràctica concreta. Si els sistemes electorals no són creïbles es pot esperar que no sigui creïble ni interessant el que en surti.

Si s'estudia la credibilitat en general dels actes electorals a la regió durant la dècada 1995-2005, veiem que estem davant d'un panorama força depriment. ¿Eleccions netes o fraudulentas? Algunes dades que provenen de la investigació empírica a la regió permeten acostar-nos a les percepcions que tenim els llatinoamericans en relació a allò polític. La regió no és un tot homogeni i això es pot apreciar fàcilment.

De tota manera, en major o menor mesura, la insatisfacció amb la política apareix amb claredat en diferents aspectes, des de la forma i netedat dels mecanismes electorals, la feina de les institucions públiques i si ho fan bé o malament, els aspectes relatius a la corrupció, dels quals en surt una demanda ètica... Fins un problema més gran, com és el de la baixa representativitat i la necessitat de replantejar formes de representativitat incloents i l'exercici de les quals mostri solucions clares a la situació de pobresa en què viu bona part de la població d'aquesta regió del món, i integri la diversitat de posicions existents i atengui reclamacions més urgents.

Hi ha molt, doncs, per fer en aquest camí de construcció de la convivència, l'eina i camí de la qual és la política.

Nota: Les dades emprades en aquest article provenen del "Informe Latinobarómetro 2005" que realitza investigacions periòdiques a 18 països de la regió. Cfr. www.latinobarometro.org

ELS BLOCS POLÍTICS AL MÓN

FRANÇOIS HOUTART

Bèlgica - Amèrica Llatina

La constitució de blocs regionals amb base econòmica és un fenomen mundial que s'inscriu en la globalització. Això no obstant, el sentit de les iniciatives no és el mateix en tots els casos.

1. Els blocs responen a filosofies molt diferents. En podem citar quatre models principals.

El **primer** és la integració econòmica i política dins d'un centre capitalista de la Terna (Estats Units, Europa, Japó). El cas de l'ALENA, que uneix Mèxic als Estats Units i el Canadà, pertany a aquesta lògica.

El **segon** model és el de competir dins del nucli central del capitalisme. En aquest sentit la Unió Europea entra clarament en competició intracapitalista amb els Estats Units.

Un **tercer** model és la constitució d'un món multipolar, no només dins del centre del capitalisme mundial, sinó també a la perifèria. Aquests projectes tenen un cert caràcter antiimperialista, tot i que no surten de la lògica del capitalisme.

El **quart** model cerca la integració sobre una base diferent a la competitivitat del mercat, amb intercanvis que siguin funcionals a les necessitats regionals i de la solidaritat.

2. Existeixen diverses menes de reagrupaments econòmicopolítics.

Les "Zones de Lliure Comerç", establertes per tractats (TLC, Tractats de Lliure Comerç) en són una primera classe: es tracta de disminuir i eventualment suprimir les restriccions al comerç entre dos o diversos països. En molts de casos, com que els interessos mutus no són iguals, malgrat certs avantatges per l'economia més dèbil, els TLC funcionen com a "tractats entre el tauró i les sardines". El cas d'Amèrica Central és força clar en aquest sentit.

Un altre exemple són els "Mercats Comuns". Constitueixen un pas endavant, en el qual es preveu, a més de suprimir la taxació dels intercanvis comercials, una sèrie de mesures d'obertura econòmica:

lliure circulació de capitals, de béns i de serveis, i de treballadors; mesures fiscals, regles de competitivitat, etc. El Mercosur és un esforç en aquesta direcció.

Finalment es poden citar les iniciatives d'integració econòmica, política, social i cultural, que poden constituir una "unió política", com és el cas de la Unió Europea.

3. Totes aquestes iniciatives són processos que obeeixen a raons que poden ser molt diferents. Tot depèn de les forces que les integren.

En molts de casos es tracta de raons econòmiques com els TLC i els Mercats Comuns.

Altres vegades es tracta d'un projecte polític amb bases econòmiques i objectius culturals. L'ALBA, Alternativa Bolivariana per Amèrica Llatina, entra dins d'aquesta categoria.

Però també existeixen raons més culturals, com el Mercat Comú Àrab o el Mercat Magribí.

4. Se'n poden presentar diversos exemples en els diferents continents:

A **Amèrica Llatina**, ja el 1960, hi van haver dues iniciatives: l'Associació Llatinoamericana de Lliure Canvi (ALALC), que el 1980 es va transformar en Associació Llatinoamericana d'Integració (ALADI), que formava una zona d'intercanvis preferencials, i facilitava acords bilaterals entre Argentina, Bolívia, Brasil, Xile, Mèxic, Paraguai, Perú, Uruguai, Colòmbia, Equador i Veneçuela; i el Mercat Comú Centreamericà (MCCA), que de fet va privilegiar força les multinacionals instal·lades en alguns països de la regió...

El 1969, va néixer la Comunitat Andina, i el 1973 el CARICOM, o Mercat Comú del Carib. El 1991 va començar el Mercosur, amb Argentina, Brasil, Uruguai i Paraguai. Després de períodes de dificultats, es va desenvolupar una nova dinàmica, especialment amb l'entrada de Veneçuela.

L'ALCA, extensió de l'ALENA al conjunt d'Amèrica

Llatina, la va proposar el president George Bush pare el 1990 amb la idea de realitzar-se el 2003. El 2005, a Mar del Plata, el projecte es va pràcticament abandonar davant la resistència popular arreu del Continent i l'oposició de cinc països, entre els quals, Argentina, Brasil i Veneçuela.

El projecte alternatiu, proposat pel president Chávez és l'ALBA, que reuneix Cuba, Veneçuela, Bolívia i Nicaragua i aviat probablement l'Equador.

A **Àsia** hi ha dues iniciatives principals.

L'ASEAN (Associació de les Nacions dels Països de l'Àsia del Sud-Est), fundada el 1967. L'organització va establir el 1992 una zona de lliure comerç i, després, s'arribaren a acords econòmics i socials més precisos, i reuneix Indonèsia, Brunei, Malàisia, Filipines, Singapur, Tailàndia, Cambotja, Laos i Vietnam.

La segona és l'APEC, fundada el 1989 (Cooperació Econòmica Àsia- Pacífic), amb Austràlia, Brunei, Canadà, Corea del Sud, Estats Units, Filipines, Hong Kong, Indonèsia, Japó, Malàisia, Mèxic, Nova Zelanda, Papua Nova Guinea, Singapur, Tailàndia, Taiwan i Xile.

A **Àfrica**, s'han creat diverses organitzacions regionals.

El CEDEAO, Comunitat Econòmica dels Estats de l'Àfrica de l'Oest, es va fundar el 1975, com a zona de lliure comerç, amb 16 països de la regió. La CEEAC, Comunitat Econòmica dels Estats de l'Àfrica de l'Est, creada el 1983, està constituïda per 9 països.

La SADC, Comunitat pel Desenvolupament de l'Àfrica Austral, iniciada el 1992, integra 8 nacions. Totes aquestes institucions intenten disminuir els impostos duaners i facilitar el comerç mutu.

El 1998 els presidents d'Àfrica del Sud i de Senegal van proposar una organització de tipus panafricà: el NEPAD, Organització Africana pel Desenvolupament Econòmic. Pensada dins d'una integració a la globalització neoliberal, aquesta iniciativa accentuava encara més la dependència del Continent envers el capitalisme central.

En el **món àrab**, el Mercat Comú Àrab, creat el 1964, mai no ha tingut una existència gaire real.

L'UMA (Unió del Magrib Àrab) va néixer el 1989, reagrupa Algèria, Líbia, el Marroc, Mauritània i Tunísia,

i tracta d'establir una unió duanera i de crear empreses mixtes.

A **Europa**, la Unió Europea (UE) està constituïda per 27 països. Va començar com un mercat comú el 1957. Ara ja no tan sols es tracta d'una zona de lliure comerç, sinó també d'una integració econòmica i monetària, amb dimensions socials i culturals. El projecte de tractat constitucional va ser refusat per França i Holanda, en part pel seu tarannà neoliberal i la seva dependència dels EUA per afers defensius. No és fàcil crear una unió política per Europa, i el seu dèficit democràtic i social encara és real.

5. Els nous projectes a Amèrica Llatina sorgeixen d'iniciatives endegades pels nous règims polítics.

Es tracta evidentment, en primer lloc, de l'ALBA, que té com a propòsit establir intercanvis sobre la base de les necessitats dels països respectius, en forma de bescanvis, sense passar pel sistema econòmic internacional, en particular pels bancs i per institucions com l'FMI i el Banc Mundial. Els objectius no són només econòmics, sinó també educatius (campanyes d'alfabetització), de salut ("operació miracle", per curar els malalts de la vista del continent en col·laboració amb dos països: Cuba i Veneçuela), i culturals. De moment el projecte reuneix 4 països, amb l'esperança de ser més en el futur.

Aquesta iniciativa està acompanyada per altres en la perspectiva d'una integració hemisfèrica, com ara: Petro-Caribe, entre Veneçuela i 11 països del Carib, per facilitar l'accés al petroli; Petro-Sur que reuneix Veneçuela, Brasil i Argentina, per produir (a l'Orinoco), activitats de refinèria i distribució de benzina i de gas per oleoductes i gasoductes.

També es pensa constituir un Banc del Sud. El president Evo Morales ha proposat l'Associació Llatinoamericana, per objectius socials: allotjament, alimentació, feina, salut...

En el pla cultural ja funciona TeleSur, amb la col·laboració de diversos països del Continent.

Tots aquests projectes tenen un aspecte clarament antimperialista, i en part surten de la lògica de l'economia capitalista.

DEMOCRÀCIA A MIG CAMÍ

DE LA POLÍTICA A LA CIUTADANIA I ELS MOVIMENTS SOCIALS

ALFREDO J. GONÇALVES

Paraguai - Brasil

La política està malalta

La política està malalta i la democràcia també. N'hi ha prou a tenir en compte que els Estats Units, un país que avui s'autoproclama el gran "exportador de la democràcia", és alhora la nació més imperialista del planeta. Pel que fa als altres països desenvolupats o centrals, alguns amb velles democràcies de més de dos-cents anys, també es troben profundament dilacerats per aquesta mateixa contradicció: d'una banda, un "sistema democràtic" de façana; de l'altra, una inserció tranquil·la en el sistema món del nou imperi global. La raó de tot plegat és que mentre, des del punt de vista polític, procuren mantenir la disfressa d'una democràcia aparent, amb partits, eleccions lliures, parlament, etc., des del punt de vista econòmic es troben cada cop més subordinats a la dictadura del mercat total, avui hegemònicament financer i globalitzat.

En altres paraules: al llarg dels segles, la democràcia s'ha aturat a mig camí. Ha atès el nivell de les relacions polítiques i, en alguns casos, de les relacions socio-culturals, però no ha arribat fins al fons ocult de l'estructura econòmica, on els interessos toquen l'"òrgan" més sensible de l'homo economicus, és a dir, la butxaca, el compte corrent o la propietat privada. Allà segueix inalterat el domini dels individus, de les empreses i dels grups de major poder financer.

"És curiós que la refutació del principi hereditari, en política, no hagi tingut gairebé cap efecte en el camp econòmic als països democràtics. Encara ens sembla natural que un home deixi la seva propietat als fills; acceptem el principi hereditari pel que fa al poder econòmic, mentre que el rebutgem pel que fa al poder polític. Les dinasties polítiques han desaparegut, però les dinasties econòmiques sobreviuen. I pensar que natural ens sembla que el poder sobre la vida dels altres, derivat d'una gran riquesa, hagi de ser hereditari", constata Bertrand Russell en la *Història del pensament occidental*.

Als països subdesenvolupats o perifèrics, per altra banda, la barreja de demagogia, caudillisme i autoritarisme desaconsella l'abús de la terminologia democràtica. Les institucions polítiques, en aquest cas, ja siguin de caràcter jurídic, legislatiu o executiu, disposen

de poc marge de maniobra davant dels mecanismes dominants del mercat. Les democràcies llatinoamericanes, per exemple, no ho han sigut gaire, si tenim en compte la seva servitud als organismes financers internacionals. Això sense parlar de la corrupció, el favoritisme, el nepotisme, el clientelisme i les aliances espúries per una governabilitat sospitosa, vicis aquests que a tot arreu provoquen grans estralls.

La conclusió és que la democràcia jurídicoformal, practicada avui tant a nivell nacional com internacional, s'ha convertit en un mena de suport institucional de l'economia globalitzada, de tall i filosofia neoliberals. Suport, en altres paraules, d'un ordre mundial injust i asimètric, alhora concentradora i exclouent. A més a més, no hi ha cap idea nova. "El sistema liberal parlamentari no és res més que l'instrument i el símbol mateix del govern burgès", diu David S. Landes al seu llibre *Prometeu alliberat*, per no citar la línia d'anàlisi de tota la literatura marxista.

Tal sistema manté aparentment una participació política a través del vot lliure i "democràtic" a cada país, però delega als buròcrates del mercat financer el veritable destí polític i econòmic dels diferents pobles. Dissimula una democràcia que no arriba a les arrels dels problemes socioeconòmics. En nombrosos països de Llatinoamèrica, per exemple, els majors latifundistes i/o banquers són també representants de l'Estat de dret, amb cadires captives al Congrés Nacional i a les Corts Judicials. Els anomenats "homes de bé" –com a l'antiga Grècia els ciutadans lliures i amb propietats– són en general els "homes de béns"!

En virtut de tot plegat, des del punt de vista ètic, les anomenades democràcies occidentals tenen poc a dir i a mostrar en termes de pràctica democràtica. Al contrari: constitueixen exemples negatius del que s'entén històricament per democràcia. D'aquí la desconfiança i la desil·lusió creixents de la societat en relació a la política i els polítics, als partits, al govern i al parlament, així com a la lleialtat dels promotors i a les decisions dels jutges. La democràcia, en la seva concepció més original i genuïna, es pot dir que ha canviat del camp de la política

al camp dels moviments socials. O, en termes més exactes, de l'àmbit de l'Estat a l'àmbit de la societat civil.

Una altra política i una altra democràcia són possibles

Abans de res, convé evitar un dualisme simplista i ingenu, segons el qual les institucions liberals parlamentàries estarien completament desacreditades, mentre que les iniciatives populars constituïrien els únics espais de la democràcia. Els elements positius i negatius de la política no tenen fronteres tan nítides com ens agradaria, sinó que es barregen, es confonen i s'alternen contínuament. El que sí que podem constatar és que les experiències veritablement democràtiques tendeixen avui a migrar de la vida parlamentària als canals de participació popular. Quatre observacions al respecte mereixen la nostra atenció:

1. El sistema de representació en tres poders del règim democràtic –legislatiu, judicial i executiu– es troba totalment desequilibrat i desacreditat. Els sectors dominants de la societat han institucionalitzat un cercle vicis en què el poder econòmic compra els llocs claus del poder polític, el qual, al seu torn, garanteix a través de la llei el seu domini perpetu sobre la resta de sectors. El Congrés nacional es converteix en una espècie de taulell de negocis, on gran part dels polítics està més interessada en projectes de poder que no pas en projectes de nació. Elegit per les capes populars, el parlamentari sovint acaba ignorant les seves necessitats bàsiques a canvi de beneficis personals, familiars o de classe. La cadena de representativitat s'interromp i la població més necessitada queda a la intempèrie, fet que s'agreuja encara més amb la corrupció crònica de les institucions públiques. La distància entre els problemes que afligeixen la població, d'una banda, i els projectes debatuts a les sessions del Parlament i del Senat, de l'altra, mai no ha estat tan gran.

2. El descrèdit del sistema representatiu ha portat a debat l'anomenada democràcia directa o participativa. Experiències com ara plebiscits populars, projectes de llei a partir de les bases i assemblees populars, entre d'altres, mostren la possibilitat de noves vies de participació en les decisions pel que fa als destins del país. D'aquí ve la pregunta sobre la necessitat de crear nous canals, nous mecanismes i nous instruments de control de la res pública per part dels diversos sectors de la població. ¿Com controlar més de prop els tres sectors de la institució democràtica? La iniciativa del pressupost participatiu en alguns municipis brasilers i la creació dels Consells Populars són exemples del fet que és possible

avançar en l'ampliació d'aquests espais de participació popular. Ras i curt: la lliçó és dedicar menys energia a la via parlamentària i a la política tradicional, i reforçar, en canvi, les instàncies de la societat civil organitzada.

3. En realitat, el debat al voltant de la democràcia participativa o directa ja té una llarga història en molts països llatinoamericans. Innombrables moviments socials, organitzacions no governamentals, entitats i associacions populars, en la seva pràctica quotidiana, estan marcades per l'exercici directe de la democràcia. El mateix es verifica, per exemple, en la tradició de les comunitats eclesiàstiques de base (CEBs) i en força moviments estudiantils o sindicals. No pas sense problemes, tensions i conflictes, evidentment, les decisions tendeixen a ser preses en una pràctica democràtica ja amplament consolidada. Planejament, programació i avaluació permanents, en general, són realitzats en conjunt, en reunions i assemblees on cadascú pot participar lliurement. És veritat que en algun d'aquests ambients els virus de l'autoritarisme, del personalisme, del productivisme i consumisme, del centralisme i d'altres "ismes", encara provoquen serioses conseqüències nefastes. Però el que volem remarcar és l'exercici lliure i directe de la ciutadania com a pràctica comuna, en "un nou paradigma emancipatori", per fer servir l'expressió de Boaventura Souza Santos al llibre *Pelos caminhos de Alice*. Potser el Fòrum Social Mundial, com també altres fòrums i espais democràtics, són avui en dia els millors testimonis del fet que, efectivament, "una altra democràcia és possible".

4. L'exercici continuat de la pràctica democràtica, al seu torn, crea noves relacions democràtiques. Sabem de quina manera la vella democràcia liberal, pressionada per les lleis del mercat, és contrària a la participació de la dona en les principals instàncies decisòries; a l'ús curós, responsable i sostenible dels recursos naturals; a la preservació i cura del medi ambient; a les relacions igualitàries als espais públics o privats (família, sindicat, partit, empresa, església, etc.). En definitiva: contrària a la participació directa dels moviments organitzats. A mesura que es consolida l'exercici d'una pràctica efectivament democràtica, creix també la paritat entre les persones, independentment del sexe, professió, raça, creença, etc. Evidentment, això val també, i potser sobretot, pel dia a dia dels moviments i pastorals socials i per les iniciatives populars, enq uè sovint es posen de manifest actituds masclistes, autoritàries i individualistes. □

L'ÉSSER HUMÀ COM A ÉSSER POLÍTIC

CLAUDIA KOROL

Buenos Aires, Argentina

Néixer és un acte polític. És el primer gest de curiositat i d'autonomia davant del món preestablert al qual arribem.

No m'estic pas referint al naixement biològic, sinó a aquell moment en el qual amb relació a la comunitat, l'ésser que ha sortit del ventre d'una dona comença a humanitzar-se, a socialitzar-se, a crear vincles que constitueixen els seus desitjos, les seves pràctiques, les seves idees i creences, els seus projectes individuals i col·lectius. Es pot assumir com a fill o filla, quan una dona s'assumeix com a mare o un home com a pare (amb independència d'haver-lo o haver-la gestat). S'assumeix com a ésser humà quan es reconeix en la comunitat que el rep, i hi comparteix i crea identitat, llenguatge, usos i costums, cultura.

És en la vida quotidiana on es produeixen els gestos polítics que organitzen aquestes relacions. Seran experiències de subordinació o de llibertat, de competència o de cooperació, de domesticació o de rebel·lia. La família serà la institució primària que reglamenti una manera d'humanitzar-se o serà la comunitat. Serà la pertinença a un poble envaït, com els que neixen políticament en el context actual d'Iraq. Serà la indignació dels que en el cor dels EUA rebutgen la pertinença a la cultura hegemònica. Serà l'experiència dels que neixen en el bressol dels pobles originaris de la Nostra Amèrica, subjugats pel saqueig i el genocidi colonial i neocolonial. O serà l'alienació dels qui troben la seva identitat en el mirall amb els opressors...

No serà el mateix socialitzar-se com a dona que com a home, com a heterosexual o com a transvestit, lesbiana o gai, com a blanc o com a negre o indígena.

Cada identitat assumida en el procés de néixer com a persones és un acte polític, siguem o no conscients d'aquesta dimensió fundant de la nostra subjectivitat. Tinguem clar o no aquell moment que Bertold Brecht va anomenar "alfabetització política".

És tan polític assumir la domesticació que des del poder s'exerceix per generar la ficció homogeneïtzant, al voltant d'un patró cultural burgès, imperialista, racista, xenòfob, patriarcal, *guerrerista*, com revoltar-

se davant d'aquesta hegemonia. És polític reproduir el consens conservador transformat en "sentit comú", i també qüestionar des d'una pedagogia emancipatòria la trama en la qual la dominació busca com perpetuar-se, alhora que es fan recerques de creació de nous sentits.

En aquesta perspectiva, ser humans o humanes significa situar-nos en el conjunt de les relacions socials, de manera que reproduïm la cultura que oprimeix i disciplina els cossos, idees i desitjos, o que promovem amb les nostres vides l'emancipació col·lectiva i individual, l'anticipació a les nostres pràctiques del regne de la llibertat en aquest món. Significa també una actitud davant la natura, que reproduceixi la lògica depredadora i desintegradora que es reconegui en el concepte "d'explotació", o desafiar la creativitat inventant una manera de viure en el món que permeti establir relacions d'intercanvi amb l'ambient en el que naixem i creixem, evitant els riscos ja evidents de la seva destrucció, o de tornar-lo inhabitable per a l'espècie humana.

Els darrers anys, diferents processos han concorregut per alienar la política en els moviments populars. La seva deslegitimació és tan gran, que resulta "políticament convenient" omplir les llistes electorals amb artistes, esportistes, vedettes, humoristes, que ens intenten convèncer que "no són polítics" i que el seu compromís està "amb la gent". Hi concorren diversos factors, com ara la derrota dels projectes revolucionaris dels anys 60 i 70, i la mutilació de generacions senceres de lluitadors socials realitzada per les dictadures; el descrèdit de les esquerres, produït per l'ensorrament de l'anomenat camp socialista; la força que els anys 80 va cobrar la contrarevolució conservadora i les prèdiques de "l'acabament de la història"; i també, els 90, les polítiques de finançadores i ONG, que van invertir massa recursos en "capacitacions", dirigides als "nous moviments socials" (als quals se'ls va anomenar així per diferenciar-los teòricament i pràctica dels històrics moviments populars i/o classistes), que tenen com a objectiu promoure una fractura entre

les seves demandes específiques, i la possibilitat que aquestes s'articulin en projectes anticapitalistes i/o socialistes.

En el marc de les polítiques neoliberals que van conduir aquests moviments a garantir dia a dia la supervivència, establint una cultura de pragmatisme i immediatisme, es va realitzar l'operació ideològica de despolitització dels moviments, mentre es produïa simultàniament la monopolització de l'exercici de la política en els reduïts cercles del poder mundial i dels poders locals.

"Allò personal és polític", van dir ja fa diverses dècades les feministes. Potser el moment que viu Amèrica Llatina, ens permeti avançar en la recuperació no tan sols de les dimensions polítiques de la resistència, sinó també en l'aprofundiment de la consciència, a partir de l'exercici de nous vincles que facin del coneixement, del creixement, i fins i tot de la mort, no pas determinacions de la natura, sinó gestos culturals de pràctica de la llibertat. Processos quotidians de creació d'autonomia, de constitució de subjectes individuals i col·lectius, protagonistes de la seva pròpia història.

El naixement dels éssers humans com a éssers polítics, no és, però, un procés espontani. És possible des d'una praxi que confronti, de manera sistemàtica, totes les formes d'exercici de la dominació: des de l'explotació del capital transnacional, fins a les maneres en què el patriarcat naturalitza la disciplina de la majoria de la humanitat. Des de les guerres de rapinya de l'imperialisme, fins a l'autoritarisme adultocèntric que reserva als i les joves el lloc de persones inacabades, que s'han de quedar a la sala d'espera d'un món organitzat per generacions precedents, i que condemna els ancians i ancianes al lloc d'éssers descartables. Raons que no es fonamenten més que en una lògica basada en l'obtenció del màxim guany, en transformar la vida en mercaderia.

A la nostra humanització li cal la desmercantilització de les relacions socials, la democratització dels vincles, la descolonització cultural. I això significa, una vegada més, una alfabetització política, que permeti "desnaturalitzar" les modalitats encobridores de l'explotació del capital i de la dominació patriarcal, que es reforcen mútuament en processos com ara la transformació de la força de treball en mercaderia, del cos de les dones en mercaderia, de les terres i de l'aigua en mercaderia, de la vida en mercaderia. Recuperar

la vida humana, com a vida política, implica desafiar també les marques i cicatrius que la colonització cultural deixa i recrea en les nostres subjectivitats, com ara el racisme, el culte a les jerarquies, la dependència ideològica de les idees de l'anomenat Primer Món, el fetitxisme per la propietat que històricament ens van alienar en successius saquejos, tots emparats per la impunitat dels antics i dels nous genocides.

Els moviments populars creen i recreen modalitats de diàleg, d'acció, de pràctiques, que abasten les relacions interpersonals, grupals, i de cada moviment amb altres espais de la societat. Les maneres que tenen d'establir-se anticipen el món que s'està somiant de crear. Si la corrupció i l'autoritarisme, la violència i la intolerància, són consistents amb les polítiques hegemòniques del capital, la reproducció d'aquestes modalitats dins dels moviments, no fa sinó col·lapsar la capacitat de projectar en la subjectivitat i en l'imaginari del poble, les possibilitats d'una nova societat.

"L'home nou", que va intentar crear el Che amb la seva pròpia vida, o la "dona nova", encarnen els valors i actituds oposats als de la mena d'homes i dones que reproduïen la cultura capitalista: egoistes, consumistes, individualistes.

Néixer homes nous i dones noves, no pas com a consignes, sinó com a revolució permanent, és un rept actual de la "pedagogia de l'esperança i de l'autonomia", com va anomenar Paulo Freire l'educació popular. Que neixin sense angoixes però de manera sostinguda noves organitzacions i noves societats, és una tasca d'aquest temps. Els Pobles crearan en aquest camí una política, una manera de ser humans i humanes en la qual enamorin les paraules i els actes, els valors i les conductes, els desitjos i les realitzacions, les esperances i la dura batalla quotidiana de supervivència, la teoria i la pràctica, les ciències i les passions.

"Deixi'm dir-li, a risc de semblar ridícul, que el veritable revolucionari està guiat per grans sentiments d'amor", va escriure el Che el 1965. Tal vegada d'aquesta trobada entre l'amor i la política, neixin homes i dones... que tinguin més capacitat subversiva davant les opressions, una curiositat sense límits en el coneixement, una indignació més sincera davant de cada injustícia, i una entrega solidària que convidi a molts altres homes i dones, a atrevir-se a néixer, no en el món preestablert, sinó en el món nou que estarem inventant.

UN MÓN «SENSE RODALIES»

LA DIMENSIÓ ACTUALMENT MUNDIAL DE LA POLÍTICA

DANIEL INNERARITY

Saragossa, Espanya

Totes les explicacions que s'ofereixen per aclarir què significa la globalització caben dins la metàfora que diu que el món s'ha quedat sense "rodalies", sense marges, sense afores, sense extraradis. "Global" és allò que no deixa res fora d'ell mateix, allò que ho conté tot, vincula i integra de manera que no quedi res solt, aïllat, independent, perdut o protegit, salvat o condemnat, en el seu exterior. La "resta del món" és una ficció, o una manera de parlar, quan no hi ha res que no formi part d'alguna manera del nostre món comú. En el fons aquesta metàfora no fa res més que donar força gràfica a aquella idea kantiana que en un món rodó tots ens acabem trobant.

Com gairebé totes les coses importants, aquesta configuració del món no és pas conseqüència d'una decisió conscient i acordada, sinó que és el resultat d'uns processos socials més aviat involuntaris i complexos. La majoria dels problemes que tenim són motivats per aquesta circumstància, o bé els experimentem així perquè no ens és possible desempallegar-nos-en, o domesticar-los, fixant uns límits rere els quals externalitzar-los: destrucció del medi ambient, canvi climàtic, riscs alimentaris, tempestes financeres, migracions, nou terrorisme... Es tracta de problemes que ens situen en una unitat cosmopolita de destí, que provoquen una comunitat involuntària, de tal manera que ningú es queda fora d'aquesta sort comuna.

Quan existien les "rodalies", hi havia un conjunt d'operacions que permetia disposar d'aquests espais marginals. Es podia fugir, desentendre's, ignorar, protegir. Tenia algun sentit l'exclusivitat d'allò propi, la clientela particular, les raons d'estat... I gairebé tot es podia resoldre amb la senzilla operació d'externalitzar el problema, traspasar-lo a una "rodalia", fora de l'abast de la vista, en un lloc allunyat, o cap a un altre temps... Una "rodalia" és precisament un lloc

on dipositar pacíficament els problemes sense resoldre, les deixalles; un abocador.

Què tenen en comú l'extensió dels drets individuals, que impedeix considerar ningú com un simple subjecte passiu que obeeix decisions dels altres, i la consciència ecològica, que dificulta enormement dipositar els residus a qualsevol lloc, o que exigeix el reciclatge?

Ambdós fenòmens ens expressen que l'externalització s'ha convertit en problemàtica, que res ni ningú vol que el considerin una "rodalia". Parlar, per exemple, de deixalla espacial per referir-se a les desferres de naus espacials que, segons sembla, giren al voltant de la Terra, revela que ja fins i tot l'espai s'ha deixat de considerar un simple exterior on era legítim abandonar la ferralla. Quan ens comencem a preocupar per les deixalles és perquè hem introduït en el nostre camp visual allò que abans no veïem, o no volíem veure. La consciència d'allò que signifiquen les deixalles, preses en sentit literal i metafòric, suposa una ampliació del nostre món, del món que considerem nostre.

Potser es pugui formular amb aquesta idea de la "supressió de les rodalies" la cara més benèfica del procés civilitzador i la línia d'avançament en la construcció dels espais del món comú. Sense necessitat que algú ho sancioni expressament, cada vegada és més difícil "passar-li el mort" als altres, a regions llunyanes, a les generacions futures, a d'altres sectors socials. Aquesta articulació d'allò propi i allò dels altres planteja un escenari de responsabilitat que resumia molt bé un acudit d'El Roto: "en un món globalitzat és impossible intentar no veure què passa mirant cap a un altre costat, perquè no hi és".

Pensem, per exemple, en les exigències de sensibilitat pels efectes secundaris que es plantegen en àmbits ben diversos, i especialment en l'activitat de

les ciències i les tècniques; en la il·legitimitat i cinisme amb el qual jutgem el discurs dels “danys col·laterals” quan s’està parlant d’accions militars; en la interiorització de la natura en el món dels éssers humans que suposa la consciència ecològica, mercès a la qual la natura ha deixat de ser considerada com una cosa exterior; en el principi de sostenibilitat que ve a ser una mena de globalització temporal, una presa en consideració del futur, que deixa de ser una simple “rodalia”, (els drets de les generacions futures o la viabilitat mediambiental, contra la dictadura del present exercida a costa del futur).

La transformació més radical que realitza un món que anul·la tendencialment les seves “rodalies” té a veure amb la dificultat de marcar límits i organitzar a partir d’aquests qualsevol estratègia (organitzativa, militar, política, econòmica...). Continuament es barregen en qualsevol activitat allò interior i allò exterior.

Un dels camps en els quals aquesta confusió s’ha tornat més aguda és la **política**, que per la seva pròpia natura ha estat sempre un govern dels límits. Ara s’afirma com una veritat indiscutible que no hi ha cap problema important que es pugui resoldre localment, que pròpiament parlant ja no hi ha “política interior”, com tampoc “afers exteriors”, i tot s’ha convertit en política interior, posant en qüestió fins i tot les denominacions tradicionals d’aquests ministeris. S’han tornat extremadament difusos els límits entre la política interior i la política exterior; factors “externs”, com els “riscos globals”, les normes internacionals o els actors transnacionals s’han convertit en “variables internes”. La nostra manera de concebre i realitzar la política no estarà a l’alçada dels reptes que se li plantegen si no considera la distinció entre “dins” i “fora”, com a inapropiada per governar en espais sense límits.

Una altra de les dificultats que planteja un món així és la gestió de la **seguretat**. La delimitació dels àmbits de decisió i responsabilitat es torna confusa. Les amenaces a la seguretat ja no provéne d’un lloc o una font determinada, sinó que són tan difuses com els fluxos dels quals se serveixen, de manera que ens mantenen a tots en un estat d’inseguretat

latent. En comptes de fronts bèl·lics que separen l’espai de la seguretat de la “rodalia” amenaçadora i el simbolitzen en una frontera, allò que tenim és una inseguretat que també és interior. Sense abandonar el joc de la il·lustració metafòrica podem afirmar que l’espai global ha pres el caràcter de zona de frontera, amb tot allò que suposa a efectes de comprensió i gestió de la seguretat.

I un dels temes en els quals es percep fins a quin punt la globalització no és només una ampliació quantitativa de l’espai sinó una **nova comprensió del món**, ho tenim en tot un canvi de vocabulari al voltant de la qüestió social, que fa temps que ha deixat de considerar l’alienació (l’excessiva interiorització) com el mal social absolut, lloc que ocupa ara l’exclusió (la manca d’interiorització).

Significa això que en aquest “món sense rodalies” l’exclusió ja no existeix? Allò que un “món sense rodalies” vol dir és que els exclosos ja no en són fora, que l’exclusió es produeix a l’interior, amb altres estratègies i d’una manera menys visible que quan hi havia uns límits clars que ens separaven dels altres, aquí els de dins i allà els de fora; ara els exclosos poden estar fins i tot en el centre de la ciutat, de la mateixa manera que les amenaces no provenen de cap lloc llunyà sinó del mateix cor de la civilització, com sembla ser el cas del nou terrorisme. Els marges són a l’interior, a les nostres “rodalies interiors”.

De la mateixa manera que la protecció de la seguretat es veu obligada a desenvolupar estratègies més intel·ligents en un món que no està amenaçat “des de les rodalies”, també ha de ser més atenta la vigilància al voltant dels nostres mecanismes d’exclusió. Per estar a l’alçada d’un món ampliat (que podria servir com a referent substitutiu de la idea de progrés, substituint així el criteri del temps pel de l’espai), ens hauríem de preguntar sempre per les exclusions que poguessin estar originant les nostres pràctiques socials. El progressisme d’abans que tractava d’aguantar el curs del temps és avui un “espialisme” que lluita per mantenir la forma d’un “món sense rodalies”, és a dir, sense abocadors, sense pagans, ni tercers, ni absents.

POLÍTICA I IDEOLOGIA

PEDRO A. RIBEIRO DE OLIVEIRA

Juiz de Fora MG, Brasil

El problema de la ideologia en la política

Per començar, convido el lector a reflexionar un instant sobre les vegades en què ha sentit la paraula “ideologia”. M’hi jugo qualsevol cosa que aquest mot ha servit per denunciar l’argumentació que amaga la finalitat real d’una acció política, en frases com ara “Això és ideologia. En realitat, el que ell vol és...” Aposto també que aquesta denúncia es referia a algun artifici intel·lectual dels adversaris, i que no qualifiquem com a “ideològica” la nostra pròpia argumentació. Tot s’esdevé com si tan sols les opcions polítiques antidemocràtiques o opressoras necessitessin ser encobertes, mentre que les opcions que jutgem correctes, democràtiques i alliberadores no serien pas “ideològiques”. A la pràctica, no és això el que passa?

Doncs bé, si el concepte d’“ideologia” fos només una arma intel·lectual per tal de desqualificar l’adversari, seria millor evitar-lo. Però “ideologia” no és únicament això: és un concepte important per explicar les diferències i conflictes en el pla de les idees polítiques i econòmiques. És aquesta la raó per estudiar-lo a partir de la sociologia, que el veu com la combinació de teories (explicatives) i valors (normatius) capaços de dur persones, grups i moviments socials a l’acció política o, pel contrari, d’acceptar passivament l’ordre preestablert. Les ideologies funcionen, per tant, com a idees-força de qualsevol sistema social.

Ideologies d’ahir i d’avui

Està de moda dir que l’“era de les ideologies” ja ha passat i que vivim un temps “post-ideològic”. És com si només hi hagués “ideologia” en l’enfrontament entre capitalisme i socialisme. Havent perdut el socialisme soviètic la “guerra freda”, s’hauria acabat també la ideologia, i ara estaríem vivint la història real, és a dir, la història regida per les lleis del mercat. A fi de no acceptar aquesta lectura enganyosa del món actual, fixem-nos més atentament en l’assumpte, tot partint d’un exemple antic, prou conegut pels cristians.

L'emperador Cèsar August s'enorgullia d'haver establert una pax romana en tots els seus dominis. A Roma i a les províncies els dirigents, els propietaris de terres

i els comerciants vivien una època de segura prosperitat: les guerres havien cessat, havien estat derrotats els enemics i els pirates, les comunicacions i les riqueses fluïen lliurement, les revoltes eren immediatament sufocades i res no impedia el desenvolupament del comerç. Pels grups dominats, però, allò no era pau sinó opressió. Per tant, quan esclaus i treballadors lliures, homes i dones, a la ciutat i al camp, van sentir l’anunci de la pau com a shalom –pau fonamentada en la justícia i la solidaritat– el van rebre com una bona notícia: la pax romana imposada per Cèsar seria substituïda per la pau shalom promesa per Jesús.

Fixeu-vos que aquestes concepcions han de ser qualificades com a “ideològiques”, perquè tant la pax romana com la pau shalom són idees-força que es refereixen a una realitat històrica (o a un projecte de societat), tot fent-ne un judici de valor. Als ulls de l’elit dominant, la pax romana era la millor forma de societat que el món antic podia oferir. En canvi, pels pobles de la perifèria i les classes dominades, que anhelaven un ordre social i econòmic, fonamentat en la justícia del shalom, la pax romana era un engany.

Actualitzem aquest exemple i portem-lo als nostres dies de domini del discurs de la globalització. Aquest discurs diu que, per l’expansió il·limitada dels mercats i dels negocis, la xarxa de comunicacions que uneixen el planeta, l’internet que democratitza l’accés a les informacions i altres avenços de la ciència i la tecnologia, la Humanitat està preparada per realitzar el seu somni d’unitat, prosperitat i pau. Quan els països “emergents” facin les reformes que encara els lliguen al passat, tots s’integraran al nou ordre mundial. Aquesta descripció optimista de la globalització, però, és refusada per qui mira el món a partir d’experiències com l’economia solidària, les xarxes alternatives, els moviments socials i els Fòrums Socials Mundials. La globalització beneficia qui s’enriqueix al mercat financer i qui s’enriqueix amb les empreses transnacionals, però a costa de l’empobriment i l’exclusió de la majoria de la població mundial. Aquests “contestaires” de la globalització proposen un altre món possible, sent per

això titllats de “dinosauris”, supervivents dels antics “temps ideològics” que no volen admetre que el socialisme s’ha acabat i que la igualtat és un malson, no pas un somni...

Cómo entendre la lluita ideològica

Aquest debat d’idees és el debat ideològic. Si ideologia és un conjunt d’idees-força que justifiquen una opció política, tot mobilitzant les voluntats per la seva concreció històrica, tant el discurs de la globalització com el discurs altermundista (“un altre món és possible”) són ideològics. Mentre que el primer idealitza les conquestes humanes i els avenços tecnològics de la globalització (ometent que això és tan sols per grups privilegiats), el segon proclama que pot haver-hi un tipus millor d’ordre mundial si es multipliquen les actuals experiències de solidaritat econòmica entre els pobles, i es respecten els drets de la Terra. És a dir: tots dos parlen de la mateixa realitat, però des de punts de vista oposats.

Mirem-ho de més a prop. La idea-força de globalització confereix a l’actual ordre mundial un caràcter d’inevitable, com si diguéssim: “El món real és aquest. Adapta-t’hi i juga segons les regles de joc: la competitivitat del mercat.” La idea-força de l’altermundisme diu justament el contrari: “Quan creem altres menes de relacions humanes i econòmiques, tot respectant la vida del planeta, vivim molt millor”. Una ideologia apel·la al pragmatisme (acceptar la realitat tal com és) mentre que l’altra apel·la a la utopia (el món serà millor quan els exclosos creguin en la seva pròpia força).

Aquest exemple il·lustra l’ambigüitat de les ideologies: ningú nega que la globalització ha dut molts avenços a la Humanitat, però només els seus adversaris parlen del seu caràcter predador i excoent. Això també passa amb l’altermundisme. Tot i que aquest veu en les xarxes de solidaritat planetària el camí cap a un altre món possible, és criticat per parlar d’un futur que encara no existeix. Les ideologies combinen, cadascuna a la seva manera, realitat i il·lusió, o realitat i utopia. En el debat ideològic són desvelades aquestes ambigüitats i revelat el seu caràcter il·lusori –o utòpic.

No hem de témer les ideologies. Formen part indispensable de la política, i el debat ideològic és tan important com les campanyes electorals, els actes públics, les manifestacions, les vagues, les paralitzacions i altres formes de mobilització social. Es tracta d’entrar

en el debat conscient de la pròpia ideologia a fi de criticar amb fermesa la ideologia de l’adversari, destruir els seus arguments i desmoralitzar-lo políticament. Aquell que no pren consciència de la ideologia que el mou –o l’immobilitza- acaba ingènuament adoptant el punt de vista dels poderosos, ja que la seva influència sobre els mitjans de comunicació, les universitats, els partits polítics, les esglésies i altres institucions es tornen vehicles per la seva dominació ideològica (l’hegemonia). No és per casualitat que aquests mitjans de comunicació donen avui per segur que les ideologies han estat superades i que tots podem confiar en el saber difós pels centres de pensament dels Estats Units i d’Europa. Es tracta, fet i fet, d’una estratègia de lluita per l’orientació intel·lectual de l’opinió pública mundial. En aquest context, és de gran importància percebre i denunciar la ideologia vehiculada per aquests mitjans d’informació i de comunicació, per més subtils que siguin.

Per acabar, vull cridar l’atenció sobre el risc de la transformació d’una ideologia en doctrina. La ideologia és una cosntrucció intel·lectual que necessita ser constantment reelaborada per tenir coneixement dels canvis que s’esdevenen en la història dels grups humans. Quan aquesta teoria té èxit en la transformació d’una societat, tendeix a cristal·litzar-se. Va ser el que va ocórrer amb la teoria marxista, que va orientar la Revolució de 1917 a Rússia. Al ser codificada com a teoria vàlida per totes les revolucions socialistes, va perdre la seva capacitat de treure lliçons de cada lluita popular, d’explicar les contradiccions inherents a cada forma de capitalisme i d’apuntar les condicions històriques per superar-la. Tot plegat ha fet molt de mal als moviments d’esquerra (és a dir: els moviments i partits que lluiten per la igualtat social i econòmica), tot lligant-los a una doctrina que s’havia d’aplicar a tot arreu i en tot moment. Avui es tracta de recuperar aquella eina intel·lectual, fet que ens podrà ajudar a entendre els mecanismes actuals del sistema capitalista de mercat, que, tot i que es troba revestit amb el nom llaminer de globalització, des del segle XVI subjugava els pobles de la Pàtria Gran i els col·loca en la perifèria del sistema mundial per tal de ser explotats.

Per aprofundir, llegiu el clàssic de K. Marx i F. Engels *La ideologia alemanya*, i el desenvolupament teòric de A. Gramsci al tractar l’*hegemonia*. Per a l’actualitat de la lluita ideològica entre *globalització* i *altermundisme*, busqueu a internet noms com François Houtart, Noam Chomsky i Ignacio Ramonet. □

CRÍTICA A LA POLÍTICA DEL PODER ECONÒMIC

JOÃO PEDRO STÉDILE

MST i Via Campesina, São Paulo, Brasil

L'economia és la ciència que explica l'organització de la producció dels béns que una societat qualsevol necessita per la seva supervivència i benestar. La política és l'exercici del poder (expressió que ve del poder a la polis=ciutat/Estat de la Grècia antiga). Poder sempre exercit per un grup o classe que usa l'Estat, les lleis i l'economia per imposar els seus interessos sobre els altres, en una societat qualsevol.

En els temps actuals, el poder que és la política es troba cada cop més concentrat en mans d'una classe cada vegada menor. Una classe de molt rics que fan servir el poder per augmentar encara més la seva riquesa econòmica. El seu patrimoni. Representat per més terres, més fàbriques de productes, més comerç, més empreses de transport i, cada cop més, béns de consum.

I el poble, sí, el poble, no té cap poder. Qui mana en la política són els que tenen el poder econòmic: les grans empreses i bancs que controlen la producció i circulació de la riquesa. I acumulen encara més riquesa, i a sobre per damunt de les possibilitats de consum bàsic del poble.

Qui mana en la producció, en la riquesa i en el control dels béns són uns pocs empresaris riquíssims que controlen bancs i empreses transnacionals. Quasi tots els sectors de producció i comerç són oligopolititzats, en què unes quantes empreses tenen el control de gairebé tota la riquesa produïda. A cada país és possible tenir l'estadística d'aquestes empreses. En el món, les 500 empreses més grans, totes transnacionals, controlen el 52% de tota la producció de la riquesa mundial. Però donen feina a només un 8% de la classe treballadora. Aquesta és la dimensió del seu veritable poder polític.

Aquestes empreses imposen els seus interessos a tota la societat per tal d'augmentar encara més la seva riquesa. I sotmeten tothom als seus peus. Aquest mecanisme d'explotació mundial s'ha fet viable gràcies a l'ús del dòlar nord-americà com a moneda de transacció mundial, imposat manu militari pel govern dels Estats Units des de la victòria a la Segona Guerra Mundial, i ampliat a la dècada dels 70, quan el govern Nixon

va descartar la conversió del dòlar en euro. Gràcies a això, la societat americana rep cada any la transferència de més de 500 bilions de dòlars d'altres països, en forma de mercaderies, per tants dies de treball, que es comptabilitza com a dèficit comercial. I dins el seu país, el govern emet uns altres 700 bilions de dòlars a fi de cobrir el dèficit de les despeses governamentals, amb guerres i transferències de subsidis a classes benestants, com ara els productors rurals locals, que són pagats per tota la comunitat internacional.

L'Estat nacional s'ha transformat en un simple capataç, administrador dels interessos d'aquestes empreses. Financien i elegeixen regidors, alcaldes, diputats i presidents. I, a canvi reben lleis magnànimes per als seus interessos.

La democràcia representativa s'ha tornat una hipocrèsia. El vot s'ha convertit en una mercaderia. Però en un món ensarronat per la il·lusió de la propaganda, el propietari del vot, el poble, creu que decideix. Però no decideix res. Tan sols vota entre aquells que el capital ja ha escollit.

El poder econòmic explota i acumula cada cop més riqueses a través de dos mecanismes bàsics. El **primer** a través de la taxa d'interessos. Com que el centre d'acumulació en aquesta fase del capitalisme internacional es troba en el sistema financer, en els bancs, és a través dels interessos que el capital es reproduceix. I són els estats i els seus governs que han de garantir altes taxes d'interessos. Aquestes taxes d'interessos recullen riquesa de la població mitjançant els préstecs als empresaris de les indústries, comerços i serveis, que després repassen als consumidors. O cobren directament dels consumidors que compren a terminis o fan servir targetes de crèdit.

Per altra banda, els Estats recullen els diners públics (de tots) a través dels impostos i, tot seguit, per fantàstiques fórmules de superàvit primari, transfereixen aquestes recursos als bancs. El FMI ha arribat a imposar que a cada país de l'hemisferi sud, de les anomenades economies dependents, els governs garanteixen cada any la transferència del 4,5% de tot producte internacional brut (PIB) -o sigui: de tota la riquesa

nacional-, que ha de ser transferida al sistema financer a través del pagament d'interessos, que és garantit per la necessitat dels governs de reservar aquests diners (d'aquí el nom de "superàvit") i garantir la transferència als bancs. Aquesta és la veritable quota del seu poder polític, garantit pel poder de l'Estat. Transferir cada any un 4'5 % de tota la riquesa nacional als banquers. Per aquest mateix mecanisme d'expoliació financera, durant la dècada de 1990-2000, l'Amèrica Llatina va transferir als Estats Units i Europa gairebé un trilió de dòlars en capital líquid.

La **segona** fórmula màgica d'acumulació de les empreses transnacionals és fer que l'Estat garanteixi altes taxes de pagament de serveis per part de la població. Alts preus pels serveis de llum elèctrica, aigua, transport col·lectiu, telefonia, mòbil. Abans aquests serveis eren públics. Al servei del poble. Ara han estat privatitzats pel govern i s'han transformat en propietat d'empreses transnacionals que fan servir el cobrament de serveis ja instal·lats per explotar tota la població.

Tot poble necessita llum elèctrica, telèfon, transport, aigua. I sense adonar-se'n va pagant una infraestructura que ja havia pagat.

D'aquesta manera, el nou poder econòmic controla l'energia que mou les societats. Controla el petroli, el carbó, les centrals nuclears, les hidroelèctriques, l'aigua i fins i tot l'elogiable energia eòlica. Però no n'estan prou satisfets. Ara volen controlar l'energia vegetal, renovable. Ja vingui d'olis o d'etanol.

Per això necessiten controlar els governs i els Estats a través del poder polític, a fi de controlar els territoris, l'agricultura i la natura. I fer que immenses àrees de terres fèrtils deixin de produir béns per la població, aliments i energia, i passin a produir tans sols olis combustibles i etanol, per tal d'abastir els cotxes individuals d'una petita part de la població mundial. Que, tot i així, pagaran per la nova aliança de capitalistes formada per explotar l'agroenergia, entre petrolíferes, automobilístiques i transnacionals de l'agricultura.

Però aquest poder econòmic, que ara controla la política, està cada cop més concentrat, en menys mans, menys bancs, menys empreses transnacionals, que subordinen les classes benestants dels nostres països, i imposen els seus interessos.

I això genera com a mínim dues contradiccions pel que fa al seu futur:

La **primera** contradicció d'aquesta etapa del capi-

talisme imperialista és que, com que el centre de l'acumulació es troba ara en els serveis i els interessos, el paper de la producció de béns és secundari. Necessari però secundari. La contradicció es basa en el fet que aquesta manera política d'organitzar la producció no pot satisfer les necessitats bàsiques de tota la població, sinó tan sols d'una capa restringida de la classe mitjana. I, al no satisfer-les, s'amplien els nivells de pobresa, i perden legitimitat. Per altra banda, l'organització de la producció no se centra en la necessitat de garantir feina a tota la població. Exploten la població pels serveis i interessos. I, al no organitzar la societat al voltant del treball i de la producció de béns, generen un munt de descontents i exclosos, que algun dia tindran consciència de la seva marginalitat social i s'hi tornaran.

La **segona** contradicció: com que el poder econòmic es concentra cada cop més, i aquest poder econòmic controla el poder polític, al voler controlar la voluntat de tothom, en algun moment la voluntat de la majoria també s'hi tornarà.

Més que mai, l'afirmació de Marx té vigència: cal que els treballadors del món s'uneixi contra un mateix enemic, cada cop menor: els bancs i les empreses transnacionals.

Però per això cal que el poble, els treballadors, les majories recuperin la política com a espai de poder en la societat. La política del vot, de la delegació de poder institucional ha mort per al poble. Però la política és l'exercici del poder. I la majoria pot i ha d'exercitar el poder, per la mobilització del major nombre possible de persones, al voltant d'un mateix objectiu. La unitat dels objectius (lluitar contra la concentració i l'explotació d'una minoria) generarà una força capaç de produir canvis. Aquesta força popular, aquesta força política només es gestarà per la capacitat del poble a l'hora d'aconseguir el major nombre possible de persones al voltant d'un mateix objectiu.

El poble haurà de retornar a la política, és a dir, construir un poder de la voluntat popular unificada per tal d'aconseguir canviar el govern, l'Estat i l'organització de l'economia.

I siguem optimistes: el capitalisme imperial no podrà enganyar-nos a tots durant molt de temps. Bufaran nous vents, i la història de la civilització humana recuperarà el seu curs, a fi que la política sigui un instrument de la milloria de les condicions de vida de tota població i espai de poder popular.

POLÍTICA I MERCAT

VIM DIERCKXSENS*

San José, Costa Rica.

L'economia neoliberal es regeix mitjançant una política econòmica de conquesta del mercat mundial. És la política de repartir-se el mercat mundial existent, en benefici dels més forts, és a dir, de les empreses transnacionals i del capital financer que hi està lligat. La política d'aquest procés de globalització del mercat s'expressa en termes d'eliminació de qualsevol distorsió que impedeixi que la llei del més fort regni en el mercat. La política neoliberal concep el mercat de béns i serveis com un àmbit de llibertat sense fronteres ni obstacles, però no pas per les persones. L'economia es presenta com a científica, realista i indiscutible. Però a sota d'aquestes aparences s'hi amaguen els interessos i les decisions de les elits i de les transnacionals per tal de controlar la distribució de la riquesa existent a favor seu.

Tota la vida es subordina a les lleis del mercat. Qualsevol activitat social s'avalua com a funcional o disfuncional per a l'anomenat "mercat lliure". A la feina s'ha de ser eficient i competent. Valors com ara la solidaritat o el companyerisme desapareixen. A través del consumisme, la mateixa vida es sotmet a l'economia del mercat. Els grans centres comercials constitueixen els principals espais de la vida social en una economia de mercat. "Compro, aleshores sóc", "sóc en tant que tinc la darrera cosa", "sóc allò que tinc", etc. Aquella persona que no pot participar d'aquesta lògica de mercat es sent excloua i no és ningú per als altres. Mitjançant aquesta lògica, el mercat no tan sols s'autoreprodueix, sinó que fins i tot es converteix en cultura. La cultura d'aquest "mercat lliure" es defineix pel "salvi's qui pugui", a costa de no importa qui. Els mitjans de comunicació massiva són els encarregats de reproduir aquesta cultura que atempta contra la vida.

Les funcions de polítiques de desenvolupament endogen i de benestar social de l'Estat, que d'algun manera van caracteritzar el període previ al

neoliberalisme, ara es miren com a "distorsions" de la política de "mercat lliure". Es privatitza allò que pot donar guanys a l'empresa privada (sovint transnacional), i d'aquelles funcions de l'Estat que no generen beneficis (la seguretat social o l'educació pública) se'n redueix el pressupost tant com es pot. La conseqüència és el desmantellament de l'Estat del Benestar, per més fràgil que hagi estat en el Continent. Els neoliberals sostenen que una "mà invisible" ordenaria els interessos particulars en benefici de la col·lectivitat. La mateixa distribució cada cop més desigual de la riquesa, en canvi, no és res que obeeixi les lleis naturals, o sigui el resultat d'una "mà invisible", sinó el resultat d'una política neoliberal conscient. En definitiva, la planificació econòmica està en mans de les empreses transnacionals, i la força de treball i la natura estan sotmeses a la dictadura de les forces demolidores del mercat, amb condemnes a l'exclusió i el desencís.

Davant d'aquesta política del mercat total, els propis drets econòmics i socials i fins i tot els drets humans també es miren com a "distorsions". Els drets del mercat són drets del gran capital, com a veritable subjecte del mercat, i es posen per sobre dels drets humans. Els drets econòmics i socials adquirits històricament pels ciutadans com a subjectes socials reals, constitueixen una altra distorsió per al gran capital. Les transnacionals no adquireixen cap mena de compromís envers la ciutadania: operen com a "Estats privats", sense fronteres ni ciutadans. La política neoliberal opta conscientment per inversions que condueixin a l'exclusió progressiva i la flexibilització del mercat laboral en benefici exclusiu de la gran empresa. La concentració de l'ingrés cada vegada en més poques mans, i la pèrdua de drets econòmics i socials, no són pas un efecte sense cap intenció, sinó una opció política genocida. El FMI, el BM i els governants corrup-

tes són corresponsables d'aquestes polítiques.

La política neoliberal ha apostat a polítiques d'ajustament estructural i tractats de lliure comerç a costa del desenvolupament endogen de les nacions llatinoamericanes i a costa de la ciutadania. Per aconseguir imposar aquestes polítiques han valgut els escàndols, la corrupció, el nepotisme i fins i tot la guerra. La batalla pel repartiment del món depassa avui en dia el seu pla polític i adquireix a nivell mundial un caràcter cada cop més bèl·lic. Per poder imposar els interessos aliens als nostres pobles, sovint hi ha hagut joc polític en els governs de torn entre dos partits que s'alternen en el poder, però sempre amb un profit immediat d'ells mateixos i de l'imperi del mercat, i en qualsevol cas no pas al servei de la ciutadania. Com a resultat tenim un desencís creixent entre la ciutadania envers els polítics i la política en general. No és pas estrany que la ciutadania hagi perdut fe en la democràcia representativa i la seva corrupta política partidària.

Amb el desencís progressiu neix la consciència que el mercat no pot ser el valor suprem i el controlador indiscutible de la vida humana. La vida mateixa demana que la política s'ha de guiar pels valors que la reafirmen, i que l'economia ha d'estar sotmesa als interessos de la societat en general i dels exclosos en particular. La lluita social per una alternativa demana doncs la possibilitat de desconnectar-se d'aquest procés de globalització. La desconnexió del procés de globalització arriba a tots els nivells: allò econòmic, polític, social, cultural... fins i tot el nivell personal. La desconnexió ens demana que siguem més conscients del nostre poder polític, fins i tot a nivell individual, com a consumidors. La clau del canvi rau, doncs, en la nostra pròpia conversió mental, combinada amb la pràctica social.

La política de desconnexió es presenta a nivell nacional, regional i fins i tot mundial. La política de desconnexió a nivell nacional, o regional (com l'ALBA), es produeix com a resposta a les polítiques neoliberals d'annexió a través dels diferents tractats de lliure comerç. La desconnexió trenca amb la política d'annexió, i es desenvolupa per tant

en un ambient internacional hostil de part de les principals potències. Països com Veneçuela, Bolívia o Equador no es poden desenvolupar cap endins sinó és en conflicte envers el seu entorn extern i l'oligarquia nacional. En aquesta fase de lluita la unitat del poble està dictada en primer lloc per la lluita antiimperialista. Ambdós aspectes –la lluita de classes i la lluita per l'alliberament nacional– coexisteixen en aquesta fase.

La política de desconnexió revela que l'economia de mercat constitueix un "horitzó superable". En el procés de desconnexió l'esquerra és antineoliberal, antihegemònica i antiimperialista, i alhora d'avançada democràtica. Neix la política de la construcció del socialisme del segle XXI. Actualment i en el futur més immediat, no obstant, les lluites es dirigeixen en primer lloc contra el neoliberalisme. Això demana un paper relativament centralitzador de l'Estat, paper que alhora va en contradicció amb el procés de radicalització de la democràcia participativa. La democràcia participativa no es pot declarar des de dalt. Efectivament, si es vol instaurar la democràcia participativa, cal que el poble es converteixi en el subjecte del poder. Per això és necessari lluitar per una nova mena de democràcia, construïda des de sota, per als de sota, a través dels governs locals i les comunitats de ciutadans.

Com aconseguirem una regulació ciutadana i social, o encara millor, la socialització, mitjançant la democràcia ciutadana que integra? L'Estat democràtic de tradició llarga, més enllà del capitalisme salvatge, demana un Estat que faciliti una regulació ciutadana i social, o encara millor, la socialització mitjançant la democràcia ciutadana participativa integradora, i no pas a través del mercat total, amb la seva democràcia representativa que exclou. Sense la transformació de les persones en actors protagonistes de la seva pròpia història, no serà possible posar l'economia en funció de la vida dels pobles. En darrera instància és un procés de transformació cultural, perquè les persones es transformen a través de les seves pròpies pràctiques.

*Del Departament Ecumènic d'Investigacions (DEI) i del Fòrum Mundial d'Alternatives (FMA)

SOBRE POLÍTICA I JARDINERIA

RUBEM ALVES

Campinas SP, Brasil

De totes les vocacions, la política és la més noble. “Vocació”, del llatí *vocare*, vol dir “crida”. La vocació és una crida interior d’amor: una crida d’amor per un “fer”. En comptes d’aquest “fer”, aquell que té una vocació vol “fer l’amor” amb el món. Vet aquí la psicologia de l’amant: ho faria, encara que no hi guanyés res.

“Política” ve de *polis*, “ciutat”. La ciutat era, pels grecs, un espai segur, ordenat i serè, on els homes es podien dedicar a la recerca de la felicitat. El polític, per tant, seria aquell que cuidaria d’aquest espai. La vocació política, així, estaria al servei de la felicitat dels ciutadans.

Potser per haver estat nòmades al desert, els hebreus no somiaven amb ciutats: somiaven amb jardins. Qui viu al desert somia amb oasis. Déu no va crear una ciutat. Ell va crear un jardí. Si li preguntéssim a un profeta hebreu: “Què és la política?”, ell ens contestaria: “L’art de la jardineria aplicada a les coses públiques”.

El polític per vocació és un enamorat del gran jardí per tothom. El seu amor és tan gran que renuncia al petit jardí que podria plantar per ell mateix. De què serveix un petit jardí si al seu voltant hi ha el desert? Cal que el desert sencer es transformi en jardí.

Estimo la meua vocació, que és escriure. La literatura és una vocació bella i dèbil. L’escriptor té amor però no té poder. El polític, en canvi, sí que en té. Un polític per vocació és un poeta fort: ell té el poder de transformar poemes sobre jardins en jardins de veritat. La vocació política és transformar somnis en realitats. És una vocació tan feliç que Plató va suggerir que els polítics no necessiten posseir res: en tenen prou amb el gran jardí per tothom. Seria indigne que el jardiner tingués un espai privilegiat, millor i diferent de l’espai ocupat per tots. He conegut i conec molts polítics per vocació. La seva vida ha estat i continua sent un motiu d’esperança.

La vocació és diferent de la professió. En la vocació la persona troba la felicitat en la pròpia acció. En la professió el plaer no es troba en l’acció, sinó en el guany

que se’n deriva. L’home mogut per la vocació és un amant. Fa l’amor amb l’estimada per la pura alegria de fer l’amor. El professional no estima la dona. Ell estima els diners que en rep. És un gigoló.

Totes les vocacions poden ser transformades en professions. El jardiner per vocació estima el jardí de tothom. El jardiner per professió fa servir el seu jardí privat, encara que, perquè això passi, al seu voltant augmentin el desert i el patiment.

Així és la política. Són molts els polítics professionals. Puc, doncs, enunciar la meua segona tesi: de totes les professions, la professió política és la més vil. Cosa que explica el desencant total del poble en relació amb la política. Guimarães Rosa, preguntat per Günter Lorenz sobre si ell es considerava polític, va respondre:

“Jo mai podria ser polític amb tota aquesta xarlataneria de la realitat...”. Al contrari dels “legítims” polítics, crec en l’home i li desitjo un futur. El polític pensa tan sols en minuts. Jo sóc escriptor i penso en eternitats. Penso en la resurrecció de l’home.

Qui pensa en minuts no té paciència per plantar arbres. Un arbre triga molts anys a créixer. És més lucratiu tallar-los.

El nostre futur depèn d’aquesta lluita entre polítics per vocació i polítics per professió. El fet és que molts dels que senten la crida de la política no tenen prou coratge per atendre-la, per por de la vergonya de ser confosos amb gigolós i d’haver de conuiu amb gigolós.

Escric per vosaltres, joves, per tal de seduir-vos envers la vocació política. Potser hi ha jardiniers adormits dins vostre. L’escolta de la vocació és difícil, perquè les tries esperades, les normals (medicina, enginyeria, dret, ciència, etc.), fan massa fressa. Totes elles són legítimes si responen a una vocació. Però totes són de vol gallinaci: us col·locaran en un petit racó del jardí, molt lluny del lloc on es decideix el destí del jardí. No seria molt més fascinant participar dels destins del jardí?

Els descobridors, quan van arribar aquí, no van trobar

cap jardí. Van trobar una selva. La selva no és pas un jardí. Les selves són cruels i insensibles, indiferents al patiment i a la mort. Una selva és una part de la natura que encara no ha estat tocada per l'home. Aquella selva s'hauria pogut convertir en un jardí. Però no ha estat així. Els que l'han treballada l'han feta malbé perquè no eren jardiniers. Eren llenyataires i negociants en fusta. És per això que la selva, que es podria haver tornat jardí per fer-nos feliços a tots, va sent transformada en deserts esquitxats de luxuriosos jardins privats on uns pocs troben vida i plaer.

Hi ha descobriments d'orígens. Més bonics són els descobriments de destins. Potser, doncs, si els polítics per vocació prenguessin possessió del jardí, podríem començar a traçar un nou destí. I aleshores, en comptes de deserts i jardins privats, tindríem un gran jardí per tothom, l'obra d'uns homes que han tingut l'amor i la paciència de plantar arbres a l'ombra dels quals mai no s'hi ajaurien.

L'ANALFABET POLÍTIC

Bertold Brecht
1898-1956

El pitjor analfabet és l'analfabet polític. No escolta, no parla, no participa dels esdeveniments polítics. No sap que el cost de la vida, el preu de les mongetes, del pa, de la farina, del vestit, de la sabata i dels remeis, depenen de decisions polítiques.

L'analfabet polític és tan ase que s'enorgulleix i eixampla el pit dient que odia la política.

No sap, l'imbècil, que de la seva ignorància política neix la prostituta, el menor abandonat i el pitjor de tots els bandits que és el polític corrupte, manefa i servidor de les empreses nacionals i multinacionals

PREGUNTES D'UN OBRER LLEGIDOR

Bertold Brecht

Qui bastí la Tebes de set portes?
Als llibres surten noms de reis.
Arrossegaren els reis els blocs de roca?
I la Babilònia, tants de cops destruïda,
Qui la reconstruí tantes vegades? A quines cases
De la Lima radiant d'or vivien els mestres de cases?
On anaven la tarda en què s'enllestí la muralla xinesa,
Els paletes? La gran Roma
És plena d'arcs de triomf. Qui els alçà? Sobre qui
Triomfaren els Cèsars? Tenia la tan lloada Bizanci
Només palaus per als seus habitants? Fins i tot a la llegendària Atlàntida,
Braolaven la nit en què la mar l'englotia
Els qui s'ofegaven cridant els seus esclaus.

El jove Alexandre conquerí l'Índia.
Tot sol?
Cèsar subjuguà els gals.
Ni tan sols no tenia un cuiner?
Felip II plorava quan la seva armada
S'enfonsà. Plorava tot sol?
Frederic II guanyà la guerra dels set anys. Qui
la guanyà fora d'ell?
Cada plana una victòria.
Qui cuinava el banquet de la victòria?
Cada dècada un gran home;
Qui en pagava les despeses?

Tants informes. Tantes preguntes.

Trad. Núria Roig

*«La meva constant experiència m'ha convençut que no hi ha cap més Déu que la veritat. Per veure cara a cara aquest esperit de veritat que estimarà totes les coses, se l'ha d'estimar fins i tot en el detall més petit de la creació. I un ésser humà que hi aspira no es pot aïllar de cap aspecte de la vida. Per això, la meva consagració a la veritat m'ha empès al camp de la política. Puc declarar sense la menor vacil·lació i amb tota humilitat que aquells que diuen que la religió no guarda cap relació amb la política, no saben què significa la religió». **Mahatma GANDHI.**

* «Tot és polític, encara que allò polític no ho és tot». **Enmanuel MOUNIER.**

* «No hi ha res més polític que dir que la religió i la política no tenen res a veure. No sé quina Bíblia llegeixen els que diuen que la religió no té a veure amb la política». **Desmond TUTU**

SÚBDITS O CIUTADANS?

JOSEP-MARIA TERRICABRAS

Girona, Espanya

1. La història està davant nostre

Ciceró va definir la història com la mestra de la vida. Certament, l'estudi de la història és una gran font de coneixement. De fet, el coneixement de la història, almenys de la pròpia, és imprescindible per a qualsevol ciutadà una mica informat, reflexiu i culte. A la història, però, ens hi podem acostar de diverses maneres: segons com ho fem, ens pot il·luminar; segons com, ens pot ofuscar. Ara voldria advertir contra dues maneres d'interpretar la història que tenen força predicament però que són errònies.

a) Alguns interpreten la història com si en ella s'hagués produït una decadència constant. Pensen que en el passat ja es van donar les formes més excels de la vida en comú i que tota la història de la humanitat no és sinó la història d'una caiguda, d'una decadència; d'aquesta visió idíl·lica, en podríem dir la visió paradisiàca dels orígens: com si els humans haguéssim estat expulsats d'aquell paradís i, si un messiàs no ho ve a remeiar, no hi poguéssim tornar mai més.

b) La segona visió és contrària a aquesta: la defensen els que pensen que els orígens són difícils, primitius, bastos, i que la humanitat s'encamina de manera lenta i complexa, però també constant i inevitable, cap a una meta que tenim cada cop més a l'abast. Si la primera era la visió pessimista d'un paradís que ha entrat en crisi i decadència, aquesta segona és la visió optimista d'una humanitat que s'encamina cap al seu Eldorado, cada dia més a prop.

Totes dues visions em semblen ingènues i poc respectuoses amb la història real dels humans, que ha estat sempre una barreja ben difícil de destriar entre l'avenç i el retrocés o, si es vol, entre el progrés i el regrés. És cert que avui la visió progressista de la història ha entrat en una crisi profunda i que són molt pocs els que s'atreveixen a predicar-la sense cap matís. En un moment històric com el nostre, d'explo-tació econòmica i social, i d'incertesa política, en un moment de crisi terrible en continents sencers, en un

moment d'èxit de la violència irracional, del fonamen-talisme polític, religiós i militar, la idea d'una huma-nitat que progressa de manera constant i imparable no es troba pas en el seu punt més alt o més dolç. Potser per això mateix, l'altra visió de la història -la que parteix del mite d'un paradís originari- continua tenint predicament i s'ha convertit per a molts en aixopluc espiritual i en reserva d'esperança. Com si, atès que no ens podem refiar gaire del futur, almenys tinguéssim a mà un passat esplèndid al qual poguéssim recórrer.

Estic personalment d'acord a ser desconfiat amb tots aquells que ens anuncien el futur com un temps de progrés global i indiscutible. Trobo, però, que la malfiança que tenim quan mirem endavant, no ens hauria de portar a ser excessivament optimistes quan mirem enrere. Em sembla que el fet mateix de posar l'esperança en un passat llunyà ja no diu gaire a favor dels plantejaments d'aquells que ho fan. I és que si s'ha de recórrer massa sovint a l'àlbum de fotos per revivir les bones èpoques, és que potser el present i el futur -allò que més ens interessa i ens mou- no són gaire atractius. A més, el problema de la mirada retrospectiva s'agreuja quan un s'adona que el passat imaginat, a més de no ser recuperable, tampoc no és cert, que mai no va existir tal com és imaginat, que aquell passat idíl·lic és senzillament un passat idealitzat o, si es vol, un miratge.

Dic això perquè voldria anar en contra d'una idea falsa del passat que el presenta tan perfecte que sembla que ens hagi de poder servir de model per al present i per al futur. I això no és veritat. El món ha canviat massa, el món està canviant massa de pressa com per poder mirar cap al passat buscant-hi receptes per als nostres mals presents. No és pas això el que hem de fer. El que ens cal és ser capaços d'examinar i analitzar el present amb ulls molt crítics. Això ens farà adonar de les gravíssimes injustícies que s'hi cometen i, a partir d'aquí, hem d'ajuntar els nostres esforços, la nostra capacitat i la nostra imaginació per

trobar-hi solucions.

2. La responsabilitat política de tots

Per això és imprescindible que tots ens mobilitzem. No podem deixar els afers públics en mans només d'uns quants, d'uns grups, d'uns partits. La política és una tasca imprescindible, una tasca que pot ser feta -i que alguns fan- amb molta dignitat, encara que hi pugui haver polítics que s'aprofitin de la seva posició i de la confiança que els ha fet el poble. En qualsevol cas, ningú no pot desentendre's de la seva responsabilitat política. L'elecció d'uns representants no ens estalvia pas el treball polític que tots hem de continuar fent.

Precisament estem en un moment decisiu de la història en què hem de decidir si volem ser súbdits o ciutadans. Aquesta alternativa ara es presenta de manera molt diferent a com ho feia abans. Perquè fa cent anys, "súbdit" i "ciudadà" designaven dues categories socials molt diferents, reflectien una greu desigualtat social, i tothom que podia volia accedir a la condició de ciudadà: el súbdit era la persona econòmicament feble i socialment marginada que desitjava abandonar la seva trista posició i aconseguir millors condicions de vida, més benestar i més protagonisme social. Avui hi continua havent molts i molts pobres, maltractats i marginats. Ara bé, "súbdit" i "ciudadà" ja no designen dues categories socials ni tampoc els habitants del camp o de la ciutat, sinó que assenyalen dues categories morals: en molts casos, i en molts països, allò que distingeix el súbdit del ciudadà no són ja les condicions econòmiques i socials en què viuen o el lloc on viuen sinó la seva disposició moral, la seva capacitat de reacció política, la seva voluntat d'agafar el destí en les pròpies mans i de fer-ne alguna cosa. Avui hi ha molta gent benestant i rica que té ànima de súbdit; i molta gent pobre i marginada que es mou amb el coratge i l'esperit del ciudadà. Perquè ara el súbdit és el resignat, el frustrat, l'obedient, l'ajupit, encara que de vegades pugui viure relativament bé. El ciudadà, en canvi, és el que no es resigna sinó que lluita, el que participa en les decisions col·lectives, el que imagina i programa, el que s'associa i batalla -en àmbits petits o grans- per fer un entorn millor, encara que de vegades personalment no tingui mitjans de vida gaire bons. El que ens fa ciutadans avui és la nostra capacitat de compromís social i polític. Això ens posa a primera fila, això ens iguala. Perquè

llavors sabem que les solucions als nostres problemes també depenen de nosaltres. Sabem que els canvis són possibles, però que no es fan sols, que els canvis no depenen només d'eleccions democràtiques sinó de tota la feina i participació que porta a les eleccions i que continua després de les eleccions, sigui quin sigui el resultat electoral. El ciudadà és aquell que sempre està a l'aguait, sempre vigila i actua.

3. L'organització ciutadana

Per això s'ha de fomentar l'organització ciutadana. Les accions més eficaces no són mai aïllades, sinó aquelles que responen a projectes socials, culturals, econòmics i polítics de més gran abast. Els ciutadans han de reclamar el seu protagonisme actiu perquè els poders actuals entenguin a) que la democràcia no es pot reduir a la participació electoral -encara que aquesta sigui molt important-, sinó que ha d'impregnar tots els aspectes de la vida col·lectiva; i b) que la mateixa democràcia electoral no ha de caure necessàriament -tal com se'ns vol fer creure gairebé sempre- en una democràcia delegada, abdicada, substituïda -és a dir, en una democràcia segrestada per uns quants que converteixen la resta en súbdits-, sinó que ha de ser una democràcia representativa que mantingui en tot moment el principi que els ciutadans són sempre els subjectes de qualsevol poder.

Mentre l'actual sistema democràtic no s'encamina en aquesta direcció, no tindrem la civilitat instal·lada en el centre de la vida col·lectiva i no serem persones políticament civilitzades. De fet, encara no ho som. Aquesta seria una revolució enorme. És la revolució que tenim el dret d'esperar. I és la revolució que, al meu entendre, tenim l'obligació de forçar, perquè la nostra vida ha de ser una vida política, una vida de participació pública, una vida de compromís ciudadà. Són moltes les accions que es poden fer en aquesta direcció, des de les famílies, les escoles, les empreses, els grups de joves i de grans, des dels mitjans de comunicació, des del carrer, des de les esglésies i els partits polítics. Tots ens hem de renovar, i només ho aconseguirem si fem l'experiència d'una nova implicació en la vida col·lectiva. Perquè no hi hagi súbdits. Tant si vivim al camp com a la ciutat, la vida democràtica viva i renovada depèn de tots nosaltres, depèn que tots tinguem el coratge de voler ser ciutadans. I que finalment en siguem.

ELS MOLTS CAMINS DE LA POLÍTICA

CHICO WHITAKER

São Paulo

A la campanya de la Fraternitat de 1996, de la Conferència dels Bisbes del Brasil, sobre Fraternitat i Política, el Cardenal Arns, de São Paulo, deia: “La pitjor forma de fer política és no fer política”. Era la seva resposta a qui qüestionava l’Església sobre aquesta “intromissió” en un terreny que no seria el seu, per considerar que “religió i política no es barregen”.

El seu raonament era directe: en una societat injusta, el fet de no participar de la política és deixar que les coses quedin com estan. És a dir: a la pràctica, pendre el partit de qui desitja que la injustícia continuï.

La meva generació de joves militants cristians, als anys 50, ja escoltava el teòleg francès L. J. Lebrét quan deia que l’omissió, davant la misèria i l’opressió, és el pecat més greu, l’ofensa més dura que podem fer a Déu-amor.

És cert que entrar en política espanta. El “món de la política” sembla que estigui reservat a professionals d’aquesta activitat. A més a més, el que veiem avui en aquest “món” és interès personal, arribismes, vanitats, corrupció. Encara que hi hagi molt bona gent allà dins, la impressió que ens queda és que cap polític està realment preocupat pel que s’ha de fer per tal de millorar les coses. Com si pensessin tan sols en ells mateixos, o pensessin fer negoci tot aprofitant-se del poder que han conquerit.

Però cal que considerem que la política no és una cosa que ha de ser tractada únicament pels polítics. I tampoc només pels partits. Durant molt de temps ens han transmès idees equivocades sobre tot plegat. Per exemple, la idea que per participar de la política cal ser d’un partit. Això també espanta molta gent, i els allunya de la política, perquè, en la lluita pel poder, sembla que no se salven ni els partits.

Tothom sap que votar és un dret polític bàsic en una democràcia, que ha de ser exercit per tots els ciutadans. Escollir alcaldes, governadors, president de la República, parlamentaris, és més que un dret:

és també un deure, atès que hem d’assumir col·lectivament els nostres destins. I per votar no necessitem estar afiliats a cap partit.

A més, no n’hi ha prou a exercir el dret i el deure de votar. Cal fer un seguiment dels polítics, fiscalitzar-los, fins i tot ajudar aquells que elegim. Farem més eficaçment aquest control si ens organitzem. I és millor organitzar-se fora dels partits, perquè es poden veure les coses més lliurement, i controlar els propis partits, en els quals hi ha igualment enormes distorsions. També estan augmentant les possibilitats de participació en les pròpies decisions del govern –sempre sense necessitat d’entrar en cap partit– com ara per exemple en els diferents tipus de consells de ciutadans que s’estan creant.

Un dels bons resultats d’aquestes trobades ha estat l’augment de l’articulació entre les organitzacions de la societat civil, que poden tenir molta força –per tal de resistir l’ús abusiu del poder, o per tal de fer pressió política, per exemple.

Es pot, per tant, fer política –sense necessàriament entrar en cap partit– tot associant-se als esforços, campanyes, iniciatives nascudes en la societat civil.

Però hi ha molta gent que no vol saber res de política perquè els fa l’efecte que embruta les mans: prendre el poder és una expressió usada per dir que s’ha pres el govern, i d’aquest no sempre en surten netes, les mans. Aquesta és, amb tot, una altra idea de què necessitem deslliurar-nos.

Tothom té alguna mena de poder. Als governs en general i en el món econòmic, aquest es concentra bastant. Però també el tenim a casa, a l’escola, a l’església: per tal de reaccionar, com puguem, però també per manar, quan controlem algun recurs de què altres depenen –diners, béns, coneixements, capacitat d’actuació. El problema sorgeix per la manera amb què fem servir el nostre poder sobre el recursos que controlem.

De fet, aquest poder pot ser usat tant per domi-

nar com per servir. Qui el fa servir per dominar manté la dependència dels que necessiten els recursos que controla. Com el mossèn que deixa els fidels en la dependència del que ell diu que està bé o malament, en la manera de comportar-se o en la pròpia comprensió de la Bíblia. O com els professors que tan sols transmeten informacions. O com els pares que deixen que els seus fills siguin sempre infantils, sense capacitat de discerniment o de buscar-se la vida. O com els governs que mantenen els pobres submisos a l'espera de la seva ajuda. Qui actua així concentra cada cop més poder, i pot dominar –i explotar i tot– qui depèn d'ells.

Qui fa servir el seu poder per servir fa tot el contrari: ajuda qui depèn d'ell a tornar-se autònom, per tal de buscar-se la vida, a comprendre i saber més coses, a prendre decisions, a fer-se adult, a votar, a protestar quan s'ha fet alguna injustícia, a controlar qui hagi sigut elegit al barri, a la ciutat, al país.

Però l'alumne podrà créixer més que el professor, el fidel serà més independent, els fills podran decidir sols com a adults, el govern es podrà mirar al mirall davant ciutadans informats i exigents. Per això molts tenen por d'exercir el poder-servei. Creuen que perdran el seu poder.

En realitat, però, el poder-servei dóna lloc a l'aparició d'un altre poder, que és molt més gran: el poder conjunt exercit co-responsablement per tothom, amb l'autonomia de cadascú. El poder-dominació queda aïllat. Els seus peus són de fang, i ve un dia que s'ensorra. El poder-conjunt, en canvi, és sòlid i permanent perquè es recolza en el poder compartit per tots.

Aquesta és la mena de poder que ens proposa l'evangeli. Si s'exerceix com a servei en els partits, en els governs, en la política, no embruta pas les mans. Tot el contrari: les il·lumina, obre camins vers la solució dels nostres problemes, i ajunta els esforços i les capacitats de tots els ciutadans.

Considerant les diverses categories de ciutadans que hi ha a Amèrica Llatina, encara hem de caminar molt per arribar al ple exercici del poder-servei.

En primer lloc tenim els mig-ciutadans, o ciutadans per la meitat. Tenen tots els drets però no saben que els tenen. Probablement constitueixen, a l'Amèrica Llatina, la majoria de la població.

Exerceixen el poder de què disposen tan sols per sobreviure. Cal tornar-los conscients dels seus drets.

En segon lloc hi ha els ciutadans passius. Saben que tenen drets però esperen passivament que aquests siguin respectats, o que caigui del cel tot allò a què tenen dret. Són també molt nombrosos en el nostre continent. El poder dominant els manté anestesiats per espectacles i il·lusions. Els cal despertar a la necessitat de lluitar pels seus drets, i organitzar-se per tal de sortir de l'aïllament.

En tercer lloc apareixen els ciutadans actius. Són els que s'han adonat de tot plegat i lluiten pels seus drets en associacions de barri, de pares i mestres, en organitzacions de consumidors. Lluiten per la terra, per un salari i una feina decents, per una casa, per una alimentació suficient, per una bona qualitat de vida, per no ser discriminats per les seves diferències, per elegir parlamentaris que facin lleis que assegurin el respecte d'aquests drets. Malauradament, no són prou a l'Amèrica Llatina. Quants dels nostres treballadors estan, per exemple, sindicats? Cal que es tornin cada cop més nombrosos i forts.

La quarta categoria de ciutadans és constituïda per aquells que lluiten pels seus drets però també pels drets dels altres. Els podríem anomenar ciutadans actius i solidaris. Són els que miren de participar més plenament de la política.

Dins els partits lluiten per tal que aquests no estiguin controlats per trepes i corruptes, perquè siguin coherents amb els seus principis, sense aliances espúries, perquè presentin propostes serioses i no promeses vanes a les seves campanyes electorals, i perquè no intentin comprar vots d'electors. Dins i fora dels partits, aquests ciutadans s'associen a mobilitzacions per drets que no es respecten, o perquè es protegeixi el medi ambient, o perquè l'activitat econòmica no porti a l'acumulació de riqueses a les mans d'uns pocs, en comptes d'atendre les necessitats de tothom. O perquè els conflictes es resolguin pel diàleg i no pas per la guerra o per l'opressió.

Els ciutadans actius i solidaris entren en la política a fi de lluitar per un món millor, al mateix temps que busquen transformar-se ells mateixos, interiorment, i ser capaços d'exercir, es trobin on es trobin, tant com sigui possible, el seu poder com un servei.

Gener

Dl	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg
	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30	31			

Juliol

Dl	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg
	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30	31			

Febrer

Dl	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg
				1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29		

Agost

Dl	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg
				1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	31

Març

Dl	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg
					1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24/31	25	26	27	28	29	30

Setembre

Dl	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30					

Abril

Dl	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg
	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30				

Octubre

Dl	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30	31		

Maig

Dl	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg
			1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30	31	

Novembre

Dl	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg
					1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30

Juny

Dl	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23/30	24	25	26	27	28	29

Desembre

Dl	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30	31				

2

0

0

8

Gener'07						
Dl	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30	31				

Febrer						
Dl	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg
			1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28				

Març						
Dl	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg
			1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30	31	

Abril						
Dl	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23/30	24	25	26	27	28	29

Maig						
Dl	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg
	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30	31			

Juny						
Dl	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30						

Juliol						
Dl	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23/30	24	25	26	27	28	29

Agost						
Dl	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg
	1	2	3	4	5	
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30	31		

Setembre						
Dl	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30						

Octubre						
Dl	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30	31					

Novembre						
Dl	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg
			1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30		

Desembre'07						
Dl	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30						

2007

Latinoamericana'

2009

Gener'2009						
Dl	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg
			1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30	31	

Febrer						
Dl	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	

Març						
Dl	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23/30	24/31	25	26	27	28	29

Abril						
Dl	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg
			1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30		

Maig						
Dl	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30	31					

Juny						
Dl	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30						

Juliol						
Dl	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg
			1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30	31	

Agost						
Dl	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30						

Setembre						
Dl	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg
			1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30		

Octubre						
Dl	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg
			1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30	31	

Novembre						
Dl	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23/30	24	25	26	27	28	29

Desembre'2009						
Dl	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg
			1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30	31	

1 Dm

2 Dc

3 Dj

4 Dv

5 Ds

6 Dg

7 Dl

8 Dm

9 Dc

10 Dj

11 Dv

12 Ds

13 Dg

14 Dl

15 Dm

16 Dc

17 Dj

18 Dv

19 Ds

20 Dg

21 Dl

22 Dm

23 Dc

24 Dj

25 Dv

26 Ds

27 Dg

28 Dl

29 Dm

30 Dc

31 Dj

1 Dv

2 Ds

3 Dg

4 Dl

5 Dm

6 Dc Cendra

7 Dj

8 Dv

9 Ds

10 Dg

11 Dl

12 Dm

13 Dc

14 Dj

15 Dv

16 Ds

17 Dg

18 Dl

19 Dm

20 Dc

21 Dj

22 Dv

23 Ds

24 Dg

25 Dl

26 Dm

27 Dc

28 Dj

29 Dv

1 Ds

2 Dg

3 Dl

4 Dm

5 Dc

6 Dj

7 Dv

8 Ds

9 Dg

10 Dl

11 Dm

12 Dc

13 Dj

14 Dv

15 Ds

16 Dg

17 Dl

18 Dm

19 Dc

20 Dj

21 Dv

22 Ds

23 Dg Pasqua

24 Dl

25 Dm

26 Dc

27 Dj

28 Dv

29 Ds

30 Dg

31 Dl

1 Dm	1 Dj	1 Dg
2 Dc	2 Dv	2 Dl
3 Dj	3 Ds	3 Dm
4 Dv	4 Dg	4 Dc
5 Ds	5 Dl	5 Dj
6 Dg	6 Dm	6 Dv
7 Dl	7 Dc	7 Ds
8 Dm	8 Dj	8 Dg
9 Dc	9 Dv	9 Dl
10 Dj	10 Ds	10 Dm
11 Dv	11 Dg Pentacosta	11 Dc
12 Ds	12 Dl	12 Dj
13 Dg	13 Dm	13 Dv
14 Dl	14 Dc	14 Ds
15 Dm	15 Dj	15 Dg
16 Dc	16 Dv	16 Dl
17 Dj	17 Ds	17 Dm
18 Dv	18 Dg	18 Dc
19 Ds	19 Dl	19 Dj
20 Dg	20 Dm	20 Dv
21 Dl	21 Dc	21 Ds
22 Dm	22 Dj	22 Dg
23 Dc	23 Dv	23 Dl
24 Dj	24 Ds	24 Dm
25 Dv	25 Dg	25 Dc
26 Ds	26 Dl	26 Dj
27 Dg	27 Dm	27 Dv
28 Dl	28 Dc	28 Ds
29 Dm	29 Dj	29 Dg
30 Dc	30 Dv	30 Dl
	31 Ds	

1 Dm	1 Dv	1 DL
2 Dc	2 Ds	2 Dm
3 Dj	3 Dg	3 Dc
4 Dv	4 DL	4 Dj
5 Ds	5 Dm	5 Dv
6 Dg	6 Dc	6 Ds
7 DL	7 Dj	7 Dg
8 Dm	8 Dv	8 DL
9 Dc	9 Ds	9 Dm
10 Dj	10 Dg	10 Dc
11 Dv	11 DL	11 Dj
12 Ds	12 Dm	12 Dv
13 Dg	13 Dc	13 Ds
14 DL	14 Dj	14 Dg
15 Dm	15 Dv	15 DL
16 Dc	16 Ds	16 Dm
17 Dj	17 Dg	17 Dc
18 Dv	18 DL	18 Dj
19 Ds	19 Dm	19 Dv
20 Dg	20 Dc	20 Ds
21 DL	21 Dj	21 Dg
22 Dm	22 Dv	22 DL
23 Dc	23 Ds	23 Dm
24 Dj	24 Dg	24 Dc
25 Dv	25 DL	25 Dj
26 Ds	26 Dm	26 Dv
27 Dg	27 Dc	27 Ds
28 DL	28 Dj	28 Dg
29 Dm	29 Dv	29 DL
30 Dc	30 Ds	30 Dm
31 Dj	31 Dg	

2008**octubre****novembre****desembre**

1 Dc

2 Dj

3 Dv

4 Ds

5 Dg

6 Dl

7 Dm

8 Dc

9 Dj

10 Dv

11 Ds

12 Dg

13 Dl

14 Dm

15 Dc

16 Dj

17 Dv

18 Ds

19 Dg

20 Dl

21 Dm

22 Dc

23 Dj

24 Dv

25 Ds

26 Dg

27 Dl

28 Dm

29 Dc

30 Dj

31 Dv

1 Ds

2 Dg

3 Dl

4 Dm

5 Dc

6 Dj

7 Dv

8 Ds

9 Dg

10 Dl

11 Dm

12 Dc

13 Dj

14 Dv

15 Ds

16 Dg

17 Dl

18 Dm

19 Dc

20 Dj

21 Dv

22 Ds

23 Dg

24 Dl

25 Dm

26 Dc

27 Dj

28 Dv

29 Ds

30 Dg Advent, B

1 Dl

2 Dm

3 Dc

4 Dj

5 Dv

6 Ds

7 Dg

8 Dl

9 Dm

10 Dc

11 Dj

12 Dv

13 Ds

14 Dg

15 Dl

16 Dm

17 Dc

18 Dj

19 Dv

20 Ds

21 Dg

22 Dl

23 Dm

24 Dc

25 Dj

26 Dv

27 Ds

28 Dg

29 Dl

30 Dm

31 Dc

2008

Desembre'2007

DL	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg	DL	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg
					1	2	17	18	19	20	21	22	23
3	4	5	6	7	8	9	24	25	26	27	28	29	30
10	11	12	13	14	15	16	31						

Dillans	Dimarts	Dimecres	Dijous
Dillans	1	Dimarts	2
7	8	9	10
14	15	16	17
21	22	23	24
28	29	30	31

Dl	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg	Dl	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg	Febrer'2008
				1	2	3	18	19	20	21	22	23	24	
4	5	6	7	8	9	10	25	26	27	28	29			
11	12	13	14	15	16	17								

Divendres	Dissabte	Diumenge
4 Divendres	5 Dissabte	6 Diumenge
11	12	13
18	19	20
25	26	27

GENER
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31

Dilluns

ANY 2008:

Any del període Julià 6721

Any de l'era dels jueus: 5769

Any de l'Hègira: 1429/1420

Agència Catalana
de Cooperació
al Desenvolupament
Generalitat de Catalunya

1 Dimarts

Num 6, 22-27 / Gàl 4, 4-7

Santa Maria Mare de Déu

Sal 66 / Lc 2, 16-21

El nom de Jesús

1508: Comença la colonització de Puerto Rico.
500 anys.

1804: Independència d'Haití. Festa nacional.

1959: Triomf de la revolució cubana.

1977: Mauricio López, rector de la Universitat de Mendoza, Argentina, membre del Consell Mundial d'Esglésies, desaparegut.

1990: Maureen Courtney i Teresa Rosales, religioses assassinades per la Contra a Nicaragua.

1994: Alçament camperol indígena zapatista a Mèxic.

2003: Lula assumeix el poder presidencial al Brasil.

2 Dimecres

1 Jn 2,22-28 / Sal 97

Jn 1, 19-28

Basilí el Gran

Gregori Naciàncè

J.K. Wilhelm Loehe

1904: Desembarcament de marines a la República Dominicana «per protegir interessos nord-americans».

1979: Francisco Jentel, defensor d'indis i camperols, víctima de la Seguretat Nacional al Brasil.

1981: José Manuel de Souza «Zé Piau», camperol, víctima dels «grileiros» de Parà, Brasil.

1994: Daniel Rollano, militant de la vida, evocador constant de la memòria dels màrtirs del seu poble argentí.

Jornada mundial per la Pau

3**Dijous**

1 Jn 2,29 - 3,6 / Sal 97

Genoveva

Jn 1, 29-34

- 1511: El «grito de Coayuco», la gran rebel·lió dels taïns encapçalada per Agüeybanà el Brau, Puerto Rico.
- 1981: Diego Quic, indígena, catequista, líder de les organitzacions populars de Guatemala, desaparegut.
- 1994: Antulio Parrilla Bonilla, bisbe, lluitador independentista i de la causa dels perseguïts, "Las Casas" del segle XX a Puerto Rico.

4**Divendres**

1 Jn 3,7-10 / Sal 97

Rigobert

Jn 1,35-42

- 1975: José Patricio León «Pato», animador de la JEC i militant polític, desaparegut a Xile.
- 2005: La Cort Suprema autoritza el processament de Pinochet per crims de l'Operació Còndor.

5**Dissabte**

1 Jn 3,11-21 / Sal 99

Telesfor i Emiliana

Jn 1,43-51

- Kaj Munk*
- 1534: Guarocuya «Enriquillo», cacic cristià de La Española (Rep. Dominicana), primer en rebel·lar-se en defensa dels seus germans.
- 1785: La Reina Maria I ordena suprimir tota la indústria brasilera excepte la de roba pels esclaus.
- 2007: † Axel Mencos, heroi de la resistència i la pastoral compromesa, Guatemala.

6

Epifania

Is 60,1-6 / Sl 71

Ef 3,2-6 / Mt 2,1-12

Melcior, Gaspar, Baltasar

- 1848: Un decret de Carlos A. López declara els guaranis ciutadans paraguaians.
- 1915: Reforma agrària a Mèxic, fruit de la revolució, primer repartiment de latifundis a l'A.L.
- 1927: Tropes dels EUA ocupen Nicaragua per combatre Sandino. No en sortiran fins al 1933.
- 1982: Victoria de la Roca, religiosa guatemalenca, màrtir dels pobres, desapareguda.
- 1986: Julio González, bisbe de El Puno, Perú, mort en un accident sospitós.
- 1992: Augusto Maria i Augusto Conte, militants, màrtirs de la solidaritat i els DDHH a l'Argentina.
- 2006: Mor la comandant Ramona de l'EZLN.

7 Dilluns

1 Jn 3,22-4,6 / Sl 2

Raimon de Penyafort

Mt 4,12-17.23-25 Severí

1835: Victoria de Cabanagem, "el moviment popular més notable del Brasil". Els rebels prenen Belém i assumeixen el govern de la província.

1981: Sebastião Mearim, líder rural a Parà, Brasil, assassinat per «grileiros».

1983: Felipe i Mary Barreda, militants cristians revolucionaris assassinats per la Contra a Nicaragua. 25 anys.

1999: Mor Mons. Bartolomé Carrasco Briseño, bisbe d'Oaxaca, Mèxic, destacat en l'opció pels pobres i els indígenes.

8 Dimarts

1 Jn 4,7-10 / Sl 71

Mc 6,34-35

1454: El papa Nicolau autoritza al rei de Portugal a esclavitzar qualsevol nació del món africà, sempre que s'administri el baptisme.

1642: Mor Galileu Galilei, condemnat per la Inquisició. El Vaticà no el rehabilitarà fins tres segles i mig després (el 30/12/1992).

1850: Juan, líder de la Revolució del Queimado, Espírito Santo, Brasil, és penjat.

1912: Fundació del Congrés Nacional Africà.

1982: Domingo Cahuec Sic, indígena achí, catequista delegat de la Paraula, camperol, a Rabinal, Baixa Verapaz, Guatemala.

Nova: 06h37m a Capricorn

9 Dimecres

1Jn 4,11-18 / Sl 71

Mc 6,45-52

Eulogi, Julià, Basília

1662: Lisboa ordena l'extinció dels indis Janduim del Brasil (Estats de CE, RN i PB)

1858: Primera vaga coneguda del Brasil, la dels tipògrafs, que hi són els pioners de la lluita obrera.

1959: Neix Rigoberta Menchú a Chimel, departament del Quiché, Guatemala.

10 Dijous

1Jn 4,19 / Sl 71

Aldus

1911: Vaga de 5 mesos dels sabaters de São Paulo per la jornada de 8 hores.

1920: Es crea la Lliga de les Nacions, després de les matances de la Primera Guerra Mundial.

1978: Pedro Joaquín Chamorro, periodista, lluitador per les llibertats contra la dictadura somocista. 30 anys.

1982: Dora Azmitia «Menchy», militant, mestra de 23 anys, màrtir de la joventut estudiantil catòlica a Guatemala.

1985: Ernesto Fernández Espino, pastor luterà, màrtir dels refugiats salvadorencs.

Any nou islàmic: 1429

Divendres

1Jn 5,5-13 / Sl 147

Lc 5,12-16

Higini, Martí de León

Idd Inneyer, any nou amazig (2957).

1839: Naixement d'Eugenio María de Hostos, lluitador per la independència de Puerto Rico. Filòsof, sociòleg, periodista i pedagog. Ciutadà d'Amèrica. Va elaborar, igual que Ramón Emeterio Betances i José Martí, la idea de la «Confederació Antillana».

12 Dissabte

1Jn 5,14-21 / Sl 149

Jn 3,22-30

Benet, Tatiana

1694: 6500 homes comencen el setge de Palmares, que resistirà fins al 6 de febrer.

1948: La Cort Suprema dels EUA proclama la igualtat de blancs i negres a la escola. 60 anys.

gener

Blank lines for notes or additional information.

13

Baptisme del Senyor

Is 42,1-4.6-7 / Sl 28

Hch 10,34-38 / Mt 3,13-1

Hilari, Jorge Fox

1825: Frei Caneca, revolucionari republicà, heroi de la Confederació de l'Equador, és afusellat.

1879: Roca comença la campanya del Desert a la Patagònia argentina.

2001: Terratrèmol de 7'9 Richter a El Salvador, amb 1200 morts, 4200 desapareguts i més de 500.000 damnificats.

"Idd Inneyer", any nou amazig: 2958

Blank lines for notes or additional information.

14 Dilluns

1 Sm 1,1-8 / Sl 115
Mc 1,14-20

Fulgenci

1988: Miguel Angel Pavón, director de la Comissió de Drets Humans, i Moisés Landaverde, Hondures. 20 anys.

1997: Marxa de 700.000 sud-coreans a les vagues contra la flexibilització dels drets socials.

15 Dimarts

1 Sm 1,9-20 / Int. 1 Sm 2
Mc 1,21-28

Efisi

1929: Neix Luther King a Atlanta, Geòrgia, EUA.
1970: Leonel Rugama, en la lluita revolucionària contra la dictadura de Somoza.

1976: El govern de Bahia (Brasil) suprimeix els registres policials als Candomblés.

1981: Estela Pajuelo Grimani, camperola, 55 anys, 11 fills, màrtir de la solidaritat, Perú. 1982: La llei constitucional del Canadà inclou els drets dels indis.

1988: Sarney llança el Pla Estiu: el Cruçado Nou.

1990: S'allibera la cotització del real brasiler i cau en picat.

Creixent: 14h46m a Àries

16 Dimecres

1 Sm 3,1-20 / Sl 39
Mc 1,29-39

Marcel

1992: Es firmen els Acords de Pau a El Salvador.
2004: Comença a Mumbai el 4rt Fòrum Social Mundial.

Dia internacional contra la esclavitud infantil

En memòria del nen Iqbal Mashib, antic esclau, que unit al Front d'Alliberament del

Treball del Pakistan, va aconseguir tancar diverses fàbriques de nens esclaus. (www.solidaridad.net)

17 Dijous

1Sm 4,1-11 / Sl 43
Mc 1,40-45

Antoni Abad

1961: Lumumba, heroi de la independència d'Àfrica, és assassinat al Congo.
1981: Silvia Maribel Arriola, infermera, primera religiosa màrtir en un front de combat, acompanyant al poble salvadorenc.
1981: Ana María Castillo, militant cristiana, màrtir de la justícia a El Salvador.
1988: Jaime Restrepo López, sacerdot, màrtir de la causa dels pobres, Colòmbia. 20 anys.
1991: Comença la guerra del Golf Pèrsic.
1994: Terratrèmol a Los Angeles.
1996: Juan Luis Segundo, teòleg de l'alliberament, mor a l'Uruguai.

18 Divendres

1Sm 8,4-22a / Sl 88
Mc 2,1-12

Beatriu, Prisca

La confessió de Pere
1535: Fundació de la Ciutat dels Reis (Lima).
1867: Neix a Metapa, Nicaragua, Rubén Darío.
1978: Germán Cortés, militant cristià i polític, màrtir de la causa de la justícia a Xile. 30 anys.
1981: José Eduardo, líder sindical d'Acre, Brasil, assassinat per encàrrec.
1982: Sergio Bertén, religiós belga, i companys, màrtirs de la solidaritat, Guatemala.

19 Dissabte

1Sm 9,19 / Sl 20
Mc 2,13-17

Màrius, Marta

Enric d'Upsala
1897: Batalla de Tabuleirinho: els sertanejos aturen l'exèrcit a 3 km de Canudos, Brasil.

gener

20

2n Diumenge ordinari
Is 49,3.5-6 / Sl 39
1Cor 1,1-3 / Jn 1,29-34

Fabià i Sebastia

1973: Amílcar Cabral, anticolonialista de Guinea Bissau, mort per la policia portuguesa
1979: Octavio Ortiz, sacerdot, i quatre estudiants i catequistes, màrtirs a El Salvador.
1982: Carlos Morales, dominic, màrtir entre els camperols indígenes de Guatemala.

21 Dilluns

1Sm 15,16-23 / Sl 49
Mc 2,18-22

Agnès

Dia del Sacrifici a l'Islam (Eid-al-Adha).

1972: Gerardo Valencia Cano, bisbe de Buenaventura (Colòmbia), profeta i màrtir de l'alliberament dels pobres.

1974: Màrtirs camperols de l'Alto Valle, Bolívia.

1980: Maria Ercilia i Ana Coralia Martinez, estudiants, socorristes de la Creu Roja i catequistes, màrtirs d'El Salvador.

1984: Es funda a Cascavel (PR, Brasil) el MST, Moviment dels Treballadors Sense Terra.

2000: Alçament indígena i popular a l'Equador.

22 Dimarts

1Sm 16,1-3 / Sl 88
Mc 2,23-28

Vicenç

1565: «Tata» Vasco de Quiroga, bisbe de Michoacán, precursor de les reduccions indígenes.

1982: Matança de camperols a Pueblo Nuevo, Colòmbia.

2006: Evo Morales, indígena aimarà, assumeix la presidència de Bolívia.

Plena: 09h35m a Lleó

23 Dimecres

1Sm 17,32-51 / Sl 143
Mc3,1-6

Ildefons

1914: Revolta de Juazeiro, Brasil. Victòria dels sertanejos, capitanejats pel P. Cícero.

1958: Caiguda del darrer dictador de Veneçuela, General Marcos Pérez Jiménez.

1983: Segundo Francisco Guamán, quítxua, màrtir de la lluita per la terra a l'Equador.

Series of horizontal lines for writing notes.

Series of horizontal lines for writing notes, located at the bottom of the page.

24 Dijous

1Sm 18,6-9 / Sl 55

Mc 3,7-12

Francisc de Sales

1835: Els negres malés organitzen a Salvador la revolució urbana més gran del Brasil.

1977: Primer Congrés Indígena d'Amèrica Central. 30 anys.

25 Divendres

Hch 22,3-16 / Sal 116

Mc 16,15-18

Jornada per la Unitat dels cristians

1524: Surten d'Espanya els «dotze apòstols de Mèxic», franciscans.

1554: Fundació de São Paulo.

1934: Neix la Universitat de São Paulo (estatal).

1984: 300.000 persones en la campanya "Dreites ya", Brasil.

26 Dissabte

2Tim 1,1-8 / Sal 95

Lc 10,1-9

Timoteu, Titus i Siles

1500: Vicente Pinzón desembarca al Nord-est brasiler, abans que Pedro Alvares Cabral.

1813: Neix Juan Pablo Duarte, heroi nacional, precursor de la independència dominicana.

1914: José Gabriel, "Cura Brochero", sacerdot profeta entre els camperols de l'Argentina.

2001: Terratrèmol a l'Índia amb 50.000 víctimes.

Series of horizontal lines for notes or reflections.

27

3r Diumenge ordinari

Is 8,23b-9,3 / Sl26

1Cor 1,10-13.17 / Mt 4,12-23

Àngela de Mèrici

Lídia

1554: Pablo de Torres, bisbe de Panamà, primer exiliat d'A.L. per defensar l'indi.

1977: Miguel Angel Nicolau, sacerdot salesià, màrtir de la solidaritat i de lliurar-se a la joventut argentina, desaparegut.

Series of horizontal lines for notes or reflections.

28 Dilluns

2Sm 5,1-10 / Sl 88
Mc 3,22-30

Tomàs d'Aquino
1853: Neix José Martí a L'Havana.
1979: Inauguració de la Conferència de Puebla.

29 Dimarts

2Sm 6,12b-15.17-19 / Sl 23
Mc 3,31-35

Valeri
1895: José Martí comença la guerra per la independència de Cuba.
1985: Primer congrés nacional del MST.
1999: El dòlar arriba a 2'15 reals: moment més crític de la caiguda de la moneda brasilera.
2001: Pinochet és processat com a autor dels crims de la "caravana de la Mort".

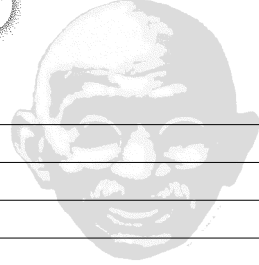
30 Dimecres

2S 7,4-17 / Sl 88
Mc 4,1-20

Martina
1629: Antônio Raposo, bandeirante, destrueix les missions guaranis de Guaíra, PR, Brasil i esclavitzava 4.000 indígenes.
1948: Mahatma Gandhi mor assassinat.

Dia de la no-violència i la pau

Minvant: 00h03m a Escorpi

Series of horizontal lines for writing.

Series of horizontal lines for writing, with a small circular graphic element at the top right corner.

31 Dijous

Joan Bosco 2Sm 7,18-19.24-29 / Sl 131
Mc 4,21-25
1865: La 13a esmena de la Constitució declara abolida l'esclavitud als EUA.
1980: Matança de 40 quichés a l'Ambaixada d'Espanya a Guatemala: María Ramírez, Gaspar Vivi, Vicente Menchú i companys, màrtirs d'El Quiché.

1 Divendres

Cecili, Viridiana 2Sm 11,1-10.13-17 / Sl 50
Mc 4,26-34
1870: Jonathan Jasper Wright és elegit a la Cort Suprema de l'Estat, convertint-se en el primer negre que aconsegueix un lloc tan alt a la judicatura dels EUA.
1932: En el cementiri general de San Salvador afusellen Agustín Farabundo Martí, juntament amb Alonso Luna i Mario Zapata, la vigília d'una gran insurrecció camperola.
1977: Daniel Esquivel, obrer paraguaià, màrtir, membre de l'Equip de Pastoral d'immigrants paraguaians a l'Argentina.

2 Dissabte

Mal 3,1-4 / Sal 23
Presentació del Senyor Hb 2,14-18 / Lc 2, 22-40
1976: José Tedeschi, sacerdot i obrer, màrtir dels immigrants i «villeros» a l'Argentina. Segrestat i mort.
1989: Alfredo Stroessner, dictador del Paraguai, és derrocat mitjançant un cop incruent de l'alta oficialitat.
1991: Expedito Ribeiro de Souza, president del Sindicat de Treballadors Rurals, a Rio Maria, Parà, Brasil, assassinat.

3

Blai i Òscar
Ansgar d'Hamburg 4t Diumenge ordinari
Sf 2,3,3;12-13 / Sl 145
1Cor 1,26-31 / Mt 5,1-12a
1795: Neix Antonio José de Sucre.
1929: Neix Camilo Torres.

POLÍTICA FEMENINA, POLÍTICA FEMINISTA O SIMPLEMENT POLÍTICA

IVONE GEBARA

Camaragibe, Brasil

Avui sento un malestar davant la constatació que es fa, incloent-hi algunes feministes, respecte a la nostra poca participació en allò que s'entén per política. Podem dir que hi ha un malestar i un cansament generalitzat entre nosaltres quan es tracta de participar en campanyes electorals i en pugnes per càrrecs públics del poder legislatiu, executiu o judicial. Tenim la impressió d'entrar en discussions inútils, burocràcies, jocs d'interessos, abstraccions, negociacions i intrigues. Res de tot això és nou en la política; la novetat és que nosaltres dones comencem a expressar públicament allò que sentim, de diferents maneres. Aquesta expressió no serà també política? Com entendre què passa amb nosaltres?

La comprensió comuna de la paraula "política" sembla limitada a certs espais d'actuació i a certes activitats que toquen un nivell ample de relacions més o menys impersonals, reconegudes com a espai públic. Si mirem d'una manera global cap els àmbits de decisió política, econòmica o social, la constatació òbvia és que majoritàriament estan ocupats per homes. Ells són els que prioritàriament organitzen l'economia, els exèrcits, la guerra, la producció d'armes, la intervenció als Estats, la conquesta de terres, el sotmetiment dels pobles, el lideratge en lluites i ocupacions, les creuades polítiques i religioses, els partits polítics, la dominació dels mercats d'inversió econòmica, etc.

En l'àmbit dels moviments revolucionaris, tampoc observem canvis substancials en aquest sentit. A les dones "d'esquerres" ens varen educar per disculpar els apedregaments revolucionaris que es produïssin al llarg del camí, i a considerar-los necessaris per una causa major, una causa més pura i més justa. Acceptem la violència armada, els jocs de poder, les morts innocents, el menyspreu i la humiliació de les dones com a part de la lluita. Però, per què?

És difícil respondre aquesta qüestió, però sospito que el fet que aquestes organitzacions tinguin una història pública més masculina que femenina ens fa creure a les dones –fins avui– en la seva més alta eficàcia en relació amb els reptes històrics de la política i de la supervivència humana. Encara més, ens va fer creure que els homes sembla que coneguin millor que nosaltres,

simples éssers relacionats amb el manteniment quotidià de la vida, sense espais propis per pensar i elaborar teories. I aquesta creença és tan forta que les feministes acabem menyspreant les micropolítiques quotidianes que per la seva constància ens van ajudar, i ens ajuden, a sobreviure en aquesta lluita oberta amb nosaltres mateixes i amb el nostre món. La força de la dominació de les idees revolucionàries masculines va acabar moltes vegades convencent-nos que allò que fem per denunciar injustícies i desigualtats concretes, contextualitzades, localitzades, no és prou revolucionari com per modificar estructures. Per exemple, intentar ajudar les dones a comprendre el dret a una ciutadania igualitària, a una vida sexual sana o a una alimentació sense agrotòxics no es considera pròpiament com a política perquè, segons ells, no toca les estructures. De la mateixa manera la denúncia del feminicidi creixent, de la violència domèstica, del tràfic sexual d'adolescents, de la corrupció dels joves a través dels mitjans de comunicació, estaria també lluny d'afectar les estructures. L'organització de les dones contra la guerra i l'ocupació nord-americana a l'Iraq i a d'altres països, contra la producció d'armes, al voltant dels desapareguts polítics, contra el maltractament de presoners o les repressions de religioses al cos femení es consideren com a perifèriques respecte al canvi d'estructures. Però, què són exactament les "estructures"? No estarem pas davant d'una paraula gairebé màgica, "totpoderosa", un concepte absolutista i inflexible, una paraula jutjadora de les nostres accions, paraula "sagrada" de poder masculí davant la qual ens acotem sense saber ben bé per què? No estarem tots, fins i tot les dones, depenent d'una espècie de catecisme únic interpretatiu de les relacions humanes, que malgrat el seu reconegut valor es va tornar en certa manera sectària i reduccionista de la complexitat de la realitat?

• Més enllà d'aquesta reflexió sobre les "estructures", la constatació de l'ascensió de les dones a alts llocs de decisió política o econòmica s'ha analitzat amb freqüència com a fruit d'un progrés de la consciència política femenina i un senyal positiu per la lluita feminista. Si aquesta constatació té res de veritat, sens

dubte que cal problematitzar-la per tal de no incórrer en raonaments simplistes. Aquesta anàlisi esdevé cada vegada més necessària, davant la dificultat que tenim de fet per introduir polítiques alternatives en un món dominat per la globalització cultural i econòmica. Les grans alternatives actuals considerades d'esquerra, a Amèrica Llatina, mostren la seva cara retrògrada i dependent del propi sistema imperialista.

- Tant les dones com els homes correm el risc de crear una mena de separació entre la política masculina i la femenina, semblant a la separació entre dreta i esquerra. A través de la premsa, sobretot, aquest nou dualisme polític d'oposicions simplistes comença a accentuar els antics preconceptes i a dificultar el desenvolupament de responsabilitats comunes compartides.

L'accés d'algunes dones als poders polítics, a Amèrica Llatina, no pot crear expectatives que pel fet de ser dones, introduiran models diferents d'exercir el poder polític, malgrat que s'aconsegueixi més igualtat o equilibri en les representacions, com per exemple la paritat. Aquesta actitud em sembla ingènua i perillosa, ja que una vegada més recau en les dones la responsabilitat de la creació d'un poder polític diferent, que sigui més igualitari i just. Sabem prou bé que aquesta tasca, que canvia i s'ha de renovar permanentment en cada cultura, en cada context i en cada moment històric és responsabilitat compartida de dones i homes.

Darrerament m'he qüestionat si homes i dones, sobretot els i les intel·lectuals de classe mitjana, no som en realitat més responsables del que ens creiem respecte al manteniment de polítiques injustes, polítiques d'explotació d'uns grups sobre els altres, d'alguns grups sobre els ecosistemes, etc. I això perquè en el fons de nosaltres mateixos acabem apostant, fins i tot sense voler, en el nostre dia a dia i en els diferents nivells de la nostra acció, per les polítiques que garanteixen l'estabilitat econòmica dels nostres fills i filles. Això es produeix particularment per mitjà del manteniment d'una educació pública i privada que els permeti ascendir a llocs socialment reconeguts pel sistema actual. Aquesta és la política a la qual tots en som obedients: les dones i els homes pobres, i les dones i els homes de classe mitjana; les i els que creuen tenir consciència política i les i els que semblen preocupar-se tot just per la supervivència immediata de la família. El futur més digne sembla molt incert i per això no arrisquem les seguretats d'aquest present injust i el mantenim per

avui i fins i tot per demà. Ens adaptem pràcticament a allò que existeix, encara que teòricament ho continuem criticant.

- les meves preguntes s'obren a la viabilitat dels nostres valors i la forma de viure'ls en tot allò quotidià...

Com a dones seguim mantenint concepcions polítiques que de certa manera aposten pels ideals masculins de societats perfectes, de móns perfectes, d'un nou cel i una nova terra, de puresa total, de transparència radical, de regnat de la justícia. És com si, sense reconèixer-ho públicament, creguéssim per analogia en un ésser absolut, en un Déu –amb trets inconfessadament masculins– que seria l'únic capaç de restaurar les relacions humanes a la nostra Història. Ell sabria anticipadament com ha de ser la nostra Història i què es pot fer per tal que de fet sigui un Paradís, una terra d'on ragin en abundància “llet i mel”. Que potser aquest Déu transvestit de revolucionari seria un còmplice de les esquerres, que les instigaria a una lluita àrdua sense poder provar les delícies immediates i provisòries de la nostra existència? Que potser aquest ésser absolut seria la llei preestablerta sempre a punt per jutjar els nostres actes i a acollir-nos de nou, a condició que siguem fidels als seus camins i designis? La crítica religiosa de les esquerres n'hauria acabat fent una religió dogmàtica inconfessada?

Malgrat la nostra insatisfacció amb allò que fem, continuem donant suport directa o indirectament a anàlisis i accions que porten a matar i morir, a discriminar, a penalitzar, a violar, a jerarquitzar, a empresonar, en nom dels ideals humans o de la lluita contra les “estructures” injustes que mantenen el capitalisme i les seves diverses formes de dominació. La pregunta és: per què continuem construint ideals impossibles per la nostra realitat humana actual i per què continuem sacrificant-nos per ells tot i reconeixent la dificultat de viure'ls?

- Crec que ja és hora que les dones despertem de la nostra letargia, de la nostra baixa estima, de les nostres conviccions polítiques acrítiques, i de la nostra idolatria! Crec que ja és hora de recordar de bell nou la nostra condició comuna mortal i percebre que és en ella, d'ella i per ella que vivim.

Fem memòria del taló d'Aquil·les, dels cabells de Samsó, de la flaqueja d'Holofernes, la fragilitat d'Adam, el naixement i la ira de Déu, la por de Jesús! tot és fràgil, extremadament fràgil!

2008

Gener

Dl	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg	Dl	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg
	1	2	3	4	5	6	21	22	23	24	25	26	27
7	8	9	10	11	12	13	28	29	30	31			
14	15	16	17	18	19	20							

Dillans	Dimarts	Dimecres	Dijous
Dillans	Dimarts	Dimecres	Dijous
4	5	6	7
11	12	13	14
18	19	20	21
25	26	27	28

DI Dm Dc Dj Dv Ds Dg DI Dm Dc Dj Dv Ds Dg *Març*
 1 2 17 18 19 20 21 22 23
 3 4 5 6 7 8 9 24 25 26 27 28 29 30
10 11 12 13 14 15 16 31

FEBRER

Divendres		Dissabte		Diumenge		
1	Divendres	2	Dissabte	3	Diumenge	1
						2
						3
						4
						5
						6
8		9		10		7
						8
						9
						10
						11
						12
15		16		17		13
						14
						15
						16
						17
						18
22		23		24		19
						20
						21
						22
						23
						24
29						25
						26
						27
						28
						29

4 Dilluns

2Sm 15,13-14,30;16,5-13a

SI 3 / Mc 5,1-20

Andreu Corsino

1794: Alliberament dels esclaus a Haití. Primera llei abolicionista a Amèrica Llatina.

1927: La columna Prestes es refugia a Bolívia.

1979: Benjamín Didincué, líder indígena màrtir per la defensa de la terra a Colòmbia.

1979: Matança de Cromotex, Lima (Perú). 6 obrers morts i dotzenes de ferits.

1981: Matança de Chimaltenango (Guatemala). 68 camperols morts.

1992: Intent de cop d'estat a Veneçuela.

5 Dimarts

2Sm 18,9-10,14b,24-25,20-19,3

SI 85 / Mc 5,21-43

Àgata

1977: La Guàrdia Somocista destrueix la comunitat contemplativa de Solentiname, compromesa amb la revolució de Nicaragua.

1988: Francisco Domingo Ramos, líder sindical, assassinat per encàrrec dels «fazendeiros» a Pancas, Brasil. **20 anys.**

6 Dimecres

Dimecres de Cendra

Jl 2,12-18 / SI 50

Pau Miki

2Cor 5,20-6,2 / Mt 6,1-6,16-18

1694: Zumbi i els seus, assetjats a Palmares i ja sense pólvora, fugen a la selva.

1916: Mor Rubén Darío, nicaragüenc, príncep de les lletres castellanes.

1992: Mor Sergio Méndez Arceo, bisbe de Cuernavaca, Mèxic, Patriarca de la Solidaritat.

1997: El Congrés equatorià, amb el 95% dels vots, destitueix el president Abdalá Bucaram en el segon dia de vaga nacional massiva.

Eclipsi de sol, visible a Austràlia i l'Antàrtida

Nova: 23 h44m a Aquari

11 Dilluns

Lv 19,1-2.11-18 / SI 18

Lourdes

Mt 25,31-46

1990: Després de 27 anys empresonat, Nelson Mandela, màxim exponent de la resistència negra internacional contra l'Apartheid, és alliberat.

1998: Les comunitats Negres del Medio Atrato (Colòmbia) aconsegueixen del Govern un títol col·lectiu de 695.000 hectàrees de terra. 10 anys.

Dia mundial del malalt

12 Dimarts

Is 55,10-11 / SI 33

Mt 6,7-15

Eulàlia

1541: Pedro de Valdivia funda Santiago de Xile.

1542: Orellana arriba a l'Amazones.

1545: Els conqueridors arriben a les mines de plata de Potosí, on moriran 8 milions d'indis.

1809: Naixement d'Abraham Lincoln.

1817: San Martín derrota les forces realistes a Chacabuco.

1818: Independència de Xile.

1894: L'exèrcit nicaragüenc ocupa Bluefields i s'annexiona el territori de la Mosquitia.

1905: Naixement de Federica Montseny, primera dona ministra a Espanya.

2005: Dorothy Stang, màrtir de la terra i de la lluita ecològica, assassinada a Amapú, Brasil, a mans dels sicaris dels terratinents.

13 Dimecres

Jon 3,1-10 / SI 50

Lc 11,29-32

Benigne

Any Nou Tibetà.

1976: Francisco Soares, sacerdot, màrtir de la justícia entre els pobres de l'Argentina.

1982: Santiago Miller, germà de La Salle nord-americà, màrtir de l'educació alliberadora a l'Església indígena guatemalenca.

Creixent: 22h33m a Taure.

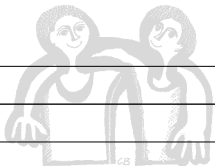
14 Dijous

Est 1,1,3-5,2-14 / Sl 137

Mt 7,7-12

Valentí, Cirili i Metodi
1992: Rick Julio Medrano, religiós, màrtir de l'Església perseguida de Guatemala.
1998: Manuel Pérez Martínez, sacerdot espanyol mort amb la guerrilla colombiana de l'ELN.

Dia de l'amistat

15 Divendres

Ez 18,21-28 / Sl 129

Mt 5,20-26

Claudi
1600: José de Acosta, missioner, historiador i defensor de la cultura indígena. Perú.
1966: Camilo Torres, sacerdot, màrtir de les lluites d'alliberament del poble, Colòmbia.
1981: Juan Alonso Hernández, sacerdot màrtir entre els camperols de Guatemala.
1991: Ariel Granada, missioner colombià assassinat per les guerrilles a Massangulu, Moçambic.
1992: María Elena Moyano, dirigent popular màrtir de la pau, a Villa El Salvador, Perú.
2003: Primera manifestació social mundial: 15 milions de persones a 600 ciutats, contra la guerra dels EUA contra l'Iraq.

16 Dissabte

Dt 26,16-19 / Sl 118

Mt 5,43-48

Juliana i Onèsim
1981: Albino Amarilla, líder camperol i catequista, mort per l'exèrcit, màrtir del poble paraguaia.
1985: Ali Primera, poeta i cantor veneçolà de la justícia per al poble llatinoamericà.
1986: Mauricio Demierre, cooperant suís, i companyes camperoles, assassinats per la contrarevolució tornant d'un Viacrucis per la pau, Nicaragua.

17

2n Diumenge de Quaresma

Gn 12,1-4a / Sl 32

2Tm 1,8b-10 / Mt 17,1-9

Fundadors Servites

1997: 1300 militants del MST surten de São Paulo cap a Brasília, per la reforma agrària.
1997: Mor Darcy Ribeiro, escriptor militant, antropòleg brasiler, senador.

18 Dilluns

Dn 9,4b-10 / Sl 78
Lc 6,36-38

Simeó
1Sm 26,2.7-9.12-13.22-23 / Sal 102
1Cor 15,45-49 / Lc 6,27-38
1519: Hernán Cortés salpa de Cuba cap a la conquesta de Mèxic.
1546: Martí Luter mor a Alemanya.
1853: Félix Varela, lluitador de la causa de la independència cubana.
1918: Neix Julia Manzanal, sindicalista i única dona comissari polític durant la Guerra Civil.
1984: Edgar Fernando García, activista social, capturat i legalment i desaparegut a Guatemala.

19 Dimarts

Àlvar i Conrad

1590: Bernardino de Sahagún, missioner a Mèxic, protector de la cultura dels nostres pobles.
1990: Els estudiants prenen la Universitat de l'Estat de Tennessee, tradicionalment afroamericana, per exigir un tracte econòmic igual.

20 Dimecres

Eleuteri

Rasmus Jensen

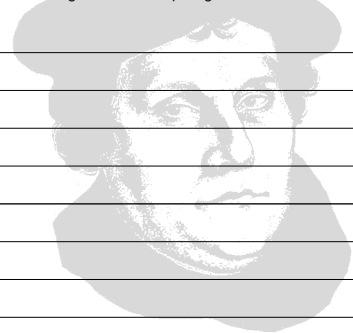
1524: El Memorial de Sololá testimonia que avui, «el dia 1-Ganel, van ser destruïts els quichéls pels homes de Castella».
1974: Domingo Lain, sacerdot màrtir de les lluites d'alliberament, Colòmbia.
1978 A Colòmbia el decret 1142 ordena tenir en compte la llengua i la cultura dels indis.

Jr 18,18-20 / Sl 30
Mt 20,17-28

Eclipsi total de Lluna, visible a Europa.

Plena: 22 h30m a Verge.

21 Dijous

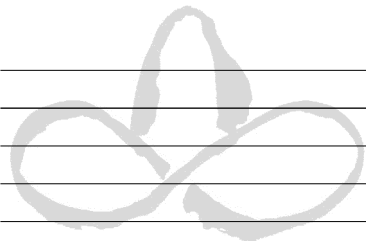
Jr 17,5-10 / Sl 1
Lc 16,19-31
Pere Damià
1934: Augusto C. Sandino, líder popular nicaragüenc, assassinat a traïció per Somoza.
1965: Malcom X, líder alliberacionista afroamericà, és assassinat als EUA.
1985: Camperols crucificats a Xeatzan, enmig de la passió del poble guatemalenc.

22 Divendres

1Pe 5,1-4 / Sal 22
Mt 16,13-19
Càtedra de Pere
1910: Intervenció dels marines a Nicaragua.
1979: Independència de Santa Lúcia. Festa nacional.
1990: Camperols màrtirs d'Iquicha, Perú.
2007: Mor a Nicaragua Carme Blanch, sindicalista i cooperant catalana.

23 Dissabte

Mq 7,14-15.18-20 / Sl 102
Lc 15,1-3.11-32
Bartomeu, Policarp
Ziegenbalg
1936: Elías Beauchamp i Hiram Rosado del Partit Nacionalista de Puerto Rico ajusticien el coronel Riggs, per la mort de quatre nacionalistes.
1970: Independència de Guyana.

24

Sergi

Mates Apòstol

1821: Pla d'Iguala. Proclamació de la Independència de Mèxic.
1920: Nancy Astor, primera dona elegida parlamentària, fa el seu primer discurs a Londres.

3r Diumenge de Quaresma
Ex 17,3-7 / Sl 94
Rm 5,1-2.5-8 / Jn 4,5-42

28 Dijous

Jr 7,23-28 / Sl 94
Lc 1114-23

Romà

1924: Els marines desembarquen a Hondures i ocupen Tegucigalpa.

1985: Guillermo Céspedes Siabato, laic compromès amb els Cristians pel Socialisme i les CEBs, obrer, després mestre, poeta. Assassinat per l'exèrcit mentre jugava a futbol.

1989: Teresita Ramírez, de la Companyia de Maria, assassinada a Cristales, Colòmbia.

1989: Miguel Angel Benítez, sacerdot, Colòmbia.
Minvant: 21 h18m a Sagitari.

29 Divendres

Os 14,2-10 / Sl 80
Mc 12,28b-34

2004: Aristide surt d'Haití davant l'avenç de la resistència militar alçada en contra seu.

1 Dissabte

Os 6,1-6 / Sal 50
Lc 18,9-14

Rosend, Albí
Jordi Herbert

1739: Es firma a Jamaica un tractat de pau de 15 punts entre cimarrons i blancs.

1954: Lolita Lebrón, Irving Flores, Andrés Figueroa Cordero i Rafael Cancel Miranda ataquen el Congrés dels EUA per cridar l'atenció sobre el Puerto Rico colonial.

1959: Naixement de la CLAR, Confederació Llatinoamericana de Religiosos.

MARÇ

2

4t Diumenge de Quaresma
1Sm 16,1b.6-7.10-13a / Sl 22
Ef 5,8-14 / Jn 9,1-41

Simplici

Joan i Carles Wesley

1791: Mor John Wesley a Anglaterra.

1897: Tercer atac contra Canudos, Brasil.

1963: Goulart promulga l'Estatut dels Treballadors, que en el seu moment suposa un avenç.

Dues preguntes són inseparables en el tema “Política i cultures”: quin és el paper de la política en les diferents cultures? I quin és el paper de la política en relació al conjunt de les cultures? La cultura engloba experiències i pràctiques que contenen els camps de l’imaginari i simbòlic, del material i espiritual, de l’intel·lectual i organitzatiu. Sempre nous aprenentatges i invencions culturals ens permeten viure en diferents ambients, en el calor tropical i la fred nòrdica, en deserts i selves. Les cultures són històriques i socialment construïdes, heretades i transmeses; formen part de la condició humana. Al llarg de l’evolució, nosaltres, éssers humans, ens tornem éssers culturals sense deixar de ser naturals. Tots nosaltres vivim la nostra humanitat culturalment i biològicament.

Cultura i naturalesa

La natura és com una artista, que és creativa i destructiva alhora. Aquesta artista “cultura” va muntada damunt un ase fort, tossut i savi, que és la “naturalesa”. Amb sucre i fuetades l’artista mira d’accelerar la marxa del burro o desviar-lo del seu camí habitual. El burro sembla venjatiu i, al mateix temps, savi i misteriós. Mira sempre de tornar als camins originals o fer que l’artista pagui un alt preu per les seves imposicions.

A cada època de la història, l’artista aconsegueix desvelar alguns dels misteris d’aquest “burro-naturalesa” i conviure-hi en harmonia. Però la felicitat humana no es basa tan sols en l’harmonia temporal amb la natura. A més de la condició ecològica, la felicitat humana té també pressupostos socials i psíquics. La política està al servei de la felicitat.

Cultures indígenes i modernitat.

En les cultures indígenes, la política, les relacions socials, l’economia i la religió configuren el conjunt d’un sistema únic. Un determinat grup guaraní té una economia guaraní, viu una religió i una vida familiar guaraní. En aquest cas, fer política vol dir exercir una activitat a l’interior de la cultura guaraní.

Modernament s’han diferenciat del món cultural diverses esferes amb una relativa autonomia. A més del camp polític hi ha altres camps culturals: l’econo-

mia, la religió, l’organització social a través del dret, del treball, de l’oci i de les institucions. A l’interior d’un Estat modern poden coexistir diverses cultures, i a l’interior d’una cultura moderna conviuen, generalment, diverses religions i ideologies. La política continua sent una activitat cultural, com a subsistema, a l’interior d’una determinada cultura, o com a meta-cultura, capaç de construir un denominador comú que permet conviure amb diferents cultures.

Ambivalència i eròtica en la política

En aquesta complexitat plural del món modern, la política de l’Estat constitucional procura complir el paper de coordinar, ordenar i unificar la convivència de tothom al voltant de feines comunes de la vida, amb un màxim de llibertat i igualtat. Contra l’agressivitat i la desigualtat de l’espècie humana, que són biològiques i culturals, llibertat i igualtat interculturals són conquestes de l’art polític, sempre amenaçat per la regressió a la barbàrie, que Freud denomina “pulsio de la mort”. En el cristianisme, aquesta pulsio de mort es descriu de manera aproximada en el tòpic de “pecat original”, que es posiciona amb realisme empíric i ontològic contra l’idealisme de bondat natural de l’espècie humana o de la natura. No tans sols els liris, sinó també les gatoses, formen part del paisatge humà. La política no té la tasca d’eliminar l’ambivalència humana. El preu d’aquesta eliminació seria molt alt i té noms concrets: terror, maniqueisme, inquisició. La política com a activitat cultural mira de controlar o amenitzar aquesta ambivalència de la qual forma part. És per això que la política –com tots els altres subsistemes culturals– necessita estructures d’autocontrol extern. Tan sols en aquestes condicions pot complir la tasca d’unir i articular la humanitat al voltant del seu objectiu comú, que és la construcció de la vida per tothom. Segons Freud, aquesta pulsio que mira d’enfortir i unir les persones contra la pulsio de la mort (*Tanatos*) és l’activitat de *Eros*. Al protegir-se contra la voluntat destructiva i agressiva de la cultura i de la natura, *Eros* és el gran polític de la humanitat. La política és una activitat eròtica que es desenvolupa sempre en un camp conflictiu. A causa d’aquesta am-

bivalència conflictiva, “el malestar en la civilització” (Freud) forma part de cada subsistema cultural i, per tant, també de la religió, l’economia i la política.

El món globalitzat

El malestar estructural en la política troba els seus desdoblaments en el món globalitzat, transnacional i intercultural. Les classes socials antagòniques s’han enfondit en l’anonimat d’institucions, en les quals participen d’assegurances, fons i empreses, dirigides no pas per “amos” sinó per “executius”, que han inclòs operaris i sindicats com a accionistes que busquen el lucre a partir de l’explotació de la pròpia classe.

A través de mecanismes de “servitud voluntària” i d’imperatius de la rentabilitat, el món globalitzat ha submès tothom, fins i tot els anomenats exlosos, a una integració repressiva. Aquesta inclusió sumària, amb la seva opacitat estructural, ha creat un nou tipus d’*apartheid* entre classes socials invisibles. L’abast i l’ambivalència del sistema mundial, del qual formen part, ens aplega a tots entre els culpables pels pecats capitals (del capital), que poden ser anomenats d’exclusió: atur, saqueig ecològic, acumulació, hegemonia (domèstica o sistèmica) i explotació.

Nou paper de la política

Els que formen part del problema també poden participar de les solucions, sempre i quan puguin repensar la política més enllà de l’antic Estat nacional. En aquesta perspectiva, la política fa una tasca doble: una tasca metacultural, que garanteix la convivència i l’orientació pel bé comú entre les cultures i a l’interior d’aquestes, i un paper intercreacional, que busca l’harmonia entre el conjunt nacional de l’univers atribuït a la creació divina com a tal i les seves diferents formes evolutives, entre la naturalesa i els éssers humans. En els processos d’evolució, la humanitat ha anat més enllà dels mers processos de reproducció i programació biològiques. Va sortir de l’aigua i del fang, va trencar les cadenes de l’esclavitud genètica, però ha sotmès el seu semblant a l’esclavitud social. Ha conquerit la cadència llibertària dels seus versos, però ha tancat els ulls davant les opressions socials. Ha fet del crit una cançó, però no s’ha alliberat dels crits del senyor, que és de la seva espècie, ni del dolor, biològic i social. Com transformar el crit intercultural i transnacionalment produït en aquest món globalitzat en una agenda política transnacional?

La política en el món globalitzat no necessita per

força caminar cap a una nova centralització. En la història de la modernitat, successivament han estat derrotades les centralitzacions hegemòniques, no tan sols les dels imperis, sinó també les ideològiques. El geocentrisme, per exemple, que va posar el planeta Terra en el centre de la creació, va ser desmentit per Copèrnic. De seguida va venir Luter i va desarticlar l’eclesiocentrisme de l’Església Catòlica. Finalment, l’antropocentrisme, que va enaltir la humanitat dominant i destructiva, amb la seva racionalitat instrumental davant la natura, va ser buidat de sentit per Darwin.

Ara, a partir del crit de la creació, de la qual la humanitat forma part, emergeix un nou “centrisme”, abastador i urgent. El podem anomenar *vitacentrisme*. Serà una bandera política comuna que uneixi la cultura amb la naturalesa, una bandera de la humanitat articulada amb la seva ancestralitat natural. Avui, la política té aquest horitzó universal i central que qüestiona necessàriament els antics centrismes i els paradigmes que ahir van ser considerats conquestes, com ara el paradigma del creixement econòmic, del desenvolupament i de l’autonomia que s’ha tornat hegemonia. Com transformar el crit intercultural i transnacionalment produït pel món globalitzat, que burla l’Estat nacional i les seves poques lleialtats sòcio-culturals, en una agenda política transnacional de la qual els ciutadans tenen la possibilitat de participar?

La centralitat de la vida, el *vitacentrisme*, no serà defensada per potències hegemòniques ni institucions centralitzadores. Ens podem imaginar un policentrisme polític, segons el principi de subsidiarietat articulada, més enllà de l’Estat nacional i més ençà d’una dictadura mundial. Necessitem enfortir l’*Eros* per posar en marxa la lluita per la centralitat de la vida per tothom, no pas a costa de la natura, sinó en harmonia amb ella i a partir de la gent pobre. A l’articular els principis de subsidiarietat i de solidaritat amb la centralitat de la vida per tothom, sota el control rigorós i permanent de la societat civil, la política pot assumir el paper de facilitadora, reguladora –basada en la llei i el monopoli de l’ús legítim de la força– i constructora de la convivència entre cultures i natura. Avui, la meta de la política, nacional i planetària alhora, és l’articulació de l’equilibri ecològic del planeta Terra amb l’equilibri sòcio-cultural d’estats i nacions.

2008

Febrer

Dl	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg	Dl	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg
				1	2	3	18	19	20	21	22	23	24
4	5	6	7	8	9	10	25	26	27	28	29		
11	12	13	14	15	16	17							

Dillans	Dimarts	Dimecres	Dijous
Dillans	Dimarts	Dimecres	Dijous
3	4	5	6
10	11	12	13
17	18	19	20
24	25	26	27
31			

3 Dilluns

Is 65,17-21 / SI 20
Jn 4,43-54
Emeteri, Celdoni, Mari
1908: Neix Juan Antonio Corretjer, poeta nacional de Puerto Rico, patriota i revolucionari fundador de la Lliga Socialista.
1982: Hipólito Cervantes Arceo, sacerdot mexicà màrtir de la solidaritat amb els exiliats de Guatemala.
1982: Emiliano Pérez Obando, delegat de la Paraula, màrtir de la revolució nicaragüenca.
2000: Torna a Xile el dictador Pinochet després de 503 dies de detenció a Londres.
2005: La OMC condemna els subsidis dels EUA al seu cotó, els quals perjudiquen el lliure comerç.

4 Dimarts

Casimir
1962: Els EUA comencen a operar un reactor nuclear a l'Antàrtida.
1970: Record d'Antonia Martínez Lagares, màrtir de la lluita universitària de 1970, assassinada per la policia de Puerto Rico.
1990: Nahamán Carmona, nen del carrer, mort a cops per la policia, Guatemala.
2004: L'armada argentina reconeix per primera vegada que va torturar durant la dictadura.

5 Dimecres

Ez 47,1-9,12 / SI 45
Casimiro Jn 5,1-3.5-16
Adrià
Is 49,8-15 / SI 144
Jn 5,17-30
1996: 3000 famílies en l'ocupació més gran del MST, a Curionópolis, Brasil.

6 Dijous

Ex 32,7-14 / Sl 105

- Oleguer, Rosa de Viterbo
- 1817: Revolució de Pernambuco, Brasil.
- 1854: S'aboleix l'esclavitud a l'Equador.
- 1996: Pascuala Rosado Cornejo, fundadora de la comunitat autogestionària de Huaycán, assassinada a trets i dinamitada al mercat Ate-Vitarte de Lima per no avenir-se a les exigències del terrorisme.
- 2005: La Cort Suprema de l'Argentina confirma la presó perpètua d'Arancibia Clavel per haver assassinat el general xilè Prats el 1974, com a delicte de lesa humanitat, imprescriptible.
- 2007: † Rufina Amaya Márquez, testimoni i única supervivent de la matança del Mozote perpetrada el 1981 per l'exèrcit salvadoreny.

7 Divendres

Sb 2,1a.12-22 / Sl 33

- Perpètua i Felicitat
- Tomàs d'Aquino*
- 1524: Avui, «el dia 7-Qat, els reis Ahpop i Ahpop Qamahay van ser cremats per Tunatiuh (Pedro de Alvarado). El cor de Tunatiuh no tenia compassió» (Anals dels Cakchiquels).
- 1994: Joaquín Carregal, Remigio Morel, Pedro Medina i Daniel de la Sierra, sacerdots de la diòcesi de Quilmes, Argentina, profetes de la justícia.
- Nova: 12h14m a Peixos

8 Dissabte

Jr 11,18-20 / Sl 7
Jn 7,40-53

Joan de Déu

Dia internacional de la dona. Es va establir el 1910. Es va triar aquesta data perquè el 8 de març de 1857 van morir moltes treballadores de la confecció, de Nova York, que exigien millors condicions de treball i el dret al vot.

MARÇ

5è Diumenge de
Quaresma
Ez 37,12-14 / Sl 129

- Domènec Savi
- Francesca Romana
- 1989: 500 famílies ocupen una hisenda i en són expulsades per la policia militar: 400 ferits i 22 presos. Brasil.

10 Dilluns

Dn 13,1-9.15-17.19-30.33-62
Sl 22 / Jn 8,1-11

Macari
1928: Elías del Socorro Nieves, agustí, i els germans Jesús i Dolores Sierra, laics, assassinats durant la Revolució dels Cristeros proclamant la seva fe. **80 anys.**

11 Dimarts

Nm 21,4-9 / Sl 101
Jn 8,21-30

Constantí, Vicenç, Ramir
1797: Derrotats pels anglesos, els garífunes de San Vicente són deportats a Hondures.
1914: S'obre el canal de Panamà.
1990: Patricio Aylwin assumeix la presidència de Xile. La dictadura de Pinochet dóna pas a una democràcia «concertada».
2004: Atemptat d'un grup islàmic marroquí a Madrid. 192 morts i més de 1400 ferits.

12 Dimecres

Dn 3,14-20.91-92.95
Dn 3/ Jn 8,31-42

Innocenci, Gregori
1977: Rutilio Grande, capellà, i Manuel i Nelson, camperols, màrtirs a El Salvador.
1994: L'Església anglicana ordena a Bristol, Anglaterra, el primer grup de 32 dones que accedeixen al sacerdocí.

5
10
15
20
25
30
35
40
45
50
55
60
65
70
75
80
85
90
95

13 Dijous

Gn 17,3-9 / Sl 104
Jn 8,51-59

Roderic, Salomó, Eulogi
1957: José Antonio Echeverría, estudiant, militant d'Acció Catòlica, màrtir de les lluites per alliberar Cuba de la dictadura de Batista.
1983: Marianela García, advocada dels pobres, fundadora de la Comissió de Drets Humans, màrtir de la justícia a El Salvador. **25 anys.**
1998: Maria Leide Amorim, líder camperola dels Sense Terra, assassinada a Manaus en represàlia per haver dirigit una ocupació dels Sense Terra. **10 anys.**

14 Divendres

Jer 20,10-13 / Al 17
Jn 10,31-42

Matilde
1549: Mor el sant negre franciscà San Antonio de Cathegeró.
1795: El líder garífuna Joseph Satuyé mor davant dels anglesos durant la II Guerra del Carib.
1849: Arriben a Bluefields (Nicaragua) els missioners moraus que evangelitzaran la Mosquitia.
1997: Declaración de Curitiba: Dia internacional d'acció contra els embassaments, i a favor dels rius, l'aigua i la vida.
Creixent: 05h46m a Bessons.

15 Dissabte

Ez 37,21-28 / Int. Jer 31
Jn 11,45,57

Lluïsa de Marillac
1951: Mor a Viedma, Argentina, Artemides Zatti, salesià, l'«infermer sant de la Patagònia»; beatificat el 14 de abril de 2002.
1961: Es crea l'Aliança pel Progrés.
1986: Antonio Chaj Solís, pastor, Manuel de Jesús Recinos i companys, militants evangèlics, màrtirs del servei a Guatemala.
1995: Condemnen el general Luis García Meza a 30 anys de presó, per crims comesos després del seu cop d'estat el 1980 a Bolívia. Primer cas de detenció dels militars colpistes llatinoamericans.

MARÇ

16

Diurne de Rams
Is 50,4-7 / Sl 21
Fil 2,6-11 / Mt 26,14-27

Raimon de Fitero
1630: Benkos Biohó, líder i heroi negre en la lluita per la llibertat, Colòmbia.
1977: Antonio Olivo i Pantaleón Romero, màrtirs de la justícia entre els camperols de Perugorria, Argentina.

17 Dilluns

Is 42,1-7 / Sl 26
Jn 12,1-11

Patrici
1973: Alexandre Vanucchi, estudiant i militant cristià, assassinat per la policia, Brasil.
1982: Jacobus Andreas Koster, «Kooos», i companys periodistes, màrtirs per la veritat a Amèrica Llatina, El Salvador.
1990: María Mejía, mare camperola quiché, d'Acció Catòlica, assassinada a Sacapulas, Guatemala.

18 Dimarts

Ciril de Jerusalem

1871: Comuna de París, primera revolució obrera de la història.
1907: Desembarcament de marines a Hondures.
1938: El president mexicà Lázaro Cárdenas decreta la nacionalització del petroli.
1981: Presentació Ponce, delegat de la Paraula, i companys, màrtirs a la revolució nicaragüenca.
1989: Nefthali Liceta, sacerdot, i Amparo Escobedo, religiosa, i companys, testimonis del Déu de la

Is 49,1-6 / Sl 70
Jn 13,21-33.36-38

19 Dimecres

Is 50,4-9 / Sl 68
Mt 26,14-25

Josep
1849: Revolució del Quemado, (E.S., Brasil). Més de 200 negres s'organitzen per proclamar l'alliberament dels esclaus.
1915: Alçament de Quitxues i Aimaràs al Perú encapçalats per Rumi Maka.
1980: Primera Trobada de Pastoral Afroamericana, a Buenaventura, Colòmbia.
1991: Felisa Urrutia, Carmelita Vedruna, assassinada a Cauca, Veneçuela, Màrtir del servei als pobres i de la solidaritat.

5
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100

20 Dijous Sant

Ex 12,1-8.11-14 / Sl 115

Serapió

1Cor 11,23-26 / Jn 13,1-15

1838: El govern de Sergipe (Brasil) prohibeix anar a l'escola als «africans», esclaus o lliures, i als portadors de malalties contagioses.

1982: Cop d'Estat de Rios Montt a Guatemala.

1995: Menche Ruiz, catequista, profeta i poeta popular, missioner fidel de les comunitats de base d'El Salvador.

2003: Els EUA comencen a envair l'Iraq, al marge de les Nacions Unides. **5 anys.**

21 Divendres Sant

Is 52,13-53,12 / Sl 30

Filemó, Nicolau

Any nou Baha'í

Dia forestal mundial.

1806: Neix Benito Juárez, Oaxaca, Mèxic.

1937: Matança de Ponce, Puerto Rico.

1975: Carlos Dormiak, sacerdot salesià, assassinat per la seva línia alliberadora, Argentina.

1977: Rodolfo Aguilar, capellà, 29 anys, màrtir de l'alliberament del poble mexicà.

1987: Luz Marina Valencia, religiosa, màrtir de la justícia entre els camperols de Mèxic.

22 Dissabte Sant

Gn 1,1-2,2 / Gn 22,1-18 / Ex 14,15-15,1

Is 54,5-14 / Is 55,1-11 / Ba 3,9-15.32-4,4

Ez 36,16-28 / Rm 6,3-11 / Mt 28,1-10

Benvingut, Lea

1873: Abolició de l'esclavitud a Puerto Rico.

1980: Lluís Espinal, sacerdot i periodista català, màrtir de les lluites del poble bolivià.

1988: Rafael Hernández, líder camperol, màrtir de la lluita per la terra entre els seus germans de Mèxic. **20 anys.**

Equinocci de tardor al sud, de primavera al nord, a les 0h48m

Dia internacional contra la discriminació racial

Plena: 13h40m a Balança

Dia internacional de l'aigua

MARÇ

23

Diumenge de **PASQUA**

Hch 10,34-43 / Sl 117

Col 3,1-4 / Jn 20,1-9

Toribi de Mogrovejo

1606: Toribio de Mogrovejo, arquebisbe de Lima, pastor del poble inca, profeta de l'Església colonial.

1976: María del Carmen Maggi, profesora, degana de la Facultat d'Humanitats de la Universitat Catòlica de Mar del Plata, màrtir de l'educació alliberadora, Argentina.

2003: Rachel Corrie (23) d'Olympia, Washington, activista per la pau, nord-americana, assassinada per una aplanadora militar israeliana a Rafah. S'estava oposant a l'enderrocament d'una casa palestina, com a voluntària de l'International Solidarity Movement.

2005: Xile reconeix que el 1976 la dictadura va assassinar Carmelo Soria.

24 Dilluns

Hch 2,14,22-23 / Sl 15
Mt 28,8-15

Josep Oriol

1918: Les dones canadenques conquereixen el vot.
1976: Cop militar de Jorge Videla contra Isabel Perón a l'Argentina.

1980: «San Romero de América», arquebisbe de San Salvador, profeta i màrtir.

2004: Kichner converteix l'ESMA, centre de tortura de la dictadura argentina, en el Museu de la Memòria. El terrorisme d'Estat militar va assassinar 4.000 ciutadans i en va fer desaparèixer 30.000.

Visiteu la pàgina de Mns. Romero i les seves homilies: <http://servicioskoinonia.org/romero>

25 Dimarts

Hch 2,36-41 / Sl 32
Jn 20,11-18

1986: Donato Mendoza, delegat de la Paraula i companys, màrtirs de la fe entre els seus germans pobres de Nicaragua.

2002: Absolució de Safiya Hussaini, nigeriana condemnada a morir per lapidació.

26 Dimecres

Hch 3,1-10 / Sl 104
Lc 24,13-35

Brauli
Dia mundial del teatre.

1989: Maria Gómez, mestra catequista, màrtir del servei al seu poble Simiti a Colòmbia.

1998: Onalicio Araujo Barros i Valentín Serra, líders del MST, executats pels fazendeiros a Parauapebas, Pará, Brasil. Estaven negociant una àrea per acampar-hi les famílies que havien desocupat una hisenda.

24
25
26

27 Dijous

Hch 3,11-26 / Sl 8
Lc 24,35-48

Rupert

1502: Colom arriba a Cariari, Costa Rica.
1984: Els Txukhamãe bloquegen una carretera principal exigint les seves terres sagrades al Xingú.

28 Divendres

Hch 4,1-12 / Sl 117
Jn 21,1-14

1750: Neix Francisco de Miranda a Caracas.
1985: Héctor Gómez Calito, defensor de drets humans, capturat, torturat i brutalment assassinat a Guatemala.
1988: 14 indígenes tikunes assassinats i 23 de ferits pel llenyataire Oscar Castelo Branco i 20 pistolers. Reunits a Benjamin Constant, Brasil, esperaven l'ajuda de la FUNAI davant de les amenaces del llenyataire. **20 anys.**

29 Dissabte

Hch 4,13-21 / Sl 117
Mc 16,9-15

Beatriu de Silva

Joan Nielsen Hauge
1904: Neix Consuelo Lee Corretjer, revolucionària, poeta i mestra, líder del moviment independentista porto-riqueny.
1967: Per primera vegada brolla petroli a l'Amazònia equatoriana.
1985: Rafael i Eduardo Vergara Toledo, germans, militants cristians, màrtirs de la resistència contra la dictadura a Xile.
Minvant: 16h47m a Capricorn

30

2n Diumenge de Pasqua
Hch 2,42-47 / Sl 117
1Pe 1,3-9 / Jn 20,19-31

Gladys

1492: Decret dels Reis Catòlics que expulsa els jueus d'Espanya.
1870: Els homes afroamericans guanyen el vot als EUA: ratificació de la 15ª esmena.
1985: José Manuel Parada, sociòleg de la Vicaria de la Solidaritat, Santiago Natino, estudiant de dibuix i Manuel Guerrero, líder sindical, Santiago de Xile.
2007: † Maria Julia Hernández, defensora dels DDHH a El Salvador.

VISIÓ ECOLÒGICA DE LA POLÍTICA

MANUEL GONZALO

Buenos Aires, Argentina

Presa de consciència

Estaven sortint de la cara amagada de la Lluna i l'astronauta William Anders va aconseguir una cosa històrica: per primera vegada es va fotografiar la Terra en colors alçant-se damunt l'estèril sòl lunar. Era el desembre de 1968 i des de la nau Apol·lo 8 es va aconseguir aquesta primícia.

"El planeta blau" –com el va anomenar Frank Borman, comandant de la nau- es perdia damunt la foscor del fons galàctic. El nostre planeta apareixia com una barqueta navegant a l'oceà. La seva petitesa era notòria. Es va generar una sensació de fragilitat entre els tres astronautes. Però, alhora, van captar amb admiració la bellesa que irradiava.

Aquesta fotografia va produir una enorme influència mediambiental. Va qüestionar els que pensaven que "el planeta té recursos il·limitats".

Els anys 60, les corrents desenvolupistes van predicar que el progrés és il·limitat i que el model americà es podia implantar a cada país. La foto ho nega: per tal que cada persona pogués gastar l'energia que consumeix una persona nord-americana mitjana caldrien unes 300 terres... Però de Terra només n'hi ha una.

La preocupació pel planeta va créixer. El 1972 el Club de Roma va publicar *Límites del Crecimiento*. El seguiria *The 2000 Global Report to the President*, del Consell de Qualitat Ambiental nord-americà. Després, *l'Evaluación del Ecosistema del Milenium* va insistir-hi: formem part d'una unitat humanitat-planeta, i balafiar recursos té un preu molt alt.

En què han quedat aquests documents? Els governs no hi van donar respostes coherents, però el coneixement va avançar, malgrat ells, des d'una visió antropocèntrica a una altra de geocèntrica, o fins i tot cosmocèntrica.

Els humans unim l'autocomplaença pels avenços científics aconseguits amb la miopia de pensar que el desenvolupament no té límits. Es tracta d'una postura prepotent, però desmentida per dades i esdeveniments internacionals com ara el del protocol de Kyoto, el 1990, o la Címera de la Terra, realitzada a Rio de

Janeiro el 1992, que donen base científica a una gran preocupació: cuidar el planeta no és pas una proposta de bojos o poetes, sinó una dramàtica urgència inajornable. El recent informe *Climate Change 2007*, de París, responsabilitza l'ésser humà de ser el primer causant del desequilibri climàtic.

Una visió global

El biòleg prussià Ernst Haeckel va introduir el 1866 el terme "ecologia" per estudiar les relacions que mantenen els organismes amb el seu medi i altres espècies. Naixia una nova visió que anava més enllà de l'arbre concret per analitzar el bosc del qual formava part. Fins llavors dominava l'anàlisi de la part: generar escissions i disseccions per arribar al múscul precís, o a l'ull compost de l'insecte. Haeckel cercava la visió del quadre en el seu conjunt. Així "l'ecologia" integra meteorologia, biologia, geologia, sociologia... i fins i tot espiritualitat. Qualsevol simple arbre és part d'un teixit enorme, abastador, sintetitzador: el planet és el nou bosc per estudiar. Es pren consciència que tot està interrelacionat i que no és possible la vida aïllada de cap espècie: totes emergeixen en la seva importància i s'han de respectar. Des d'aleshores l'ecologia ha ampliat la seva presència en diferents àrees. N'assenyalem quatre.

La **primera** s'ha anomenat "ecologia ambiental", ciència de les interrelacions entre els organismes i els seus ambients, que ens parla de cadenes alimentàries, hàbitat, nínxol ecològic, qualitat ambiental, ecosistemes, poblacions, pol·lució, biomassa... Els actors d'aquesta pel·lícula de la vida només són tres grans grups: els productors, els consumidors i els descomposadors. Un ecosistema és un conjunt de diferències que interdepenen, i per tal que sigui estable, el recanvi de materials ha de seguir un camí circular. Tota la Terra és un gran ecosistema.

La segona àrea s'ha anomenat "ecologia social". Analitza els models econòmics i les decisions polítiques que influeixen sobre els milions d'humans que habiten el planeta. ¿Pot ser vàlid un model econòmic –el capitalista- que cada vegada margina més milions de persones del cicle de la producció i del consum?

Segons Leonardo Boff: "On impera la pràctica capitalista s'envia a l'exili o al llimb la preocupació ecològica". Allò que està en perill és tant el sistema Terra com els pobres de la Terra. Els problemes de producció i repartiment, justícia social, marginació, beneficis, necessitats bàsiques, polítiques cercadores del bé comú... aquí es plantegen amb tota la seva crueta. No hi ha res neutre en un món d'interessos. La consciència ecològica amb penes i treballs pot alçar el cap en mig de fortes crítiques de grups de poder –com ara el govern Bush– que paguen estudis per treure importància als desastres que es produeixen en el planeta.

La **tercera** es coneix com a "ecologia humana". Té a veure amb les actituds de les persones i la vida en harmonia amb elles mateixes, amb els demés i amb el medi. Hi ha postures prepotents, acaparadores, exclouents i balafidores que, lluny de gestar un ésser humà, permeten que els instints de territorialitat i acumulació siguin el nord de diferents persones i grups. El "guerrer", acostumat a dominar, imposar, sotmetre, pensar només en ell mateix, passa per la vida assolant recursos i espais d'humanitat. El seu efecte en els altres és el desarrelament del seu medi, la marginació i l'exclusió del banquet de la vida.

La **quarta** es podria definir com a "ecologia còsmica", que ubica les arrels de l'ésser humà en la llarga història evolutiva del cosmos. L'espècie humana, totes les altres espècies animals i tots els éssers vius, comparteixen un mateix origen: una primera cèl·lula apareguda possiblement a les profunditats marines. Per tal que la vida sorgís a la Terra es van haver de donar moltes condicions prèvies: un planeta format fa uns 4.500 milions d'anys, un estella acabada d'estrenar, milers de milions d'anys transcorreguts des de l'aparició de la Via Làctia i altres galàxies, i aquelles partícules elementals que ballaven en temps de la *Gran Explosió*... Molts motius de descobriment i sorpresa. L'espècie humana resulta ser la baula tardana d'una cadena d'uns 14.000 milions d'anys d'evolució.

L'ecologia còsmica ens mostra que l'ésser humà és la creativitat i el calor infinit dels primers segons de la Creació fets pensaments i capacitat d'estimar. Han calgut molts coneixements científics per tal que la nostra espècie sigui conscient del seu origen. Tant de bo es carregui a les espatlles aquesta bonica història. És una crida suggerent: la dada es converteix en insinuació a la cura; el coneixement es tradueix en

responsabilitat.

Cap el futur

El saber ecològic sap mirar vers el passat i cap el futur. Algunes comunitats indígenes transmeten en la seva saviesa que no s'ha de prendre cap gran decisió sense pensar en la seva repercussió sobre els habitants de les properes quatre generacions. El saber ecològic és conscient de la complexitat de tot allò que existeix.

Si no coneguéssim els nostres orígens ni la limitació del planeta, potser es podria justificar el balafament i la creença en el creixement sense límits. Però la foto de l'Apol·lo 8 i la teoria de la *Gran Explosió* ens ajuden a conèixer on estem aturats i d'on venim. Assumint els nostres orígens podrem afermar el nostre paper com a humans: cridats a tenir cura d'aquest fràgil planeta i a meravellar-nos de la creació de la qual formem part.

Estem fets de pols d'estrelles. En la construcció dels àtoms que conformen els nostres cossos i la composició de les nostres cèl·lules s'han trigat milions d'anys. En nosaltres l'Univers s'aboca de manera conscient, i a través de nosaltres pensa, estima, s'interroga, es responsabilitza. Alhora, som capaços d'adorar.

La responsabilitat ens urgeix a impulsar, reclamar i practicar una economia que tingui en compte les necessitats de les majories, una política no exclouent, una cultura de proximitat vers els altres, una visió holística que ens faci combregar amb tot el cosmos i viure en harmonia amb la resta de criatures. Des d'aquesta visió –personal i política, ètica i espiritual– sabem que estem traduint el desig de Déu: éssers intel·ligents que viuen en harmonia, amb els altres i amb el medi ambient del qual provéiem.

És urgent tenir cura del planeta i combatre en la nostra vida quotidiana i en les nostres opcions ideològiques les pràctiques i les polítiques que el degraden. Tenim davant nostre un repte espiritual: és hora de "naturalitzar-nos", de "tornar a casa", de recuperar-nos nosaltres mateixos i els altres éssers d'aquest Univers que ens va veure néixer.

William Anders només va poder reconèixer la Terra en la qual vivia quan la va contemplar de lluny. Tots n'hem vist la seva imatge centenars de cops. Aprenem a mirar-la i tenir-ne cura de manera integral i responsable?

2008

Març

Dl	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg	Dl	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg
					1	2	17	18	19	20	21	22	23
3	4	5	6	7	8	9	24	25	26	27	28	29	30
10	11	12	13	14	15	16	31						

Dillans	Dimarts	Dimecres	Dijous
Dillans	1 Dimarts	2 Dimecres	3 Dijous
7	8	9	10
14	15	16	17
21	22	23	24
28	29	30	

31 Dilluns

Sant Josep
2Sm 7,4-5a.12-14a.16 / Sl 88

Benjamí, Amós Rm 4,13.16.18-22 / Mt 1,16.18-21.24a

Joan Donne

1767: Expulsió dels jesuïtes d'Amèrica Llatina.

1866: Esclata la guerra entre Espanya per una part i Xile, Bolívia i el Perú per l'altra.

1987: Roseli Correa da Silva, camperola, a Natalino, Brasil.

1

Dimarts

L'Anunciació

Is 7,10-14;8,10 / Sl 39

Hch 10,4-10 / Lc 1,26-38

1680: Lisboa declara abolida l'esclavitud dels indis al Brasil, per influència d'Antonio Vieira.

1964: El president João Goulart és derrocat per militars colpistes. Comencen 21 anys de dictadura militar al Brasil.

1980: Comença la gran vaga de metal·lúrgics a São Paulo i a l'interior.

1982: Ernesto Pili Parra, militant, màrtir de la pau i la justícia a Caquetá, Colòmbia.

2

Dimecres

Hch 5,17-26 / Sl 33

Jn 3,16-21

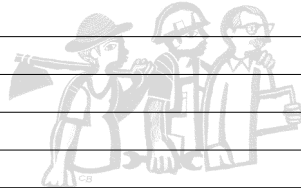
Francesc de Paula

1550: La Corona espanyola ordena ensenyar castellà als indígenes.

1982: L'exèrcit argentí ocupa les illes Malvines intentant recuperar-les de la possessió britànica.

1993: Vaga conjunta a 8 països d'Europa contra la desocupació i la amenaça sobre les conquestes socials.

març

3 Dijous

Hch 5,27-33 / SI 33
 Jn 3,31-36
 Ricard, Sixte
 1970: Cau en combat Luisa Amanda Espinoza, la primera dona en morir lluitant contra el somocisme.
 1976: Víctor Bionchenko, pastor protestant, Argentina.
 1986: Brasil aprova el seu Pla d'Informàtica, que protegirà la indústria nacional uns anys.
 1992: Cop d'Estat institucional de Fujimori, Perú.

4 Divendres

Hch 5,34-42 / SI 26
 Jn 6,1-15
 Gemma Galgani, Isidor de Sevilla
 1775: La Corona portuguesa estimula els casaments entre indígenes, negres i blancs.
 1984: Amb l'Acord de Valparaíso, Bolívia cedeix la seva província costanera d'Antofagasta a Xile convertint-se en un país mediterrani.
 1968: Martin Luther King assassinat a Memphis, EUA. **40 anys.**
 1985: Rosario Godoy i família, màrtirs de la fraternitat a El Salvador.

5 Dissabte

Hch 6,1-7 / SI 32
 Jn 6,16-21
 Vicenç Ferrer
 1818: Victòria de San Martín a Maipú, que conclou la Independència de Xile.
 1976: Juan Carlo D'Costa, obrer, Paraguai.
 1989: Maria Cristina Gómez, militant de l'Església Baptista, màrtir de la lluita de les dones salvadorenques.
 1992: Fujimori dissol el Congrés, suspèn la Constitució i imposa la llei marcial.
 Nova: 22h55m a Àries

Dia contra la prostitució infantil

6

3r Diumenge de Pasqua
 Hch 2,14.22-33 / SI 15
 1Pe 1,17-21 / Lc 24,13-35

Marcel·lí
 Albert Durero
 1976: Mario Schaerer, mestre, Paraguai.
 1979: Mor als 39 anys Hugo Echegaray, sacerdot i teòleg de l'alliberament peruà.

7 Dilluns

Joan Baptista de La Salle Hch 6,8-15 / Sl 118
Jn 6,22-29

Dia mundial de la salut

8 Dimarts

Dionís Hch 7,51-8,1a / Sl 30
Jn 6,30-35

Festa de "Vesakh", la més important del budisme, que recorda el naixement de Buda (566 a.C.).
1827: Neix Ramón Emeterio Betances, Pare de la Pàtria porto-riquenya, revolucionari que va concebre la idea del Crit de Lares, insurrecció contra el domini espanyol.
1977: Carlos Bustos, sacerdot caputxi argentí, testimoni de la fe entre els pobres de Buenos Aires, assassinat.

Dia de commemoració de l'Holocaust
6 milions de jueus assassinats pels nazis.

9 Dimecres

Casilda, Ma. Cleofàs Hch 8,1b-8 / Sl 65
Jn 6,35-40

Dietrich Bonhoeffer
1920: Desembarcament de marines a Guatemala per protegir els ciutadans nord-americans.
1948: Jorge Eliécer Gaitán és assassinat a Bogotà. Es desencadena una violenta rebel·lió reprimida cruelment per l'exèrcit: el «Bogotazo». **60 anys.**
1952: Comença la Revolució Cívica a Bolívia.

abril

Blank lined area for notes or journaling.

10 Dijous

Hch 8,26-40 / Sl 65
Jn 6,44-51

Ezequiel

Miquel Agrícola

1919: Mor en una emboscada Emiliano Zapata, general dels camperols revolucionaris mexicans.

1985: Oscar Fuentes, estudiant, Xile.

1985: Daniel Hubert Guillard, sacerdot belga, rector a Cali, Colòmbia, mort per l'exèrcit a causa del seu compromís amb els pobres.

1987: Martiniano Martínez, Terencio Vázquez i Abdón Julián, militants de l'Església Baptista, màrtirs de la llibertat de consciència a Oaxaca, Mèxic.

11 Divendres

Hch 9,1-20 / Sl 116
Jn 6,52-59

Estanislau

1927: Formació de la "Columna Prestes", que recorrerà 30.000 km combatent els exèrcits dels latifundistes, Brasil.

1986: Antonio Hernández, periodista i militant popular, màrtir de la solidaritat a Bogotà.

2002: Cop d'Estat contra el president Hugo Chávez a Veneçuela, que durarà 4 dies fins a la seva reposició. Tres presidents en 42 hores.

2002: Entra en funcionament la Cort Penal Internacional, malgrat l'oposició dels EUA.

12 Dissabte

Hch 9,31-42 / Sl 115
Jn 6,60-69

Zenó

1797: Arriben a terra ferma, a Trujillo (Hondures), procedents de l'illa de Roatán, uns 2.500 garífunes expulsats de l'illa de San Vicente.

1925: Reunió a Foz d'Iguaçú, inicia la "Columna Prestes", que recorrerà 30.000 km a Brasil.

Creixent: 13h32m a Cranc

Series of horizontal lines for writing notes or reflections.

13

4t Diumenge de Pasqua
Hch 2,14a,36-41 / Sal 22
1Pe 2,20b-25 / Jn 10,1-10

Martí, Hermenegild

1999: Transferit a Belém el judici dels 155 policies acusats de la mort de 19 sense terra a Eldorado de Carajás, Brasil.

Series of horizontal lines for writing notes or reflections.

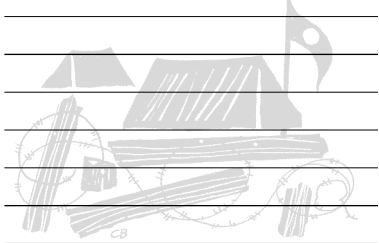
17 Dijous

Hch 13,13-25 / SI 88

Anicet

- 1695: Mor Juana Inés de la Cruz, poetessa mexicana.
- 1803: Mor a la presó francesa de Joux, desatès pels metges, Toussaint L'Ouverture, lluitador per l'alliberament d'Haití.
- 1990: Tiberio Fernández, i companys, màrtirs de la promoció humana, Trujillo, Colòmbia.
- 1996: Matança d'Eldorado de Carajás, Pará, Brasil. La policia militar de l'Estat mata 23 persones que defensaven el seu dret a la terra.
- 1998: César Humberto López, president de la Fraternitat ecumènica per la Pau, assassinat a San Salvador pel seu compromís amb la justícia. 10 anys.

Dia internacional de la lluita camperola. És el "Primer de maig" dels camperols.

18 Divendres

Hch 13,26-33 / SI 2
Jn 14,1-6

Perfecte, Galdí

- 1537: Francisco Marroquín, primer bisbe consagrat a les Índies, fundador de les primeres escoles i hospitals, pastor de Guatemala.
- 1955: Conferència de Bandung, Indonèsia, on es crea el moviment de països no alineats.
- 1998: Assassinat Eduardo Umaña Mendoza, destacat advocat defensor dels drets populars i denunciador dels paramilitars. 10 anys.

19 Dissabte

Hch 13,44-52 / SI 97
Jn 14,7-14

Lleó, Emma, Olavus Petri

- 1925: Desembarcament de marines a La Ceiba, Honduras.
- 1980: Juana Tun, esposa de Vicente Menchú i el seu fill Patrocinio, família indígena de catequistes, que va lluitar per la seva terra, màrtirs d'El Quiché, Guatemala.
- 2005: Adolfo Scilingo, condemnat a Espanya a 640 anys de presó per la seva participació en els «vols de la mort» de la dictadura argentina.

Dia Panamericà de l'Indi

20

5è Diumenge de Pasqua
Hch 6,1-7 / SI 32
1Pe 2,4-9 / Jn 14,1-12

Sulpici

- 1586: Neix a Lima Rosa de Lima.
- 1871: La Província Franciscana de Brasil allibera 4 esclaus adults i 12 menors; també declara lliures els ventres de les esclaves de tots els seus convents.
- 1898: Guerra entre Espanya i els EUA, que envaeix Cuba, Puerto Rico, Guam i Filipines.
- 1980: Màrtirs indígenes de l'organització popular a Veracruz, Mèxic.
- 1980: «Primavera amaziga»: revolta cultural i democratitzadora dels amazigs de la Cabília algeriana contra el poder central i arabitador d'Alger.

Plena: 05h25m a Escorpió

21 Dilluns

Hch 14,5-18 / Sl 113
Jn14,21-26

Anselm
 Naixement de Mahoma. Dia de perdó per al món.
 Naixement de Rama. Religió Sij.
 1792: Els portuguesos pengen i decapiten Joaquin da Silva Xavier, «Tiradentes», precursor de la Independència del Brasil.
 1960: Es constitueix Brasília com a capital del Brasil.
 1965: Mor torturat Pedro Albizu Campos, independentista de Puerto Rico.
 1971: Mor F. Duvalier, Haití.
 1989: Juan Sisay, màrtir de la fe i de l'art popular a Santiago de Atitlán, Guatemala.
 1997: Gaudino dos Santos, indígena pataxó, que demanava la demarcació de la seva terra, mor cremat a Brasília per uns joves.

22 Dimarts

Hch 14,19-28 / Sl 144
Jn 14,27-31a

Soter, Caius, Agapit
 1500: Pedro Alvares Cabral desembarca a Brasil. Comença la invasió pel Sud
 1519: Cortés desembarca a Veracruz, Mèxic, amb 600 soldats, 16 cavalls i peces d'artilleria.
 1638: Hernando Arias de Ugarte, bisbe de Quito i de Santa Fe, Colòmbia, defensor dels indígenes.
 1966: Assassinat de la líder sindical nicaragüenca Lidia Maradiaga.
 1982: Félix Tecu Jerónimo, camperol aquí, catequista delegat de la Paraula, Guatemala.
 1990: Paulo i José Canuto, màrtirs de la lluita per la terra, assassinats a Rio Maria, PA, Brasil.
 1997: L'exèrcit peruà pren per assalt l'ambaixada del Japó a Lima assassinant els 14 ocupants de l'MRTA.

23 Dimecres

Hch 15,1-6 / Sl 121
Jn 15,1-8

Jordi, Toyohico Kagawa
 1971: Revolta indígena contra les proves atòmiques que contaminen l'illa d'Anchitks, Alaska.

Dia del Llibre i dels Drets d'Autor.

«Per haver coincidit en aquesta data del 1616 la mort de l'Inca Garcilaso de la Vega, la de Miguel de Cervantes i la de William Shakespeare». 28a Conferència de la Unesco (París, novembre de 1995).

Dia de la Terra

POLÍTICA I RELIGIÓ

EDUARDO DE LA SERNA

Quilmes, Argentina

Una mala o ideològica lectura del text de la “moneda del Cèsar”, conclou que en dir que s’ha de donar al Cèsar allò que és del Cèsar, i a Déu, allò que és de Déu, Jesús estableix clarament que la religió i la política són dos móns separats que no es toquen ni interrelacionen. Si a això hi afegim la dita joànica *el meu regne no és d’aquest món*, semblaria que quedés clar que pretendre parlar de “religió i política” seria un disbarat...

Aquest no és el lloc per comentar aquestes textos que en realitat diuen coses molt diferents d’això que s’afirma; però sí per dir allò que ja afirmava el document de Puebla: *“L’Església (...) sent com el seu deure i dret estar present en aquest camp de la realitat: perquè el cristianisme ha d’evangelitzar la totalitat de l’existència humana, inclosa la dimensió política. Per això critica, als que tendeixen a reduir l’espai de la fe a la vida personal o familiar, excloent-ne l’ordre professional, econòmic, social i polític, com si el pecat, l’amor, l’oració i el perdó no hi tinguessin rellevància (515)”*. Fins i tot, encara que des d’una perspectiva més europea, el Papa Benet XVI ha escrit sobre el tema en la seva encíclica Déu és amor, en referir-se a la “caritat política”.

D’altra banda, segons com es tracti el tema gairebé semblaria que està dient que “l’Església no ha pas d’intervenir en política, (exceptuant els bisbes, que passen el temps fent política)”, però aquesta raó semblaria suposar que la primera actitud seria crítica de l’*statu quo*, profètica, subversiva, mentre que la segona seria amiga del poder, i fins i tot còmplice. Casos patètics com ara l’actitud militant de les Conferències Episcopals d’Espanya i Itàlia, crítiques fins a la desestabilització dels governs, pels casos de legalització de matrimonis homosexuals, i el seu silenci envers els immediats governs anteriors davant la invasió genocida i la guerra a l’Iraq són prou significatius i greus. Sembla que per alguns és més greu que una parella homosexual visquin junts (cosa que faran igualment sense “demandar permís”) i no que s’envaeixi, torturi i mati un poble pobre per quedar-

se amb el seu petroli...

*Quan els anys 70 es parlava del “renaixement de les utopies” (OA 37), milions de cristians a Amèrica Llatina es van llançar –acompanyats o animats pel Magisteri- al repte de lluitar per una societat fraterna i igualitària. Com a resposta a això, i per anar preparant la inundació neoliberal dels 90, els 80 van banyar els nostres països de sang dictatorial. Mentre aquests cristians eren perseguits, torturats o fets desaparèixer, per imposar models econòmics afins a les polítiques del Nord, la mateixa jerarquia que els havia animat a participar, va callar, va negociar amb les dictadures, va beneir les seves armes, de la mateixa manera que una dècada més tard beneiria els bancs i finances de Mammon.

Personalment tinc molts d’amics sobrevivents del genocidi argentí, militants cristians disposats a donar la vida per la utopia de Jesús –el Regne de Déu- els anys 70 i militantment ateu o agnòstics ara; “gràcies”, fonamentalment, a l’(anti) testimoni evangèlic de les jerarquies...

Realment, veient les actituds d’ahir i d’avui, molts es sentiran desanimats envers la participació o el compromís polític. Però per altra banda, és cert que tant la complicitat, com l’apatia, són absolutament funcionals al poder de torn. Així queda garantit que res canvia.

Cap a pitjor, la crisi postmoderna “dels relats” i el realçament “dels fragments”, convida a pensar que no es pot canviar la situació fonamental, ja que –com a molt- es pot esperar que canviïn ben petites coses, com ara microempresadors o microcrèdits... Res que pretengui modificar el fons de la situació.

Això no obstant, la fascinant crisi d’època que vivim ens convida i repta. Els seguidors del Nazare, ens quedarem apàtics i immòbils esperant que la novetat que se’ns acosta “sigui el que sigui”?, o ens abocarem a sembrar la utopia-regne amb l’esperança de posar la llavor d’un demà més fraterne, més just, més solidari? És veritat que hi ha dotzenes de sembres diferents, però ens quedarem plorant per la llet

vessada?, o cercarem obstinadament la manera de sembrar valors i signes del regne? La mare terra, el poble, fecundarà allò sembrat, però, què es podrà collir si no sembrem? Personalment, em resulta propi de mirades molt miops l'actitud de molts jerarques eclesíàstics que pretenen que tot continuï com va ser fa molt de temps, quan es consultava els bisbes per tot, i ells podien vetar o proposar lleis o projectes (per això molts es van moure com "peixos dins l'aigua" en dictadures i feixismes).

Crec que units amb tants milers de creients o no, de diferents confessions, cristianes o no, que estan decidits que hi hagi pau, justícia, igualtat, fraternitat, les hauríem de sembrar tossudament, per tal que una mica, o molt d'això emergeixi en el demà que s'acosta.

Quan escolto alguns "eclesíàstics" parlar del divorci, de la moral, o de certs aparents principis, em sembla com veiés algú a qui se li ensorra tota la casa i continua amb un quadre a la mà preguntant-se on el penjarà. Sembla molt més sensat ocupar-se de sembrar allò fonamental i fundacional, per tal que el poble amb el temps es vagi fent la seva pròpia síntesi. Serà confiar en la vitalitat d'allò que s'ha sembrat, o –si es vol més teològic– confiar en la força de l'Esperit Sant: "Déu dóna el creixement". Així la construcció apareixerà damunt dels fonaments que s'hagin edificat. Després serà temps d'eventuals quadres...

És possible que molts pensin en la dificultat, o en la desproporció davant la magnitud de les poderoses forces de l'antiregne. És possible que molts pensin que no canviarà res. És possible que molts pensin que és impossible o que no té sentit... Hi ha paràboles del regne que ens conviden a pensar d'una altra manera: la desproporció del gra de mostassa o el llevat, el convit a la creativitat per ser més murrís que "els fills d'aquest món", la convicció que malgrat que la xarxa reculli tota mena de peixos, els que no serveixen es tornen a llençar a mar, o que cremarem el jull quan el reconeguem pels seus fruits, i sobretot la confiança en l'Esperit "que bufa allà on vol" i que no és la mort, sinó la vida, la que té la darrera paraula de la història.

És cert que molts somiarien amb una "política cristiana", on "l'Església" avalués ministres, o lleis, o en veti d'altres per "no cristianes". En la societat plural no ens estem pas referint a aquesta mena de política.

Sabem que no estem pas sols en aquest món, i no pretenem que els nostres somnis i utopies s'escoltin i acceptin "pel sol fet de ser cristians", sinó perquè són integradors, fraterns, justos... No pas pel "cartell", sinó per la justícia. En realitat, molts estem cansats de "projectes cristians" que són "beneïts" per genocides, explotadors i injustos.

Personalment vull deixar clar que sóc completament ateu del Déu de Videla, o de Pinochet (o de Bush); crec en el Déu dels pobres, crec en el Déu de la Vida. De l'Alliberament. Fins i tot ens alegraria que aquests es sentissin exclosos –si no canvien de vida– d'un projecte en el qual hi càpiguen molts de móns, on els pobres estiguin en el centre, on la justícia i la vida siguin les "mestresses de la casa". "Estic cansat que els intel·ligents em robin", vaig sentir-li a dir un cop a un borratxo. La mare de Jesús va festejar que Déu "enderroca del tron els poderosos i eleva els humils", "els pobres els omple de béns i els rics els acomiada amb les mans buides". Creiem, fins i tot que aquests projectes són més "cristians" (amb aquell "cristianisme anònim" del qual parlava K. Rahner) que molts projectes "batejats" i "beneïts" episcopals.

Per això, amb els que volen la justícia, els que treballen per la vida, els constructors de pau, penso que podem lluitar per un món nou. No és pas un "món cristià" o "de cristiandat" el que somiem, sinó un món d'acord amb aquell somni de Jesús, el Regne, un món de germanes i germans, un món "on càpiguen tots els móns".

Somiem, sí, amb la recerca d'una política entre tots, en la qual sense excomunionis mútues, (siguin en nom del "secularisme" o del "cristianisme") es dialogui, es proposin somnis i projectes, i es cerqui allò que sigui millor per a tothom, principalment per als pobres i les víctimes d'aquesta societat que es vantava "d'occidental i cristiana", i en nom d'això va torturar, segrestar, fer desaparèixer, matar i sotmetre a la pobresa la immensa majoria de la població. Sí a una política en la qual els cristians apareguin fermament compromesos amb les Causes de la justícia, els Drets Humans, la vida, la pau i les utopies d'un món de germanes, sense opressors ni oprimits, sense amos ni esclaus.

Perquè no creiem que Jesús morís en va.

2008

Abril

Dl	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg	Dl	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg
	1	2	3	4	5	6	21	22	23	24	25	26	27
7	8	9	10	11	12	13	28	29	30				
14	15	16	17	18	19	20							

Dillans		Dimarts		Dimecres		Dijous	
<i>Dillans</i>		<i>Dimarts</i>		<i>Dimecres</i>		1 <i>Dijous</i>	
5		6		7		8	
12		13		14		15	
19		20		21		22	
26		27		28		29	

28 Dilluns

Hch 16,11-15 / Sl 149

Pere Chanel

Jn 15,26-16,4a Caterina de Siena

1688: Carta Regia de Portugal restablínt l'esclavitud i guerra justa contra l'indígena.

1965: Lyndon Johnson ordena envair la República Dominicana.

1985: Cleúsa Carolina Rody Coelho, agustina missionera recoleta, assassinada per la seva defensa dels indígenes a la Prefectura Apostòlica de Lábrea, Brasil. Va desaparèixer el 28 d'abril i van trobar-ne el cadàver el 3 de maig.

Minvant: 09h12m a Aquari.

29 Dimarts

Hch 16,22-34 / Sl 137

Jn 16,5-11 Pius V

1991: Moisés Cisneros Rodríguez, marista, màrtir de la violència i la impunitat, Guatemala.

1982: Enríque Alvear, bisbe, pastor i profeta de l'Església a Xile.

30 Dimecres

Hch 17,15.22-18,1 / Sl 148

Jn 16,12-15

1948: Vint-i-un països firmen a Bogotà la carta constitutiva de l'OEA.

1977: Es crea l'associació de les Madres de la Plaza de Mayo, Argentina.

abril

1 Dijous

Hch 18,1-8 / Sl 97
Jn 16,16-20

Josep Obrer
Felip i Santiago

1980: Conrado de la Cruz, sacerdot, i Herlindo Cifuentes, catequista, segrestats i morts, màrtirs, a Guatemala.

1981: Raynaldo Edmundo Lemus Preza, de la CEB Guadalupe, a Soyapango, El Salvador, capturat i desaparegut pel seu compromís cristià, amb el seu amic Edwin Laínez.

Dia internacional dels treballadors

2 Divendres

Hch 18,9-18 / Sl 46
Jn 16,20-23a

Atanasi

1979: Luis Alfonso Velázquez, nen de 10 anys, màrtir de la dictadura somocista, Nicaragua.

1981: Es crea la Unió de Nacions Indígenes del Brasil (UNI).

1994: Sebastián Larrosa, estudiant camperol, màrtir de la solidaritat entre els pobres del Paraguai.

1997: Mor Paulo Freire, fundador de la pedagogia alliberadora llatinoamericana

3 Dissabte

1Cor 15,1-8 / Sal 18
Jn 14,6-14

Felip i Santiago

1500: Fra Henrique de Coimbra, primer missioner europeu que trepitja terra brasilera.

1991: Felipe Huete, delegat de la Paraula, i quatre companys, màrtirs de la Reforma Agrària, a El Astillero, Hondures.

Dia (de l'ONU) de la llibertat de premsa

maig

4

Ascensió
Hch 1,1-11 / Sl 46
Ef 1,17-23 / Mt 16-20

Ciriac, Mònica

Primer diumenge de maig: Dia dels màrtirs d'Hondures.

1493: Butlla Inter Caetera per la qual el Papa fa donació de les terres del nou Continent als Reis Catòlics.

1521: Pedro de Córdoba, primer apòstol missioner dels dominics a Amèrica. Autor del primer catecisme a Amèrica.

1547: Cristóbal de Pedraza, bisbe d'Hondures, "Pare dels Indis".

5 Dilluns

Hch 19,1-8 / SI 67
Jn 16,29-33

Màxim
1862: Mèxic derrota els francesos a Puebla.
1980: Isaura Esperanza, «Chaguita», catequista, de la Legió de Maria, màrtir salvadorenca.
2001: Es assassinada Bàrbara Ann Ford, 64, religiosa nord-americana. Vivía al Quiché des de 1989.
Nova: 07h18m a Taure.

6 Dimarts

Hch 10,17-27 / SI 67
Jn 17,1-11a

Heliodor
1977: Oscar Alajarín, militant de l'Església metodista, màrtir de la solidaritat a l'Argentina.
1987: Rubén Darío Vallejo, sacerdot, Colòmbia.
1994: La Cort Constitucional de Colòmbia legalitza la «dosi personal» de narcòtics.

7 Dimecres

Hch 20,28-38 / SI 67
Jn 17,11b-19

August, Flàvia, Domitila
1937: Judici a Prestes, 16 anys de presó. Brasil.
1991: Capturen el fazendeiro Jerônimo de Amorim, per ordenar la mort d'un sindicalista, Brasil.

maig

Series of horizontal lines for writing, organized into three columns corresponding to the days of the week.

8

Dijous

Hch 22,30;23,6-11

Victor i Acaci

1753: Neix Miguel Hidalgo, pare de la Pàtria, Mèxic.

1770: Carles III ordena «que s'extingeixin els diferents idiomes indis i s'imposi el castellà».

1987: Vicente Cañas, missioner jesuïta, assassinat pels que cobejaven les terres dels indis que ell acompanyava, a Mato Grosso, Brasil.

1989: Nicolás van Kleef, sacerdot vicentí d'origen holandès assassinat per un militar a Santa Maria, Chiriquí, Panamà.

Dia de la Creu Roja Internacional

9

Divendres

Hch 25,13-21 / Sl 102

Pacomi, Gregori Ostienc

Jn 21,15-19

1982: Luis Vallejos, arquebisbe d'El Cuzco. Perú, amenaçat de mort per la seva opció preferencial pels pobres, mor en «accident».

1994: Pren possessió de la Presidència de Sud-àfrica, després de les primeres eleccions multirracials de la història del país, en las quals va obtenir el 62% dels vots, Nelson Mandela, primer president negre del seu país, i el pres polític amb més anys a la presó.

10

Dissabte

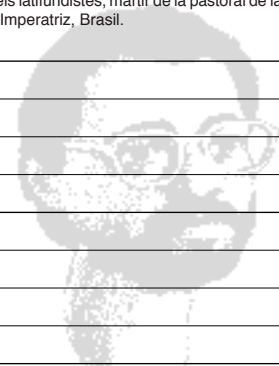
Hch 28,16-20.30-31 / Sl 10

Joan d'Àvila, Antoni

1795: El zambo José Leonardo Chirino encapçala la insurrecció de Coro, Veneçuela, amb indis i negres, "per la llibertat dels esclaus i l'eliminació dels impostos".

1985: Irne García, sacerdot, i Gustavo Chamorro, militant, màrtirs de la justícia i la promoció humana a Guanabana, Colòmbia.

1986: Josimo Morais Tavares, sacerdot, assassinat pels latifundistes, màrtir de la pastoral de la terra, a Imperatriz, Brasil.

maig

11

Pentecosta

Hch 2,1-11 / Sl 103

1Cor 12,3b-7.12-13 / Jn 20,19-23

Anastasi

1974: Carlos Múgica, sacerdot, màrtir del poble de les «villas miseria». www.carlosmugica.com.ar

1977: Alfonso Navarro, sacerdot, i Luis Torres, escolà, màrtirs a El Salvador.

1988: S'organitza a Rio de Janeiro la parada militar més gran després de la Revolució de 1964, per intimidar la «Marxa contra el centenari de l'abolició», de les entitats negres.

Creixent: 22h47m a Lleó.

12 Dilluns

St 1,1-11 / Sl 118
Mc 8,11-13

Nereu, Aquil·les, Pancraci

Dia atribuït a l'esclava Anastasia, que simbolitza totes les negres torturades i violades fins a la mort pels propietaris blancs de les hisendes.

1957: L'OIT adopta el Conveni 107 sobre Poblacions Indígenes i Tribals, que protegeix l'indi.

1980: Walter Voodeckers, missioner belga, compromès amb els camperols pobres, màrtir a Escuintla, Guatemala.

13 Dimarts

St 1,12-18 / Sl 93
Mc 8,14-21

Fàtima

1829: Naixement de Segundo Ruiz Belvis, patriota i revolucionari porto-riqueny.

1888: S'aboleix jurídicament l'esclavitud al Brasil, quan ja el 95% dels negres havien aconseguit la llibertat per ells mateixos (lleï àurea).

1977: Luis Aredez, metge, màrtir de la solidaritat entre els pobres de l'Argentina.

1998: L'exèrcit ocupa a Bogotà la seu de la Comissió de Justícia i Pau de la Conferència Nacional de Religiosos de Colòmbia. **20 anys.**

14 Dimecres

Hch 1,15-17.20-26 / Sal 112
Jn 15,9-17

Maties

1811: Independència del Paraguai. Festa nacional.

1904: † Mariano Avellana, missioner popular, claretia, Xile.

1980: Matança del riu Sumpul, El Salvador, on hi moren més de 600 persones.

1980: Juan Caccya Chipana, obrer, militant, víctima de la repressió policial al Perú.

1981: Carlos Gálvez, sacerdot, màrtir a Guatemala.

1988: Camperols màrtirs per la causa de la Pau, Cayara, Perú. 20 anys.
1991: Porfirio Suny Quispe, militant i educador, màrtir de la justícia i solidaritat a Perú.

maig

15 Dijous

Gn 14,18-20 / Sl 109
Isidre Llaurador, Joana de Lestonnac
Cor 11,23-26 / Lc 9,11b-17

1903: Afusellen a Panamá, el general i guerriller Victoriano Lorenzo, heroi nacional.

1986: Nicolás Chuy Cumes, periodista evangèlic, màrtir de la llibertat d'expressió a Guatemala.

1987: Màrtirs indígenes, víctimes de la despossessió de les seves terres, a Bagadó, Colòmbia.

Dialternacional dels objctors de consciència

16 Divendres

St 2,14-24.26 / Sl 111
Joan Nepomucè, Ubald
Mc 8,34-39

1818: Joan II aprova l'arribada de colons suïssos cap a l'actual Nova Friburg (estat de Rio de Janeiro), després de la fam de 1817 a Suïssa.

1981: Edgar Castillo, periodista, assassinat, Guatemala.

17 Dissabte

St 3,1-10 / Sl 11
Pasqual Bailón
Mc 9,2-13

1961: Comença el bloqueig comercial dels EUA contra Cuba, en resposta a la Reforma Agrària realitzada per la revolució cubana.

Dia mundial de les telecomunicacions
Una crida a evitar els enormes desequilibris en la producció de missatges i programes.

18

Trinitat
Ex 34,4b-6.8-9 / Int. Dn 3
2Cor 13,11-13 / Jn3,16-18

Rafaela Ma Porras, Erik

1525: Fundació de Trujillo (Hondures).

1781: José Gabriel Condorcanqui, Tupac Amaru II, lluitador del Perú i Bolívia, esquarterat.

1895: Neix Augusto C. Sandino a Nicaragua.

1950: Es reuneix a Rio de Janeiro el Consell Nacional de Dones Negres.

1982: Els residents de Villa Sin Miedo es defensen del desallotjament efectuat per la policia de Puerto Rico dels seus habitatges construïts en terrenys rescatats. La Villa va ser cremada

maig

19 Dilluns

St 3,13-18 / Sl 18
Mc 9,14-29

Pere Celestí
1895: Mor en combat, lluitant per la independència de Cuba, José Martí.
1979: Arresten 21 persones a l'illa-municipi de Vieques, Puerto Rico, per protestar per la presència de la marina dels EUA
1995: Mor Jaime Nevaes, bisbe de Neuquén, veu profètica de l'Església argentina.
1997: Manoel Luis da Silva, 40, agricultor sense terra, assassinat pels capangas del propietari Alcides Vieira de Azevedo, a São Miguel de Taipú, on acampava amb més de 140 famílies.

Plena: 21h11m a Escorpi.

20 Dimarts

St 4,1-10 / Sl 54
Mc 9,30-37

Bernardi de Siena
1506: Colom mor a Valladolid (Espanya).
1976: Héctor Gutiérrez i Zelmar Michellini, militants uruguaians, màrtirs de la lluita del poble.
1981: Pedro Aguilar Santos, sacerdot, màrtir de la causa dels pobres, Guatemala.
1993: Destitució del President de la República de Veneçuela, Carlos Andrés Pérez. **15 anys.**
1998: Assassinat, a Pesqueira, Pernambuco, Brasil, Francisco de Assis Araújo, Cacic Xukuru. **10 anys.**

21 Dimecres

St 4,13-17 / Sl 48

Felícia i Gisela, Joan Eliot
1897: Mor a Puerto Plata Gregorio Luperón, heroi de la independència de la República Dominicana.
1981: Pedro Aguilar Santos, sacerdot, màrtir, Guatemala.
1991: Jaime Gutiérrez Alvarez, religiós, Colòmbia.
1991: Irene McCormack, missionera, i companys, màrtirs per la causa de la pau, Perú.

Dia mundial (de l'ONU) de la diversidad cultural pel diàleg i el desenvolupament

maig

22 Dijous

St 51-6 / Sl 48
Mc 9,41-50

Joaquima Vedruna, Rita de Casia
1937: Matança de Caldeirão, Brasil.
1965: Brasil envia 280 soldats, sol·licitats pels EUA,
en suport al cop a Santo Domingo.

Dia internacional de l'ONU de la biodiversitat

23 Divendres

St 5,9-12 / Sl 102
Mc 10,1-12

Desideri, *Ludwig Nommensen*
1977: Elisabeth Käseman, militant luterana, màrtir dels
pobres, Buenos Aires, Argentina.
1987: Luis Gutiérrez, sacerdot, Colòmbia.

Setmana de solidaritat
amb els pobles de tots els territoris colonials

24 Dissabte

St 5,13-20 / Sl 140
Mc 10,13-16

Vicenç de Lerins
1822: Batalla del Pincincha, plena independència
de l'Equador.
1986: Ambrosio Mogorrón, infermer espanyol, i
companyes camperols, màrtirs de la solidaritat a
San José de Bocay, Nicaragua.
2005: Edickson Roberto Lemus, lluitador per la reforma
agrària, assassinat a Progreso, Honduras.

Horizontal lines for writing notes.

maig

25

Corpus Christi
Dt 8,2-3.14b-16a / Sl 147
1Cor 10,16-17 / Jn 6,51-58

Vicenta López Vicuña
Gregori VII

1810: Revolució de maig, Dia de la Pàtria Argentina.
1987: Bernardo López Arroyave, sacerdot colombià,
màrtir a mans de terratinents i militars.

Horizontal lines for writing notes.

26 Dilluns

1Pe 1,3-9 / Sl 110
Mc 10,17-27

Felip Neri, Mariana Paredes
1966: Independència de Guyana.
1969: Enrique Pereira Neto, sacerdot, 28 anys, màrtir de la justícia a Recife, Brasil.

27 Dimarts

1Pe 1,10-16 / Sl 97
Mc 10,28-31

Agustí de Cantorbery
Joan Calvi
1975: S'oficialitza el quítxua al Perú.
Minvant: 21h57m a Peixos.

28 Dimecres

1Pe 1,18-25 / Sl 147
Mc 10,32-45

Emili i Just
1926: Cop d'Estat que porta el dretà Salazar al poder a Portugal, fins a la seva mort el 1970.
1993: Javier Cirujano, missioner, màrtir de la pau i la solidaritat a Colòmbia. 15 anys.
2001: La justícia francesa crida Henry Kissinger, ex-secretari d'Estat dels EUA, implicat en assassinats de ciutadans francesos sota el règim de Pinochet.
2004: Amèrica Central firma un TLC amb els EUA que han de ratificar els Congressos dels respectius països.

maig

Series of horizontal lines for writing, organized into three columns corresponding to the days of the week.

29 Dijous

1Pe 2,2-5.9-12 / SI 99

Maximí

Jiri Tranovsky

1969: El «cordobazo»: explosió social contra la dictadura d'Onganía, a Córdoba, Argentina.

1978: Matança d'un centenar d'indígenes quechís a Panzós, Guatemala. 30 anys.

1980: Raimundo Ferreira Lima, «Gringo», camperol, sindicalista, agent de pastoral, màrtir a Conceição do Araguaia, Brasil.

2001: La jutgessa Servini, de l'Argentina, reitera a Xile la sol·licitud d'extradició de Pinochet per jutjar-lo per l'assassinat del general Prats.

30 Divendres

Cor de Jesús

Dt 7,6-11 / SI 102 /Mt 11,25-30

Ferran, Joana d'Arc

1961: El dictador dominicà Rafael Leó니다s Trujillo mor assassinat.

1994: Maria Correa, religiosa paraguaiana, germana dels indígenes Mby'a i profeta de la denúncia a la seva terra. Paraguai.

1996: La comissió de desapareguts polítics aprova la indemnització a la família de Fiel Filho, Brasil.

31 Dissabte

Sf 3,14-18 / Int. Is 12,2-6

Lc 1,39-56

Visitació de Maria

1979: Teodoro Martínez, camperol, militant cristià, màrtir a Nicaragua.

1986: Primera Trobada d'Agents de Pastoral Negres de la diòcesi de Duque de Caxias i São João de Meriti, Brasil.

1990: Clotario Blest, profeta cristià al món sindical xilè.

Dia mundial sense tabac

1

9è Diumenge ordinari

Dt 11,18.26-28.32 / SI 30

Rm 3,21-25a.28 / Mt 7,21-27

Justí

1989: Sergio Restrepo, sacerdot, màrtir de l'alliberament dels camperols de Tierralta, Colòmbia.

1991: João de Aquino, president del Sindicat de Nueva

1. Política social (P)

És aquella que es refereix al bé comú de la societat. O bé és la participació de les persones en la vida social. Així, per exemple, l'organització de la salut, de la xarxa escolar, dels transports, l'obertura i el manteniment dels carrers, de l'aigua i les clavegueres, etc. Té a veure amb la política social. Lluitar per aconseguir un servei d'urgències al barri, unir-se per portar la línia d'autobús fins al capdamunt del turó, participar d'una manifestació al centre de la ciutat per la reforma agrària, pel sòl urbà, contra la violència policial, és fer política social. Aquesta política busca el bé comú de tots o d'un grup, els drets dels quals no es respecten. Ras i curt: la política social o la Política amb P majúscula significa *la recerca comuna del bé comú*.

2. Política partidària (p)

Significa la lluita pel poder d'estat, per tal de fer-se amb el govern municipal, estatal i federal. Els partits polítics existeixen en funció de si arriben al poder, ja sigui per canviar-lo (procés revolucionari), ja sigui per exercir-lo tal com es troba constituït (governar l'estat que existeix). El partit, com la mateixa paraula diu, és part de la societat, no pas tota la societat. Cada partit té al darrere interessos de grups o de classes que elaboren un projecte per tota la societat. Si arriben al poder d'estat (govern) comandaran les polítiques públiques segons el seu programa i la seva visió partidària dels problemes.

Pel que fa a la política partidària, és important tenir en compte els següents punts:

- veure quin és el programa de partit;
- veure com el poble entra en aquest programa: si es discuteix a les bases; si atén les reclamacions històriques del poble; si preveu la participació del poble, mitjançant els seus moviments i organismes, en la seva concepció i control;
- veure quins són els candidats que representen el programa: quina biografia tenen, si sempre han mantingut un lligam orgànic amb les bases, si són veritablement aliats i representants de les causes de la justícia i del canvi social necessari, o si volen mantenir les relacions socials tal com són, amb les contradiccions i fins i tot injustícies que contenen al seu si.

N'hi ha prou amb aquests pocs criteris per adonar-se del perfil del partit i dels candidats: de *dreta* (si volen mantenir inalterada la relació de forces que afavoreix qui està al poder), *d'esquerra* (si pretenen canvis estructurals que marginin les grans majories), o bé de *centre* (els partits que s'equilibren entre l'esquerra i la dreta, que busquen sempre avantatges per ells mateixos i els grups que representen).

Pel fet de ser part i no pas tota la societat, la política partidària és, per si mateixa, conflictiva; els polítics són adversaris, no enemics, ja que tenen projectes i programes diferents. Però ha de quedar clar allò que Max Weber va dir en el seu famós text *La política com a vocació*: "Qui fa política busca el poder. Poder entès com a mitjà al servei d'altres fins, o poder per si mateix, a fi de gaudir del prestigi que aquest confereix". Aquesta última manera de poder polític ha estat exercit històricament per les nostres elits per tal de beneficiar-se'n, tot oblidant el subjecte de tot el poder que és el poble.

3. La fe i la seva dimensió política

La fe té a veure amb Déu i la seva revelació. Però es troba dins la societat i és una de les creadores d'opinió i de decisió. És com una bicicleta. Posseeix dues rodes mitjançant les quals es torna efectiva per la societat: la roda de la religió i la roda de la política.

La *roda de la religió* es fa palesa en l'oració, les celebracions, els resos i la lectura de les Escriptures. A través d'aquests mitjans es formen les conviccions que són a la base de decisions concretes.

La segona roda és la *de la política*. La fe s'expressa a través de la pràctica de la justícia, la solidaritat, la denúncia de les opressions. Com es veu, "política" aquí és sinònim d'"ètica". Hem d'aprendre a equilibrar-nos per damunt de les dues rodes per poder caminar correctament.

La Bíblia considera la roda de la política (ètica) més important que la roda de la religió com a culte. Sense l'ètica, la fe resta buida i inútil. Són les pràctiques, i no pas les prèdiques, les que compten per Déu. No serveix de res dir "Senyor, Senyor" i fer tota una celebració; és més important fer la voluntat del Pare que és amor, misericòrdia, justícia. Per tant, ètiques com ara participar en una manifestació de treballadors, entrar en

un sindicat o en un grup de drets humans

Hi ha moltes relacions entre la política i la fe, i viceversa. I amb l'Estat, la jerarquia de l'Església, les comunitats de base i els laics. Volem analitzar la relació de la fe amb el ciutadà individual i, després, amb el cristià laic militant.

4. Fe, política i ciutadà individual

En un nivell concret, fe i política es troben juntes en la vida de la gent. La política és una dimensió de la fe concreta de la persona en la mesura en què viu la fe amb les seves dues rodes: la fe com a culte i la fe com a ètica, com a pràctica de justícia i com a espiritualitat. La fe inclou la política. És a dir: un cristià, pel fet de ser cristià, s'ha d'escarrassar per aconseguir la justícia i el benestar social. També ha d'optar per programes i persones que s'acostin tant com sigui possible a allò que era el projecte de Jesús i de Déu en la història.

Però la fe transcendeix la política, perquè la fe es refereix també a la vida eterna, a la resurrecció de la carn, a la transformació de l'univers, fets que cap política social ni cap partit o estat poden prometre. Nosaltres volem una societat justa i fraterna i, alhora, volem la resurrecció de la carn i la vida sense fi i feliç per sempre més. Però la fe no és tan sols bona perquè ens presenta una promesa: és bona també perquè inspira una societat humana, justa i tolerant.

El pas de la fe a la política partidària no és directe. És a dir: de l'evangeli no es dedueix a ulls clucs el suport a un determinat partit i el deure de votar una persona determinada, ni quin ha de ser el salari mínim. L'evangeli no ofereix solucions, sinó inspiracions perquè es pugui triar bé un partit i crear un salari digne. Però per això es necessiten eines adequades d'anàlisi de la realitat social, de moviments i institucions, partits i programes que permetin donar cos a la fe com a pràctica ètica.

5. Fe, política i laic militant

El laic és membre del Poble de Déu i de la comunitat cristiana. És un ciutadà qualificat per la fe i la militància. Il·luminat per la fe, pot i ha de fer política partidària. Per tant, res de rebre ordres dels bisbes i dels capellans per tal de donar suport a un determinat partit (política cristiana). La política ha de ser laica, no pas clerical. La fe cristiana i l'evangeli ofereixen criteris d'orientació política, com ara aquests que enumerem a continuació:

-una política *alliberadora*: no n'hi ha prou a reformar la societat que hi ha al nostre voltant; allò que importa és un altre model de societat que permeti més inclusió mitjançant la participació, la justícia social i la dignitat. Clar i català: l'alliberació vol aquest projecte, fet que una

simple reforma no aconsegueix ni per medicina;

-una política *alliberadora a partir de les majories pobres i excloses*: s'ha de començar de ben avall, ja que així no queda ningú a fora; si es comença pels assalariats o per la burgesia, s'exclou, de bon començament, gairebé la meitat de la població exclosa;

-una política *alliberadora* que usi *mètodes alliberadors*. És a dir: que faci servir processos participatius del poble, de dalt a baix i de dins a fora. Aquesta política pretén una altra mena de democràcia: no tan sols la democràcia representativa i que delega (cada quatre anys tenim el dret d'escollir un president i delegar-li el poder, sense tornar a controlar-lo), sinó una democràcia participativa per la qual el poble i les seves organitzacions ajuden a discutir, decidir i resoldre les qüestions socials. Per fi una democràcia sòcio-còsmica que incorpori com a ciutadans amb drets com el de respectar la terra, els ecosistemes i els éssers de la creació amb els quals mantenim relacions d'interdependència;

-una política que usi *mitjans transparents* que els poderosos difícilment poden usar, com ara la veritat, la resistència activa, la raó solidària. Per la creació d'una societat justa i pacífica, els mitjans han de ser també justos i pacífics...

La militància exigeix competència, coneixement de la realitat social i també una espiritualitat adient per percebre els dons del Regne que es realitzen en el món a mesura que hi ha més dignitat i millor qualitat de vida. En funció de tot plegat ha sorgit en moltes diòcesis el *Movimento Fe e Política*, que busca millorar la participació dels cristians en el camp de la política (tot estudiant i reciclant-se) i en el camp de la fe (tot alimentant la mística i aprofundint teològicament les qüestions).

Conclusió: la memòria perillosa de Jesús

Els cristians no han d'oblidar mai que som hereus de la memòria perillosa i llibertària de Jesús. A causa del seu compromís amb el projecte del Pare i amb els humiliats i ofesos del seu temps va ser perseguit, va ser fet presoner polític, va ser torturat i condemnat a la creu, el pitjor càstig polític-religiós de l'època. Si va ressuscitar va ser per, en nom del Déu de la vida, animar la insurrecció contra una política social i partidària que penalitza el poble (especialment els més pobres), eliminar els profetes i els que clamen per una justícia més gran, i donar forces a tots aquells que volen una societat nova amb una relació alliberadora amb la natura, amb el proïsme i amb Déu.

2008

Maig

Dl	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg	Dl	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg
			1	2	3	4	19	20	21	22	23	24	25
5	6	7	8	9	10	11	26	27	28	29	30	31	
12	13	14	15	16	17	18							

Dillans	Dimarts	Dimecres	Dijous
Dillans	Dimarts	Dimecres	Dijous
2	3	4	5
9	10	11	12
16	17	18	19
23	24	25	26
30			

Dl	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg
	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20

Dl	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg	Juliol
21	22	23	24	25	26	27	
28	29	30	31				

JUNY

Divendres	Dissabte	Diumenge
Divendres	Dissabte	Diumenge
		1
		2
		3
		4
		5
		6
6	7	8
13	14	15
20	21	22
27	28	29

1	
2	
3	
4	
5	
6	
7	
8	
9	
10	
11	
12	
13	
14	
15	
16	
17	
18	
19	
20	
21	
22	
23	
24	
25	
26	
27	
28	
29	
30	

2 Dilluns

2Pe 1,1-7 / Sl 90

Pere i Marcel·lí

Mc 12, 1-12

1537: Butlla Sublimis Deus de Pau III, que condemna l'esclavitud.

1987: Sebastián Morales, diaca de l'Església evangèlica, màrtir de la fe i la justícia a Guatemala.

3 Dimarts

2Pe 3,12-15a.17-18 / Sl 89

Carles Luanga

Juan XXIII

1548: Juan de Zumàrraga, bisbe de Mèxic, protector dels indis.

1758: La Comissió de Límits troba els Yanomami de Veneçuela.

1885: São Carlos Luanga i companys, màrtirs d'Uganda. Patrons de la joventut africana.

1963: Mor Joan XXIII.

Nova: 14h23m a Bessons.

4 Dimecres

2Tm 1,1-3.6-12 / Sl 122

Francesc Caracciolo

1559: L'Oïdor Fernando Santillán informa de les matances d'indis a Xile.

1980: José María Gran, missioner, i Domingo Batz, sagristà, màrtirs a El Quiché, Guatemala.

Dia internacional dels nens víctimes innocents de l'agressió.

5 Dijous

2Tm 2,8-15 / Sl 24
Mc 12,35-37

Bonifaci

1573: Execució del cacic Tanamaco (Veneçuela).
1981: Es descobreix el primer cas de SIDA de la història, a Los Angeles, EUA.
1988: Agustín Ramírez i Javier Sotelo, obrers màrtirs de la lluita dels marginats del Gran Buenos Aires, Argentina. **20 anys.**
2000: La Cort d'Apel·lacions de Santiago retira la immunitat a l'ex-president de facto Pinochet, acusat per 109 querelles als tribunals xilens i buscat internacionalment.

Dia mundial del medi ambient

6 Divendres

2Tm 3,10-17 / Sl 118
Mc 12,35-37

Norberto

1940: Mor Marcus Garvey, líder negre jamaicà, mentor del panafricanisme.
1980: José Ribeiro, líder de la nació indígena Apuriña, assassinat, Brasil.
1989: Pedro Hernández i companys, líders indígenes, màrtirs del reclam de la pròpia terra a Mèxic.

7 Dissabte

2Tm 4,1-8 / Sl 70
Mc 12,38-44

Robert

Seattle
1494: Castella i Portugal signen el Tractat de Tordesillas negociant les seves respectives àrees d'expansió a l'Atlàntic.
1978: Comença l'organització del Moviment Negre Unificat (MNU).
1990: Gna. Filomena Lopes Filha, apòstol de les faveles, Nova Iguacu, Brasil, assassinada.
1998: Centenars de soldats cauen sobre representants indígenes reunits a El Charco, Guerrero, Mèxic, als quals confonen amb guerrillers: moren 10 camperols i un estudiant. **10 anys.**

8

10è Diumenge ordinari
Os 6,3-6 / Sl 49
Rm 4,18-25 / Mt 9,9-13

Salustià, Medard

1706: Una carta reial ordena segrestar la primera tipografia del Brasil, instal·lada a Recife.
1982: Luis Dalle, bisbe d'Ayaviri, Perú, amenaçat de mort per la seva opció pels pobres, mor en un «accident» provocat i mai aclarit.
2001: Tres militars i un sacerdot són condemnats per l'assassinat de Mons. Gerardi, tot i que queden alguns dubtes per aclarir en el cas.

9 Dilluns

1Re 17,1-6 / Sl 120

Efrem, Columbà, Aidà, Bede

Mt 5,1-12

1597: José de Anchieta, canari d'origen, evangelitzador del Brasil, «Gran Pare» dels guaranis.

1971: Héctor Gallego, sacerdot colombià, desaparegut a Santa Fe de Veraguas, Panamà, per la seva defensa dels camperols.

1979: Juan Morán, sacerdot mexicà, màrtir en defensa dels indígenes mazahues.

1981: Toribia Flores de Cutipa, dirigent camperola víctima de la repressió al Perú.

10 Dimarts

1Re 17,7-16 / Sl 4

Mt 5,13-16

Críspul i Maurici

1521: Els indis destrueixen la missió de Cumanà (Veneçuela) construïda per Las Casas.

1835: S'aprova al Brasil la pena de mort inapel·lable contra l'esclau que mati o molesti al seu senyor.

1993: Norman Pérez Bello, militant, màrtir de la fe i l'opció pels pobres, Colòmbia.

Creixent: 10h03m a Verge.

11 Dimecres

Hch 11,21b-26;13,1-3/ Sal 97

Mt 10,7-13

Bernabé

1980: Ismael Enrique Pineda i companys, promotors de Càrites a San Salvador, desapareguts a El Salvador.

1997: Condemnat a 26 anys de presó José Rainha, líder del MST, per un suposat homicidi.

juny

16 Dilluns

1Re 21,1-16 / Sl 5
Mt 5,38-42

Joan Francesc de Regis

1976: Matança de Soweto, Sud-àfrica: 700 nens assassinats per negar-se a aprendre «afrikaans», la llengua de l'opressor.

1976: Aurora Vivar Vásquez, militant, sindicalista, màrtir de les lluites obreres del Perú.

1978: Es signa el Tractat Torrijos-Carter pel qual els EUA cediran el Canal a Panamá.

17 Dimarts

1Re 21,17-29 / Sl 50
Mt 5,43-48

Ismael i Samuel

1703: Neix John Wesley a Anglaterra.

1983: Felipa Pucha i Pedro Cuji, camperols indígenes, màrtirs del dret a la terra a Culluctuz, Equador. 25 anys.

1991: S'acaba l'apartheid a Sud-àfrica.

Dia internacional contra la desertificació

18 Dimecres

2Re 2,1.6-14 / Sl 30
Mt 6,1-6.16-18

Germà

1954: El president de Guatemala Jacobo Arbenz renúncia davant d'una invasió fomentada per la CIA.

1997: El Brasil aprova la llei que permet privatitzar les comunicacions.

Plena: 12h30m a Sagitari.

Series of horizontal lines for writing notes.

19 Dijous

Eclo 48,1-15 / Sl 96
Mt 6,7-15

Romuald

1764: Neix José Artigas, alliberador de l'Uruguai i "pare" de la Reforma Agrària.
1867: Maximilià, emperador imposat als mexicans, és afusellat.
1986: Matança a les presons de Lima, Perú.

20 Divendres

2Re 11,1-4.9-18.20 / Sl 131
Mt 6,19-23

Silveri

Dia del refugiat africà.
1820: Mor Manuel Belgrano, prohòom argentí.
1923: Mor assassinat Doroteo Arango, «Pancho Villa», general revolucionari mexicà.
1979: Rafael Palacios, sacerdot, màrtir de les comunitats de base salvadorenques.
1995: Greenpeace, amb el suport de l'opinió pública, aconsegueix que Shell i Esso renunciïn a enfonsar a l'oceà la plataforma petrolera Brent Spar, evitant que se n'enfonsin 200 més.

21 Dissabte

2Cro 24,17-25 / Sl 88
Mt 6,24-34

Lluís Gonçaga

Onèsim Nesib
1984: Sergio Ortiz, seminarista, màrtir de la persecució contra l'Església a Guatemala.

Any nou aimara

Dia mundial (de l'ONU) dels refugiats

Solstici d'hivern al Sud i d'estiu al Nord, a les 19h59m.

22

12è Diumenge ordinari
Jer 20,10-13 / Sl 68
Rm 5,12-15 / Mt 10,26-33

Joan Fisher, Tomàs Moro

1534: Benalcázar entra a Quito i la saqueja.
1965: Arturo Mackinnon, d'origen canadenc i Missioner de Scarboro, assassinat als 33 anys a Monte Plata pels militars per defensar els pobres, màrtir a la Rep. Dominicana.
1966: Manuel Larrain, bisbe de Talca, president del CELAM, pastor del poble xilè.
1993: Aprovació a Nicaragua de la "Ley de Lenguas" que cooficialitza i afavoreix les llengües indígenes.

23 Dilluns

2Re 17,5-8.13-15a.18 / Sl 59
Mt 7,1-5

Zenó, Marcial

1524: Arriben a les costes mexicanes els «dotze apòstols de la Nueva España», franciscans.

1936: Neix Carlos Fonseca.

1967: Matança de Sant Joan, al centre miner «Siglo XX», Bolívia, on hi moren miners i les seves famílies.

24 Dimarts

Joan Baptista / Is 49,1-6 / Sal
138 / Hch 13,22-26

Naixement de Joan Baptista

Dia d'any nou andí.

1541: Rebel·lió indígena a l'oest de Mèxic (Guerra de Mixton).

1821: Batalla de Carabobo, Veneçuela.

1823: Es constitueix la Federació de les Províncies Unides de Centre Amèrica, que durarà ben poc.

1935: Carlos Gardel, màxim exponent del tango argentí, mor en accident aeri a l'aeroport de Medellín, Colòmbia.

25 Dimecres

2Re 2,13; 23.1-3 / Sl 118
Mt 7,15-20

Guillem, Màxim

Confessió d'Augsburg

Felip Melancton

1524: Col·loqui dels sacerdots i savis asteques amb els «Dotze Apòstols de Mèxic».

1975: Els màrtirs d'Olancho: Iván Betancourt, colombià, Miguel «Casimiro», sacerdots, i 7 companys camperols hondurenys.

juny

26 Dijous

2Re 24,8-17 / Sl 78

Pelai

- 1541: Mort violenta de Pizarro.
- 1822: Històrica trobada de San Martín i Bolívar a Guayaquil.
- 1945: Es signa la Carta de las Naciones Unides a San Francisco, que començarà a existir oficialment el 24.10.1945.
- 1987: Es crea la Confederació dels Pobles Indígenes de Mèxic.

Dia internacional de lluita contra l'ús indegut i el comerç il·lícit de drogues.

Dia internacional de suport a les víctimes de la tortura

Minvant: 07h10m a Àries.

27 Divendres

2Re 25,1-12 / Sl 136

Ciril d'Alexandria

- 1552: Domingo de Santo Tomás i Tomás de San Martín, dominics, primers bisbes de Bolívia, defensors dels indis.
- 1982: Juan Pablo Rodríguez Ran, sacerdot indígena, màrtir de la justícia a Guatemala.
- 1986: El Tribunal Internacional de L'Haia declara els EUA «culpables de violar el Dret Internacional per la seva agressió contra Nicaragua».

28 Dissabte

Lam 2,2.10-14.18-19 / Sl 73

Ireneu

- 1890: El govern republicà, en obrir les portes del Brasil als emigrants europeus, estableix que els africans i asiàtics només podran entrar amb autorització del Congrés.
- 1918: Desembarcament de marines a Panamà. **90 anys.**
- 1954: El president de Guatemala Jacobo Arbenz és derrocat.
- 2001: Wlademiro Montesinos ingressa a la presó de la base naval d'El Callao, on ell mateix havia fet construir cel·les especials per als líders terroristes, Perú.

29

Hch 12,1-11 / Sl 33
2Tm 4,6-8.17-18 / Mt 16,13-19

Pere i Pau

- 1995: Conflicte de terres a São Félix do Xingú, Brasil. Moren 6 camperols i un policia.
- 1997: Condemnats els tres fazendeiros que havien ordenat l'assassinat de Josimo Tavares (Brasil, 1986).

MÍSTICA I POLÍTICA

FREI BETTO

São Paulo, Brasil

“No hi ha res més polític que dir que la religió no té res a veure amb la política”, diu el bisbe sud-africà Desmond Tutu, premi Nobel de la Pau. A l'Amèrica Llatina, no es pot separar fe i política, com tampoc no seria possible fer-ho a la Palestina del segle I. En la terra de Jesús, detentava el poder qui tenia a les mans també el poder religiós. I viceversa.

El fet que fe i política estiguin sempre associades en les nostres vides concretes, com a éssers socials que som –o animals polítics, en paraules d'Aristòtil– no ha de constituir una novetat, excepte per aquells que es deixen engalipar per una lectura fonamentalista de la Bíblia, que pretén desencarnar el que Déu va voler encarnat.

Ni en Jesús és possible ignorar l'íntima relació entre fe i política. Que Jesús tenia fe ho sabem pels textos que parlen dels llargs moments que passava resant. L'Evangeli ens parla fins i tot de les crisis de fe de Jesús, com ara les temptacions al desert i l'abandonament que va sentir en l'agonia a l'Hort.

Hi ha qui insisteix que Jesús es va limitar a comunicar-nos un missatge religiós que no té res de polític o ideològic. Tal lectura només és possible si es redueix l'exègesi bíblica a la pesca de versicles, tot arrancant els textos dels seus contextos. No tan sols el text revela la paraula de Déu, sinó que també ho fa el context social, polític, econòmic i ideològic, en el qual s'ha desenvolupat la pràctica de Jesús. Tots nosaltres, cristians, som deixebles d'un presoner polític. Encara que en la consciència de Jesús hi hagués únicament motivacions religioses, la seva aliança amb els oprimits, el seu projecte de vida per tothom, van tenir objectives implicacions polítiques. Per això no va morir al llit, sinó a la creu, condemnat per dos processos polítics.

Marc mostra com les curacions fetes per Jesús –l'home d'esperit dolent, la sogra de Pere, els possessos, el leprós, el paralític, l'home esguerrat– van desestabilitzar de tal manera el sistema ideològic i els interessos polítics vigents, que van dur dos partits enemics –els fariseus i els herodians– a fer aliança per tal de conspirar al voltant de “plans per matar Jesús”. Les implicacions polítiques de l'acció de Jesús es van tornar tan amenaçadores que van induir Caifàs, en

nom del Sinedrí, a dir: “És preferible que mori tan sols un home pel poble que no pas deixar que tot el país sigui destruït”.

Predomina entre molts cristians la idea que la mística no té res a veure amb la política. Serien com dos elements químics que es repel·leixen. N'hi ha prou a observar com viuen els uns i els altres: els místics, closos en els seus hivernacles contemplatius, aliens als índexs del mercat, absorbits en exercicis ascètics, indiferents a les discussions polítiques que es traven al seu voltant. Els polítics, corrent contrarellotge, submergits en el remolí de contactes, anàlisis i decisions, sense ni tan sols temps per la convivència familiar –i encara menys per la meditació i l'oració!

No és a l'Evangeli que es troben les arrels d'aquesta manera de testimoniar l'absolut de Déu, i sí en antigues religions precristianes i en les escoles filosòfiques gregues i romanes, que proclamaven la dualitat entre ànima i cos, natural i sobrenatural, sagrat i profà. És interessant constatar que grans místics van ser alhora persones que van viure l'efervescència política de l'època: Francisco d'Assís va qüestionar el capitalisme naixent; Tomàs d'Aquino va defensar, a *El règim dels prínceps*, el dret a la insurrecció contra la tirania; Catarina de Sena, analfabeta, va interpel·lar el papat; Teresa d'Àvila va revolucionar, com Sant Joan de la Creu, l'espiritualitat cristiana.

La vida de Jesús no busca la reclusió dels monjos essenis ni tampoc es regula per la pràctica penitencial de Joan Baptista. Es compromet amb la conflictivitat de la Palestina del seu temps. El Fill revela el Pare a l'acollir els pobres, famolencs, malalts i pecadors; desenmascara escribes i fariseus; s'envolta de multituds; fa presència incòmoda en les grans festes de Jerusalem.

En aquesta activitat pastoral, amb fortes repercussions polítiques, Jesús es revela com un místic. És a dir: algú que viu apassionadament la intimitat amorosa amb Déu, a qui anomena “Abba” –terme arameu que expressa molta familiaritat, com ara el nostre “papa”. El seu encontre amb el Pare no exigeix l'allunyament de la polis, sinó una obertura de cor a la voluntat divina.

Fe políticament encarnada

A l'Amèrica Llatina es viu avui en un context d'opressió/alliberament. No es pot imaginar aquí una vivència cristiana políticament neutra o capaç d'unir religiosament el que les relacions econòmiques injustes contraposen antagònicament. Per nosaltres, cristians llatinoamericans, compromesos amb el projecte del Déu de la Vida, l'existència de la Pobresa massiva ens exigeix, en nom de la fe, una presa de posició.

Aquesta realitat comprova que el projecte de justícia i felicitat proposat per Déu a l'ésser humà, descrit al Gènesi, va ser trencat pel pecat. Les víctimes d'aquesta ruptura són principalment els pobres. Per això Jesús els va fer costat. No ho va fer perquè fossin més sants o millors que els rics, sinó senzillament perquè eren pobres –i l'existència col·lectiva dels pobres no estava prevista en el projecte original de Déu, pel qual tots haurien de compartir els béns de la Creació i viure com a germans.

Ningú tria ser pobre. Tot pobre és víctima involuntària de relacions injustes. És per això que els pobres s'anomenen benaventurats, ja que nodreixen l'esperança de canviar tal situació, de manera que la justícia de Déu prevalgui.

La vivència de la fe cristiana a l'Amèrica Llatina, doncs, suposa inevitablement un posicionament polític. Ja sigui del costat de les forces d'opressió, com ho fan aquells que condemnen la violència política dels oprimits, sense preguntar-se pels mecanismes de violència econòmica del capitalisme, o bé del costat de les forces d'alliberament, com tots nosaltres, que compartim l'opció pels pobres.

Hi ha cristians que sincerament perceben els símptomes –la misèria, les malalties, la mort prematura de milions- i no arriben a descobrir les causes d'aquests problemes socials. En general, tals persones i sectors ocupen un lloc social reservat a aquells que usdefruïten privilegis socials i/o patrimonials, com a detentors de la propietat privada de béns simbòlics i/o materials. Aquests elaboren una teologia que mira de legitimar els mecanismes de dominació a través del segrest del llenguatge, i la promouen a l'esfera de l'abstracció, com si el discurs religiós pogués, d'alguna manera, deixar de ser també polític.

La teologia que avui es fa a l'Amèrica Llatina a partir dels pobres –coneguda com a Teologia de l'Alliberament- assumeix conscientment la seva incidència política i les seves mediacions ideològiques. No neix

dels llimbs acadèmics o de les biblioteques, sinó de la lluita de milers de Comunitats Eclesiàstiques de Base que fertilitzen la nostra fe amb la sang d'innúmers màrtirs.

Avui, els canvis a l'Europa de l'Est obliguen la Teologia de l'Alliberament a revisar la seva concepció de socialisme i a reveure els fonaments del marxisme. No es tracta tan sols d'un esforç teòric per tal de separar el jull del blat, sinó sobretot per restaurar l'esperança dels pobres i obrir un nou horitzó llibertari a la lluita de la classe treballadora. Ignorar la profunditat dels canvis actuals és voler tapar el sol amb un sedàs. Admetre el fracàs complet del socialisme real és desconèixer les seves conquestes socials –sobretot quan es miren des del punt de vista dels països pobres-, i acceptar l'hegemonia perenne del capitalisme. Cal detectar les causes dels desviaments crònics dels règims socialistes i redifinir el propi concepte del socialisme.

La fe ens obre a l'imperatiu de la vida, però no ofereix mediacions analítiques i instruments polítics necessaris per la construcció del projecte de fraternitat social. Les grans contribucions de les ciències polítiques no poden ser ignorades per la reflexió teològica llatinoamericana si volem comprendre els mecanismes que exclouen milers de persones dels drets fonamentals a la vida. I la contribució de les teories econòmiques i socials a la teologia no amenaça la integritat de la nostra fe, ja que no es pot acceptar el marxisme, per exemple, com a religió, o la fe cristiana com a mera ideologia.

La crítica marxista a la religió serveix de purificació de la fe i de la vivència cristianes. El Déu en el qual creiem no és pas el mateix que nega el marxisme, perquè no creiem en el déu del capital, de les tortures dictatorials o de les idolatries modernes. Creiem en el Déu de la vida anunciat per Jesús. Un Déu que exigeix justícia per tothom i vol alliberar també els opressors de la seva condició d'artífexs de la injustícia.

És el pobre, com a sacrament de Déu, que al nostre Continent dilata les fronteres de l'Església i fa de la política i la ideologia versions profanes (i tanmateix teològiques) del discurs teològic, quan es profereixen a partir seus interessos. I encara que la fe no sigui tan forta fins al punt de moure muntanyes, com a mínim queda la certesa que l'amor, reflectit en les pràctiques alliberadores, ens fa a tots participants de la comunió total.

2008

Juny

DL	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg	DL	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg
						1	16	17	18	19	20	21	22
2	3	4	5	6	7	8	23	24	25	26	27	28	29
9	10	11	12	13	14	15	30						

Dillans	Dimarts	Dimecres	Dijous
Dillans	1	Dimarts	2
7	8	9	10
14	15	16	17
21	22	23	24
28	29	30	31

Dl	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg	Dl	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg	Agost
				1	2	3	18	19	20	21	22	23	24	
4	5	6	7	8	9	10	25	26	27	28	29	30	31	
11	12	13	14	15	16	17								

JULIOL

Divendres			Dissabte			Diumenge		
4	5	6	7	8	9	10	11	12
18	19	20	21	22	23	24	25	26
8	9	10	11	12	13	14	15	16
18	19	20	21	22	23	24	25	26
25	26	27	28	29	30	31		

30 Dilluns

Am 2,6-10 / SI 49

1 Dimarts

Am 3,1-8,4,11-12 / SI 5

2 Dimecres

Am 5,14-15.21-24 / SI 49

Protomàrtirs de Roma

Mt 8,18-22 Cast, Secundí, Aaron

Mt 8,23-27 Vidal, Marcial

Mt 8,28-34

Joan Olof Wallin

Caterina Winkworth, John Mason Neale

1617: Rebel·lió dels tupinambes (Brasil).

Dia dels màrtirs de Guatemala (abans, de l'exèrcit) 1520: La «noche triste», derrota dels conqueridors a Mèxic.

Festa nacional del Canadà. 1974: Mor Juan Domingo Perón, tres vegades president de l'Argentina.

1823: Conclou la guerra d'independència de Bahia, Brasil, amb la conquesta de Salvador.

1975: Dionisio Frías, camperol, màrtir de les lluites per la terra a la Rep. Dominicana.

1981: Tulio Maruzzo, sacerdot italià, i Luis Navarrete, catequista, màrtirs a Guatemala.

1925: Neix el revolucionari africà Lumunba.

1978: Hermógenes López, rector, fundador de l'Acció Catòlica Rural, màrtir dels camperols guatemalencs. **30 anys.**

1990: Mariano Delaunay, mestre, màrtir de l'educació alliberadora a Haití.

1969: Primera missió humana que arriba a la lluna. 1991: El Congrés Nacional Africà, de Sud-àfrica, fa la seva primera Conferència legal després de 30 anys.

2002: Entra en vigor el Tribunal Penal Internacional, malgrat l'oposició dels EUA.

Nova: 21h18m a Cranc.

Series of horizontal lines for writing notes.

juny

7 Dilluns

Os 2,16.17b-18.21-22 / SI 144

Fermí
1976: Arturo Bernal, camperol cristià, dirigent de les Lligues Agràries, mort per la tortura, Paraguai.
1991: Carlos Bonilla, obrer, màrtir del dret al treball a Citaltepetl, Mèxic.
2005: Un triple atemptat suïcida causa 56 morts en el metro de Londres.

8 Dimarts

Os 8,4-7.11.13 / SI 113B

Eugeni, Adrià, Priscil.la
1538: Mort violenta d'Almagro.
1991: Martín Ayala, màrtir de la solidaritat dels marginats del seu poble salvadorenc.

9 Dimecres

Os 10,1-3.7-8.12 / SI 104

Roser de Chiquinquirá
1816: En el Congrés de Tucumán, Argentina, les Províncies Unides del Riu de la Plata declaren la seva independència de Espanya. Festa nacional.
1821: San Martín proclama la independència del Perú.
1880: Joaquín Nabuco funda la Societat Brasileira contra l'esclavitud, que va tenir una gran actuació a places públiques i clubs.
1920: Pedro Lersa, estibador a Recife, lluitador pels drets dels treballadors, engarjolat i mort a la presó.

Creixent: 23h35m a Balança.

10 Dijous

Os 11,1-4.8c-9 / SI 79
Mt 10,7-15

Cristòfol

1509: Naixement de Calvi, a França.

1973: Independència de les Bahames. Festa nacional.

1980: Faustino Villanueva, sacerdot espanyol, màrtir al servei del poble indígena quiché, Guatemala, cosit a trets al seu despatx parroquial.

1988: Joseph Lafontant, advocat, màrtir de la defensa dels drets humans a Haití. 20 anys.

1993: Mor Rafael Maroto Pérez, lluitador incansable per la justícia i la llibertat a Xile, sacerdot.

2002: Es descobreix al Txad un crani de 7 milions d'anys, de l'homínid conegut més antic.

11 Divendres

Benet

1968: Fundació del Moviment Indígena dels EUA (American Indian Movement).

1977: Carlos Ponce de León, bisbe de San Nicolás, màrtir de la justícia a l'Argentina.

Dia mundial de la població

12 Dissabte

Joan Gualbert

1821: Bolívar crea la República de la Gran Colòmbia.

1917: Vaga general i insurrecció a São Paulo.

1976: Aurelio Rueda, sacerdot, màrtir dels habitants

Is 6,1-8 / SI 92
Mt 10,24-33

13

15è Diumenge ordinari
Is 55,10-11 / SI 64
Rm 8,18-23 / Mt 13,1-23

Enric

1900: Neix Juana Fernández Solar, santa Teresa de Jesús dels Andes, carmelita descalça xilena.

1982: Fernando Hoyos, jesuïta, educador entre els camperols, i Chepito, de 15 anys, escola, morts per l'exèrcit, Guatemala

1989: Natividad Quispe, indígena, 90 anys, Perú.

1991: Riccy Mabel Martínez, violada i assassinada per militars, símbol de la lluita del Poble d'Hondures contra la impunitat militar.

14 Dilluns

Is 1,10-17 / Sl 49
Mt 10,34-11,1

Francesc Solano
Camil de Leïis

1616: Francisco Solano, missioner franciscà, apòstol dels indis al Perú.

1630: Hernandarias publica al Paraguai les primeres ordenances en defensa dels indis.

1969: Esclata la «guerra del futbol» entre El Salvador i Hondures, causada per l'expulsió de colons salvadorencs de territori hondureny.

15 Dimarts

Is 7,1-9 / Sl 47
Mt 11,20-24

Bonaventura , Vladimir

1972: Héctor Jurado, pastor metodista, màrtir del poble uruguaià, torturat.

1976: Rodolfo Lunkenbein, missioner, i Lorenzo Simão, cacic bororo, màrtirs del poble indígena al Brasil.

1981: Misael Ramírez, camperol, animador de comunitats, màrtir de la justícia, Colòmbia.

1991: Julio Quevedo Quezada, catequista de la Diòcesi d'El Quiché, assassinat per les forces de la seguretat de l'Estat, Guatemala.

16 Dimecres

Is 10,5-7.13-16 / Sl 93
Mt 11,25-27

Carme

1750: José Gumilla, missioner defensor dels indis, conreador de les llengües indígenes, Veneçuela.

1982: Els "sense sostre" ocupen 580 cases a Santo André, São Paulo, Brasil.

Dia internacional de l'ONU de la Família

17 Dijous

Is 26,7-9.12.16-19 / Sl 101
Mt 11,28-1,28-30

Aleix

Bartolomé de las Casas

1566: Bartolomé de Las Casas, 82 anys, primer sacerdot ordenat al Continent, profeta llatinoamericà, defensor de la Causa dels indis i dels negres.

1976: Màrtirs obrers de la sucrera Ledesma, Argentina.

1980: Sagnant cop militar a Bolívia, encapçalat pel general Luis García Meza.

18 Divendres

Is 38,1-6.21-22.7-8 / Int. Is 38
Mt 12,1-8

Arnulf, Frederic

1872: Mor el gran indi zapoteca Benito Juárez.

1976: Carlos de Dios Murias i Gabriel Longueville, sacerdots, segrestats i morts, màrtirs de la justícia a La Rioja, Argentina.

Plena: 02h59m a Capricorn.

19 Dissabte

Mq 2,1-5 / Sl 9
Mt 12,1-8

Justa i Rufina, Arseni

1824: Itúrbide, emperador de Mèxic, és afusellat.

1936: Els obrers armats de Barcelona i altres poblacions aturen l'alçament militar contra la República. Comencen 3 anys de Guerra Civil.

1979: Triomfa la Revolució Sandinista.

1983: Yamilet Sequiera Cuarte, catequista, Nicaragua.

Series of horizontal lines for writing notes.

20

16è Diumenge ordinari
Sb 12,13.16-19 / Sl 85
Rm 8,26-27 / Mt 13,24-43

Elies

1500: Reial cèdula que ordena alliberar tots els indis venguts com a esclaus a la Península, i tornar-los a les Índies.

1810: Independència de Colòmbia. Festa nacional.

1923: Doroteo Arango, «Pancho Villa», general revolucionari mexicà, mor assassinat.

1969: L'ésser humà, en la persona del comandant Neil Armstrong de l'Apol.lo XI, trepitja la Lluna per primer cop.

1981: Matança de Coyá, Guatemala: tres-cents morts, dones, ancians i nens.

Series of horizontal lines for writing notes.

21 Dilluns

Mq 6,1-4.6-8 / Sl 49
Mt 12,38-42

Llorenç de Brindis

1980: Wilson de Souza Pinheiro, sindicalista, lluitador en favor dels camperols pobres, assassinat a Brasília (AC), Brasil.

1984: Sergio Alejandro Ortiz, seminarista, Guatemala.

1987: Alejandro Labaca, Vicari d'Aguaricó, i Inés Arango, missonera, a la selva equatoriana.

22 Dimarts

Maria Magdalena

1980: Jorge Oscar Adur, sacerdot assumpcionista, ex-president de JEC, Raúl Rodríguez i Carlos Di Pietro, seminaristes, desapareguts, Argentina.

23 Dimecres

Cant 3,1-4 / Sl 62
Jn 20,1-11

Brígida

1978: Mario Mujía Córdoba, "Guigui", obrer, mestre, agent de pastoral, màrtir de la causa obrera a Guatemala. 30 anys.

1980: Mor en combat la infermera i alfabetitzadora nicaragüenca Juana Cruz.

1983: Pedro Angel Santos, catequista, màrtir de la fe i de la solidaritat amb el seu poble salvadorenc. 25 anys.

1987: Màrtirs camperols de Jean-Rabel, a Haití.

1993: 8 nens del carrer, assassinats per un esquadró de la mort, mentre dormien, a la plaça de l'església de la Candelària de Rio de Janeiro.

24 Dijous

Jer 2,1-3.7-8.12-13 / Sl 35
Mt 13,10-17

Cristina

1783: Neix Simón Bolívar a Caracas.
1985: Ezequiel Ramim, missioner combonià, màrtir de la Terra, defensor dels «posseïdors» a Cacoal, Rondônia, Brasil. Assassinat.

25 Divendres

Hch 4,33;5,12.27-33;12,2
2Cor 4,7-15 / Sal 66 / Mt 20,20-28

Santiago

1524: Es funda Santiago de los Caballeros, Guatemala.
1567: Fundació de «Santiago de León de Caracas».
1898: Els EUA envaeixen Puerto Rico.
1901: Els EUA imposen a Cuba l'esmena Platt (la base de Guantánamo).
1952: Puerto Rico: «Estat Lliure Associat dels EUA».
1976: Wenceslao Pedernera, camperol dirigent pastoral, màrtir a la Rioja, Argentina.
1978: Carlos Enrique Soto Arrivi i Arnaldo Darío Rosado, assassinats per la policia, Puerto Rico.
1980: José Othomaro Cáceres, seminarista, i els seus 13 companys, màrtirs a El Salvador.
1981: Angel Martínez Rodrigo i Raúl José Léger, catequistes missioners laics, Guatemala.
1983: Luis Calderón i Luis Solarte, militants, màrtirs de la lluita dels "destechados" de Popayán, Colòmbia.
Minvant: 13h41m a Taure.

26 Dissabte

Jer 7,1-11 / Sl 83
Mt 13,24-30

Joaquim i Anna

1503: El cacic Quibian (Panamà), destrueix la ciutat de Santa María, fundada per Colom.
1927: Primer bombardeig aeri de la història del Continent, a càrrec dels EUA, contra Ocotla, Nicaragua, on unes hores abans s'havia instal·lat Sandino.
1953: Assalt contra la caserna Moncada a Cuba.

27

17è Diumenge ordinari
1Re 3,5.7-12 / Sl 118
Rm 8,28-30 / Mt 13,44-52

Celestí

1909: Setmana tràgica a Barcelona, reivindicacions obreres fortament reprimides.
1991: Eliseo Castellano, sacerdot, Puerto Rico.

FORA DE LA POLÍTICA NO HI HA SALVACIÓ

FREI GILVANDER MOREIRA

São Paulo, Brasil

Sé que les columnes de la injustícia tan sols s'esfondraran quan el meu poble, sabent que existeix, sàpiga trobar dins la vida el camí que du a l'alliberament!

Thiago de Mello

“Som éssers polítics”, deia ja Aristòtil. És una ingenuïtat dir: “Sóc apolític. No m'agrada la política. Sóc neutre”. Tots nosaltres fem política a cada moment. La política és com la respiració. Sense respiració ens morim. La “política” es refereix a l'exercici d'alguna mena de poder. Els abusos dels governants, que en nom de l'exercici d'aquest poder destrueixen la vida en les seves múltiples formes, ens ha portat a reflexions més profundes sobre la política. “Té encara la política, d'alguna manera, cap sentit?”, pregunta Hanna Arendt, després de l'incendi del parlament alemany, fenòmen que va marcar el preludi del nazisme.

El col·lapse de la Unió Soviètica i de l'Europa de l'Est ha dut a l'afirmació del neoliberalisme. Aquest ha fet que el poder econòmic substituís la política. Les prioritats dels governs ja no són el benestar social sinó la seguretat. La democràcia liberal ha patit un impacte devastador davant el preu de la seguretat i de l'abandonament de les polítiques socials. La indústria de la seguretat creix en progressió geomètrica. Els Estats Units es consideren la “policia del món”. Sembla ben bé que hi ha un lligam macabre entre els malfactors i els empresaris de la seguretat: quanta més por, més es lucra la indústria de la seguretat: armes, guerres, accions anti-terror, construcció de murs. Avui en dia hi ha els següents murs planejats o en curs: 747 km. entre Israel i Palestina; 814 km. entre l'Àrabia Saudita i l'Irak; 1.220 entre els Estats Units i Mèxic.

La democràcia representativa en els països llatinoamericans passa per una crisi que s'insereix en el moll d'una “crisi mundial” molt més ampla en el camp social, econòmic, ètic, cultural, ambiental i, per què no dir-ho, espiritual. La política de partits s'ha mostrat incapaç de donar legitimitat a les accions dels governs. La bona notícia es deu als moviments populars i socials que han dut a la presidència de diversos països

afrolatindis líders amb una major sensibilitat social. En són exemples: Hugo Chávez a Veneçuela, Lula al Brasil, Néstor Kirchner a l'Argentina, Evo Morales a Bolívia, Rafael Correa a l'Equador, i Daniel Ortega a Nicaragua. La majoria d'ells es poden citar com a exemples concrets del fet que la política s'ha mort, però està naixent la Política amb “P” majúscula. És un nou moment en què el poble organitzat i socialista no tan sols lidera un nou procés de transformació en els seus països, sinó que descobreix que la societat més justa és aquella que hem estat capaços de construir. En política no existeix la màgia, no existeix salvador de pàtria. La política justa és un procés col·lectiu d'exercici del poder, que passa per la presa de poder dels pobres.

Descobrim amb penes i treballs que la política és un os dur de rosegat. O roseguem aquest os o ell ens rosegat. La política, com a vocació, és la més noble de les activitats; com a professió, la més vil. Urgeix discernir, rescatar la història del candidat. “Digue'm amb qui vas...” Qui el financia? Quins són els seus fets? Polítics professionals, pareu el carro!

Fer política avui implica lluitar contra l'imperialisme. En la societat neoliberal els interessos privats es “camuflen d'interessos polítics, perquè les inversions privades depenen d'una protecció governamental”. A més de les grans institucions, el poder es troba a les petites i grans organitzacions i també en les relacions humanes. Cal tenir cura de les relacions humanes i de la postura personal per tal que hi hagi coherència entre la lluita i el testimoni personal d'aquell que lluita.

La política de partits és només un aspecte més a ser considerat. Fer Política amb P majúscula és construir una societat sostenible, la qual passa per la Teologia de l'Alliberament, per les Comunitats Eclesiàstiques de Base, Pastorals Socials, Moviment Popular i Social, que, sota la inspiració del Fòrum Social Mundial, es resisteix a la globocolonització i als diferents neoliberalismes, fins i tot el religiós.

No hi ha salvació dins el capitalisme, que és un sistema satànic. No es pot ser cristià i capitalista alhora. És intolerable un creixement econòmic que

beneficia una minoria i agredeix durament la majoria de la població exclosa. Les lluites socials han d'estar íntimament articulades amb les lluites en defensa de l'ecologia.

Els governants han de retre comptes. Si no, han de ser deposats per la lluita del poble organitzat. Cal continuar la lluita per la democratització dels mitjans de comunicació. En l'era de la informàtica, el control de la informació és el poder més gran. El contrapunt al monopoli de la informació ve de les ràdios i televisions comunitàries amb senyal obert, diaris comunitaris que revelin l'Amèrica Llatina de veritat. Controlar les accions governamentals i els mandats electorals és imprescindible. Són rellevants les iniciatives populars, els referèndums, els plebiscits, la participació i la sollicitud d'audiències públiques pel debat de temes cabdals.

És un crim el munt de privilegis que el capital internacional rep a l'Amèrica del Sud, a l'Amèrica Central i al Carib. La política econòmica continua patrocinant crims contra la humanitat, tan degradants com ho va ser el nazisme. Entre nosaltres, les víctimes són els exclosos de sempre, els sense veu i els sense oportunitat. Sense parlar del problema de l'escalfament global de la Terra. Avui sabem que en un col·lapse dels béns naturals, les grans víctimes seran els pobres.

N'hem d'aprendre molt, de Cuba. És un poble que resisteix des de 1958 el criminal i diabòlic bloqueig nord-americà. A Cuba, l'absència de la propaganda comercial que estimula el consum a qualsevol preu ens mostra un poble lliure per viure dignament amb molt poca cosa. El poble cubà no s'ha fet reu dels transgènics, i s'ha deslliurat de la vergonya de l'analfabetisme. El poble cubà fa gestos de solidaritat sense límits: amb els milers de metges escampats arreu del món salvant vides, amb els milers d'estudiants que reben a Cuba, completament de franc, formació acadèmica. Un país que no pateix els horrors de violència urbana i del cinisme de la fam i de l'exclusió social, fruit de la justícia social existent. Qui va a Cuba percep que allà la gent és reconeguda pel que fa en pro de la col·lectivitat, per la solidaritat i l'altruisme, no pas pel que un pot apropiat-se de mala manera.

En la democràcia burgesa (liberal), fer política implica practicar la desobediència civil. Seria bo que ens inspiréssim en alguns relats bíblics i en els moviments de lluita per la pau. Els evangelis (Mt 21, 12-13; Mc 11, 15-19; Lc 19, 45-46 i Jn 2, 13-17) relaten que Jesús, a les portes de la principal festa judaico-cris-

tiana, impulsat per una ira santa, va envair el temple de Jerusalem (un lloc considerat com el més sagrat) i, furios, va fer un fuet amb cordes i va expulsar tothom del temple, fins i tot les ovelles i els bous, destinats al sacrifici. Va llençar a terra les monedes dels canvistes i els va bolcar les taules. Als que venien coloms (eren els que directament negociaven amb els més pobres perquè els pobres tan sols podien comprar coloms, no bous) els va dir: "Diu l'Esriptura: *El meu temple serà anomenat "casa d'oració"*, però vosaltres en feu una cova de lladres."

Les llevadores d'Egipte (Cf. Ex 1,8-22), davant d'un "decret llei" que, per tal de controlar la natalitat, les obligava a matar els nadons de sexe masculí, es van organitzar, van fer vaga i van promoure la desobediència civil. *No respectarem una llei autoritària de l'imperi dels faraons.* El Déu de la vida vol respecte envers la persona i no està d'acord amb la matança de nounats ni amb cap mena d'opressió, deia, en els seus cors, a les dones del "Moviment de Salut" d'Egipte. Diu la Bíblia: *Déu feia costat a les llevadores* (Ex 1,20). El poble es va tornar nombrós i molt poderós, és a dir, creixia en quantitat i en qualitat.

Els poders organitzats que van seguir Gandhi i Martin Luther King Jr., màrtirs dels oprimits, van promoure la desobediència civil: desafiament de les lleis injustes sense fer mal a ningú. Amb gestos extrems van desvetllar consciències anestesiades, còmplices de sistemes opressius. La no-violència de Gandhi i Luther King no té relació amb les coses però sí amb l'ésser humà. El boicot de sal i teixit anglès a l'Índia, el dels autobusos segregacionistes al sud dels Estats Units, i tants altres moviments de desobediència civil arreu del món, van provocar gran perjudici materials als capitalistes, però van dur conquestes per la humanitat. El mateix Déu que va incentivar les llevadores, Jesús de Natzaret, Gandhi i Luther King, està al costat dels zapatistes a Mèxic, els cultivadors de coca a Bolívia, els "Sense-Terra" al Brasil, les Dones de la Via Camperola que lluiten contra la monocultura de l'eucaliptus.

Ecoltem el consell de Chico Buarque: "Jo sembro vent a la meua ciutat, surto al carrer i bec la tempesta". No cal oblidar mai que només els peixos morts neden a favor del corrent, alerta Malcolm Muggeridge. Fet i fet, la lluita genera l'esperança. Si mor la lluita, l'esperança també mor. En canvi, si hi ha lluita, aleshores també hi ha esperança!

2008

Juliol

Dl	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg	Dl	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg
	1	2	3	4	5	6	21	22	23	24	25	26	27
7	8	9	10	11	12	13	28	29	30	31			
14	15	16	17	18	19	20							

Dillans	Dimarts	Dimecres	Dijous
Dillans	Dimarts	Dimecres	Dijous
4	5	6	7
11	12	13	14
18	19	20	21
25	26	27	28

Dilluns

Jr 28,1-17 / Sl 118
Mt 14,13-21

Joan Ma Vianney

1849: Anita Garibaldi, heroïna brasilera lluitadora per la llibertat a Brasil, Uruguai i Itàlia.

1976: Enrique Angelelli, bisbe de La Rioja, Argentina, profeta i màrtir dels pobres.

1979: Alirio Napoleón Macías, sacerdot màrtir a El Salvador, metrallat damunt l'altar.

1982: És destruït per l'alcaldia de Salvador, el «terreiro» Casa Blanca, el primer de Brasil.

Dimarts

Jr 30,1-2.12-15.18-22 / Sl 101
Mt 14,22-36

1499: Alonso de Ojeda arriba a La Guajira, Colòmbia.

Dimecres

Dn 7,9-10.13-14 / Sal 96

Transfiguració

1325: Es funda Tenochtitlán (Mèxic DF).

1538: Fundació de Santa Fe de Bogotà.

1524: Batalla de Junin.

1825: Independència de Bolívia. Festa nacional.

1945: Els EUA tiren la bomba atòmica sobre Hiroshima. 120.000 morts.

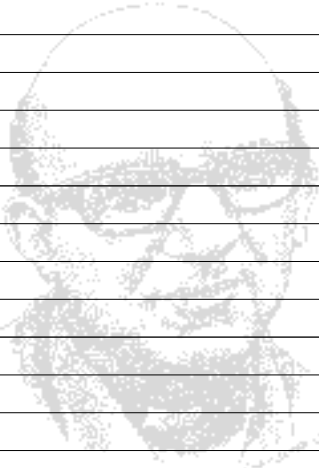
1961: Conferència de Punta del Este: es funda l'«Aliança pel Progrés».

1962: Independència de Jamaica. Festa nacional.

1978: Mor Pau VI. 30 anys.

1987: Els 5 presidents de C.A. firmen els tractat Esquipulas II.

2000: Detenen a Itàlia el major argentí Jorge Olivera per ordre de captura internacional, en relació amb la desaparició d'una jove francesa durant la dictadura militar argentina.

7 Dijous

Jr 31,31-34 / Sl 50

Sixte i Gaietà

Mt 16,13-23

1819: Amb la victòria de Boyacá, Bolívar obre el camí per l'alliberament de Nueva Granada.

1985: Christopher Williams, pastor evangèlic, màrtir de la fe i la solidaritat a El Salvador.

8 Divendres

Nah 2,1.3;3,1-3.6-7 / Int Dt 32

Domènec de Guzmán

Mt 16,24-28

1873: Neix Emiliano Zapata, el dirigent camperol de la Revolució Mexicana, que va posar definitivament la reforma agrària en el programa de les lluites socials llatinoamericanes.

1997: Vaga general a l'Argentina, amb el 90% d'adhesió.

2000: La Cort Suprema de Xile retira la immunitat parlamentària a l'ex-president i dictador Pinochet.

Creixent: 15h20m Escorpi.

9 Dissabte

Hab 1,12-2,4 / Sl 9

Mt 17.14-20

Fabi, Romà

1945: Els EUA tiren la bomba atòmica sobre Nagasaki.

1991: Miguel Tomaszek y Zbigniew Strzalkowski, franciscans, missioners al Perú.

1995: Corumbiara, Rondònia, Brasil. En un conflicte amb els treballadors sense terra a la Hisenda Santa Elena, la Policia Militar mata 10 treballadors i arresta 192 persones, amb crueltat.

2000: Mor Orlando Orio, ex-desaparegut, testimoni, profeta de la vida, figura de referència de l'Església compromesa de l'Argentina.

Dia de l'ONU de les poblacions indígenes

10

19è Diumenge ordinari

1Re 19,9a.11-13a / Sl 84

Rm 9,1-5 / Mt 14,22-33

Llorenç

1809: Primer crit d'independència a l'Amèrica Llatina continental, el de l'Equador. Festa nacional.

1974: Tito de Alencar, dominic, torturat fins al suïcida, Brasil.

1977: Jesús Alberto Páez Vargas, líder del moviment comunal, segrestat i desaparegut, Perú.

11 Dilluns

Ez 1,2-5.24-28c / Sl 148
Mt 17,22-27

Clara d'Asís

1992: Comença la marxa de 3000 sense terra a Rio Grande do Sul, Brasil.
1997: Comença la "crisi asiàtica", que s'expandirà a les finances de tot el món.

12 Dimarts

Ez 2,8-3,4 / Sl 118
Mt 18,1-5.10.12-14

Julia

1546: Mor Francisco de Vitoria a Salamanca.
1976: 17 bisbes, 36 sacerdots, religiosos i laics latinoamericans són detinguts per la policia en una reunió religiosa a Riobamba, Equador.
1983: Margarita Maria Alves, presidenta del Sindicat rural d'Alagoa Gande, Brasil, màrtir de la terra.

13 Dimecres

Ez 9,1-7;10,18-22 / Sl 112
Mt 18,15-20

Policarp, Hipòlit

1521: El dia 1-Serp de l'any 3-Casa, després de 80 dies de setge cau Mèxic-Tenochtitlán, Cuauhtémoc és fet presoner i moren uns 240.000 guerrers.
1961: Es construeix el mur de Berlín.

Dia internacional de l'ONU de la joventut

agost

14 Dijous

Ez 12,1-12 / SI 77
Mt 18,21-29

Maximilià Kolbe

1816: Mor a presó Francisco de Miranda, prohoms veneçolà, precursor de la independència.

1983: Mor Alceu Amoroso Lima, "Tristão de Athayde", escriptor, filòsof, militant cristià.

1984: Màrtirs camperols de Pucayacu, departament d'Ayacucho, Perú.

1985: Màrtirs camperols d'Accomarca, departament d'Ayacucho, Perú.

15 Divendres

Ap 11,19a;12,1.3-6a.10ab / Sal 44
1Cor 15,20-27a / Lc 1,39-56

Assumpció

1914: Inauguració del Canal de Panamà.

1980: José Francisco dos Santos, president del Sindicat dels Treballadors Rurals a Corrientes (PB), Brasil. Assassinat.

1984: Luis Rosales, líder sindical, i companys, màrtirs de la lluita per la justícia entre els obrers bananers de Costa Rica.

1989: Maria Rumalda Carney, catequista i representant del GAM al departament d'Escuintla, Guatemala, capturada il·legalment i desapareguda davant del seu espòs i fills.

16 Dissabte

Ez q8,1-10.13b.30-32 / SI 50
Mt 19,13-15

Roc, Esteve d'Hongria

1976: Coco Erbetta, catequista, universitari, màrtir de les lluites del poble argentí.

1993: Màrtirs indígenes yanomamis, de Roraima, Brasil.

2005: Assassinat de Roger Schutz, fundador del moviment ecumènic de Taizé, França.

2006: † Alfredo Stroesner, dictador paraguaià, acusat de crims contra la Humanitat, exiliat al Brasil.

**Eclipsi parcial de Lluna,
no visible a Europa ni Amèrica**

Plena: 16h16m a Aquari.

17

20è Diumenge ordinari
IS 56,1.6-7 / SI 66
Rm 11,13-15.29-32 / Mt 15,21-28

Jacint

1850: San Martín mor a França.

1997: El Moviment dels Sense Terra ocupa dos hisendes a Pontal do Paranapanema, SP, Brasil.

21 Dijous

Ez 36,23-28 / Sl 50
Mt 22,1-14

Pius X

1971: Mauricio Lefevre, missioner oblat canadenc, assassinat durant un cop d'Estat a Bolívia.

22 Divendres

Ez 37,1-14 / Sl 106
Mt 22,34-40

Maria Reina

Dia mundial del folklore.
1988: Jürg Weis, teòleg suís missioner evangèlic, màrtir de la solidaritat amb El Salvador.

23 Dissabte

Ez 43,1-7a / Sl 84
M t23,1-12

Rosa de Lima

1948: Fundació del Consell Mundial d'Esglésies.
1975: A Paraguai es crea l'Institut Nacional de l'Indi.

Dia internacional de l'ONU del record del tràfic d'esclaus i la seva abolició

Minvant: 18h49m a Bessons.

Series of horizontal lines for writing notes.

24

21è Diumenge ordinari
Is 22,19-23 / Sl 137
Rm 11,33-36 / Mt 16,13-20

Bartomeu

1617: Rosa de Lima, patrona i primera santa canonitzada d'Amèrica.

1882: Mor l'abolicionista Luiz Gama.

1977: Primer Congrés de les Cultures Negres de les Amèriques.

1980: 17 dirigents sindicals de la Confederació Nacional de Unitat Sindical, capturats il·legalment i desapareguts, quan es reunien a les instal·lacions de la finca Emaus, propietat del bisbat d'Escuintla, Guatemala.

Series of horizontal lines for writing notes.

25 Dilluns

2Ts 1,1-5.11b-12 / SI 95
Mt 23,13-22

Josep de Calasanç
Lluís de França
1825: Independència de l'Uruguai. Festa nacional.
1991: Alessandro Dordi Negroni, missioner, màrtir de la fe i la promoció humana, Perú.

26 Dimarts

2Ts 2,1-3a.14-17 / SI 95
Mt 23,23-26

Teresa Jornet
1968: Inauguració de la Conferència de Medellín. 40 anys.
1977: Felipe de Jesús Chacón, camperol, catequista, assassinat pels militars, El Salvador.
2005: La Cort Suprema de Xile desafora l'exdictador Pinochet.

27 Dimecres

2Ts 3,6-10.16-18 / SI 127
Mt 23,37-32

Mònica
1828: L'Acord de Montevideo, patrocinat per la Gran Bretanya, assegura la independència de l'Uruguai.
1847: El superintendent anglès i el rei miskito anuncien l'abolició de l'esclavitud, a la Costa Atlàntica de Nicaragua.
1987: Héctor Abad Gómez, metge, màrtir de la defensa dels DDHH a Medellín, Colòmbia.
1993: La llei 70/93 reconeix els drets territorials, ètnics, econòmics i socials de les comunitats negres de Colòmbia.
1999: Mor Mons. Hélder Câmara, germà dels pobres, profeta de la pau i l'esperança, Brasil.

Series of horizontal lines for writing notes.

agost

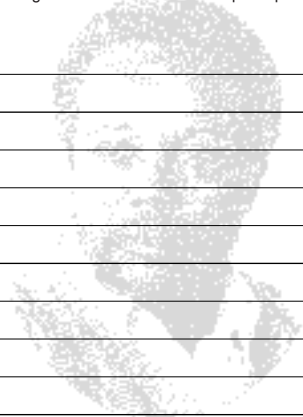

28 Dijous

1Cor 1,1-9 / Sl 144
Mt 24,42-51

Agustí

1994: Jean-Marie Vincent és assassinat a Port-au-Prince, religiós montfortià, compromès amb els drets humans. Durant els 3 anys del govern colpista de Raoul Cédras, més de 100 sacerdots, religiosos i religioses van ser empresonats o obligats a abandonar les seves parròquies.

29 Divendres

Jr 1,17-19 / Sl70
Mc 6,17-29

Martiri de Joan Baptista

1533: «Bateig i execució» d'Atahualpa.
1563: Es crea la Real Audiència de Quito.
1986: Malgrat la prohibició del cardenal de Rio de Janeiro, es desenvolupa la III Trobada de Religiosos, Seminaristes y Sacerdots negres de Rio de Janeiro.

30 Dissabte

1Cor 1,26-31 / Sl 32
Mt 25,14-30

Fèlix, Esteve Zudaire

1985: 300 agents del FBI envaeixen Puerto Rico i arresten a més d'una dotzena de lluitadors per la independència.
1993: Polícies i un esquadró de la mort executen 21 persones a la favela «do Vigário Geral», a Rio de Janeiro.

Dia internacional dels desapareguts
(Amnistia Internacional i FEDEFAM)

Nova: 14h58m a Verge.

31

22è Diumenge ordinari
Jr 20,7-9 / Sl 62
Rm 12,1-2 / Mt 16,21-27

Ramon Nonat

1925: Els marines dels EUA acaben una ocupació d'Haití de deu anys.
1962: Independència de Trinitat i Tobago.
1988: Mor Leónidas Proaño, bisbe dels indis, a Riobamba, Equador. 20 anys.
2001: La Cort Interamericana de DDHH condemna a Nicaragua per haver violat els drets dels indígenes mayagna de la Costa Atlàntica.

CANVI CLIMÀTIC: EMERGÈNCIA PLANETÀRIA

CINC ESTRATÈGIES D'ACCIÓ

VÍCTOR VIÑUALES

Saragossa, Espanya

Aquest darrer any ha sigut el del canvi climàtic. Llibre d'Al Gore, Oscar a la pel·lícula d'Al Gore, Informe Stern pel Primer Ministre Britànic, IV Informe d'Avaluació del Pannell Intergovernamental sobre el Canvi Climàtic (IPCC) de les Nacions Unides...

Ara el consens és enorme. Ho diuen els científics, la gent corrent, els mitjans de comunicació, la pròpia natura parla amb una claredat extrema... Estem dins d'un canvi climàtic encara difícil de predir amb exactitud, però amb greus conseqüències per a la humanitat en el seu conjunt i gravíssimes per algunes zones particulars de la geografia mundial.

El darrer informe de l'IPCC ha sigut demolidor. Més de mil científics d'arreu del món s'han posat d'acord. Malgrat que la redacció del sumari pels decisors polítics és cada vegada més una difícil negociació entre els representants dels països, que sobrevaloren cada adjectiu, les seves 18 pàgines no deixen pas lloc a dubtes. Les evidències científiques s'acumulen. La concentració de diòxid de carboni (CO₂) era en temps pre-industrials, fa ben poc, de 280 parts per milió (ppm). L'any 2005, segons el IV informe de l'IPCC, era de 379 ppm. El canvi climàtic està en marxa, el seu origen essencial és fruit de l'acció de l'ésser humà, tindrà conseqüències molt greus per àmplies zones del món (més huracans catastròfics, més sequeres, més inundacions, més onades de calor, desaparició d'ecosistemes i d'espècies senceres), per milions d'éssers humans, per la biodiversitat, per la vida tal i com la coneixem avui... Tots els escenaris possibles, els optimistes i els pessimistes, són enormement preocupants.

Durant anys, els "negacionistes" del canvi climàtic semblaven dubtes i més dubtes i contínuament afirmaven que hi havia moltes controvèrsies dins de la comunitat científica. No és pas veritat, no ha sigut mai veritat. Com assenyala Al Gore en el seu llibre *Una veritat incòmoda*, un estudi de la doctora Oreskes, publicat a la revista *Science*, estudiava 928 articles sobre el canvi climàtic publicats en revistes científiques avaluats durant els 10 anys previs a la seva

publicació. Conclusió: d'aquests 928 articles CAP NI UN expressava dubtes sobre la causa de l'escalfament global. Paral·lelament a aquest estudi, relata Al Gore, es va realitzar una altra investigació sobre els articles apareguts als diaris més influents dels EUA (*New York Times*, *Washington Post*, *Wall Street Journal*...). El resultat va ser que dels 636 articles publicats en aquests mitjans un 53% mostrava dubtes sobre l'escalfament global. Les xifres són reveladores. A dins de la comunitat científica no hi havia dubtes, però sí que n'hi havia dins de "l'opinió pública".

Els poders fàctics, les principals companyies petrolieres dels EUA, de manera notable, han fet tot el possible per sembrar dubtes en els decisors polítics i l'opinió pública per evitar que el Protocol de Kyoto entrés en vigor. Avui, gràcies a l'esforç de molts, l'administració Bush està en retirada. Moltes ciutats dels EUA han ratificat el Protocol de Kyoto... La societat sí que s'està mobilitzant, moltes empreses, també...

Sí, finalment, només els irreductibles neguen el canvi climàtic. Tot i que per entendre la seva tossuderia s'ha de rellegir Upton Sinclair: "És difícil fer que un home entengui una cosa quan el sou depèn de no entendre-ho".

Uns pocs mesos abans l'informe Stern pel Primer Ministre britànic posava números a les conseqüències econòmiques del canvi climàtic (una reducció en un 20% del nostre nivell de vida).

Stern assenyala de manera inequívoca que les causes del canvi climàtic són globals i les conseqüències també. Per tant afrontar-lo exigeix una cooperació internacional profunda com mai abans s'ha produït. Alhora que advertia que el gran tema és que els esforços que la humanitat ha de realitzar han d'atendre l'equitat.

No pas tots els països són responsables del canvi climàtic en la mateixa mesura. Al Gore assenyala, per exemple, que els EUA són responsables de l'emissió de més gasos d'efecte hivernacle que Amèrica del Sud, Àfrica, Orient Pròxim, Austràlia, Japó i Àsia plegats.

La responsabilitat en el cost de l'esforç d'aportar solucions ha de ser proporcional a la responsabilitat en la participació de cada país en la generació del problema. Tots som corresponsables, però en molt diferent mesura.

El 4 de maig del 2007 a Bangkok un nou document, que s'integra en el Quart informe del IPCC de les Nacions Unides, va ser aprovat pels representants de 105 països. La seva conclusió principal és que la despesa de frenar les emissions d'efecte hivernacle varia entre un 0.06 i 0.12 punts percentuals a l'any del PIB global fins el 2030. Alhora l'informe descriu 7 sectors clau per reduir les emissions: energia, transport, edificació, indústria, agricultura, boscos i residus. En conclusió, se sap què fer i la despesa és perfectament assumible. No hi ha excuses.

Quan ben pocs advertien de la seva existència i la majoria la negaven, hagués sigut més fàcil abordar les polítiques precises per enfrontar-la. Afortunadament, avui gairebé tothom està d'acord que estem immersos en un canvi climàtic produït per l'acció de l'ésser humà. I estem en una emergència.

Cinc estratègies fonamentals

I què fer davant d'aquesta situació d'emergència planetària? Aquí teniu 5 estratègies fonamentals.

1.- ACTUAR JA. Per ratificar del Protocol de Kyoto vam trigar ;8 anys!! les incerteses parcials no ens han de descentrar de la tasca urgent: ACTUAR JA. Hem perdut molt de temps. Si la humanitat hagués fet cas a les primeres veus, de científics i ecologistes, que de manera profètica van advertir de les conseqüències de continuar amb un model de desenvolupament insostenible, haguéssim tingut més temps per canviar. Ara, sense dilació, és l'hora de l'acció.

2.- ACTUAR TOTS. Tots som corresponsables, en desigual mesura, però tots ho som, i tots hem d'actuar. Els països rics i els països pobres, les multinacionals i les petites empreses, les ONG i els ajuntaments, les escoles i les universitats, les esglésies i les microbotigues, els mitjans de comunicació... TOTS, sense excepció. Hem d'exigir –ho demanen la veritat i la justícia- que els més responsables actuïn més, però ho hem d'exigir "escombrant cadascú el seu tros de carrer".

I totes les mans han de ser benvingudes. És una emergència i hem de recollir els esforços dels convençuts de la primera fornada i els conversos de darrera hora, no sobra ningú. És veritat que vénen ganats d'etzibar a alguns: "ja era hora! Per què no vàreu fer

res abans?" Però no és el camí. No sobra ningú. Estem en emergència. "Justos i pecadors" hem de treballar, i a vegades junts, per frenar el canvi climàtic. Ens falta temps, ens falten mans. No sobra ningú.

3.- ABAIXAR L'ESCALA. La contemplació d'un problema planetari amb freqüència té com a efecte que emergeixi un sentiment d'impotència entre les persones corrents. Per tal de recuperar l'ànim és fonamental apropar el problema i els objectius que cal aconseguir. De què sóc responsable jo i quins objectius em plantejo jo (o la meua ONG, la meua empresa, la meua escola, el meu ajuntament). La nostra fundació va comptabilitzar la seva responsabilitat l'any 2005 en 103 tones de carboni. Quina és la responsabilitat del lector d'aquesta Agenda? A la web www.ceroco2.org se'n pot assabentar i saber de quina manera pot afrontar aquesta responsabilitat particular.

4.- TOTES LES VIES. Hem d'actuar amb totes les polítiques possibles: canviant preus, canviant tecnologies, canviant valors. Amb mesures coercitives, amb mesures educatives i amb incentius econòmics. Amb eficiència energètica, amb energies renovables, evitant la deforestació, reforestant, amb una altra política de desenvolupament urbanístic, fomentant l'economia local.

5.- AMB ESPERANÇA. No pot ser que davant del canvi climàtic passem del "no faig res perquè no m'ho crec" al "m'ho crec tant que no faig res perquè faci el que faci no servirà per res", de la incredulitat a la desesperança però sempre amb la mateixa conducta: la passivitat. Hem d'actuar amb esperança. Hi ha temps. Una de les generacions que va crear el problema, la nostra, amb un model de consum i producció insostenible, ho ha de resoldre. És de justícia.

Frenar el canvi climàtic també pot ser una oportunitat per canviar el nostre model de desenvolupament, insostenible, tant des del punt de vista mediambiental com des del punt de vista social. Durant les crisis profundes –malalties greus, infarts, accidents- les persones adoptem canvis radicals que portem allargant durant dècades. Aquesta crisi de civilització també pot ser una oportunitat per al nostre planeta per reordenar els valors que han guiat l'esdevenir social en els darrers temps. Durant les crisis les persones "descobreixen" que els diners no ho són tot. La nostra societat també té una oportunitat d'or per descobrir-ho. Aprofitem-la.

DI	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg	DI	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg
				1	2	3	18	19	20	21	22	23	24
4	5	6	7	8	9	10	25	26	27	28	29	30	31
11	12	13	14	15	16	17							

Dillans		Dimarts		Dimecres		Dijous	
1	Dillans	2	Dimarts	3	Dimecres	4	Dijous
8		9		10		11	
15		16		17		18	
22		23		24		25	
29		30					

1

Dilluns

1Cor 2,1-5 / Sl118

Gil

Nit de l'ascensió de Mahoma: és traslladat de La Meca a Jerusalem, d'on va pujar al cel.

1971: Julio Spósito Vitali, estudiant, 19 anys, militant cristià, màrtir de les lluites del poble uruguaià, assassinat per la policia.

1976: Inés Adriana Coblo, militant metodista, màrtir de la Causa dels pobres, Buenos Aires.

1978: Sorgeix el grup d'Unió i Consciència Negra, després dels Agents de Pastoral Negres. 30 anys.

1979: Jesús Jiménez, camperol, Delegat de la Paraula, màrtir de la Bona Notícia als pobres a El Salvador, assassinat.

2

Dimarts

1Cor 2,10b-16 / Sl 144

Antolí, Elpidi

Mc 4,31-37

Primer dia del Ramadà (1429)

3

Dimecres

1Cor 3,1-9 / Sl 32

Gregori el Gran

Lc 4,38-44

1759: Lisboa expulsa de la colònia als jesuïtes, acusats d'"usurpar tot l'Estat de Brasil".

1976: Mor Ramón Pastor Bogarín, bisbe, fundador de la Universitat d'Asunción, profeta de l'Església al Paraguai.

8

Dilluns

Mq 5,1-4a / Sal 12

Mt1,1-16.18-23

Nativitat de Maria

1522: Juan Sebastián Elcano completa la primera volta al món.

1974: Ford concedeix a Nixon «perdó ple i absolut per tots els delictes que hagués pogut cometre quan ocupava la presidència».

Dia internacional de l'alfabetització

9

Dimarts

1Cor 6,1-11 / Sl 149

Lc 6,12-19

Pere Claver

1613: Alçament de Lari Qaxa, Bolívia (aimaràs i quítxues s'enfronten als espanyols).

1654: Pedro Claver, apòstol dels esclaus negres a Cartagena, Colòmbia.

1990: Hildegard Feldman, religiosa, i Ramón Rojas, catequista, màrtirs de la fe i el servei als camperols colombians.

10

Dimecres

1Cor 7,25-31 / Sl 44

Lc 6,20-26

Nicolau de Tolentino

1924: Els marines ocupen diverses ciutats hondurenyes per donar suport a un candidat presidencial.

1984: Policarpo Chem, delegat de la Paraula, catequista, Verapaz, Guatemala, segrestat i torturat per les forces de seguretat.

setembre

Dijous

1Cor 8,1b-7.11-13 / Sl 138

Prot i Jacint

- 1714: Barcelona cau assetjada per les tropes borbòniques després de tres mesos de resistència. Pèrdua de les llibertats i persecució de la llengua catalana. Diada Nacional de Catalunya.
- 1973: Cop d'Estat a Xile contra el president constitucional Allende.
- 1981: Sebastiana Mendoza, indígena, catequista, màrtir de la solidaritat, Guatemala.
- 1988: Màrtirs de l'església de Sant Joan Bosco, a Port-au-Prince, Haití. 20 anys.
- 1990: Myrna Mack, antropòloga, lluitadora pels drets humans, assassinada a Guatemala.
- 2001: Atemptat terrorista contra les Torres Bessones de Nova York i el Pentàgon de Washington.

12 Divendres

1Cor 9,16-19.22b-27 / Sl 83

Leonci i Guido

- 1977: Martí de Steve Biko a la presó del règim blanc de Sud-àfrica.
- 1982: Alfonso Acevedo, catequista, màrtir del servei als desplaçats d'El Salvador.
- 1989: Valcicio Barbosa dos Santos, sindicalista rural de Pedro Canário (ES), Brasil.
- 2001: L'endemà de l'atac a les Torres Bessones, Barbara Lee, congressista per Califòrnia, vota en contra de concedir a Bush poders especials per envair l'Afganistan.

13 Dissabte

1Cor 10,14-22 / Sl 115

Joan Crisòstom

- 1549: Juan de Betanzos es retracta de la seva opinió anterior que els indis no eren humans.
- 1589: Rebel·lió sagnant dels maputxes a Xile.
- 1978: L'ONU aprova una resolució en la qual es reafirma el dret de Puerto Rico a la independència i a la lliure determinació. 30 anys.
- 1980: Premi Nobel de la Pau a Adolfo Pérez Esquivel, arquitecte argentí, empresonat i torturat.

14

La Creu
Nm 21, 4b-9 / Sal 77
Flp 2, 6-11/ Jn 3, 13-17

Exaltació de la Creu

- 1843: Naixement de Lola Rodríguez, autora de l'himne de la insurrecció del 23.9.1868 contra el domini espanyol a Puerto Rico, «la Borinqueña».
- 1856: Batalla de San Jacinto, derrota dels filibusters de William Walker a Nicaragua.
- 1992: Comença la I Assemblea del Poble de Déu (APD). Es crea el terme «macroecumenisme».

15 Dilluns

Heb 5,7-9 / Sal 30
Jn 19,25-27

Dolors
1810: «Crit de Dolores» a Mèxic.
1821: Independència d'Amèrica Central. Festa nacional a tots els països d'Amèrica Central.
1842: Afusellen a San José, Costa Rica, Francisco de Morazán, unionista centreamericà.
1973: Arturo Hillerns, metge, màrtir del servei als pobres a Xile.
1974: Antoni Llidó, sacerdot català, desaparegut, màrtir a les presons de Xile.
1981: Pedro Pío Cortés, indígena achí, delegat de la Paraula, Baja Verapaz, Guatemala.

Plena: 04h13m a Peixos.

16 Dimarts

1Cor 12,12-14.27-31a / Sl 99
Lc 7,11-17

Corneli i Cebrià
1501: El rei dona autorització al governador de les illes del Carib per dur-hi esclaus negres.
1821: Independència de Mèxic. Festa nacional.
1931: Fundació a São Paulo del Front Negre Brasiler, més tard violentament clausurat per Getúlio Vargas.
1955: Insurrecció cívico-militar que derroca al president constitucional Perón.
1973: Assassinat del cantautor xilè Víctor Jara.
1983: Guadalupe Carney sj, assassinat per l'exèrcit hondureny. **25 anys.**

Dia internacional (ONU) per la capa d'ozó

17 Dimecres

1Cor 12,31-13,13 / Sl 32
Lc 7,31-35

Robert Belarmí
1645: Juan Macías, germà dominic, confessor de la fe i servidor dels pobres al Perú colonial.
1980: Mor en accident Augusto Cotto, baptista militant salvadorenc.
1981: John David Troyer, missioner menonita dels EUA, màrtir de la justícia a Guatemala.
1982: Alirio, Carlos i Fabián Buitrago, Giraldo Ramírez i Marcos Marín, camperols, catequistes de Cocorná, Colòmbia, assassinats.
1983: Julián Bac, celebrador, i Guadalupe Lara, catequista, màrtirs a Guatemala. **25 anys.**

22 Dilluns

Pro 3,27-34 / Sl 14
Lc 8,16-18

Maurici

1862: Els esclaus dels EUA són alliberats jurídicament.

1977: Eugenio Lyra Silva, advocat popular, màrtir de la justícia, Santa Maria da Vitória, Brasil.

Equinocci: comença la primavera al Sud i la tardor al Nord, a les 9h44m.

Minvant: 21h18m a Bessons.

23 Dimarts

Pro 21,1-6.10-13 / Sl 118
Lc 8,19-21

Lli i Tecla

1868: El «crit de Lares», (Puerto Rico): Ramón E. Betances inicia el moviment independentista i emancipador de l'esclavitud.

1905: Mor Francisco de Paula Victor, negre, considerat sant per la comunitat negra brasilera.

1973: Mor Pablo Neruda.

1989: Henry Bello Ovalle, militant, màrtir de la solidaritat amb el jovent, a Bogotà, Colòmbia.

1993: Sergio Rodríguez, obrer i universitari, màrtir de la lluita per la justícia a Veneçuela. 15 anys.

24 Dimecres

Pro 30,5-9 / Sl 118
Lc 9,1-16

Pere Nolasc

1553: Executen el líder maputxe Caupolicán.

1976: Independència de Trinidad i Tobago.

1976: Marlene Kegler, estudiant i obrera, màrtir de la fe i el servei entre els universitaris de La Plata, Argentina.

EL REPTA DE LA POBRESA MASSIVA URBANA

DANIELE MOSCHETI

Nairobi, Kènia

Un dia, en el transcurs del 2007, potser una dona infantarà el seu propi fill a les barraques d'Ajeganie, a Lagos. Potser un home abandonarà el seu poble a Java per anar-se'n a Djakarta. O tal vegada un camperol peruà buscarà com fugir de la pobresa per anar-se'n a viure en un dels in comptables *pueblos jóvenes* de Lima.

Ben poc importa quin d'aquests successos realment s'esdevindrà, en qualsevol cas passarà desapercbut, tanmateix serà el signe d'un dels principals canvis de la història de la humanitat. Per primera vegada la població urbana del planeta haurà superat la població rural. De fet, vistes les imprecisions de les estadístiques que observen el Tercer Món, potser aquesta transició històrica ja s'ha esdevingut.

El procés d'urbanització del globus ha progressat encara més ràpidament del que havia previst el Club de Roma en el seu famós informe, *Els límits de la crecscuda*. El 1950 al món hi havia 86 aglomeracions amb més d'un milió d'habitants. Avui en són 400 i el 2050 en seran com a mínim 550. A partir del 1950 els centres urbans han absorbit gairebé dues terceres parts de l'explosió demogràfica mundial i, cada setmana, la dada augmenta d'un milió de persones, entre nous nats i nous immigrants. En aquest moment la població urbana (3.200 milions d'habitants) és més nombrosa del que ho va ser la totalitat de la població mundial el 1960.

Les previsions indiquen que el 95% d'aquesta crecscuda final de la humanitat tindrà lloc a les zones urbanes dels països en vies de desenvolupament. Segons aquesta estimació, la població d'aquestes àrees es redoblarà per assolir gairebé els 4.000 milions d'habitants en el transcurs de la propera generació (la dada afegida de la població urbana de Xina, Índia i Brasil avui està gairebé al mateix nivell de la d'Europa i Nord Amèrica). L'èxit més espectacular d'aquesta evolució serà la multiplicació de les metròpolis de més de 8 milions d'habitants i, encara més increïble, serà l'impacte de les megalòpolis de més de 20 milions d'habitants (dada que es correspon amb tota la poblacions urbana del planeta a l'època de la Revolució Francesa). El 1995, només Tokio havia assolit aquest

nivell.

Si les megalòpolis són els estels més brillants del firmament urbà, tres quartes parts de la crecscuda de la població urbana estaran en aglomeracions més petites, zones urbanes secundàries "pràcticament privades de planificació i serveis adequats". A Xina (país oficialment urbanitzat en un 43% el 1997), el nombre oficial de les ciutats ha passat de cent noranta-sis a sis-cents quaranta des de 1978 fins avui. De tota manera, la quota relativa de les grans metròpolis, no obstant la seva important crecscuda, és en realitat diminuta respecte de la totalitat de la població urbana, i són sobretot les "petites" ciutats i les viles recentment esdevinguts ciutats en haver absorbit la majoria de la mà d'obra rural obligada a abandonar el camp a partir de les reformes del 1979.

Urbanització no vol pas dir només crecscuda de les ciutats, sinó també transformacions estructurals i creixents interaccions d'un vast contínuum urbà-rural.

El nou ordre urbà es podria traduir en una creixent desigualtat a l'interior de les ciutats i entre ciutats amb dimensions i funcions diferents.

La dinàmica de la urbanització del Tercer Món sintetitza i alhora contradia les urbanitzacions precedents dels segles XIX i XX a Europa i Nord-Amèrica. A Xina, país essencialment rural durant mil·lennis, la revolució industrial més important de la història es realitzarà amb el desplaçament, d'una població equivalent a l'europea, de la ruralia profunda vers un hàbitat de gratacels i fum. Tanmateix, a la major part dels països en vies de desenvolupament, el creixement urbà no s'alimenta amb l'energia de la potent màquina xinesa de la indústria i de les exportacions, ni del flux constant de capitals estrangers. En aquests països, el procés d'urbanització està completament desvinculat de la industrialització i de qualsevol forma de promoció social.

Urbanitzacions de la pobresa

L'explosió dels suburbis de barraques s'ha analitzat en un informe de les Nacions Unides, *El repte dels suburbis*, que envia un avís sobre l'amenaça planetària de la pobresa urbana. Els autors defineixen el barraqisme com a espais caracteritzats per: superpobla-

ment, habitatges precaris o informals, accés reduït a l'aigua potable i als serveis higiènics i vaga definició del dret de propietat.

Es tracta d'una definició pluridimensional i en part restrictiva, sobre la base de la qual s'estima que la població que l'any 2001 vivia en barraques sumava com a mínim 921 milions de persones. Els habitants d'aquests suburbis representen el 78.2% de la població urbana dels països menys desenvolupats i una sisena part dels ciutadans del planeta. Si es considera l'estructura demogràfica de la majoria de les ciutats del Tercer Món, com a mínim la meitat d'aquesta població és menor de vint anys.

La quota més important d'habitants d'aquests suburbis és a Etiòpia i al Txad (ambdós casos amb un 99.4% de la població urbana), segon l'Afganistan (98.5%) i Nepal (92%). A Delhi, els urbanistes deploren l'existència de "barraquisme dins del barraquisme": en els espais perifèrics, a la històrica classe pobre de la ciutat brutalment expulsada a la meitat dels anys setanta, s'hi afegeixen nousvinguts que colonitzen els darrers intersticis lliures. Al Caire i a Phnom Penh, els nousvinguts ocupen i lloguen part de les habitacions sota sostre, generant més barraquisme suspès en l'aire. La població barraquista tot sovint és deliberadament subestimada, a vegades en grans proporcions. A finals dels anys vuitanta, per exemple, Bangkok tenia un índex de pobresa "oficial" només del 5%, mentre que alguns estudis demostraven que una quarta part de la població (1.16 milions de persones) vivia en barraques i habitacions de fortuna.

Arreu del món hi ha més de 250 mil suburbis de barraques. Les cinc grans metròpolis del Sud d'Àsia (Karachi, Mumbai, Delhi, Calcuta i Dacca) sumen gairebé 15 mil zones urbanes de barraquisme, per una població total de més de 20 milions de persones. Els habitants d'aquests suburbis són encara més nombrosos a la costa de l'Àfrica Occidental, mentre que immenses conurbanitzacions de pobresa s'estenen cap a Anatòlia i els altiplans d'Etiòpia, envolten les zones als peus dels Andes i de l'Himàlaia, prolifereixen a l'ombra dels gratacels de la ciutat de Mèxic, Johannesburg, Manila i São Paulo, i colonitzen les ribes de l'Amazones, del Congo, del Níger, del Nil, del Tigris, del Ganges de l'Irrawaddy i del Mekong. Els noms del planeta barraquisme són tots intercanviables i alhora únics en el seu gènere: *bustees* a Calcuta,

chawl i *zopadpatti* a Mumbai, *katchi abadi* a Karachi, *kampung* a Djakarta, *iskwater* a Manila, *shammasa* a Khartum, *umjondo* a Durban, *intramurs* a Rabat, *bivondilles* a Abijan, *baladi* al Caire, *geoekondou* a Ankara, *conventillos* a Quito, *faveles* al Brasil, *villas miseria* a Buenos Aires i *colonias populares* a Ciutat de Mèxic.

Un estudi recent publicat a la "Harvard Law Review" estima que el 85% dels habitants de les ciutats del Tercer Món no posseeixen cap títol de propietat legal. És una contradicció estrident, perquè els terrenys on creix el barraquisme són propietat del govern, mentre que les estructures de les cases construïdes tenen uns amos que imposen uns lloguers abusius als pobres urbans que ni tan sols són propietaris de la barraca on viuen.

Les maneres d'assentament de les barraques varien molt, des de les invasions col·lectives extremament disciplinades de Ciutat de Mèxic i Lima fins als complexos (i tanmateix il·legals) sistemes de lloguer de terreny a la perifèria de Pequín, Karachi i Nairobi. Els aparells policials nacional i regional contribueixen generalment a aquest mercat informal (i a l'especulació immobiliària il·legal) i s'arrisquen fins i tot a controlar el vassallatge polític dels seus habitants i a gaudir d'un flux regular de lloguers i suborns.

L'oferta d'infraestructures, ben al contrari, està ben lluny del ritme d'urbanització, i les barraques de la perifèria de la ciutat no tenen tanmateix cap accés a la higiene i als serveis públics. Això no obstant, són llocs que es defineixen en termes d'absència: allò que no tenen diu allò que són. El barraquisme reunirà 2.000 milions d'habitants el 2030 perquè representen la única solució d'habitatge per la humanitat en excés del segle XXI.

Els grans suburbis de barraques es podran transformar en volcans a punt d'erupció? Els seus habitants es podran transformar en subjectes polítics capaços de "fer història"? No és pas fàcil de respondre, dependrà molt de la capacitat de desenvolupar una cultura d'organització col·lectiva, encara que, com explica Kapushinski: "Els pobres, habitualment, estan callats. La misèria no plora, no té veu. La misèria pateix, però pateix en silenci. La misèria no es rebel·la. Efectivament, els pobres es revoltent quan pensen que poden canviar alguna cosa". Sabrem nosaltres ser part d'aquest canvi?

29 Dilluns

Dan 7.9-10.13-14 / Sal 137

Miquel, Gabriel, Rafael
1871: Els benedictins, primera orde religiosa que allibera els seus esclaus al Brasil.
1906: Segona intervenció armada dels EUA a Cuba, que durarà 2 anys i 4 mesos.
1992: La Cambra brasilera destitueix el president Collor.
Nova: 03h12m a Balança.

30 Dimarts

Jb 3,1-3.11-17.20-23 / Sl 87

Jeroni
1655: Coronilla i companys, cacics indígenes, màrtirs de l'alliberament, Argentina.
1974: Carlos Prats, general de l'exèrcit xilè, i la seva esposa, màrtirs de la democràcia, a Xile.
1981: Honorio Alejandro Núñez, celebrador i seminarista, màrtir pel seu poble hondureny.
1991: Vicente Matute i Francisco Guevara, màrtirs de la lluita per la terra, Hondures.
1991: José Luis Cerrón, universitari, màrtir de la solidaritat entre els joves i els pobres d'Huancayo, Perú.
1991: Cop d'estat contra el president constitucional Jean-Bertrand Aristide, Haití.

1 Dimecres

Jb 9,1-12.14-16 / Sl 87

Lc 9,57-62
Teresa del Nen Jesús
1542: Comença la guerra de l'Araucània.
1949: Triomf de la Revolució Xinesa
1991: Els militars expulsen el president constitucional d'Haití, Aristide, i comença una matança.
1992: Julio Rocca, cooperant italià, màrtir de la solidaritat al Perú.

Dia internacional de les persones d'edat

Any Nou Jueu: 5769

octubre

6 Dilluns

GI 1,6-12 / SI 110
Bruno Lc 10,25-37

Bru
William i Tyndal

1981: 300 famílies sense sostre resisteixen el desallotjament a J. Robru, São Paulo.

Dia mundial dels sense sostre
Primer dilluns d'octubre

7 Dimarts

GI 1,13-24 / SI 138
Lc 10,38-42

Roser
Enric Melcior, Muhlenberg

Dia de Nostra Sra. del Roser, patrona dels negres.
1462: Pius II censura oficialment la reducció d'africans a l'esclavitud.

1931: Naixement de Desmond Tutu, arquebisbe negre sud-africà, premi Nobel de la Pau.
1973: Màrtirs de Lonquén, Xile.

1978: José Osmán Rodríguez, camperol Delegat de la Paraula, màrtir a Hondures. 30 anys.

1980: Manuel Antonio Reyes, capellà, màrtir per lliurar-se als pobres, a El Salvador.

2001: Els EUA comencen la invasió de l'Afganistan

Creixent: 04h04m a Capricorn.

8 Dimecres

GI 2,1-2.7-14 / SI 116
Lc 11,1-4

Tais i Pelàgia

1970: Néstor Paz Zamora, seminarista, universitari, fill d'un general bolivià, màrtir de les lluites d'alliberament del seu poble.

1974: Es reuneix a Asunción el Primer Parlament Indígena Americà del Con Sud.

1989: Mor Penny Lernoux, periodista, defensora dels pobres d'Amèrica Llatina.

Dia internacional contra els desastres naturals
Segon dimecres d'octubre

Dijous

Gl 3,1-5 / Int. Gl 3,1-5
Lc 11,5-13

Dionís

Lluís Beltrán

1581: Mor Luis Beltrán, missioner espanyol a Colòmbia, dominic, predicador, canonitzat el 1671, patró principal de Colòmbia el 1690.

1967: Ernesto Che Guevara, metge, guerriller, internacionalista, assassinat a Bolívia.

Dia internacional de l'ONU del correu

Yom Kippur: 5769

Divendres

Tomàs de Villanueva

1987: I Trobada dels Negres del Sud i Sud-est del Brasil, a Rio de Janeiro.

Dia mundial de l'ONU de la salut mental

Gl 3,7-14 / Sl 110
Lc 11,15-26

Dissabte

Soledad Torres Acosta

1531: Mor Ulrico Zwinglio, a Suïssa.
1629: Luis de Bolaños, franciscà, precursor de les reduccions indígenes, apòstol dels guaranis.

1962: S'inaugura el Concili Vaticà II
1976: Marta González de Baronetto i companys, màrtirs del servei, Córdoba, Argentina.

1983: Benito Hernández i companys, indígenes, màrtirs de la terra a Hidalgo, Mèxic.

Gl 3,22-29 / Sl 104
Lc 11,27-28

28è Diumenge ordinari
Is 25,6-10a / Sl 22
Flp 4,12-14.19-20

Pilar, Serafi

Crit dels exclosos a diversos països d'A.L.

Dia de Ntra. Sra. Apareguda, negra, Patrona del Brasil.

1492: A les 2 a.m. Colom entreveu l'illa Guanahani, a la qual anomenarà San Salvador (avui Watling).

1925: Desembarquen 600 marines a Panamá.

1958: Primers contactes amb els indígenes Ayoreos (Paraguai).

1976: Juan Bosco Penido Burnier, jesuïta missioner, màrtir de la caritat, Ribeirão Bonito, MG, Brasil.

1983: Marco Antonio Orozco, pastor evangèlic, màrtir de la Causa dels pobres a Guatemala.

13 Dilluns

GI 4,22-24.26-27.31-5,1 / SI 112

Eduard Lc 11,29-32
1987: 106 famílies sense terra ocupen hisendes a diversos punts de Rio Grande do Sul, Brasil.

14 Dimarts

GI 5,1-6 / SI 118

Calixt
Succoth: 5769
Plena: 15h02m a Àries.

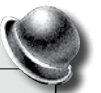
15 Dimecres

GI 5,18-25 / SI 1

Teresa d'Àvila Lc 11,42-46
1535: Pedro de Mendoza s'endinsa al Río de la Plata amb 12 vaixells i 15.000 homes.
1980: El president Figueiredo expulsa del Brasil el sacerdot italià Victor Miracapillo.
1994: Aristide retorna al poder a Haití després de la interrupció pel cop militar de Raoul Cedras.

Multiple horizontal lines for writing, organized into three columns corresponding to the days of the week.

octubre

16 Dijous

Ef 1,1-10 / Sl 97
Lc 11,47-54

Margarida Ma Alacoque
1952: Es crea la CNBB, Conferència Nacional de Bisbes Brasilers (catòlics).
1992: Es concedeix el premi Nobel de la Pau a Rigoberta Menchú.
1997: Fulgêncio Manoel da Silva, líder sindical i polític, assassinat a Santa Maria da Boa Vista, Brasil.
1998: Pinochet és detingut a Londres. Més de 3100 persones van ser torturades, desaparegudes i/o assassinades durant els 17 anys que va durar la seva dictadura.

Dia mundial de l'alimentació (FAO, 1979).

17 Divendres

Ef 1,11-14 / Sl 32
Lc 12,1-7

Ignasi d'Antiòquia
1806: Mor Jean-Jacques Dessalines, cap de la revolució d'esclaus a Haití que va ser exemple per a tota Amèrica.
1945: La mobilització popular impedeix el cop anti-Perón a l'Argentina.
2003: Derrocament de Gonzalo Sánchez de Lozada, president de Bolívia, per alçament popular.

Dia mundial per a l'eradicació de la pobresa

18 Dissabte

2 Tm 4, 9-17a / Sal 144
Lc 10, 1-9

1859: Alçament antiesclavista a Kansas, EUA.
1977: Matança de la sucrera Aztra, Equador. Més de 100 morts, per protestar contra l'empresa que no els pagava.
1991: "Tortura, nunca mais" identifica 3 víctimes enterrades clandestinament a São Paulo.

19

29è Diumenge ordinari
Is 45,1.4-6 / Sl 95
1Ts 1,1-5b / Mt 22,15-21

Pere d'Alcántara
Pau de la Creu
1970: Mor a Mèxic Lázaro Cárdenas, patriota mexicà.
2001: Digna Ochoa, advocada, assassinada pel seu compromís, al Centre de DDHH Agustín Pro, Mèxic D.F.

20 Dilluns

Ef 2,1-10 / Sl 99
Lc 12,13-21

Laura
1548: Fundació de la ciutat de La Paz.
1883: Fi de la guerra de límits entre Xile i el Perú.
1944: El dictador Ubico és derrocat a Guatemala per insurrecció popular.
1975: Raimundo Hermann, sacerdot nord-americà, capellà entre els indis quitxues, màrtir dels camperols del poble de Bolívia.
1978: Oliverio Castañeda de León. Màxim dirigent de l'Associació d'Estudiants Universitaris (AEU) de la Universitat de San Carlos de Guatemala. Símbol de la lluita per la llibertat.
1988: Jorge Eduardo Serrano sj, Colòmbia.

21 Dimarts

Ef 2,12-22 / Sl 84
Lc 12,35-38

Úrsula, Celina, Viator
1973: Gerardo Poblete, sacerdot salesià, torturat i mort, màrtir de la pau i la justícia a Xile.
Minvant: 06h55m a Cranc.

22 Dimecres

Ef 3,2-12 / Int. Is 12,2-6
Lc 12,39-48

Maria Salomé
1976: Ernesto Lahourcade, gremialista, màrtir de la justícia a l'Argentina.
1981: Eduardo Capiáu, religiós belga, màrtir de la solidaritat a Guatemala.
1987: Nevardo Fernández, màrtir de la lluita per les reivindicacions indígenes a Colòmbia.

Setmana (de l'ONU) per al desarmament

A series of horizontal lines for writing, spanning the width of the page below the header information.

octubre

23 Dijous

Ef 3,14-21 / Sl 32
Lc 12,29-53

Joan de Capistrano
Santiago de Jerusalem
1981: Marco Antonio Ayerbe Flores, estudiant universitari, Perú.
1986: Vilmar José de Castro, agent de pastoral i militant per la terra, assassinat a Caçu, Goiás, Brasil, per la UDR dels terratinents.
1987: João «Ventinha», posseïro a Jacundá (PA), Brasil, assassinat per tres pistolers.

24 Divendres

Antoni Ma Claret,
arquebisbe de Santiago de Cuba

1945: Comença a existir oficialment l'ONU. Dia de l'ONU.
1977: Juan Caballero, sindicalista porto-riqueny, assassinat per esquadrans de la mort.
2005: Mor Rose Park símbol de la lluita per la igualtat racial als EUA.

25 Dissabte

Crisant, Gaudenci

1887: Un sector de l'exèrcit brasiler, solidari amb la lluita popular, es nega a ser utilitzat per destruir els palenques dels negres.
1975: Wladimir Herzog, periodista, assassinat per la dictadura militar a São Paulo.
1983: Els EUA envaeixen Granada i posen fi a la revolució del New Jewel Movement.
1987: Carlos Páez i Salvador Ninco, indígenes; Luz Estela i Nevardo Fernandez, obrers, Colòmbia.
1988: Alejandro Rey i Jacinto Quiroga, agents de pastoral, màrtirs de la fe, Colòmbia. 20 anys.
1989: Jorge Párraga, pastor evangèlic, i companys, màrtirs de la causa dels pobres, Perú.
2002: Mor Richard Shaull, teòleg de l'alliberament presbiterià, missioner a Colòmbia i el Brasil.

Dia mundial d'informació sobre el desenvolupament

Dia de les Nacions Unides
El 24 d'octubre de 1945 va entrar en vigor de la Carta de les Nacions Unides.

Series of horizontal lines for writing notes.

26

30è Diumenge ordinari
Ex 22,20-26 / Sl 17
1Ts 1,5c-10 / Mt 22,34-40

Felícissim, Evarist
Felip Nicolai, Johann Heemann, Paul Gerhard
1981: Ramón Valladares, secretari administratiu de la Comissió de drets humans a El Salvador, assassinat
1987: Herbert Anaya, advocat, màrtir dels Drets Humans a El Salvador.

Series of horizontal lines for writing notes.

27 Dilluns

Ef 4,32-5,8 / Sl 1
Lc 13,10-17

Gustau
1866: Pau de Black Hills entre Xeiennes, Sioux i Navajos, i l'exèrcit dels EUA.
1979: Independència de San Vicente i les Granadines. Festa nacional.

28 Dimarts

Ef 2,19-22 / Sl 18
Lc 6,12-19

Simó i Judes
Processó del Senyor Negre dels Miracles (Crist) a Lima, segons la tradició afroperuana.
1492: Colom arriba a Cuba en el seu primer viatge.
1880: Naixement de Luisa Capetillo. Va participar a la creació de la Federació Lliure dels Treballadors de Puerto Rico. Va advocar pel socialisme, l'emancipació de l'ésser humà i de la dona.
1986: Mauricio Maraglio, missioner, màrtir de la lluita per la terra, Brasil.
Nova: 21h18m a Escorpi.

29 Dimecres

Ef 6,1-9 / Sl 144
Lc 13,22-30

Narcís
1626: Els holandesos compren als indis l'illa de Manhattan per 24 dòlars.
1987: Manuel Chin Sooj i companys, camperols i catequistes màrtirs a Guatemala.
1989: Matança dels pescadors d'El Amparo, Veneçuela.

Series of horizontal lines for writing, organized into three columns corresponding to the days of the week.

octubre

30 Dijous

Ef 6,10-20 / Sl 143

Alfons Rodríguez

1950: Insurrecció nacionalista a Puerto Rico, dirigida per Pedro Albizu Campos.

1979: Santo Dias da Silva, 37 anys, líder sindical, metal·lúrgic, militant de la pastoral obrera, màrtir dels obrers brasilers.

1983: Raúl Alfonsín és elegit a l'Argentina després de la dictadura dels militars.

1987: El Congrés de Nicaragua aprova l'Estatut d'Autonomia de les Regions del Carib, primera autonomia multiètnica d'Amèrica Llatina.

1999: Dorcelina de Oliveira Folador, deficiència física, del Moviment Sense Terra, alcaldessa de Mundo Novo, Brasil, assassinada per les seves denúncies contra els poderosos.

31 Divendres

Flp 1,1-11 / Sl 110

Dia de la Reforma protestant

Lc 14,1-6

Alfons Rodríguez

1553: Apareix la primera comunitat negra d'Amèrica Llatina que no va experimentar l'esclavitud, a Esmeraldas, Equador. El seu líder: Alonso Illescas.

1973: José Matías Nanco, pastor evangèlic, i companys, màrtirs de la solidaritat, Xile.

Dia universal de l'estalvi

1 Dissabte

Ap 7, 2-4,9-14 / Sal 23

Tots Sants

1Jn 3, 1-3 / Mt 5, 1-12a

1950: Els nacionalistes porto-riquenys Oscar Collazo i Griselio Torresola ataquen la Casa Blair com a part de l'Alçament de Jayuya.

1974: Florinda Soriano, Doña Tingó, de les Lligues Agràries, màrtir del poble dominicà.

1979: Matança de Tots Sants, La Paz, Bolívia.

1981: Simón Hernández, indígena Achí, delegat de la Paraula, camperol, Guatemala.

1981: Independència d'Antigua i Barbuda. Festa nacional.

2004: El cap de l'exèrcit xilè reconeix la responsabilitat institucional en els crims comesos durant la dictadura de Pinochet.

2

Fidels Difunts
Jb 19,1,23-27a / Sl 24
Flp 3,20-21 / Mc 15,33-39

Difunts

1979: Primera Trobada de les Nacionalitats i Minories (Cuzco).

PARAGUAI: ENTRE EL CONTINUISME I EL CANVI

DIONISIO GAUTO

Asunción, Paraguai

Està naixent alguna cosa nova en aquest país. Un brot que està creixent i esperem que doni fruits. Per una banda es tracta del despertar de les masses. La gent que va prenent consciència de la seva situació no merescuda. Que va descobrint els seus veritables interessos i les causes reals de la seva pobresa i marginació, que no són res més que la mala política i el mal govern. El mateix partit en el poder, des de fa 60 anys, només ha dut endarreriment i patiment al país. Però aquest és el moment en què els sectors populars s'adonen que la seva pobresa no és pas fruit de la fatalitat o de la voluntat divina, sinó que és motivada per la corrupció pública, per la mala distribució dels ingressos del país, és a dir, per la manca de justícia social. D'aquí prové la defanatzació i la pèrdua de la submissió incondicional als cabdills tradicionals. S'està produint aquest "cansament dels bons", o com diuen alguns camperols: "les nostres necessitats ens desperten". El país es troba, per tant, davant d'un gran repte i una gran oportunitat d'aconseguir l'alternança en el poder a les eleccions del 20 d'abril del 2008, com a primer pas en el procés envers el canvi per eradicar els mals crònics que angoixen la població. Aquest procés l'està liderant un bisbe retirat, una cosa inèdita en aquestes latituds.

Però abans de parlar d'ell i el seu projecte, convé senyalar que aquest país de sis milions d'habitants no ha conegut mai la democràcia. Es solen citar el sis mesos de "primavera democràtica" del 1946, que varen acabar en una sagnant guerra civil el 47 i des d'aleshores hi ha al poder el Partido Colorado. El militarisme es va instal·lar en el país després de la guerra amb Bolívia (1932-35), amb successius cops d'estat i governs inestables, fins arribar al 1954, l'any en què mitjançant un altre cop militar, Alfredo Stroessner es va apoderar del poder i s'hi va mantenir durant 35 anys, usant com a plataforma el Partido Colorado. Aquesta llarga dictadura, que es va mantenir

mitjançant la violència i la mentida, no va permetre el desenvolupament de la societat civil. Trenta-cinc anys amb estat de setge, lleis lliberticides, milers de presos polítics, torturats, desapareguts i exiliats... han deixat una herència difícil de superar: la corrupció, la impunitat i una política prebendària i clientelista, entre d'altres mals.

El 1989, tot i la fugida d'Stroessner, van quedar els seus tentacles amb el mateix partit sortit de les entranyes de la dictadura. Si bé s'ha conquerit un espai per a les llibertats públiques, en aquests dinou anys d'interminable "transició cap a la democràcia", ha empitjorat la situació socioeconòmica, malgrat els abundants recursos naturals disponibles, com ara terra, aigua i energia elèctrica. Ja se sap que la democràcia no es pot pas concebre sense un poble -conscient, responsable, organitzat, que empra el seu propi cap i coneix els seus drets i interessos- però la dictadura ens ha llegat més aviat una massa, sense moviment propi, moguda des de fora, i que respon als interessos dels seus líders partidaris. La destrucció del teixit social de la nació durant la dictadura, amb la repressió de qualsevol organització autònoma, ha privat la societat de tenir consciència crítica i de comptar amb canals de participació en les instàncies en què es tracten i es decideixen els seus interessos de persones, famílies i grups socials.

La manca de cultura cívica i la passivitat per a la participació ciutadana caracteritzen fins avui la majoria de la nostra gent, a causa de la por no superada i també al bipartidisme molt fort: el Colorado en el poder, usufructuant tots el recursos de l'estat i mantenint-se amb els vots dels funcionaris públics, i el partit liberal, més aviat refet en ser el partit opositor majoritari.

Un intent per trencar aquest bipartidisme va ser la creació i participació del Partido Encuentro Nacional (PEN) a les eleccions del 1998 i del Partido Patria Querida (PPQ) a les del 2003. Però, amb els

seus vots no en van fer prou per desallotjar del poder el Partido Colorado. Avui hom té molt clar que cap partit opositor tot sol té la capacitat de guanyar les eleccions al partit-estat que tant de temps s'ha apoderat del país. D'aquí, i tenint en compte les experiències exitoses d'alguns països veïns, com l'Uruguai i Xile, n'ha sorgit la idea d'un front ample o aliança de l'oposició. Aquí entra en escena el bisbe emèrit de la diòcesi de San Pedro, Fernando Lugo, que proposa una concertació social des de les bases i moviments socials, i una concertació política incloent. Una concertació que no sigui prioritàriament electoralisme –distribució dels càrrecs electius entre els dirigents– sinó un acord a partir del país que es vol construir.

Fernando Lugo va dirigir més de deu anys la diòcesi més pobre del país. Pel seu compromís amb els camperols pobres se'l va acusar d'animar les ocupacions de terres i de tenir relacions amb delinqüents, en un context de criminalització de les lluites socials. Pressionat per l'ala conservadora de l'Església, segons *vox populi*, va haver de renunciar a la seva diòcesi, amb només 55 anys d'edat. Posteriorment, ja deslligat de les seves obligacions pastorals, el 2006 va encapçalar un moviment de "Resistència Ciutadana", en contra de violacions de la Constitució Nacional per part de la Cort Suprema de Justícia, i va aconseguir reunir unes 40 mil persones en una manifestació pública. A partir d'aquest moment, va esdevenir notori el seu poder de convocatòria i el seu carisma per unir les forces socials i polítiques de l'oposició en una unitat nacional amb vistes a les eleccions nacionals del 2008.

Després de moltes pressions per tal que prenguéssin la decisió, creant-se fins i tot nous moviments polítics a favor seu i la presentació d'una petició signada per més de cent mil persones, va haver de renunciar a l'exercici del seu ministeri episcopal i es va llançar a l'arena política.

L'exigència de la seva consciència –segons va comunicar a la Santa Seu– és el que el va dur a donar aquest pas, inèdit a l'Església Catòlica.

L'article 235 de l'actual Constitució Nacional estableix la inhabilitat per ser candidats a President de la República a "els ministres de qualsevol religió o culte". D'aquí la necessitat que Lugo deixés de ser ministre religiós, renunciant públicament per això

a "els drets, deures i privilegis de l'estat clerical", comunicant després per escrit aquesta "decisió personal, lliure, unilateral" al Vaticà. Aclareix a l'opinió pública que deixa el *ministeri*, fins i tot quan roman el *sacrament* rebut, l'ordre sagrat, la qual cosa ja és una qüestió teològica, que competeix a l'Església i no a l'Estat paraguaià, un Estat laic que es regeix pel seu propi ordenament jurídic, del qual no en forma pas part el dret canònic. Amb aquests passos que ha donat, segons connotats constitucionalistes, Lugo ja està plenament habilitat per ser candidat a la Presidència de la República, malgrat que els colorados segueixen invocant l'impediment constitucional.

Per arribar a les eleccions del 20 d'abril del 2008, Lugo haurà de superar encara dues barreres. La primera, la possibilitat que la Cort Suprema declari inconstitucional la seva candidatura. El partit del govern recorrerà a aquesta instància judicial, al·legant que Lugo continua essent ministre religiós i com a argument anuncia que demanarà un informe al Vaticà. De ben segur que la diplomàcia vaticana respondrà segons el desig del govern, malgrat que la seva resposta no pot ser vinculant per a la justícia del nostre país. El grup encastat en el poder recorrerà a tots els mitjans lícits i il·lícits, fins i tot violents, per no caure del seu pedestal, cosa que seria com la fi del món per aquests privilegiats, pel perill d'haver de rendir comptes dels seus béns mal haguts. La segona dificultat o repte és aconseguir la concertació nacional, la unitat de totes les forces democràtiques. Pels polítics tradicionals la política sempre ha estat electoralisme, és a dir, confecció de llistes pels càrrecs electius. Aleshores es tracta d'una concertació en construcció, que pot aconseguir el seu objectiu si preval l'interès nacional per sobre del particular o partidari.

En el nostre idioma guaraní –que coneix el 95% de la població– la paraula *arandú* significa saviesa, i etimològicament equival a percebre els signes dels temps. És el que està passant en les organitzacions de base amb aquesta motivació de participar i involucrar-se en el canvi per posar la política al servei del bé comú. Si els poderosos arribaran a frustrar aquesta esperança del poble mitjançant el frau electoral o la injustícia de la Justícia, és possible que els exclosos recorrin a la violència, que tant de bo no passi.

2008

Octubre

DI	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg	DI	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg
		1	2	3	4	5	20	21	22	23	24	25	26
6	7	8	9	10	11	12	27	28	29	30	31		
13	14	15	16	17	18	19							

Dillans	Dimarts	Dimecres	Dijous
Dillans	Dimarts	Dimecres	Dijous
3	4	5	6
10	11	12	13
17	18	19	20
24	25	26	27

Dl	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg	Dl	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg	<i>Desembre</i>
1	2	3	4	5	6	7	22	23	24	25	26	27	28	
8	9	10	11	12	13	14	29	30	31					
15	16	17	18	19	20	21								

Divendres			Dissabte			Diumenge			NOVEMBRE		
Divendres			1 Dissabte			2 Diumenge			1		
									2		
									3		
									4		
									5		
									6		
									7		
7			8			9			8		
									9		
									10		
									11		
									12		
14			15			16			13		
									14		
									15		
									16		
									17		
									18		
21			22			23			19		
									20		
									21		
									22		
									23		
28			29			30			24		
									25		
									26		
									27		
									28		
									29		
									30		

3 Dilluns

Flp 2,1-4 / Sl 130
Lc 14,12-14

Martí de Porres

1639: Mor Sant Martí de Lima, al Perú. Fill d'esclava negra, va lluitar contra els prejudicis fins que els dominics el van acceptar com a religiós.
1903: Panamà es separa de Colòmbia amb el suport dels EUA. Festa nacional.

4 Dimarts

Carles Borromeo

1763: Els Ottawa (EUA) ataquen Detroit.
1780: Rebel·lió contra els espanyols liderada per Tupac Amaru, Perú.

1969: Carlos Marigueta és executat a São Paulo.

5 Dimecres

Zacaries i Isabel

1838: Independència d'Hondures.
1980: Fanny Abanto, mestra, líder d'educadors, animadora de CEBs de Lima, vinculada a les lluites populars, testimoni de la fe.
1988: Araceli Romo Álvarez i Pablo Vergara Toledo, militants cristians màrtirs de la resistència contra la dictadura a Xile. 20 anys.

Lined writing area for notes, consisting of multiple horizontal lines across the page.

6 Dijous

Flp 3,3 / Sl 104
Lc 15,1-10

Leonard

1866: El decret imperial núm. 3275 allibera els esclaus de la nació que estiguin disposats a defensar el Brasil a la guerra contra el Paraguai.

1988: José Ecelino Forero, agent de pastoral, màrtir de la fe i del servei a Colòmbia.

Dia Internacional de l'ONU per a la Prevenció de l'Explotació del Medi Ambient en la Guerra i els Conflictes Armats

Creixent: 21h18m a Aquari.

7 Divendres

Flp 3,17-4,1 / Sl 121

Vilibrord

John Christian Frederik Heyer

1513: Ponce de León es possessiona de Florida.

1917: Triomfa la insurrecció obrera i camperola a Rússia i comença la primera experiència de construcció del socialisme en el món.

1962: Mor Leonor Roosevelt, activista pels DDHH i primera dama dels EUA.

1978: Antonio Ciani. Dirigent estudiantil de l'AEU a Guatemala. Va ser capturat il·legalment quan sortia de casa seva cap a la Universitat de San Carlos de Guatemala. Continua desaparegut. **30 anys.**

8 Dissabte

Flp 4,10-19 / Sl 111
Lc 16,9-15

Adeodat

1546: Rebel·lió dels cupules i els chichuncheles contra els espanyols a Yucatán.

1976: Carlos Fonseca cau a Zinica.

1983: Augusto Ramírez, sacerdot, màrtir de la defensa dels pobres, a Guatemala.

1987: Màrtirs indígenes de Pai Tavayerá, Paraguai.

32è Diumenge ordinari
Sb 6,12-16 / Sl 62
1Ts 4,13-18 / Mt 25,1-13

Teodor

1977: Justo Mejía, sindicalista camperol i catequista, màrtir de la fe a El Salvador.

1984: Primera Trobada dels Religiosos, Seminaristes i Capellans Negres de Rio de Janeiro.

1989: Cau el mur de Berlín.

17 Dilluns

Ap 1,1-4;2,1-5a / Sl 1

Lc 18,35-43

Elsa

Isabel d'Hongria

1985: Luis Che, celebrador de la paraula, màrtir de la fe a Guatemala.

18 Dimarts

Ap 3,1-6.14-22 / Sl 14

Lc 19,1-10

1867: El Duc de Caxias escriu a l'Emperador preocupat per la possibilitat que els negres que tornin de la guerra del Paraguai comencin una guerra interna, pels seus legítims drets.

1970: Gil Tablada, assassinat per oposar-se a l'acaparament de terres, La Cruz, Costa Rica.

1999: Iñigo Eguiluz Tellería, cooperant basc, i Jorge Luis Mazo, sacerdot, assassinats pels paramilitars, a Quibdó, Colòmbia.

19 Dimecres

Ap 4,1-11 / Sl 150

Lc 19,11-28

Abdies, Crispí

1681: Roque González, primer testimoni de la fe a l'Església paraguaiana i els seus companys jesuïtes Juan i Alfonso, màrtirs.

1980: Santos Jiménez Martínez i Jerónimo "Don Chomo", pastors protestants, camperols, màrtirs a Guatemala.

2000: Fujimori, des del Japó, presenta per fax la seva renúncia a la presidència del Perú.

Minvant: 16h31m a Lleó.

Multiple horizontal lines for writing notes.

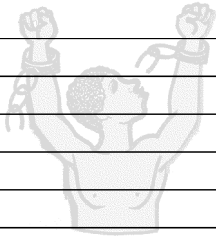
20 Dijous

Ap 5,1-10 / Sl 149
Lc 19,41-44

Fèlix de Valois, Octavi
1542: Les Lleis Noves regulen les encomiendas d'indis. Suprimides el 1545 romanen de fet fins 1710.
1695: Mort-martiri de Zumbi dels Palmares. Líder dels Palenques de Palmares. Dia nacional brasiler de la Consciència Negra.
1976: Guillermo Woods, sacerdot missioner, excombatent nord-americà al Vietnam, màrtir i servidor del poble de Guatemala
2000: Condemnat a cadena perpètua Enrique Arancibia, ex-agent de la DINA xilena, per atemptar contra el general Prats a Buenos Aires

Dia Internacional dels Drets del Nen

Dia mundial per la industrialització d'Àfrica

21 Divendres

Ap 10,8-11 / Sl 118
Lc 19,45-48

Presentació de Maria
1831: Colòmbia es proclama Estat sobirà, dissolent-se la Gran Colòmbia.
1966: Fundació de l'Organització Nacional de Dones de Chicago.
1975: Matança de camperols per mercenaris contractats pels latifundistes a La Unión, Hondures.

Dia mundial (de l'ONU) de la televisió

22 Dissabte

Ap 11,4-12 / Sl 143
Lc 20,27-40

Cecília
Dia universal de la música.
1910: João Cândido, l'«almirall negre», lidera la «Revolta de la Chibata» a Rio de Janeiro.

23

Darrer diumenge ordinari
Ex 34, 11-12.15-17 / Sl 22
1Cor 15,20-26.28 / Mt 25,31-46

Climent

1927: Miguel Agustín Pro, assassinat, amb tres laics, per ordre del president de Mèxic Plutarco Elías Calles, durant la persecució religiosa de l'època dels cristeros.
1974: Amílcar Oviedo D., líder obrer, Paraguai.
1980: Ernesto Abrego, rector, desaparegut amb 4 dels seus germans a El Salvador.

24 Dilluns

Ap 14,1-3.4b-5 / Sl 23

Andreu Dung-Lac

Lc 21,1-4

1590: Agustín de La Coruña, bisbe de Popayán, desterrat i empresonat per defensar els indis.
1807: Mor José Brandt, cap de la nació Mohawk.
1980: El Tribunal Russel considera 14 casos de violació de drets humans contra indígenes.

25 Dimarts

Ap 14,14-19 / Sl 95

Caterina d'Alexandria

Lc 21,5-11

Isaac Wats
1808: Es signa una llei que concedia terres a tots els estrangers no negres que anessin al Brasil.
1960: Assassinat de les germanes Mirabal a la República Dominicana.
1975: Independència de Surinam. Festa nacional.
1983: Marçal de Sousa, Tupá'i, indígena, màrtir de la lluita per la terra dels seus germans, que havia parlat amb Joan Pau II a Manaus el 1980.
Assassinat. **25 anys.**

26 Dimecres

Ap 15,1-4 / Sl 97

Joan Berchmans

Lc 21,12-19

1984: Màrtirs camperols de Chapi i Lucmahuayco, Perú.

Dia internacional contra l'explotació de la dona

Series of horizontal lines for writing notes.

novembre

27 Dijous

Ap 18,1-2.21-23;19,1-3.9a / SI 99
Lc 21,20-28

Virgili

1977: Fernando Lozano Menéndez, estudiant universitari peruà, mort durant la seva detenció i interrogatori pels militars.

1980: Juan Chacón i companys dirigents del FDR, màrtirs a El Salvador.

1992: Intent de cop d'estat a Veneçuela.

Nova: 16h54m a Sagitari.

28 Divendres

Ap 20,1-4.1-21,2 / SI 83

Caterina Labouré

1975: El FRETILIN, Front Revolucionari per un Timor Est Independent, declara la independència del país, que era colònia de Portugal.

1976: Lílana Esthere Aimetta, metodista, màrtir de la Causa dels pobres, Buenos Aires.

1978: Ernesto Barrera, «Neto», sacerdot, obrer, màrtir de les CEBs, El Salvador. 30 anys.

1980: Marcial Serrano, rector, màrtir dels camperols d'El Salvador.

29 Dissabte

Ap 22,1-7 / SI 94

Sadurní

Dia internacional (de l'ONU) de solidaritat amb el poble palestí.

1916: Desembarcament massiu de Marines i implantació del protectorat a la Rep. Dominicana.

1976: Pablo Gazzari, sacerdot argentí, Germanet de l'Evangeli, segrestat i llençat viu al mar en els "vols de la mort".

2000: Mor a Panamà mossèn Antonio Fernández Ibáñez, defensor dels grups ètnics més desprotegit.

Dia internacional, de l'ONU, de Solidaritat amb el poble palestí

Series of horizontal lines for writing notes.

30

1r Diumenge d'Advent
Is 63,16b-17.19b;64,2b-7 / SI 79
1Cor 1,3-9 / Mc 13,33-37

Andreu

1967: La conferència episcopal brasilera (CNBB) protesta contra l'empresonament de sacerdots.

Series of horizontal lines for writing notes.

AGROCOMBUSTIBLES

ENERGIA ALLIBERADORA O NEOCOLONIALISTA?

HORACIO MARTINS DE CARVALHO

Curitiba, Brasil

En els darrers 40 anys tots hem anat prenent consciència de la degradació i pol·lució ambientals que el nostre *modus vivendi* està provocant en el clima del planeta Terra. La concentració de diòxid de carboni (CO₂) a l'atmosfera ha anat creixent gairebé un 0,4% per any. Això es deu a la utilització del petroli, el gas i el carbó mineral, i a la destrucció de les selves tropicals. L'efecte conjunt d'aquestes causes de pol·lució podrà produir un augment de l'escalfament mundial de l'atmosfera del planeta Terra calculat entre els 2 i els 6° Celsius en els propers cent anys, per l'anomenat efecte hivernacle. Un escalfament d'aquestes dimensions no només alterarà els climes de tot el món, sinó que pujarà també el nivell mig de les aigües del mar en com a mínim 30 cm, cosa que podrà interferir en la vida de milions de persones que habiten les àrees costaneres més baixes del planeta.

Per altra banda, informes recents de l'ONU sobre canvis climàtics suggereixen que un increment més accelerat de l'escalfament mundial podrà tenir lloc molt abans d'aquest període previst, en cas que no es duguin a terme mesures de reducció, tant de la deforestació tropical com de l'emissió dels GEEs (diòxid de carboni, metà, clorofluorcarbonats, CFC i òxid de sofre).

Com a resultat de debats i negociacions intergovernamentals, el 1997 es va signar el Protocol de Kyoto (Japó), sense la participació dels EUA ni d'Austràlia, acord que contemplava mesures per controlar i reduir les emissions de GEEs. Aquest protocol va entrar oficialment en vigor el febrer de 2005, i duia una proposta de calendari per la qual els països desenvolupats (on hi ha la major emissió de GEEs) van assumir el compromís de reduir la quantitat de gasos contaminants en com a mínim 5,3% fins el 2012, en relació als nivells de 1990. Els països signataris del protocol hauran de posar en pràctica plans per reduir l'emissió d'aquests gasos entre el 2008 i el 2012.

Entre les mesures proposades hi ha la de barrejar un 20% d'etanol (alcohol combustible) a la benzina. Prenent en consideració només els EUA, el Japó i els països desenvolupats d'Europa, es calcula que importaran dels països productors, en especial del Brasil, el 2017, aproximadament 10.000 milions de litres d'etanol. Ara bé, els

EUA són els propietaris del 40% de la flota de vehicles del planeta, però l'alcohol només correspon al 2,5% del mercat local de combustibles, mentre els EUA produeixen etanol a partir del blat de moro, amb costos molt elevats en relació als de la producció de l'etanol a partir de la canya de sucre.

En aquesta situació, les grans empreses multinacionals han descobert que la superació parcial dels problemes ambientals podria esdevenir un gran negoci, molt rendible, tot i que les seves iniciatives empresarials no eliminin sosteniblement les causes d'alguns d'aquests problemes, com ara la deforestació dels tròpics i de les sabanes, l'ús intensiu dels combustibles fòssils (petroli i gas natural) i l'elevada emissió dels gasos de l'efecte hivernacle (GEEs). Totes elles causes que provoquen l'indesitjable i creixent, tot i que discret, escalfament del planeta. Entre les iniciatives que estan motivant les empreses multinacionals a intentar superar una de les causes de l'emissió dels GEEs, hi ha la producció dels agrocombustibles com l'etanol (alcohol etílic) i els olis vegetals, entre ells el gas-oil vegetal.

Els agrocombustibles són formes d'energia obtingudes a partir de la biomassa o, en altres paraules, de la producció d'espècies vegetals que proporcionen matèria primera per a la producció, ja sigui d'alcohol (etanol), com en el cas de la canya de sucre i de la iuca, entre d'altres, ja sigui d'olis vegetals, a partir de soja, girasol, colza, mamona o macauba. Ja hi ha investigacions avançades per tal de produir etanol a partir de la matèria seca o dels residus vegetals de la canya, la palla, el blat de moro, les branques dels arbres destinats a la producció de cel·lulosa, etc. Es calcula que a partir del 2012 la producció d'etanol de la cel·lulosa ja sigui competitiva als EUA amb la de l'etanol tradicional, a partir de sucres i polpes de fruits, o palla com la de la canya de sucre.

El viatge d'en Bush a alguns països llatinoamericans, l'abril del 2007, per aconseguir acords sobre la producció i distribució d'etanol combustible va confirmar la preocupació i sospita d'innombrables ONGs i moviments socials populars que els agrocombustibles s'han convertit en el centre mundial dels interessos de les grans corporacions multinacionals, no només en la producció i l'oferta d'al-

ternatives complementàries a les derivades del petroli, sinó com a domini sobre els territoris més aptes per a la producció d'aquestes matèries primeres.

Diversos països llatinoamericans estan desenvolupant iniciatives per augmentar la producció d'etanol i d'olis vegetals combustibles. Entre ells, sobresurt el Brasil com el país que reuneix les condicions territorials i climàtiques més favorables per a aquesta producció, si es té en compte que el 2006 Brasil i els EUA han produït junts, el 70% (38.000 milions de litres) del total (58.000 mil milions) de la producció d'etanol combustible de tot el món.

Brasil és el país on es concentra la major part de les ambicions de les empreses multinacionals, així com del govern nord-americà. Es calcula que al Brasil hi ha, segons les estimacions capitalistes, prop de 100 a 150 milions d'hectàrees potencialment disponibles per plantar-hi conreus apropiats per a la producció de matèria primera d'agrocombustibles com l'etanol i els olis vegetals.

Avui al Brasil es conreen 6.5 milions d'hectàrees amb canya, tant per produir sucre com alcohol combustible. La meta dels grans fabricants és la d'assolir el 2012 una producció d'aproximadament 38 mil milions de litres d'etanol, cosa que implicarà una plantació de prop de 10.3 milions d'hectàrees de canya.

Això no obstant, la pretensió brasilera és encara molt més gran: produir, fins al 2017, per atendre la creixent demanda mundial d'etanol per part dels EUA, Europa, el Japó, Austràlia i Xina, així com diversos països llatinoamericans, un total de 110 mil milions de litres d'etanol, cosa que significarà plantar 28 milions d'hectàrees. Es pot preveure a Brasil l'aparició d'un enorme "desert verd", el monoconreu de canya de sucre. D'aquesta manera, Brasil es transformarà en la plataforma per a l'exportació d'agrocombustibles arreu del món, així com de la tecnologia per produir-los (com la canya de sucre transgènica), però sota el control de les empreses multinacionals.

Aquest creixement desmesurat de la producció de la biomassa per a la producció d'agrocombustibles té lloc sota el control del gran capital nacional i multinacional. Ben estimulat pel govern brasiler, que adopta un model de producció i unes tecnologies que accentuen el monoconreu, l'ús intensiu d'agrotòxics, de fertilitzants i herbicides d'origen industrial, de forta mecanització pesada. En fi, un model socialment exclouent i ecològicament insostenible.

Aquest model de producció és antisocial perquè concentra la riquesa i la renda en el camp, compromet la sobirania alimentària, augmenta l'explotació dels

treballadors, desarticula econòmicament i culturalment la pagesia, disgrega ètnicament i socialment els pobles indígenes i els pescadors artesans. I, encara més, desnacionalitza les terres i treu de l'agenda nacional la reforma agrària. És antiecològic perquè contamina amb agrotòxics i herbicides les aigües i els sòls, amplia la desforestació dels tròpics i de les sabanes, i redueix, pel monoconreu, la biodiversitat existent a les àrees on es conrea la canya de sucre.

Les poblacions llatinoamericanes es troben, en aquest començament del segle XXI, amb polítiques públiques i de les grans empreses capitalistes que capturen i manipulen les reivindicacions i propostes de milers d'organitzacions i moviments socials populars en relació a la recerca d'alternatives energètiques a partir de fonts d'energia renovables per protegir el medi ambient i la vida del planeta Terra. No obstant, allò que constituïa una esperança, s'ha convertit en un gran negoci burgès, dirigit per les empreses multinacionals. Allò que havia de ser alliberador, es va tornar contra els pobles de manera opressora i iniqua.

I, tal vegada encara més greu que tot això, la política de producció d'agrocombustibles sota el model de producció neocolonialista és tant o més ambientalment contaminant que la situació anterior, a causa principalment del monoconreu de la canya, i de l'ús intensiu d'agrotòxics, herbicides i fertilitzants d'origen industrial. L'agrocombustible era una utopia d'energia alternativa alliberadora i ha esdevingut un instrument de neocolonialisme contemporani.

Per trencar amb tot això, cal que els moviments i organitzacions socials i populars d'arreu del món, articulats en xarxes socials mundials, denunciïn les intencions i les pràctiques imperials, principalment sobre els països llatinoamericans. És indispensable que reafirmen que un altre model de producció i tecnològic és possible per a la producció d'agrocombustibles i per reduir l'emissió de GEEs.

Cal reafirmar que la concepció del món capitalista i neoliberal imposada pels països desenvolupats sobre els països en vies de desenvolupament, és la responsable directa del desaprofitament, del consum individualista irresponsable, de béns com els automòbils particulars, i dels models de producció competitiu destructors de la solidaritat entre les persones, entre les iniciatives econòmiques i entre els pobles. Aquesta concepció del món degrada el medi ambient, i es torna genocida, en fer de la vida un objecte de negoci.

2008

Novembre

Di	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg	Di	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg
					1	2	17	18	19	20	21	22	23
3	4	5	6	7	8	9	24	25	26	27	28	29	30
10	11	12	13	14	15	16							

Dillans		Dimarts		Dimecres		Dijous	
1	Dillans	2	Dimarts	3	Dimecres	4	Dijous
8		9		10		11	
15		16		17		18	
22		23		24		25	
29		30		31			

1 Dilluns

Is 2,1-5 / Sl 121
Mt 8,5-11

Eloi
1981: Diego Uribe, sacerdot, màrtir de la lluita d'alliberament del seu poble, Colòmbia.
2000: El jutge Guzmán disposa l'arrest domiciliari i el processament de Pinochet.

Dia mundial de la lluita contra la síndrome d'immunodeficiència adquirida, SIDA.

2 Dimarts

Is 11,1-10 / Sl 71
Lc 10,21-24

Bibiana
1823: Declaració de la doctrina Monroe: «Amèrica pels americans».
1956: Desembarcament del Granma a Cuba.
1972: Panamà reconeix el dret dels indígenes a la seva comarca.
1980: Ita Catherine Ford, Maura Clarke, Dorothy Kasel i Jean Donovan, segrestades, violades i assassinades. El Salvador.
1990: Camperols màrtirs d'Atitlán, Guatemala.

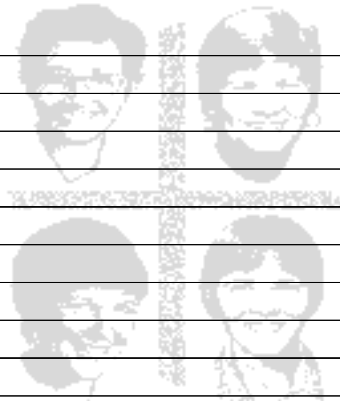
Dia internacional de l'ONU contra l'esclavitud

3 Dimecres

Is 25,6-10a / Sl 22
Mt 15,29-37

Francesc Xavier
1502: Moctezuma és entronitzat com a senyor de Tenochtitlán.
1987: Víctor Raúl Acuña, sacerdot, Perú.
2002: Mor Ivan Illich, filòsof i sociòleg de l'alliberament.

Dia internacional del discapacitat

Dijous

Is 26,1-6 / Sl 117

Mt 7,21.24-27

Joan Damascè, Bàrbara

1677: La tropa de Fernán Carrillo ataca el Quilombo de Palmares, Brasil.

Dia internacional del voluntari

Divendres

Is 29,17-24 / Sl 26

Mt 9,27-31

Sabas

1492: En el seu primer viatge Colom arriba a La Española.

1824: La constitució brasilera, en la seva llei complementària, prohibeix als leprosos i negres anar a escola.

2000: Dos ex-generals argentins són condemnats a cadena perpètua per la justícia italiana: Suárez Masón i Santiago Riveros, per crims durant la dictadura.

Dia internacional (de l'ONU)

dels Voluntaris pel desenvolupament

Creixent: 16h25m a Peixos.

Dissabte

Is 30,19-21.23-26 / Sl 146

Mt 9,35-10,1.6-8

Nicolau de Bari

Nicolau de Mira

1534: Fundació de Quito.

1969: Mor João Cândido, l'"almirall negre", heroi de la Revolta de Chibata de 1910, Brasil.

2n Diumenge d'Advent

Is 40,1-5.9-11 / Sl 84

2Pe 3,8-14 / Mc1,1-8

Ambrós

1975: El govern militar d'Indonèsia envaeix Timor Est, matant 60.000 persones en dos mesos.

1981: Lucio Aguirre i Elpidio Cruz, hondurenys, celebradors de la Paraula i màrtirs de la solidaritat amb els refugiats.

8 Dilluns

Gn 3,9-15.20 / Sal 97

- Concepció de Maria
- 1542: Las Casas acaba la seva «Brevisima relación de la destrucción de las Indias».
- 1965: Es clou el Concili Vaticà II.
- 1976: Ana Garófalo, metodista, màrtir de la Causa dels pobres, Buenos Aires, Argentina
- 1977: Alicia Domont i Leonie Duquet, religioses, màrtirs de la solidaritat amb els familiars de desapareguts a l'Argentina.
- 1994: La justícia turca condemna Leyla Zana a 17 anys de presó per defensar els drets dels kurds.
- 1997: Samuel Hernán Calderón, sacerdot que treballava amb els camperols a Orient, assassinat per paramilitars, Colòmbia.
- 2004: 12 països funden la Comunitat Sud-americana de Nacions: 361 milions d'habitants.

9 Dimarts

Is 40,1-11 / Sl 95 / Mt 18,12-14

- Leocàdia, Valeri
- 1824: Victòria de Sucre a Ayacucho. Última batalla per la Independència.

10 Dimecres

Is 40,25-31 / Sl 102

- Eulàlia de Mèrida
- 1898: Espanya, derrotada, cedeix Puerto Rico i Filipines als EUA.
- 1948: L'ONU proclama la Declaració Universal dels Drets Humans.
- 1996: Es concedeix el Nobel de la Pau a José Ramos Horta, autor del pla de pau per al Timor Est del 1992, i a Carlos Ximenes Belo, bisbe de Dili.
- 1997: El govern socialista francès aprova la reducció de la jornada setmanal a 35 hores.

Dia de l'ONU dels drets humans.

Dia internacional dels Pobles Indígenes.

11 Dijous

Is 41,13-20 / Sl 144
Mt 11,11-15

Damas

Lars Olsen Skrefsrud

1978: Gaspar García Laviana, sacerdot, màrtir de les lluites d'alliberament, Nicaragua.

1994: Primera Cimera Americana, a Miami. Els governs decideixen crear l'ALCA, sense la participació dels pobles. El 2005 fracassarà.

1997: S'aprova el Protocol de Kyoto per reduir l'emissió dels gasos que provoquen l'efecte hivernacle.

12 Divendres

Zac 2,14-17 / Sal 95

Guadalupe, Juan Diego

1531: Maria s'apareix a l'indi Juan Diego al Tepeyac, on s'adorava Tonantzin, la «venerable Mare».

1981: Matança d'«El Mozote», centenars de camperols a Morazán, El Salvador.

1983: Prudencio Mendoza "Tencho", seminarista, màrtir, Huehuetenango, Guatemala.

2002: El Congrés de Nicaragua desafora l'ex-president Alemán, per frau milionari contra l'Estat.

Plena: 11h37m a Bessons.

13 Dissabte

Eclo 48,1-4.9-11 / Sl 79
Mt 17,10-13

Lúcia

1968: La Cambra dels Diputats s'oposa al Govern i és suprimida, Brasil.

1978: Independència de Santa Lúcia.

Horizontal lines for writing notes.

14

3r Diumenge d'Advent

Is 61,1-2a.10-11 / Int. Lc 1,46-54
1Ts 5,16-24 / Jn 1,6-8.19-28

Joan de la Creu

Teresa d'Àvila

1890: Rui Barbosa ordena cremar els documents relatius a la situació de l'esclavitud al Brasil per esborrar la taca de la nació.

1973: L'ONU identifica Puerto Rico com a colònia i afirma el seu dret a la independència.

Horizontal lines for writing notes.

18 Dijous

Jer 23,5-8 / Sal 71

Mt 1,18-24

Rufus i Zòsim

1979: Matança de camperols a Ondores, Perú.
1979: Matança de camperols a El Porvenir, El Salvador.

1985: João Canuto i fills, líder sindical al Brasil.

1992: Manuel Campo Ruiz, marianista, víctima de la corrupció de la policia, Rio de Janeiro.

1994: Es recuperen les restes de Nelson MacKay, primer cas dels 184 desapareguts a Hondures a la dècada dels 80.

2005: Evo Morales, amb un programa de nacionalització dels recursos naturals, és elegit president de Bolívia.

19 Divendres

Jue 13,2-7.24-25a / Sal 70

Lc 1,5-25

Nemesi

1994: Crisi econòmica mexicana: 10 dies més tard la devaluació del peso arribaria al 100%.

1994: Alfonso Stessel, 65 anys, sacerdot, assassinat a ganivetades i trets a Guatemala.

2001: Després d'un discurs del president, el poble argentí surt al carrer provocant la seva renúncia.

Minvant: 05h29m a Verge.

20 Dissabte

Is 7,10-14 / Sal 23

Domènec de Silos, Ceferi

1818: Luis Beltrán, sacerdot franciscà, «primer enginyer de l'exèrcit alliberador» dels Andes, Argentina.

1989: Els EUA ataquen i envaeixen Panamà per capturar Noriega.

2001: A la repressió policial, mor Claudio "Pocho" Leprati, 36 anys, dirigent de barri i catequista a Rosario (Argentina), que demanava que no reprimissin el poble i els nens d'una escola.

Dia internacional (de l'ONU) del Migrant

Series of horizontal lines for writing notes.

21

2Sm 7,1-5.8b-12.14a.16 / Sl 88

Rm 16,25-27 / Lc 1,26-38

Pere Canisi

Tomàs Apòsto/

1511: Homilia de Fra Antonio de Montesinos a La Española.

1907: Matança a Santa Maria de Iquique, Xile: 3.600 víctimes, miners en vaga per millors condicions de vida.

1964: Guillermo Sardiña, sacerdot, solidari amb el seu poble en la lluita contra la dictadura, Cuba.

Solstici: comença l'estiu al sud i l'hivern al nord, a les 08h04m.

25 Dijous

Nativitat del Senyor
Ls 52,7-10 / Sal 97
Hb 1,1-6 / Jn 1,1-18

1553: Valdivia és derrotat a Tucapel pels araucans.
1652: Alonso de Sandoval, testimoni de l'esclavitud a Cartagena de Índies, profeta i defensor dels negres.

26 Divendres

Esteve

1864: Comença la Guerra de la Triple Aliança: Brasil, Argentina i Uruguai contra Paraguai.
1996: Vaga general a l'Argentina.

Hch 6,8-10; 7,54-60 / Sal 30
Mt 10,17-22

27 Dissabte

Joan evangelista

1512: Promulgació de noves lleis reguladores de "l'encomienda" dels indis, per les denúncies de Pedro de Córdoba i Antonio Montesinos.
1979: Angelo Pereira Xavier, cacic de la nació Pankararé, Brasil, mort en lluita per la terra.
1985: El governador de Rio de Janeiro firma la llei 962/85 que prohibeix la discriminació racial als ascensors dels edificis.
1996: Vaga d'un milió de sud-coreans contra la llei laboral que facilita els acomiadaments.
2001: Petrona Sánchez, líder camperola i de l'organització de dones, assassinada per les FARC a Costa de Oro, Chocó, Colòmbia.

1 Jn 1, 1-4 / Sal 96
Jn 20, 2-8

Nova: 07h22m a Capricorni.

A series of horizontal lines for writing, spanning the width of the page below the main text blocks.

28

Sagrada Família
Ecló 3,2-6.12-14 / Sl 127
Col 3,12-21 / Lc 2,22-40

Sants Innocents

1925: La columna Prestes ataca Teresina, PI, Brasil.
1977: Matança dels camperols d'Huacataz, Perú.
2001: Edwin Ortega, camperol chocoano, líder juvenil, assassinat per les FARC en una assemblea de joves al riu Jiguamandó, Colòmbia.

A series of horizontal lines for writing, located at the bottom of the page within a rounded rectangular border.

29 Dilluns

1Jn 2,3-11 / Sal 95
Lc 2,22-35

Tomàs Becket

1987: Més de 70 garimpeiros de Serra Pelada, Marabá, Brasil, tirotejats al pont del riu Tocantins, atacats per la Policia Militar.

1996: Acords de Pau entre el Govern guatemalenc i la guerrilla que posen fi a 36 anys de hostilitat, més de 100.000 morts i 44 aldees arrasades.

Dia internacional per la biodiversitat
Any Nou Islàmic: 1430

30 Dimarts

1Jn 2,12-17 / Sl 95
Lc 2,36-40

Sabí

1502: Salpa d'Espanya la flota més gran d'aleshores: 30 vaixells amb uns 1.200 homes, sota el comandament de Nicolás de Obando.

31 Dimecres

1Jn 2,18-21 / Sal 95
Jn 1,1-18

Silvestre

1384: Mor John Wiclyf, a Anglaterra.

1896: En el punt més alt del caubú s'inaugura el teatre Amazonas a Manaus, Brasil.

1972: Mor a São Paulo, en el 4t dia de tortura, Carlos Danielli, del PC del Brasil, sense revelar res.

Blank lined area for notes or journaling.

1 Dijous

2 Divendres

3 Dissabte

Any 2009:
Any internacional de les fibres naturals (ONU)
Any internacional de la reconciliació (ONU)

4		

1 Dj	1 Dg	1 Dg
2 Dv	2 Dl	2 Dl
3 Ds	3 Dm	3 Dm
4 Dg	4 Dc	4 Dc
5 Dl	5 Dj	5 Dj
6 Dm	6 Dv	6 Dv
7 Dc	7 Ds	7 Ds
8 Dj	8 Dg	8 Dg
9 Dv	9 Dl	9 Dl
10 Ds	10 Dm	10 Dm
11 Dg	11 Dc	11 Dc
12 Dl	12 Dj	12 Dj
13 Dm	13 Dv	13 Dv
14 Dc	14 Ds	14 Ds
15 Dj	15 Dg	15 Dg
16 Dv	16 Dl	16 Dl
17 Ds	17 Dm	17 Dm
18 Dg	18 Dc	18 Dc
19 Dl	19 Dj	19 Dj
20 Dm	20 Dv	20 Dv
21 Dc	21 Ds	21 Ds
22 Dj	22 Dg	22 Dg
23 Dv	23 Dl	23 Dl
24 Ds	24 Dm	24 Dm
25 Dg	25 Dc <small>Cendra</small>	25 Dc
26 Dl	26 Dj	26 Dj
27 Dm	27 Dv	27 Dv
28 Dc	28 Ds	28 Ds
29 Dj		29 Dg
30 Dv		30 Dl
31 Ds		31 Dm

1 Dc

2 Dj

3 Dv

4 Ds

5 Dg

6 Dl

7 Dm

8 Dc

9 Dj

10 Dv

11 Ds

12 Dg Pasqua

13 Dl

14 Dm

15 Dc

16 Dj

17 Dv

18 Ds

19 Dg

20 Dl

21 Dm

22 Dc

23 Dj

24 Dv

25 Ds

26 Dg

27 Dl

28 Dm

29 Dc

30 Dj

1 Dv

2 Ds

3 Dg

4 Dl

5 Dm

6 Dc

7 Dj

8 Dv

9 Ds

10 Dg

11 Dl

12 Dm

13 Dc

14 Dj

15 Dv

16 Ds

17 Dg

18 Dl

19 Dm

20 Dc

21 Dj

22 Dv

23 Ds

24 Dg

25 Dl

26 Dm

27 Dc

28 Dj

29 Dv

30 Ds

31 Dg Pentacosta

1 Dl

2 Dm

3 Dc

4 Dj

5 Dv

6 Ds

7 Dg

8 Dl

9 Dm

10 Dc

11 Dj

12 Dv

13 Ds

14 Dg

15 Dl

16 Dm

17 Dc

18 Dj

19 Dv

20 Ds

21 Dg

22 Dl

23 Dm

24 Dc

25 Dj

26 Dv

27 Ds

28 Dg

29 Dl

30 Dm

1 Dc	1 Ds	1 Dm
2 Dj	2 Dg	2 Dc
3 Dv	3 DL	3 Dj
4 Ds	4 Dm	4 Dv
5 Dg	5 Dc	5 Ds
6 DL	6 Dj	6 Dg
7 Dm	7 Dv	7 DL
8 Dc	8 Ds	8 Dm
9 Dj	9 Dg	9 Dc
10 Dv	10 DL	10 Dj
11 Ds	11 Dm	11 Dv
12 Dg	12 Dc	12 Ds
13 DL	13 Dj	13 Dg
14 Dm	14 Dv	14 DL
15 Dc	15 Ds	15 Dm
16 Dj	16 Dg	16 Dc
17 Dv	17 DL	17 Dj
18 Ds	18 Dm	18 Dv
19 Dg	19 Dc	19 Ds
20 DL	20 Dj	20 Dg
21 Dm	21 Dv	21 DL
22 Dc	22 Ds	22 Dm
23 Dj	23 Dg	23 Dc
24 Dv	24 DL	24 Dj
25 Ds	25 Dm	25 Dv
26 Dg	26 Dc	26 Ds
27 DL	27 Dj	27 Dg
28 Dm	28 Dj	28 DL
29 Dc	29 Ds	29 Dm
30 Dj	30 Dg	30 Dc
31 Dv	31 DL	

1 Dj	1 Dg	1 Dm
2 Dv	2 Dl	2 Dc
3 Ds	3 Dm	3 Dj
4 Dg	4 Dc	4 Dv
5 Dl	5 Dj	5 Ds
6 Dm	6 Dv	6 Dg
7 Dc	7 Ds	7 Dl
8 Dj	8 Dg	8 Dm
9 Dv	9 Dl	9 Dc
10 Ds	10 Dm	10 Dj
11 Dg	11 Dc	11 Dv
12 Dl	12 Dj	12 Ds
13 Dm	13 Dv	13 Dg
14 Dc	14 Ds	14 Dl
15 Dj	15 Dg	15 Dm
16 Dv	16 Dl	16 Dc
17 Ds	17 Dm	17 Dj
18 Dg	18 Dc	18 Dv
19 Dl	19 Dj	19 Ds
20 Dm	20 Dv	20 Dg
21 Dc	21 Ds	21 Dl
22 Dj	22 Dg	22 Dm
23 Dv	23 Dl	23 Dc
24 Ds	24 Dm	24 Dj
25 Dg	25 Dc	25 Dv
26 Dl	26 Dj	26 Ds
27 Dm	27 Dv	27 Dg
28 Dc	28 Ds	28 Dl
29 Dj	29 Dg <small>Advent, C</small>	29 Dm
30 Dv	30 Dl	30 Dc
31 Ds		31 Dj

EL MULTIFORME COMPROMÍS POLÍTIC

FREI BETTO

Religiós, activista, pres, membre del govern, escriptor

A la meua vida he tingut molts moments de forta temptació a la clausura. Únicament no hi he cedit perquè mai he trobat la manera de conciliar la clausura amb la meua responsabilitat política. Avui, fins i tot, entenc la clausura com una dimensió política. Però temia acabar, objectivament, ressonant com un testimoni menor: tenir tantes possibilitats de participar de la vida política del país i, de sobte, cloure's en un lloc i abandonar la militància política objectiva.

Hi va haver un moment, no fa gaire temps, en què vaig pensar abandonar la militància política, i tancar-me en un monestir. Crearia una altra mena de militància. En comptes d'anar d'un costat a l'altre, que és més fàcil, dedicaria molt més temps a la militància, i escriuria. El monestir seria un lloc d'acolliment de grups populars, sindicals, polítics; amb això, aconseguiria combinar bé les coses. Satisfaria la meua recerca d'una oració més intensa i seria un lloc d'acolliment de grups militants que troben a faltar un referent com aquest.

Vaig començar a posar en pràctica el projecte. Mentrestant, hi va haver una ensopegada ètica greu d'un dels estudiants, així com una maniobra eclesiàstica per part del bisbe de la regió on fundaria el monestir, deguda a una resistència al meu nom, fet que em va fer desistir de la idea.

De qualsevol manera, la nostàlgia de la contemplació és molt accentuada a la meua vida. Aquesta s'emparenta amb una altra exigència més forta i irresistible: m'he de dedicar més a escriure. Estic tancant el ventall de militància activa per poder dedicar-me més a l'oració i a la literatura. La literatura acabarà sent una forma de militància activa. Que no consisteix només a produir textos, sinó també a participar de la tasca literària, que sempre ha estat una tribuna. Avui menys, perquè el negoci d'escriptor ja no té aquell pes que tenia abans de l'era de la televisió...

Amb tot, és un lloc on es fa opinió i posició. I em sento en el dret d'anar deixant la militància activa. Em fa l'efecte que d'altres podran fer-ho, però jo podria fer una cosa que pocs estan fent, que és produir una obra més consistent, una obra que reflecteixi aquesta trajectòria i

aprofundir més en la meua vida d'oració.

Desitjo produir una obra que parli d'una espiritualitat militant. No sé parlar d'una altra cosa quan escric. Serà la meua feina a través d'aquest recurs que s'anomena literatura. Molt sovint és difícil per l'esquerra entendre-ho. L'esquerra ja ho va entendre als anys trenta i quaranta.

Si es fa un balanç es veurà que la quantitat de música, poesia, teatre, cinema que va produir l'esquerra va ser enorme. El Partit Comunista deia a Bertold Brecht: "No et preocupis, només has de fer teatre". La seva militància era la seva producció artística. I és veritat. Ningú recorda aquells discursos polítics i, en canvi, estem parlant de Brecht. L'art era molt més valorat per l'esquerra. Era el mateix incentiu donat a Dias Gomes, Glauber Rocha pel partit comunista. Amb l'actual pragmatisme de la militància, l'esquerra ha perdut el ressò de les seves propostes en una àrea que és fonamental: la formació de la cultura, la producció artística. La literatura no té cap influència en la cultura brasilera, però jo hi aposto i hi vaig a l'encaix, tot saciant una inquietud subjectiva molt forta que posseixo.

Encara tinc molts projectes. He escrit quatre llibres sobre el període de la dictadura: "Cartes des de la presó", "De les catacumbes", "El dia d'Àngelo" i "Baptisme de sang", a més del "Cant de la foguera", que és un llibre de coautoria. Però tinc material per escriure'n sis o set més. D'aquí cinquanta anys hi haurà gent que traurà llibres sobre la dictadura militar al Brasil i seran actuals com avui. Cinquanta anys després encara hi ha persones que publiquen llibres sobre el nazisme i són actuals. No puc morir sense crear aquestes obres. Necessito explicar allò que només jo sabia explicar.

L'escriptor té dues fases: la fase de vanitat, en la qual troba que escriu millor que l'altre, i la fase del realisme, en la qual descobreix que no es tracta que escrigui millor o pitjor que l'altre. Escric d'una manera en què ningú no escriu. La singularitat és més important que la prominència. La meua manera de dir les coses al món és una manera que és tan sols meua. El dia que em mori es morirà amb mi. □

POLÍTICA EN TEMPS D'ELECCIONS I TOTHORA

Una Església local ha de conscienciar políticament el Poble? La prelatura de São Félix de Araguaia (MT) va llançar un fullet d'orientació política, a la llum de l'Evangeli, en motiu de les pròximes eleccions. Aquest és el text que ha de ser debatut a les comunitats ALVORADA 36(2006)258).

Tu saps que ens trobem en any electoral. El poble, però, està interessat en les eleccions? La veritat és que molta gent està decebuda amb la política i mira les eleccions amb desconfiança. Continua, any rere any, una política que no transforma la vida del poble. Per què serà? De qui depèn el canvi? Pel que fa a les eleccions i a la política, mirem de pensar i discutir sobre aquests 10 punts:

1. LA POLÍTICA ÉS UN DRET I UN DEURE DE TOTS.

La política no és tan sols dels polítics, sinó un dret i un deure de totes les persones. Participar de la política és exercir la ciutadania. Qui no actua políticament deixa de ser ciutadà, conscient i responsable.

2. LA POLÍTICA ÉS LA VIDA DEL POBLE. Cada any, cada dia, és temps de política, ja que hem d'estar sempre treballant pel bé comú. El bé del poble és l'aliment, la salut, l'educació, un lloc per viure, la terra, un lloc de treball, la seguretat. Per a bé o per a mal, tot depèn de la política. La política és participació, és lluita, és canvi.

3. EL TEMPS D'ELECCIONS ÉS EL PERÍODE MÉS INTENS PER FER POLÍTICA. Per avaluar la política i per millorar la política. Un període decisiu per a la vida del Brasil. Enguany estem cridats a votar pel president de la República, el governador de l'Estat, els senadors, els diputats federals i els diputats estatals. Tothom sap com n'és d'important per les nostres vides i pel futur del país.

4. ELS CANDIDATS DEPENEN DEL NOSTRE VOT. Els candidats seran acceptats o rebutjats gràcies al nostre vot. Ells depenen del vot del poble. D'aquí la responsabilitat de tots nosaltres a l'hora de triar un candidat quan votem. Els polítics escollits seran els nostres representants al Govern Federal, al Congrés Nacional, al Govern de l'Estat i a l'Assemblea Estatal. Nosaltres posem el nostre futur a les seves mans.

5. CRITERIS PER JUTJAR ELS CANDIDATS I VOTAR-LOS.

- No votis aquell candidat que compra els vots amb diners, promeses o llocs de treball.
- Fixa't en les companyies del candidat: qui li dóna suport, qui l'assessora, quin és el seu lema i el seu partit.
- Coneix la vida del candidat. Allò que ja ha fet a

favor del poble o allò que ha fet contra el poble; si s'ha enriquit injustament, si ha perseguit, si ha estat embolicat en corrupcions, si és deshonest en els seus negocis, si respecta o no la família, si fa servir la religió per fer campanya, si ha mentit en les seves promeses, si està a favor de l'avortament...

6. EL BON CANDIDAT. El bon candidat és aquell que ja ha mostrat honestetat i servei al poble. Aquell que ja ha fet camí i és recolzat pel moviment popular conscient.

7. COHERÈNCIA DE VIDA I ACCIÓ. Fa molt de temps que la Prelatura de São Félix de Araguaia ensenya que un bon polític és aquell que té coherència de vida i acció. Vergonya a la cara i amor al cor.

8. EL VOT NO TÉ PREU, TÉ CONSEQÜÈNCIES. I d'aquestes conseqüències tots en som responsables. Així com hem de saber escollir bé i votar correctament, també hem de denunciar tots els actes de corrupció que es cometem durant la campanya electoral. El Brasil ha aconseguit aprovar la Llei 9.840, que fiscalitza i castiga la corrupció electoral. És hora de fer-la funcionar.

9. És el nostre deure observar amb atenció els polítics que escollim durant l'exercici del seu mandat. Els triarem, els animarem i els fiscalitzarem i, si cal, els farem retrets i els corregirem. Fer política no és tan sols votar en una urna electrònica. És seguir políticament la caminada del poble i el comportament dels seus representants.

10. LA FE CRISTIANA ENS COMPROMET POLÍTICAMENT. Nosaltres, a més a més, hem d'actuar políticament a causa de la nostra fe, per exigència de l'Evangeli. El papa Pau VI ens va recordar que "la política pot ser una de les més altes expressions de l'amor cristià". Déu té la seva gran política: el regne de Déu, que és la vida veritable i la veritable felicitat per a totes les persones i per a tots els pobles. Construir un nou Brasil, una nova Amèrica, un món nou, és treballar pel regne de Déu. Estem cridats a fer una bona política les vint-i-quatre hores del dia, durant tot l'any, i a participar conscientment de les eleccions del proper mes d'octubre.

LA POLITICA S'HA MORT? VISCA LA POLÍTICA!

BANC DEL SUD

EL CAMÍ DE L'AUTONOMIA FINANCERA

RAÚL ZIBECCHI

Montevideo, Uruguai

La difícil però creixent autonomia política i econòmica d'una part dels països de l'Amèrica del Sud pot donar un important salt endavant quan, a mitjans de l'any 2007, es posi en marxa el Banc del Sud. Es tracta d'una de les jugades més audaces a favor de la integració regional, que pot donar un impuls com a banc pel desenvolupament del subcontinent. D'alguna manera, el banc pot arribar a constituir-se en la institució més sòlida de la integració i en la base per despendre's de la tradicional dependència de les institucions financeres del Nord.

Pas a pas

La proposta inicial va correspondre al president veneçolà Hugo Chávez. En els fets, va ser també el primer en retirar el seu país del Fons Monetari Internacional (FMI). El primer pas va ser llançar el repte. Això ho van fer conjuntament Chávez i el president argentí Néstor Kirchner el 21 de febrer del 2007 a Puerto Ordaz (Veneçuela), quan es va posar en funcionament el primer pou d'explotació de cru per part de les empreses estatals Energía Argentina S. A. (Enarsa) i Petróleos de Venezuela S. A. (PDVSA).

La proposta és crear una institució que serveixi per finançar, de manera més ràpida, efectiva i de manera més independent que no pas amb d'altres bancs de foment, els projectes regionals de desenvolupament. Fins ara existeixen dos bancs regionals. El Fons Financer pel Desenvolupament de la Conca del Plata (Fonplata), integrat per l'Argentina, Bolívia, Brasil, Paraguai i l'Uruguai, que té actius per només 410 milions de dòlars. L'altre és la Corporació Andina de Foment (CAF) que compta amb 10.500 milions per a inversions en infraestructura. Ambdós estan relacionats amb les grans institucions financeres globals, el Banc Mundial i l'FMI, i empen els mateixos criteris.

Durant la Reunió Anual de Governadors del Banc Interamericà de Desenvolupament, realitzada el març del 2007 a Guatemala, els ministres d'Economia d'Argentina i Veneçuela van avançar en la recerca de definicions tècniques i en els objectius de la ins-

titució que s'ha de crear. A començaments d'abril representants de sis països (Argentina, Brasil, Bolívia, Paraguai, Equador i Veneçuela) van redactar el primer esborrany de l'acta constitutiva del Banc del Sud. Es va acordar que el banc naixeria en el primer semestre del 2007, comptant amb un capital inicial no menor de 3.500 milions de dòlars, tot i que el govern veneçolà va dir que estava disposat a realitzar una aportació inicial de 7.000 milions.

Dificultats i obstacles

Com es pot observar per la llista de països compromesos en el Banc del Sud, n'hi falten dos que estan governats per partits o forces que es reivindiquen progressistes o d'esquerres: Xile i Uruguai. El primer té un Tractat de Lliure Comerç (TLC) amb els Estats Units i manté una compacta política neoliberal. El segon, tot i ser ple membre del Mercosur, té serioses divergències amb els seus veïns Brasil i Argentina. Amb el govern de Luiz Inacio Lula da Silva per raons comercials i perquè Brasília es nega a acceptar que un soci comercial signi ell sol un TLC amb els Estats Units. Amb Argentina les diferències es focalitzen en el conflicte per les plates de cel·lulosa a la riba del riu fronterer Uruguai. La veritat és que alguns països que podrien formar part de la iniciativa han decidit quedar-se'n al marge.

La segona dificultat rau en les diferències d'enfocament del Brasil. Aquest país ja compta amb un banc de desenvolupament (el Banc Nacional de Desenvolupament Econòmic i Social), i per tant no li caldria que es creés un nou organisme financer regional. A aquesta nova estructura el Brasil hi hauria d'aportar potser més diners dels que en podria rebre, ja que el BNDS disposa de més fons que la resta d'organismes regionals incloent-hi el BID. Per això prefeix que es reactivin les institucions financeres que ja hi ha.

Però els problemes són més polítics que econòmics. A mitjans de maig van sorgir dues posicions sobre el dret a vot que tindrien els integrants del

banc. Els ministres d'Economia d'Argentina i Veneçuela volen la igualtat del dret a vot de cada país membre, mentre que Brasil defensa que hi hagi certa proporcionalitat en funció dels recursos que hi aportí cada país. Els que promouen el vot igualitari argumenten que es tracta d'una clara diferenciació respecte del criteri imposat als organismes internacionals que funcionen sota hegemonia dels països del Nord, com és el cas de l'FMI.

De tota manera sembla predominar la bona voluntat per sobre de les divergències. El president Lula va assegurar que està disposat a superar els obstacles i que el seu país participarà en el banc, tot i que va afegir que encara falta definir si serà un banc per salvar situacions de crisi, com l'FMI, o un soci per impulsar el desenvolupament. Brasil i Argentina treballen en la idea que en els propers quatre anys es pugui crear una moneda única del Mercosur. Aquest 2007 ambdós països començaran a realitzar l'intercanvi bilateral en les seves pròpies monedes.

Una nova arquitectura financera

El document base del Banc del Sud aspira a generar una arquitectura financera que atorgui a la regió més autonomia respecte del mercat internacional de capitals. "Trencar amb el cercle viciós en el finançament a la regió que suposa posar les nostres reserves en bancs del Nord a taxes d'interès que són inferiors a les que ens cobren mitjançant els organismes que controlen a l'hora de fer-nos préstecs", assenyala el document. En suma, el nou banc busca el doble objectiu de desempallegar-se del control dels països del Nord i del mercat de capitals.

D'alguna manera el Banc del Sud forma part dels processos de presa de distància del neoliberalisme que s'està registrant a bona part dels països de la regió, amb intensitats i ritmes diferents. Recordem que al llarg del 2006 tant el Brasil com l'Argentina van complir anticipadament els seus compromisos amb l'FMI i van començar a posar distàncies reals envers aquest organisme. El març passat, els onze països de la Comunitat Sud-americana de Nacions (CSN) es van proposar crear un Fons d'Estabilització Regional com a forma de prevenir atacs especulatiu contra les monedes nacionals, amb un fons de 5.000 milions de dòlars. Segons els països membres de la CSN, és una forma d'evitar la dependència de l'FMI en situacions de crisi, creant un mecanisme complementari del Banc

del Sud.

No obstant, per tal que el banc aconseguixi els seus objectius no només s'haurà d'inscriure en la nova relació de forces regional, sinó combatre els efectes de dues dècades d'obertura econòmica i desregulació. El neoliberalisme no és només una proposta econòmica sinó que abasta tots els aspectes de la societat. Per això el Banc del Sud no es pot limitar a competir amb el BID, el Banc Mundial i la CAF a l'hora de finançar projectes pel desenvolupament, sinó que ha de qüestionar les nocions que conformen el nucli del concepte de desenvolupament tal i com l'entenen aquests organismes.

En primer lloc, treballar en contra del procés de financiació del planeta que és una de les principals característiques del neoliberalisme. En paral·lel, la mena de desenvolupament que s'impulsi ha d'estar vinculat a la sobirania dels pobles i a la integració, que no es poden assentar en el lliure mercat sinó en relacions igualitàries i fraternes entre pobles, regions i nacions. Per tant, el finançament de grans obres d'infraestructura, que és un dels principals objectius de tots els bancs a la nostra regió, ha de donar prioritat a un desenvolupament endogen. Fins ara, quan es parla d'infraestructures es pensa en la millor forma de connectar els nostres països amb els mercats globals per col·locar els recursos naturals a disposició de les multinacionals i els mercats dels països del Nord.

En darrer terme, el Banc del Sud pot jugar un paper decisiu a l'hora de restaurar el teixit institucional ferit pel neoliberalisme. Per tal de poder implementar aquest model, els seus principals beneficiaris –grups financers i monopolis– van debilitar i desmantellar els Estats nacionals. Recuperar la capacitat de regulació i control dels Estats de la regió pot ser una de les tasques assignades a la banca regional.

Aquestes són les qüestions que estan en el centre de l'agenda regional. El Banc del Sud no està destinat a un objectiu en ell mateix sinó tan sols una eina per aprofundir els canvis en marxa. Aquesta és la seva principal potencialitat: per això neix i a aquests objectius es subordina. Serà, per tant, un banc diferent: els seus membres no han d'aspirar a fer carrera personal, i els seus fons no estaran destinats a acumular guanys sinó a posar-se al servei de les necessitats dels pobles i dels exclosos.

REFUNDAR LA POLÍTICA

NONA RELACIÓ PARTITS/SOCIETAT

JAVIER DíEZ CANSECO

Lima, Perú

La política avui semblaria que fos una nau desgavellada que ben pocs volen abordar. Per a molts, un llagut pirata que navega en una mar esvalotada, sacsejat per enormes onades de desprestigi, de desconfiança, indiferència social i tèrbola manipulació econòmica i mediàtica.

I és clar, en tenim raons: partits i líders polítics han fet de l'Estat un botí i, encara pitjor, un instrument al servei de transnacionals i grups de poder que es lucren gràcies al favor dels seus "administradors polítics", uns garants dels seus privilegis i no pas dels drets de la gent.

Resulta curiós, la Política s'ha anat convertint en un espai aliè a la gent. Aliè, ni més ni menys que l'espai en el qual es prenen decisions sobre la vida en societat, decisions que ens impliquen i afecten a tots. Són polítiques les decisions que es refereixen als nostres drets i les nostres garanties fonamentals, als serveis públics essencials, a les funcions i obligacions de l'Estat, a l'ús del Pressupost, dels tributs i inversions, a les polítiques públiques que s'implementaran.

I ens allunyem, o ens allunyen de la Política, marcant-la com un terreny pantanós i brut, el regnat de la corrupció, menat per immorals i arribistes que –curiosament– l'han de continuar menant davant la nostra abstinència o indisposició a intervenir-hi. O, ben al contrari, ens apartem, o ens aparten del tema, en presentar-lo com un terreny d'especialistes, competència de professionals i no de les majories, dels homes i les dones comuns de la societat. De qualsevol manera, al final la Política resulta un espai ample i aliè als interessos, les possibilitats, la intervenció, i l'acció de les majories. Qualsevol que sigui el seu argument o combinació, el resultat és el mateix: allunyar la gent de la cosa pública, de l'interès en informar-se'n, de qualsevol afany d'intervenir en la presa de decisions polítiques o de controlar els que les prenen o executen. En el fons, per vies diverses, i a vegades, fins i tot contraposades, es tracta que

la Política sigui el feu de la minoria, la finca privada dels operadors que menen un Estat Privatitzat al servei dels poderosos.

Renovar la Política és tornar-la a la gent, que les majories "de a peu" la recuperin com un dret fonamental de les persones, neta de la bruta terbolença que avui l'emboquilla, per donar-li transparència i amplitud, recuperar-la com un escenari social, no pas d'oligarquies i petits cenacles. Si reconeixem que qualsevol activitat humana té implicacions polítiques i que la Política ens afecta a tots, resulta imperatiu que l'acció política tingui condicions indispensables com ara la informació oportuna i la transparència. Així com acceptar que el seu exercici té diversos canals i no és privativa dels Partits Polítics, així com que aquests han de modificar la seva relació amb la gent i les forces socials organitzades. Renovar la política requereix acceptar que l'exercici polític es pot fer per delegació i representació, atorgades per la gent, mitjançant partits i moviments polítics, representants i autoritats nomenades per la gent; però que també es fa política des de l'organització i el moviment social, des de les seves demandes i propostes –a vegades intuïtives– i des de les seves cerques de solucions i camins alternatius. Es fa política des de la intervenció de la gent en la presa de decisions i des del control que poden exercir sobre les autoritats elegides. Des de la selecció de candidats obligats a rendir comptes als seus electors i a les organitzacions socials quan exerceixen el poder, i des del dret a revocar el mandat de les autoritats elegides que han de tenir els ciutadans. La política té formes representatives i també directes, canals polítics i també socials, mediàtics i culturals.

Refundar la Política implica que aquesta sigui inclouent, no pas exclouent; subjecta a l'escrutini popular i al control social, en comptes d'un àmbit del regne de les ombres; un quefer polític participatiu, obert als marginats i oprimits de sempre, i no pas tancat en petites clagues. Que important que va resultar –per

renovar la política a Bolívia i obrir-la als pobles originaris, sempre marginats- la novetat de forjar l'Instrument Polític per la Sobirania dels Pobles (IPSP), que va prendre el nom de MAS, i ha permès que les principals organitzacions socials del camp i els pobles originaris escullin els seus candidats a càrrecs públics i tinguin el compromís i l'obligació de retre comptes als moviments socials i de ser els seus portaveus efectius! En menys de deu anys van conquerir el govern en una creadora combinació de lluita de masses i lluita política electoral que va aconseguir el primer president indígena de Bolívia.

“La Palabra del Mundo”, va titular Julio Ramón un dels seus magistrals llibres de contes sobre els explotats i marginals del Perú, similars als de tota l'Amèrica morena. El fet que prenguin la paraula i s'obrin pas a pas en la presa de decisions ja és una profunda revolució. Si arribaria a airejar la política que els governs municipals, regionals o autonòmics –per exemple- definissin els seus pressupostos i prioritats de despesa, amb participació de les comunitats, urbanes i rurals. Aquestes intervindrien en els comitès de gestió o execució de les obres que es prioritzin i de les licitacions que es produeixin, controlant l'ús dels recursos econòmics per tal que no acabin engreixant els comptes bancaris dels que fan de la funció pública una corruptela. Això és el que passa en els municipis Participatius del Perú, com el de la Província d'Anta, en el Cuzco Imperial, on l'Assemblea Comunal-Veïnal (integrada per delegats de totes les organitzacions rurals i urbanes) decideixen sobre l'ús del pressupost i fins i tot fixen el sou de l'Alcalde i la dieta dels regidors, a més de comptar amb el 50% dels delegats en els comitès de gestió de les obres municipals. Una experiència més àmplia, tot i que encara limitada, s'experimenta a Veneçuela amb els Consells Comunals i la seva capacitat d'assignar i decidir sobre una part de la despesa pública a les localitats. Això construeix ciutadania i consciència, protagonisme polític, entre aquells que sempre han sigut muts i ignorats en la presa de decisions de govern.

Però no es tracta de limitar aquest procés als petits pressupostos locals, sinó d'obrir un procés participatiu nacional, capaç d'intervenir en temes de fons: la distribució de l'Ingrés Nacional o el repartiment i ús de la renda generada per l'explotació dels nostres

recursos naturals, com ho plantegen els moviments socials de Bolívia, Veneçuela i l'Equador.

Noves formes –participatives i transparents- de fer política, nous agents polítics aliats als poders fàctics, noves estructures i partits polítics que no depenguin dels grans grups de poder i els monopolis mediàtics, nous nordos que posin en el centre les majories i els seus problemes, buscant com resoldre'ls amb la seva intervenció, són conquestes fonamentals que cal aconseguir. Resocialitzar la política i tornar-la a la gent sembla ser un dels enormes reptes de la refundació de la política que molts anhelan.

Això exigeix una nova relació partits-societat, partits-moviments socials. Es tracta de construir partits articulats, en diàleg i relació, amb els moviments socials, oberts a la seva intervenció en la Política (amb majúscula), no pas com a corretja de transmissió dels partits, amb un control social que els subjecti. Per moltes esquerres això implica redefinir el seu paper. Si abans se sentien mestresses de la veritat i la ciència, de la consciència històrica de la classe treballadora i en capacitat “d'abaixar la línia” als moviments socials, avui han de construir el seu Programa, la seva estratègia i la seva tàctica en relació i diàleg amb les forces socials i populars. Una aproximació a la política que valora d'una altra forma les classes populars, les seves organitzacions i moviments.

Es tracta de construir noves formes d'exercir el poder, amb participació de la gent, la qual cosa exigeix informació oportuna i vera, capacitat de fer-se la seva i conduir-la per les forces socials, obrir espais per discutir propostes i per intervenir en la presa de decisions i en la seva execució. Una visió incloent i participativa del poder.

Ens calen partits i moviments polítics que es constitueixin com a escola de govern i centres de proposta i liderat, en estreta relació amb els moviments socials i els sectors populars. Forces polítiques i líders capaços de governar obeïnt, com li agrada dir a l'Evo Morales, de manar escoltant i atenent els pobles. En aquest diàleg i articulació en el quefer d'una nova política, entre partits i moviments socials, hi ha una de les claus d'aquest Altre Món que és possible, però que –com molt bé deia José Carlos Mariátegui- no serà ni calc ni còpia, sinó creació heroica. □

LA POLÍTICA I ELS MITJANS DE COMUNICACIÓ

VERS UN PERIODISME D'INTERMEDIACIÓ

JOSÉ IGNACIO LÓPEZ VIGIL

radialistas.net

Lima, Perú

Els anys 70, les ràdios populars llatinoamericanes es van proposar –i ho van aconseguir– tornar la veu a un poble secularment silenciats. Moltes emissores, arreu del continent, van dur els seus micròfons fins als llocs més remots per tal que la gent comuna parlés, expressés els seus problemes i frustracions, i també les seves alegries. Aquest esforç va resultar altament educatiu en el sentit socràtic del terme, el de fer néixer idees a través de les paraules. Els nostres avantpassats es van fer homes i dones mercès al llenguatge. Parlant ens vam fer humans. I parlant en públic ens fem ciutadans.

Aquestes ràdios no van ser “veu dels sense veu”, perquè el poble no és pas mut. Van fer una devolució de la paraula segrestada, robada des de feia més de 500 anys, a través de programes d'alta participació: entrevistes, sociodrames, debats, protestes i propostes.

La recuperació de la paraula per part del poble continua essent un objectiu i una metodologia de qualsevol emissora amb sensibilitat social. Però cal recuperar una cosa més decisiva, el *poder*. No construirem democràcia participativa mentre la ciutadania no tingui més i més control sobre les instàncies públiques que li haurien d'estar subordinades, però que no li rendeixen comptes, ni tan sols permeten que les avaluï.

On apel·larà un ciutadà si en un hospital públic no li donen la deguda atenció? On protestarà si els servidors públics estan en connivència amb els infractors privats? A quin espai denunciarà si la justícia no li fa justícia? Els mitjans de comunicació massiva s'han convertit avui en espais privilegiats de negociacions i resolució de conflictes. La ràdio, la televisió, la premsa, les revistes, són medis i són mediacions.

Amb les coses així, moltes emissores estan posant en pràctica un *cinquè periodisme* –que no exclou els

quatre coneguts, informació, opinió, interpretació i investigació–, un periodisme que canalitza les denúncies de la ciutadania i facilita la solució dels casos plantejats. L'anomenem *periodisme d'intermediació*.

Tradicionalment, les ràdios llatinoamericanes es caracteritzen per la seva utilitat. Els servidors socials eren els programes de màxima sintonia, especialment a les zones camperoles. Allà la ràdio feia alhora de correu, telègraf i telèfon. Que si la mula s'havia perdut. Que si la Josefina havia parit un vailet. Que si li portin els sacs de cafè a l'altre camí. Que si les pregarries per l'avi seran demà al migdia. Aquest *noticiari familiar* es tornava més imprescindible en situacions d'emergència o desastres naturals.

Amb menys zones de silenci a la regió, els serveis socials han anat passant a un segon pla. Això no obstant, la complexitat de la vida a ciutat revela noves i més variades necessitats. La majoria de la gent es passa el dia esquivant, o tractant d'esquivar, les innumbrables violacions –grans, mitjanes i petites– dels seus Drets Humans. Per això serveix el periodisme d'intermediació.

De què es tracta? A les emissores, populars i comercials, sempre hi ha hagut gent que hi va i protesta. A través de cartes i línies obertes, les ràdios llatinoamericanes han estat, a més de correus i telèfons públics, altaveus per alçar la veu contra els abusos de poder i fins bústies de desfogament per plorar damunt la llet vessada. Però, ¿i després? no n'hi ha prou amb la denúncia si no s'interpel·len les autoritats responsables. I no n'hi ha prou amb la interpel·lació si no es dóna seguiment als casos denunciats –amb l'eficaç estratègia de la vídua de l'Evangeli– fins que es resolguin.

La intermediació es sol definir com una negociació assistida. En aquest sentit, cal un element neutral per ajudar a assolir un acord per consens a les parts

involucrades en un conflicte.

No és exactament aquest el sentit del que plantejem, perquè nosaltres no som neutrals. Tanquem files amb la ciutadania, ens aliniem clarament a favor dels Drets Humans. No som jutges, per descomptat, no ens correspon dictar sentència. Tampoc som Estat ni pretenem suplantar el mandat dels servidors públics.

Som periodistes. Com a tals, facilitem els micròfons (o les càmeres o el paper) per tal que el reclam de la ciutadania arribi on ha d'arribar. Fem sentir la veu de la gent davant de les instàncies responsables quan aquestes s'han mostrat irresponsables. I si la gent no pot parlar directament, cedim la nostra veu per tal que les autoritats escoltin, per fer valer la denúncia i trobar una solució justa. Som pontífexs, en el sentit exacte de la paraula, relacionem les dues ribes. I també creuem el pont, al costat del poble que avança.

Si als nostres països la justícia tingués els ulls embenats, potser la ràdio es podria tancar la boca i no posar-se a intermediar. Però aquest és el problema, que les instàncies públiques són fràgils, que la corrupció creix més de pressa que les males herbes, i que molts ciutadans i ciutadanes, encara que constitucionalment tinguin garantits els seus drets, a la vida quotidiana no saben a qui recórrer quan els trepitgen.

Ara bé, si ja seria perillós suplantar les funcions de l'Estat, es corre un perill semblant si s'erosiona la responsabilitat ciutadana i es promou una mena de paternalisme radiofònic.

A l'Estat pregant i amb la massa picant. Perquè no és pas qüestió de gaudir els meus drets (ciutadania passiva) sinó també d'assumir les meves responsabilitats (ciutadania activa). ¿Que exigeixo una ciutat neta? Doncs he de pagar els meus impostos. ¿Que vull viure en un barri segur? Doncs m'organitzo amb els veïns per tenir-ne cura. La regla d'or del cristianisme també val per l'ètica ciutadana: fes als demés allò que en vulguis rebre.

Així doncs, el periodisme d'intermediació es conforma amb ajudar a resoldre un cas particular, ni tan sols vint casos. Les solucions individuals tenen un gran valor, no se'n pot dubtar, tant pels beneficiaris directes com pels que n'escolten els resultats a través de l'emissora. Però en multiplicarem l'eficàcia si pressionem per transformar aquests processos de

resolució de conflictes en polítiques públiques que impedeixen que es repeteixin. Si el problema és de molts, la solució s'ha de pensar a més llarg termini.

Moltes ràdios locals estan experimentant aquest gènere periodístic perquè hi han descobert la possibilitat d'enfrontar les grans cadenes. Quin és l'avantatge comparativa d'una ràdio local? Exactament el fet de ser local. Per ser-ho està tan a prop dels sots de la cantonada com dels mateixos veïns. Pot denunciar amb coneixement de causa, està més ben ubicada que qualsevol altre mitjà per ajudar a resoldre els mil i un problemes de la vida quotidiana de la seva audiència.

La concepció d'una *ràdio ciutadana* – aquest concepte guanya terreny davant d'altres anteriors com ara *educativa*, *popular* o *comunitària*– permet pensar globalment. L'exercici del periodisme d'intermediació porta a actuar localment. I es tracta d'això, d'una *estratègia glocal*.

El periodisme d'intermediació també serveix per denunciar els abusos del poder mediàtic. Els mitjans de comunicació s'han erigit com a guardians de les llibertats i drets civils, com un contrapoder que fiscalitza i critica els demés poders de l'Estat. Els periodistes, vigilants de la societat, estan atents a qualsevol violació dels Drets Humans, especialment les que es cometen contra la llibertat d'expressió. I qui vigila els vigilants? Qui controla els controladors? Els programes d'intermediació social van de bracet amb la iniciativa dels observadors de mitjans, d'aquest cinquè poder del qual ens parla l'Ignacio Ramonet.

Podríem enumerar molts exemples d'emissores que han començat a caminar per la via del periodisme d'intermediació i ocupen excel·lents posicions en el *rating* de la seva ciutat o localitat. Com a "defensores ciutadanes a l'aire lliure", aquestes ràdios augmenten la seva audiència i, fins i tot, milloren els seus ingressos publicitaris. Però –i això és el més important– guanyen credibilitat i es situen en el cor de les audiències.

Resulta evident que aquesta mena de periodisme és arriscat. Porta problemes, exigeix anar on les castanyes cremen. Diríem que és "políticament incorrecte". Però mitjans de comunicació així, audaçs i profètics, són els que ens calen per acompanyar la nova ciutadania llatinoamericana que s'està gestant a la Pàtria Gran que va somiar Bolívar.

DONES TRANSFORMANT L'ECONOMIA

MAGDALENA LEÓN

Quito, Equador

La Xarxa Llatinoamericana de Dones Transformant l'Economia, REMTE pel seu nom en espanyol, es va constituir el 1997, amb l'objectiu de contribuir a l'apropiació crítica de l'economia per part de les dones, a través de la generació d'idees, debats, accions i iniciatives polítiques.

En formen part col·lectius de 10 països: Bolívia, Brasil, Colòmbia, Costa Rica, Equador, El Salvador, Mèxic, Perú, Veneçuela i Xile; hi conflueixen dones urbanes i rurals, organitzacions de base, ONG i acadèmiques relacionades amb la construcció del moviment feminista.

La xarxa comparteix àmplies iniciatives de lluita contra el neoliberalisme i el "lliure comerç", el deute i la militarització, a les quals hi aporta des de la seva visió feminista. Està present en processos com ara la Marxa Mundial de les Dones, el Fòrum Social Mundial –forma part del seu Consell Internacional-, l'Assemblea de Moviments Socials, l'Aliança Social Continental, la Minga Informativa dels Moviments Socials, entre d'altres.

La REMTE ja ha complert deu anys. La seva existència coincideix amb un període tan intens en la realitat de la regió, que amb prou feina ens hem pogut girar per veure'l. Les condicions han variat de tal manera que ara ja estem donant passos en un camí vers un altre model econòmic, en un punt d'inflexió que, finalment, ens distancia del neoliberalisme.

Per arribar fins aquí, ha calgut reivindicar la política i reapropiar-nos de l'economia com a països, com a pobles i, molt especialment, com a dones. Si el capitalisme i el seu discurs econòmic convencional han desconegut l'estatus econòmic d'activitats i relacions que no estan en el mercat, aquesta perspectiva es va dur a l'extrem en la fase neoliberal. La delimitació d'economia i política econòmica va ser contundent: n'eren part els afers de corporacions i empreses, finances, comerç, competitivitat. S'ha arribat, fins i tot, a naturalitzar l'equivalència entre economia i mercat, proposant la primera segueix un curs evolutiu que ens condueix inevitablement a la fase neoliberal, globalització inclosa (avui fins i tot s'ha inventat la "neuroeconomia" per biològitzar les conductes econòmiques, assumint que les neurones reaccionen seguint determinats patrons, davant del diner, per exemple, per prendre decisions econòmiques).

L'economia va aparèixer així com un context incontrolable, aliè, al qual ens hem d'adaptar. A la gent en general i a les dones en particular ens corresponia el terreny social, cap on es van derivar afers econò-

mics fonamentals com el treball, la feina, la pobresa (que ara es vol "combatre", paradoxalment, aprofundint el model).

Per la seva banda, el moviment de dones, per diversos factors, havia centrat els seus esforços en temes vinculats amb la participació política, la violència de gènere, els drets sexuals i reproductius, en els quals s'han registrat avenços de significació històrica. L'economia no va tenir un lloc prioritari en aquesta agenda, però els assoliments senyalats ens han permès interpretar-la des d'altres bases, des d'una visibilitat guanyada, des d'unes relacions de poder ja desestabilitzades.

Així doncs, en aquests deu anys, hem transitat per un escenari travessat per factors de diferent signe respecte del nostre estatus com a actores econòmiques: la dissociació entre dones i economia imposada per tota una història de desconeixement i injustícies, ara adquiria el pes neoliberal, però alhora l'economia es posava al capdavant en l'agenda dels pobles de la regió, i ens havíem enfortit com a actores polítiques. Resultava imperatiu reapropiar-nos de l'economia.

Què implica aquest repte de reapropiar-nos de l'economia? Hi ha diverses dimensions en joc. a) El coneixement i pensament econòmics, que tendeixen a invisibilitzar les feines de les dones, el teixit social subjacent que permet mobilitzar recursos orientats a atendre necessitats de vida, les aportacions que generen; cal consolidar el pensament propi, basat en el fe-

minisme com a discurs crític, per tal que les experiències de les dones siguin vàlides teòricament, per visualitzar les rutes del canvi –d’abast civilitzatori- indispensable per sortir del model explotador, depredador i injust que coneixem. b) Les relacions econòmiques, els trets de gènere de les quals són presents des dels nivells personals fins el mundials; ens cal fer visibles aquests trets per redefinir relacions, pràctiques i institucions econòmiques. c) Els rols de les dones, marcats per la desigualtat i la discriminació, que ens calen superar, evitar que es reproduïxin o es reinventin. d) Les polítiques i decisions que determinen el curs de l’economia, en les quals tenim dret a participar-hi convertint-les en eines de transformació.

És un repte l’abast del qual s’ha anat definint i fent complex en la pràctica i en la reflexió internes, així com en les riques interaccions que s’han produït en processos mundials i regionals dels que en som part: el Fòrum Social Mundial, el Fòrum Social de les Amèriques, la Marxa Mundial de les Dones, la Campanya Continental contra l’ALCA i els TLC –que avui es centra en la Integració dels Pobles-, les iniciatives contra el deute i la militarització.

Aquí la dimensió política ha sigut clau, ja que es tracta de la construcció col·lectiva d’agendes, de la recerca d’un projecte polític de canvi, i d’eines per dur-lo endavant, de trobades i d’aliances en un marc de diversitats. És essencialment política la resposta al poder en les seves diverses expressions, entre elles el poder patriarcal. Aquest apropament integral a la política fins i tot ha remogut pràctiques i imaginaris en l’entorn d’organitzacions i entitats que comparteixen aquests espais de canvi. Així, “de portes endins”, l’agenda feminista ja està deixant de ser afer de les dones, s’està convertint en un tema de tothom.

El marc de la resistència al “lliure comerç” i als seus instruments (ALCA i TLC, principalment) va ser decisiu per actualitzar la visió dels nexes entre capitalisme i patriarcat, per confirmar que és impossible conjugar igualtat de gènere amb model neoliberal. No es pot aguantar gaire temps algun intent “d’afegir” gènere i clàusules socials als tractats comercials. Les anàlisis i experiències en tots els països de la regió sotmesos a l’ajustament i l’obertura comercial, han sigut contundents en mostrar que el model ineficient i depredador imposat s’aguanta, principalment, en la feina subpagada i no pagada de les dones, que resulta

ser, alhora, factor de “competitivitat” i garantia per al sosteniment de la vida.

En aquest trajecte les aliances més properes entre dones han seguit un camí gairebé “natural”: s’han donat entre grups i processos que assignen prioritats a l’economia, que confronten de manera directa les variades formes de mercantilització de la vida, que proposen canvis profunds que només es poden impulsar reorientant els objectius mateixos de l’economia vers la cura i reproducció de la vida. Així, en escenaris regionals i mundials, actuem conjuntament amb la Marxa Mundial de les Dones, la Via Camperola i la CLOC, ALAI Dones, el Diàleg Sud-Sud, LGBT...

En aquest repte de construir un altre model econòmic, centrat en l’economia per la vida, convergeixen i adquireixen un altre sentit les iniciatives i experiències múltiples que realitzen en els seus països i localitats els grups de la Xarxa, i les que es comparteixen regionalment. A aquesta escala, per exemple, impulsem iniciatives de formació, com el recent curs regional (amb fases virtual i presencial) sobre economia feminista, o com l’Escola Mesoamericana de Dones. Tenim ganes, també, de concloure una proposta d’integració generadora d’igualtat, que s’assenti de veritat en els principis feministes de solidaritat, cooperació i reciprocitat.

També tenen aquest sentit de transformació profunda les accions d’incidència i participació en política pública: a l’Equador, la REMTE col·labora amb el Ministeri d’Economia i Finances en la definició d’estratègies de canvi; ja es va donar un pas important amb la creació de la Sotsecretaria d’Economia Solidària, que reconeix la feina de les dones i a les llars com a unitats econòmiques, i planteja com a objectiu central la igualtat econòmica de gènere. Al Brasil, la Xarxa també assessora diversos processos de política econòmica nacional i local, alhora que reflexiona, es mobilitza, i promou projectes autogestionats per dones. A El Salvador s’impulsen experiències innovadores d’economia local; a Bolívia i Veneçuela els grups intervenen en els intensos processos de canvi, buscant el protagonisme de les dones.

Només són exemples que mostren les múltiples cares de la reapropiació de l’economia, que és alhora la seva transformació per construir una realitat justa i diferent per a nosaltres i per a tothom.

JOVENTUT I POLÍTICA EN LA POSTMODERNITAT

JORGE BORAN CSSP

CCJ, São Paulo

Al segle XVII, en una època de monarques absolutistes, alguns filòsofs europeus, de manera especial l'anglès John Locke, ensenyaven el concepte de govern per consentiment i la creença que totes les persones estan dotades de certs drets que els governants no poden transgredir. Eren idees noves i subversives. Jefferson, un dels fundadors de la revolució nord-americana, va ser el primer a posar aquestes idees en pràctica. Avui dia la majoria de les constitucions dels països declara que tot poder emana del poble i és exercit en nom seu.

Celebrem més de 50 anys de la Declaració Universal dels Drets Humans, en què es van proclamar 30 drets bàsics i essencials. Van ser abolits els drets divins dels reis, encara que, de tant en tant, aparegui algun dictador que vol endarrerir el rellotge de la Història. Hi ha una nova consciència de la humanitat. Som ciutadans, no súbdits. Els governants són els nostres empleats. Podem contractar-los i despatxar-los. Som subjectes de la Història, no pas uns pobres diables condemnats a repetir-la i a patir en silenci els efectes d'un món organitzat de forma injusta.

Aquesta consciència, però, no és automàtica. Es tracta d'una consciència que necessita ser sempre treballada i conquistada. La consciència de súbdit és més còmoda. No cal pensar ni córrer riscos. Per això, avui, la tasca de desenvolupar la consciència política entre la joventut és més difícil que en altres èpoques. Hi ha recerques que apunten cap a una nova generació de joves en què la majoria és despolititzada, diferent dels anys 80. Hi ha diverses causes. A la dècada dels 90 van haver-hi canvis que feren trontollar el món. Al novembre de 1989 va caure el mur de Berlín, símbol de la caiguda del Socialisme Real. El model de Capitalisme Neoliberal, amb les seves propostes de privatització de les empreses estatals i l'allunyament de l'Estat del joc del lliure mercat, es va presentar com a vencedor. Paral·lelament, hi ha haver un canvi cultural. La postmodernitat es va enfortir i es va ac-

centuar la centralització de les emocions i de la subjectivitat. Les utopies van entrar en crisi i ara necessiten ser repensades, ja que sense una utopia no es mobilitza el poble per tal de reivindicar els seus drets de ciutadania.

Els joves sovint confonen la política amb la politiqueria. Estan influenciats pels polítics elegits pel poble, que fan servir la política pel tràfic d'influència, la distribució d'avantatges i l'accés al diner públic, tot desencadenant uns nivells de corrupció espantosos. La política també es confon amb la política partidària. Hi ha dificultats per entendre la política en un sentit més ample: de preocupació i treball pel bé comú.

La nostra experiència a l'hora de treballar amb la pastoral de la Joventut en l'àmbit del Brasil i de l'Amèrica Llatina, ens ha ensenyat la necessitat de fer una connexió entre el micro i el macroprocés en què el jove està inserit. Podem visualitzar la relació així:

Dos models

La cultura contemporània empeny els joves a una preocupació quasi exclusiva per les qüestions personals: l'autoestima, l'autorealització, els problemes individuals, la colla d'amics... El missatge es pot presentar en dos models: el psicològic i el sociològic.

En el **model psicològic**, el missatge és presentat d'una manera que té en compte les característiques específiques del desenvolupament dels joves. En aquest model, les relacions personals són el focus central. Però, tot i que aquest model ofereix als joves uns coneixements valuosos per afrontar els problemes psicològics, no els prepara per afrontar els problemes socials en el seu ambient. Les solucions per la pobresa –quan aquestes són considerades– segueixen la línia de mitigar els símptomes en comptes de les causes. Molts moviments i pastorals cauen en la temptació de treballar tan sols amb el micronivell, i s'obliden que el mateix jove està situat dins el ma-

cronivell, on cal treballar la qüestió de la ciutadania.

En el **model sociològic**, l'èmfasi és col·locat en el paper històric de l'Església, el de transformar la societat. Això vol dir superar una visió ingènua del món. Les estructures polítiques, econòmiques i socials són vistes com a responsables del creixement de la pobresa i condicionen els models de comportament i de valors. És el problema de la concentració de renda en les mans d'uns quants i la impunitat dels poderosos. Dins cada país n'hi ha un altre de miserables els drets a la ciutadania del qual se'ls nega a la pràctica. Dins l'actual conjuntura llatinoamericana, tres metes són prioritàries: l'erradicació de la fam, el respecte efectiu dels drets humans per tothom, i el desenvolupament sostenible, que garanteixi qualitat de vida a la població i respecti l'ecologia. També pren força la consciència d'establir polítiques públiques per la joventut –considerada com un dels grups més marginats– en les àrees d'educació, feina, salut, venda, seguretat, participació, cultura i oci.

La construcció d'una societat més fraternal és possible a mesura que canviem les estructures –les regles del joc– que causen la pobresa. En un món global cal globalitzar la solidaritat. El canvi personal és també fonamental, però no es pot separar del canvi estructural. El primer model dóna prioritat a les relacions humanes (model psicològic), i el segon model (sociològic) a la justícia social.

Hi ha una consciència del fet que el treball amb els joves no es pot limitar a la tria d'algun dels dos models, fet que passa sovint. Tots dos forneixen les eines indispensables per al treball de formació i conscienciació dels joves. Tots dos ajuden a mantenir un equilibri entre l'individu i la societat. Un model de treball amb joves que prioritzi les relacions humanes –l'exclusió de la justícia social–, alieni i tregui el jove del món real, i reforci l'actitud de súbdit i no de ciutadà. Per altra banda, en el present context cultural, un model que prioritzi la justícia social –amb l'exclusió de les relacions humanes– no funciona, no pot atraure i mobilitzar el jovent.

El secret es troba en el punt de partida. Als anys 80 era possible mobilitzar els joves tot començant per l'aspecte social. Avui no. Hi ha una necessitat de partir de les aspiracions i preocupacions del jove real per tal de poder fer altres passes. Assessors adults formats als anys 80 que no tenen en compte els can-

vis culturals tenen dificultats per entendre per què els seus esforços fracassen. Tendeixen a concloure que el problema es troba en el jove que “que passa de tot”, i no en la metodologia emprada.

Gradualitat

El procés de conscienciació política del jove ha de tenir en compte el concepte pedagògic de gradualitat. La conscienciació del jove passa per processos grupals que són graduals i que passen per etapes. Aquestes etapes són metes que un ha d'atènyer, i horitzons que un ha d'ampliar, tot passant per la descoberta del grup, de la comunitat, del problema social, de l'organització més ampla, de les causes estructurals i, finalment, arribant a un compromís més durador amb el canvi social. Hi ha un munt de petites accions en què els joves s'impliquen en aquesta fase, que van des del treball directe amb els més necessitats fins a la promoció de debats i reflexions sobre programes i candidats en unes eleccions. Avui, internet s'ha tornat una aliada important. El jovent viu connectat entre si a través de la xarxa. En els grups de debat (yahoo i orkut) es discuteixen les qüestions socials i es passen textos que tenen l'efecte de crear una consciència. El seguiment sistemàtic dels grups de joves en les comunitats és cabdal.

Hem d'acabar reafirmant el potencial renovador i transformador de la joventut. Continua vàlida l'afirmació de Puebla que el paper dels joves és el de dinamitzar el cos social. Quan parlem de la despolitització de la joventut no estem parlant de tota la joventut. Parlem de tendències. En els moviments socials i partits polítics, un percentatge significatiu de joves continua compromès. El desencís amb la política, de vegades, és provocat per la dificultat de trobar espais adequats: les formes de participació presents en la societat i en l'Estat són percebudes pels joves com a molt allunyades de la seva realitat quotidiana. Els joves tenen una característica diferent dels adults: depenent de les influències, poden canviar ràpidament. La diferència, avui dia, és que el procés de conscienciació i compromís és més lent que en altres èpoques. Si fem servir la metodologia adequada per penetrar l'armadura de materialisme i individualisme present en la societat, trobarem el mateix jove d'altres temps: un jove idealista i disposat a abraçar una causa que desperta el que hi ha de més noble en l'ésser humà.

POLÍTICA PARTICIPATIVA I EXERCICI DE CIUTADANIA

DEMÉTRIO VALENTINI

Bisbe de Jales (São Paulo), Brasil

Mirant com està avui la política, ens adonem que aquesta necessita una urgent renovació. En el moment en què la política corre el risc del descrèdit, per la ineficàcia de les seves institucions que s'han desvirtuat per l'excés de burocràcia i per la promiscuïtat entre interès públic i avantatges particulars, és urgent recuperar l'exercici autèntic d'una veritable ciutadania.

La ciutadania és el camp propici per la intervenció conscient de les persones, atès el procés col·lectiu de transformació de la societat i de la regeneració de les estructures socials.

Per l'exercici de la ciutadania és possible redefinir els rumbos de la societat, redissenyar l'Estat i reconvo-car-lo per les seves finalitats.

La ciutadania és l'estuari que recull la participació de les persones, i la font que irriga l'activitat social i política.

És la ciutadania la que pot reciclar la societat, de manera contínua, i oxigenar-la amb nous valors, que la consciència ètica va apuntant de manera sempre més clara, i va urgint amb força creixent, en la mesura en què la ciutadania pot incorporar-los en un projecte que a poc a poc necessita ser dissenyat i efectivat. És el creixement de la ciutadania la que garanteix l'efectivació d'aquests valors que comencen en forma de somni i necessiten encarnar-se en la societat. Sense l'exercici consistent, articulat i perseverant de la ciutadania, aquests valors es queden en la utopia, que si resta inaccessible pot provocar la frustració i el desànim. La ciutadania té el compromís de fer reals les utopies.

D'aquí la pertinència d'una pregunta que necessita respostes adequades: Quina ciutadania volem?

El desafiament és a la porta: identificar els grans valors que han d'impregnar la visió i l'exercici de la ciutadania. Per tal que impregnin el nostre dia a dia, en les nostres institucions, que volem posar al servei de la construcció col·lectiva de la societat i de l'Estat.

1. Una ciutadania impregnada de valors fonamentals: la vida, la dignitat de les persones, la justícia, la consciència ecològica, el sentit de la bellesa i l'obertura

cap a la transcendència. És un senyal positiu constatar que aquests valors retornen avui a la consciència col·lectiva. És la nova emergència de l'ètica. L'exercici de la ciutadania necessita començar per la formació de les consciències, tot impregnant-les de valors ètics.

2. Una ciutadania renovada per la sensibilitat social, la solidaritat, la distribució, la creativitat, l'intercanvi d'experiències. Una ciutadania que necessita ser de tothom, i que ha de ser el resultat d'una construcció constant, feta solidàriament. L'exclusió social és la negació de la veritable ciutadania. La causa dels indis, dels sense-terra, dels aturats, dels nens del carrer, dels presos, de les prostitutes, dels marginats de tota mena, necessita motivar i inquietar aquells que es proposen la construcció d'una veritable ciutadania.

3. Una ciutadania activa: per l'exercici de la llibertat responsable, per la participació, per la valorització de les iniciatives, pel cultiu de noves liderances, per l'atenció als esdeveniments, per l'oportunitat de realitzar manifestacions, per la realització de debats sobre fets que impliquin la comunitat, per l'atenció a les pràctiques alliberadores de nous subjectes emergents en la nostra societat. La ciutadania es fa, es practica, s'exerceix.

4. Nova emergència del públic: una de les més precioses adquisicions que han emergit del procés de les Setmanes Socials Brasileres ha estat la creixent afirmació del públic com a valor que precedeix i plana per damunt l'Estat, i com a criteri que dirigeix i relativitza les instàncies organitzatives tant de la Societat com de l'Estat. És recuperant amb vigor el caràcter públic, que ha de presidir la comprensió de tot allò que es refereix a la ciutadania, que podem equacionar de manera més adequada molts dels problemes que avui es col·loquen en la pauta política de gairebé tots els països, com és el cas típic de les privatitzacions. El gran criteri és veure com les diferents realitats en qüestió compleixen millor el seu caràcter públic. Ja sigui el petroli, el gas, el transport, l'energia, o bé els mitjans de comunicació. O, sobretot, l'escola. Fer la distinció entre

públic i estatal és una urgència i una estratègia que cal portar endavant amb tenacitat, per tal que produeixi transformacions polítiques amb incidències realment positives sobre la vida dels ciutadans.

5. Nova relació entre ciutadania i Estat: avui es presenta el desafiament de desprivatitzar l'Estat, a fi que es posi de nou al servei del bé públic, i se superin els seus vicis històrics. La societat necessita contínuament reassumir l'Estat, i redireccionar la finalitat de les seves estructures. Cal fer la constatació que totes les estructures estatals porten encastada la tendència al desvirtuament de les seves finalitats. És la societat la que necessita injectar, de manera incessant, l'esperit públic dins les esferes estatals, per la pràctica constant, lúcida i atenta de la democràcia. Sense l'exercici de la democràcia, l'Estat es rovella. No tan sols en la seva macroestructura, sinó també en les seves concrecions localitzades. Tot el que és estatal, ja sigui un hospital, un banc o una escola, si no s'oxigena constantment per les motivacions del bé comú, es va deformant pels vicis característics de la democràcia, del nepotisme, de la ineficàcia, del privilegi, que acaben privatitzant la instància estatal al servei d'interessos que utilitzen els recursos públics per tal de protegir-se. L'estat actual necessita uns nou mecanismes per reestructurar-se i actualitzar-se. Però necessita, sobretot, recuperar la seva ànima, que és la seva finalitat pública, que l'ha generat i ara l'ha de regenerar. I això tan sols pot ser fet per una societat capaç de dissenyar un projecte global de bé comú per tothom, i de percebre les prioritats estratègiques que necessiten ser assumides per l'Estat. Cal fer una inversió de prioritats, per tal que les energies canalitzades per l'Estat es posin als serveis dels béns fonamentals: la salut, l'educació, l'habitatge, la feina, el transport i l'oci. Aquesta inversió tan sols es farà si és urgida per una societat que sap reprendre el rumb de l'Estat a través de l'exercici efectiu de la ciutadania.

6. Ciutadania i globalitat: en temps de globalització és important adonar-se del fet que és possible integrar els seus valors en l'exercici pràctic de la ciutadania, per l'obertura a l'universal i al plural, per una cosmovisió integradora, per la superació dels nacionalismes tancats, per la valorització de la interdependència i pel cultiu de la consciència històrica. La globalització ha de ser valorada pel ciutadà, per tal de ser conduïda segons els interessos del bé comú. Sobretot perquè la globalització no atropelli els dèbils i no produeixi exclusió.

7. Ciutadania i content social: la ciutadania s'exerceix localment. D'aquí la importància de la valorització de la quotidianitat, del coneixement de la comunitat, de l'articulació amb instàncies locals, de la participació en campanyes socials. La ciutadania demana l'atenció simultània cap al macro i cap al micro, cap a l'universal i cap al local, cap al nacional i cap al regional, tot visualitzant la seva percepció en una unitat integradora. La ciutadania tindrà sempre un sabor regional: el gust pels valors culturals i per les tradicions locals.

8. Superació de les dominacions: la ciutadania demana una vigilància constant de les nostres actituds personals. Perquè tots estem disposats a assimilar dominacions consolidades per la tradició, o a projectar noves dominacions. D'aquí la importància de l'esperit de servei per combatre l'autoritarisme, el racisme, el masclisme i altres dominacions culturals polítiques i culturals. Hi ha dominacions profundament arrelades a les nostres ments, que s'han cristal·litzat en costums polítics i en pràctiques tradicionals. L'exercici de la ciutadania necessita anar minant les pràctiques del caudillisme, del clientelisme, del racisme, del masclisme i de l'autoritarisme que va prenent diferents formes en el dia a dia de les nostres vides.

9. El respecte de la diversitat: per fi, la ciutadania exigeix l'estima de l'altre, d'allò que és diferent, l'acollida i l'escolta, l'educació envers la complementarietat, la convergència i la integració. És una nova mentalitat que cal ser cultivada davant la massificació cultural d'avui dia. La ciutadania és també saber conviure harmònicament amb la diferència. L'educació hi ha de contribuir d'una manera indispensable, per tal d'afirmar les individualitats i, alhora, obrir-les cap a la complementarietat. Sense l'educació no s'arriba a la veritable ciutadania. I amb l'educació, els problemes que comporta l'afirmació de les persones es tornen un material ric per la construcció d'aquest gran edifici de la ciutadania, que necessita veure's recolzat per la tossuderia i l'entusiasme de tots nosaltres.

Conclusió: cultivant la ciutadania i impregnant-la amb aquests valors, s'arriba a una societat més humana i més justa, i es garanteix un estat més democràtic i més girat cap al bé comú. La ciutadania és el camp que està sempre obert a la nostra participació. És aquí que es juga la batalla de la verdadera política.

CIUTADANIA I SOBIRANIA, NO ASSISTENCIALISME

IVO POLETTO

São Paulo

La humanitat viu un temps carregat de possibilitats i de temptacions. Les tecnologies de comunicació, al contrari del que voldrien els posseïdors i explotadors de patents, han tornat impossible continuar ocultant la misèria i els patiments en què viu una part significativa dels éssers humans. Fins i tot les explicacions ideològiques per la desigualtat tenen els dies comptats. El consens científic en relació amb “l'estat de la Terra”, que constata i preveu noves i fatals conseqüències de l'escalfament del planeta, anomenat “efecte hivernacle”, fa palès obertament la responsabilitat de les elits i dels països industrialitzats. La consciència mundial del fet que els agents del “progrés repenjat en l'ús de combustibles fòssils” són els causants de l'agressió a l'equilibri del planeta està a un pas de la consciència que aquests són igualment responsables de la concentració de la riquesa i, per tant, de la generació i agreujament de la pobresa i de la misèria en totes les regions de la Terra. Els que es van precipitar en la imposició de la globalització capitalista ultraliberal van aconseguir que el tret els sortís per la culata.

En el mateix paquet de polítiques del neoliberalisme, els pobres serien els responsables de la situació en què viuen. Serien els abandonats o maleïts pel “déu” mercat, per no haver-se espavilat a rebre les seves recompenses. Per això, les institucions estatals haurien de deixar córrer els plans “populistes”, amb l'objectiu d'impulsar projectes de desenvolupament econòmic que afavorissin tothom. Tots els governs haurien de ser, a partir d'ara, “realistes”, i reconèixer que hi ha persones inútils pel mercat, que seria l'agent del progrés dels que són capaços de “lliure iniciativa”. Fragilitzades pel procés de privatització d'empreses i serveis públics, les institucions estatals s'haurien de limitar a accions socials compensatòries, i tenir com a objectiu el de limitar la revolta dels exclosos pel mercat.

Com ja va recordar José Comblin en l'anàlisi de la conjuntura de l'any 2006, el “neoliberalisme és mort”. Això vol dir, entre altres coses, que també aquesta

culpabilització dels pobres i la irresponsabilitat dels estats no es mantenen com a veritat pretesament incontestable. Ans el contrari: les pressions populars exigeixen la represa de les constitucions nacionals, que defineixen ser “una obligació de l'Estat i un dret dels ciutadans” la garantia dels drets, començant per l'alimentació i la nutrició. O són exigides, en plebiscits, assemblees constituents per refundar les nacions a través d'una Llei Major que afegeix els canvis necessaris a fi que, de fet, es garanteixin tots els drets a tothom.

És en aquest context que són reelegits els governs, com ara el brasiler, encapçalat per Luiz Inácio Lula da Silva, que posen en pràctica programes com el de “Fome zero”. El Fome Zero es proposava garantir la seguretat alimentària i nutricional a totes les persones que trobant-se en una situació d'extrema misèria, no tenien ni tan sols assegurat el seu dret a l'alimentació. A pesar dels elogis, locals o internacionals, a aquests “nous” programes, moviments socials i investigadors han aixecat la llebre: com s'ha de portar a terme aquesta “obligació de l'Estat”: amb programes assistencialistes o amb programes que generin transformacions socio-econòmiques, culturals i polítiques que facin possible la superació de la pobresa i de la misèria?

Camins alternatius

La millor resposta a aquesta qüestió la donen els ciutadans de Bolívia i Equador. I ho fan a través de processos polítics que es valen de l'experiència i del suport de Veneçuela i Cuba, però que tenen característiques pròpies, sobretot pel protagonisme dels pobles indígenes. Ja no n'hi ha prou amb un “no” al neoliberalisme defensat per les elits; cal dir “no” a les pròpies elits, i en nom d'un “sí” a la construcció de societats alternatives, refundades per constituents amb alta presència indígena i popular. Prou d'acceptar el discurs tradicional, que sempre ajorna el repartiment del “pastís” de la riquesa, que, per contra, hauria de créixer a les mans de les elits. Prou d'acontentar-se, també, amb accions o programes assisten-

cialistes, amb les engrunes de les taules dels rics. Allò que s'afirma és el "dret a tenir drets". O, millor dit, el dret i el poder de definir els drets a partir de valors i principis ètics recollits a les cultures mil·lenàries dels pobles que constitueixen aquestes nacions. I valors i principis que han d'orientar la manera de definir les prioritats, ara girades cap a la realització i garantia de tots els drets envers totes les persones, i no pas la garantia i reproducció dels privilegis de minoritàries elits depredadores.

No són camins fàcils. Les oposicions són molt poderoses. Encara controlen mitjans de comunicació empresarials, directament interessats en el monopoli dels privilegis que se sustenten en la promesa il·lusòria de llibertat i igualtat d'oportunitats per a tothom, però que, en realitat, són fruit de la relació entre la lliure iniciativa de qui posseeix béns i capital per multiplicar riquesa i poder, i la privatització de l'Estat. Oposicions que compten amb poderosos suports internacionals, interessats a impedir la consolidació de propostes alternatives de desenvolupament socioeconòmic, polític i cultural.

Serà possible la democràcia?

Un cop més, allò que està en període de proves, per dir-ho així, és la pròpia democràcia. ¿Els pobles podran apropiarse i exercir el seu poder sobirà, i posar les lleis, l'Estat i les iniciatives socials al servei de la construcció de societats on puguin viure amb dignitat i benestar totes les persones? Parlant en plata: *podrà la democràcia tornar-se un poder participatiu sense fi, de tal manera que el procés de socialització dels béns oferts per la naturalesa i dels fruits del treball sigui realitzat en una experiència de "democràcia-sense-fi"?, tal com va formular el professor Boaventura de Sousa Santos (Crítica da razão indolente, Cortez, São Paulo, 2001)*. O se li impedirà, un cop més, tornar-se un procés real de poder popular sobirà, essent mantinguda com a formalitat al servei del poder de les minories que detenen el capital i, per tant, una font d'alienació popular?

Per tot plegat, qui desitja que els "programes socials" dels governs elegits per obrir camins diferents als de les elits tradicionals a les Amèriques no es redueixin a meres accions compensatòries o assistencialistes, ha de tenir ben present que les alternatives que contempen la universalitat dels drets econòmics, socials, culturals i ecològics depenen de la vigència

dels drets polítics en una societat en procés permanent de democratització. Ni mitges tintes són suficients, com es pot veure al Brasil, en què els Consells i Conferències, tot i ser espais d'avenç, emmascaren, en realitat, la participació ciutadana sobirana. I això es pot demostrar per la resistència del poder legislatiu a reglamentar la Constitució, promulgada el 1988, referent a la participació de la ciutadania mitjançant plebiscits i referèndums. Continua majoritària entre els legisladors la "convicció" que la convocatòria d'eleccions ha de ser prerrogativa exclusiva del Govern Nacional!

Com ja s'ha afirmat de diferents maneres, tan sols existeix una força capaç d'exigir canvis profunds i transformacions estructurals de les societats generadores de desigualtats: el poder popular sobirà. Aquest es recolza damunt la consciència (individual, grupal i social) de la ciutadania, que s'expressa en diferents espais de participació, i madura en la capacitat organitzativa de control sobre els governs que ella mateixa constitueix. Implica i exigeix, per tant, la capacitat de democratitzar l'Estat. I el camí per fer-ho, segons Antonio Gramsci, és la societat civil. Sense això, és a dir, mantingut el control de les elits sobre l'Estat, sempre hi haurà espai perquè es reproduïxin els seus interessos i privilegis en detriment dels pobres que lluiten pels seus drets. Hi haurà sempre un predomini de polítiques assistencialistes, compensatòries, o, en el pitjor dels casos, l'articulació entre l'absència de polítiques socials amb l'augment de la capacitat de repressió a les iniciatives polítiques de la ciutadania exclosa.

El capitalisme, com tothom sap, deshumanitza, i redueix les persones a simples objectes. L'afirmació que el lliure mercat garantiria societats lliures no deixa de ser una afirmació purament ideològica. Fet i fet, les coses, les mercaderies, la riquesa, els guanys, els diners i el mercat són promoguts com si fossin subjectes de les relacions socials, però són els capitalistes que serveixen al capital quan exploten el treball i el transformen en mercaderia. És per això que la transformació estructural de les societats capitalistes passa per la creació d'oportunitats reals perquè tothom recuperi la subjectivitat, la dignitat humana, la llibertat, la ciutadania i, en una dimensió col·lectiva, la sobirania.

PROGRAMA DE FORMACIÓ POLÍTICA I CIUTADANA

UN EXEMPLE DE COMPROMÍS

CONFERÈNCIA DE PROVINCIALS JESUÏTES D'AMÈRICA LLATINA

Presentació

Fa pocs mesos, el Sector Social de la Conferència de Provincials d'Amèrica Llatina (CPAL), es va reunir a Veneçuela. L'anàlisi de la situació del Continent va mostrar una vegada més la urgent necessitat de treballar per dignificar l'exercici de la política i la ciutadania. Calia fer alguna cosa. En conseqüència es va decidir convocar un seminari amb la finalitat d'impulsar projectes d'educació política i ciutadana en obres del Sector Social de la Companyia de Jesús.

El present text té el propòsit de servir per motivar i orientar l'elaboració de propostes d'Educació Pública i Ciutadana als diferents països.

El marc d'aquesta proposta té diversos supòsits:

a. Aquesta formació política no pretén prendre cap mena de postura davant la política local ni davant del govern a nivell nacional. Deixa als grups de possibles participants les seves decisions polítiques particulars.

b. Té un rerefons de valors inspirats en la tradició cristiana, però no pretén orientar religiosament la pràctica de la política i l'exercici de la ciutadania.

c. Vol treballar amb homes i dones amb capacitat de lideratge, vinculats amb comunitats, moviments i organitzacions de diversa mena, desitjosos de sortir de la situació de crisi que viuen a molts països la pràctica de la política i la ciutadania.

d. El punt de partida és l'opció per una societat incloent en la qual els pobres i marginats es considerin de manera prioritària i com a referència en les recerques del millora de la qualitat de vida amb dignitat per a tothom.

e. Vol oferir una formació rigorosa, sistemàtica, compromesa amb la recerca d'una societat justa, equitativa, pacífica.

f. Té un caràcter llatinoamericà, pensant allò local des de la mirada global.

g. Vol ser el suport per l'enfortiment d'una xarxa llatinoamericana que està sorgint de programes de Formació Política i Ciutadana i que donarà suport i

informació i farà el seguiment de les diverses experiències que existeixen i es vagin posant en marxa.

A d'altres continents diverses persones s'han interessat per aquesta proposta. Ens complau compartir-la amb elles. Sabent que el Marc de Referència és un esquema que pot servir de base per al disseny més elaborat d'un projecte que haurà de ser sistemàtic i amb prou consistència acadèmica, de manera que hi hagi una formació seriosa.

Esperem que aquesta iniciativa vagi creixent al llarg d'aquesta primera etapa de posada en funcionament i que sigui una forma de fer una aportació a la necessitat d'una conducció dels afers polítics des de l'interès de la majoria dels ciutadans, amb una seriosa preocupació per un desenvolupament amb justícia i una conducció dels afers col·lectius responsable.

L'aportació d'aquest Programa de Formació Política i Ciutadana és precisament proveir una visió llatinoamericana, és a dir, una comprensió d'allò específic de cadascun dels països des d'allò que ens és comú. Inclou també l'elaboració de materials comuns i processos d'intercanvi que contemplin una perspectiva llatinoamericana, participativa, transparent, un impuls de participació en relacions de comerç just, prioritats socials, recerca pacífica en la solució dels conflictes, respecte pel pluralisme.

Introducció

El present document és el resultat del taller realitzat a Asunción, Paraguai, per establir les línies programàtiques d'un Pla de Formació Política a Amèrica Llatina. Encara se l'ha de treballar fins a convertir-lo en un Programa de Formació Política amb totes les precisions de continguts i metodologies necessàries que permetin el seu desenvolupament a nivell de cada país i a nivell llatinoamericà i del Carib. A cada país, d'acord amb les seves necessitats, el programa pot servir per complementar els esforços de formació política que ja s'estan desenvolupant o per implementar iniciatives d'aquesta mena, on no n'hi ha, emprant

el Programa com a referent. A nivell regional, es preten avançar vers la creació d'una Escola de Formació Política Llatinoamericana i del Carib, per dissenyar materials, organitzar cursos a nivell regional, especialment pels facilitadors del programa, i crear mecanismes d'articulació i intercanvi d'informació.

Aquest programa està sota la responsabilitat del sector social de la CPAL, a través del subsector dels Centres Socials. El subsector d'indígenes haurà de fer la versió del que seria el programa pels pobles indígenes. Considerem igualment important oferir el Programa en la formació dels jesuïtes.

La posada en marxa de les tasques que implica aquest procés requereix que la CPAL designi un equip coordinador, les funcions específiques del qual haurien de ser:

Disseny del Programa de Formació Política sobre la base del Marc Orientador establert.

Gestió de fons i recursos pel desenvolupament de projectes específics.

L'articulació de les experiències de formació existents en el marc del programa proposat.

La promoció de processos de formació política on no existeixen.

La posada en marxa de processos de formació a nivell regional, segons què sigui més pràctic i possible, en funció de les necessitats i les situacions, amb la perspectiva d'arribar a una Escola de Formació Llatinoamericana.

Articulació amb el sector de formació, d'educació i AUSJAL (Associació d'Universitats SJ d'AL).

1. Justificació

Des dels i les pobres (la gent i els pobles exclosos i discriminats) i amb ells i elles preferentment, desitgem presentar una proposta llatinoamericana i caribena de formació política.

Sense desig de competir allà on existeixen iniciatives ja vigents i potser millors, sinó amb ànim de col·laboració.

La proposta parteix de la recerca d'un pensament alternatiu al neoliberalisme econòmic i cultural globalitzat i a qualsevol altra forma de pensament únic i totalitari. Pretén ajudar a importants esforços d'integració llatinoamericana que contribueixin a fer-la més igual i solidària i que alhora enforteixen la capacitat per proposar camins econòmics, polítics i culturals propis.

Creiem que la política és una bona notícia, i que el seu exercici pot ser una forma sublim de servei als altres. Així, des de la utopia d'una "altra política possible", enfrontarem les crisis actuals de la política, d'allò públic i dels models vigents de desenvolupament, i contribuirem amb humilitat i realisme a la construcció d'una història més justa i democràtica.

Malgrat l'existència de règims de democràcia formal a gairebé tota la regió, hi ha una profunda desil·lusió envers els resultats. Seguim creient que el millor camí per canalitzar els conflictes socials i cercar solucions polítiques és l'exercici de la democràcia participativa. Nosaltres, com a cristians/es, volem participar en la construcció d'una nova societat justa, solidària, incloent i pluricultural.

El programa que es presenta vol proporcionar eines, metodologia i elements ètics per a un nou exercici de la democràcia i de la ciutadania als nostres països.

2. Objectiu general

Contribuir a l'establiment de societats justes i democràtiques a AL, mitjançant processos de formació que enforteixen l'exercici responsable de la ciutadania i proposin formes alternatives per a les relacions de poder en el marc del bé comú.

3. Principi inspirador

Comptem amb un principi inspirador que impregna tota la proposta: l'amor és fonament en l'ésser humà i es tradueix en la recerca de la trobada amb els altres en una ciutat solidària.

No podem oblidar, en tant que aposta per les Obres Socials de la Companyia de Jesús, que aquest procés busca enfortir un SENTIT DE VIDA sustentat en la transcendència i en la necessitat d'actuar socialment des d'un compromís cristià profund.

4. Principis Pedagògics Orientadors

Es fa necessari dissenyar una proposta de formació integral que transformi actituds i valors, que enriqueixi coneixements i enforteixi les capacitats per actuar a l'espai social i polític.

Se suggereix per tant incloure en la seva estructura pedagògica les dimensions de la persona, allò espiritual, allò transcendent, allò estètic, unit al sentit de l'acció col·lectiva tant en allò local com en espais més amplis referits a allò llatinoamericà i internacional.

PRENDRE PARTIT

UNA EXPERIÈNCIA AMB L'AGENDA LLATINOAMERICANA

IRENE CASELLAS

Girona, Espanya

De les idees als fets. Del compromís a l'actuació. De la teoria a la pràctica. La comissió de l'Agenda Llatinoamericana Mundial, que des de fa catorze anys treballa en l'àmbit de les comarques gironines per promoure els valors de justícia i solidaritat aprofitant aquesta eina que teniu a les mans, és un exemple de com convertir les bones intencions en bones realitats. És una possibilitat d'incidir en la societat per canviar-la. És, en definitiva, una nova manera de fer política, si entenem que la política no és només allò que decideixen els governs o el que volen els poderosos, sinó totes aquelles actuacions que, vinguin d'on vinguin, estan dirigides a transformar la societat, la ciutadania, la "polis".

La història de la Comissió neix amb la Coordinadora d'ONG de les comarques gironines i l'alt Maresme, una plataforma unitària que es va constituir el 1994 a Torroella de Montgrí (Baix Empordà, Catalunya). Un bon nombre de persones vinculades a diferents entitats, amb sensibilitats diverses i prioritats que no sempre coincidien van fer l'esforç d'aplegar-se per compartir informació, consensuar actuacions i reflexionar conjuntament. L'experiència va ser tot un èxit i actualment la Coordinadora agrupa gairebé un centenar d'entitats. El punt de partida de totes elles, tal i com es recull en el codi ètic que regeix les seves actuacions i que cada entitat ha d'aprovar per poder incorporar-se a la xarxa, és treballar en la transformació de la societat cercant un ordre social més just.

Entre les moltíssimes activitats, campanyes i iniciatives que són possibles gràcies a l'existència de la Coordinadora hi ha la difusió de l'Agenda Llatinoamericana Mundial i els materials pedagògics que l'acompanyen. Aquesta tasca es fa a través de la Comissió, que és volgudament oberta, plural i participativa. Es tracta d'una taula de treball que funciona de manera assembleària -es fan dues assem-

bles anuals, una per preparar l'inici de la campanya de difusió i l'altra quan es tanca, per valorar com ha funcionat- i per tant les decisions es discuteixen i es consensuen entre tots. Mig centenar de persones estan compromeses en aquesta tasca i hi fan les seves respectives aportacions.

Els membres de la Comissió són els primers a insistir que aquesta no és, ni vol ser, una ONG. «No ens interessa tant vendre agendes, amb el remanent de les quals poder encarar tal o qual projecte, com mantenir i augmentar el caliu del missatge de l'Agenda. L'Agenda mateixa és el projecte!», expliquen.

Cada tardor, la maquinària de sensibilització es posa en marxa per preparar la llarga llista de presentacions de l'Agenda i els seus materials davant un públic ben heterogeni: casals d'avis, centres cívics, entitats solidàries, instituts, universitats, grups escoltes, regidories d'ajuntaments... Tot plegat aprofitant aquesta gran eina de formació i transformació, sense excloure a ningú. Hi ha una gran quantitat de gent que fa coses relacionades amb l'Agenda, independentment de la ideologia que tingui i del partit que voti, si vota.

Aquesta bona resposta que cada any té la campanya ens porta a pensar que generar consciència i compromís, quan es fa de manera oberta i seriosa, no és un repte tan inabastable. Malgrat la desídia i l'apatia que veiem créixer sovint en el nostre entorn, hi ha molta més gent del que sembla disposada a buscar un nou model de convivència, una nova fórmula de ciutadania, i només cal encertar precisament en les estratègies per engrescar-la per poder aprofitar aquest gran potencial.

Des de la Comissió això s'ha anat treballant durant tots aquests anys, amb molt d'incert. Paral·lelament a la difusió dels valors de l'Agenda han anat apareixent altres materials complementaris amb una clara vocació pedagògica. Un d'ells és el

calendari solidari, en forma de pòster, que destaca en cada mes una efemèride. Són dotze apunts diferents cada any, que ens recorden, aprofitant dates concretes, algunes de les causes que continuen pendents en aquest món globalitzat. Fets i personatges d'arreu del món ens interpel·len des d'aquest calendari, que no és estrany veure penjat tant en aules com en despatxos. Tot i que ha nascut a Catalunya, el calendari també s'edita en castellà i en miskito (la llengua indígena que parlen a la costa atlàntica de Nicaragua). L'objectiu és que es pugui difondre també a Llatinoamèrica, especialment a Nicaragua i a les comunitats de la seva costa atlàntica, molt vinculades a municipis catalans per mitjà de llaços d'agermanament. De fet, la tria de les efemèrides es fa de manera consensuada a un costat i altre de l'Atlàntic, i és un bon exemple del que aquí s'anomena campanya d'anada i de tornada, una fórmula per establir nous ponts entre uns i altres. L'objectiu és aconseguir que el mateix procés de difusió que l'Agenda té a Catalunya també es pugui dur a terme a Llatinoamèrica, el lloc on ha nascut però on, per desgràcia, moltes persones no es poden permetre el luxe de comprar-la. La idea és, doncs, retornar en forma de materials allò que l'Agenda aporta com a formació i compromís. Per aquest motiu s'han mobilitzat institucions com el Fons Català de Cooperació o l'Agència Catalana de Cooperació, que dediquen projectes a la difusió de l'esperit de la campanya de l'Agenda entre col·lectius i comunitats de base, sobretot de poblacions que participen en diferents agermanaments. Així, gràcies a la iniciativa d'anada i tornada, moltes més agendes arriben a Nicaragua, Perú, Brasil, la República Dominicana, Cuba, Guatemala, El Salvador, Hondures i Mèxic. Es toquen tecles molt diverses: «Fem arribar l'Agenda al seu propi bressol, on és desconeguda o prohibitiva pel seu preu, la distribuïm en un marc coherent amb la nostra línia ideològica, hi fem participar una entitat supramunicipal com és el Fons, i hi aporten diners sobretot els ajuntaments que tenen agermanaments amb aquestes zones, amb la qual cosa ajudem a mantenir viva la coordinació entre pobles. Sense perdre de vista que el Sud canviarà en la mesura que canviem el Nord i que, per tant, la feina prioritària de transformació l'hem de fer aquí. La campanya d'ana-

da i de tornada és un encert perquè lliga utopia i conscienciació», afirmen els membres de la Comissió.

Amb aquest mateix criteri de prioritzar la tasca pedagògica, també s'edita el Mapa de la Vergonya, un mapa en el format Peters que destaca algunes de les dades més flagrants sobre l'Índex de Desenvolupament Humà en diferents indrets del món. Permet veure, amb un simple cop d'ull, les grans diferències entre els països rics i els espoliats. La llista de materials impulsats des de la Comissió continua: pòsters amb els textos del darrer discurs de Charles Chaplin a la pel·lícula «El Gran Dictador», una crida a la justícia i la llibertat, i sobre la realitat del Deute Extern a partir d'un text de Guacapuro Cuactemoc; un interessantíssim documental per a televisió sobre els 15 anys de l'Agenda, amb testimonis de les dues bandes de l'Atlàntic; o l'exposició que commemora també aquest aniversari, molt cridanera i alhora pedagògica, que ha tingut tan bona acollida que fins i tot s'ha hagut de doblar, amb una nova còpia, per poder-la oferir a totes les institucions i col·lectius que la demanen. Sense oblidar la gran novetat de l'any passat, el conte L'Agenda de Don Paulo, perquè els més petits puguin entendre, ben aviat, els conceptes de compromís i solidaritat. També s'estan duent a terme projectes musicals i en format àudio, per facilitar encara més la tasca de difusió.

I la feina no s'atura aquí. La Comissió manté molt bones relacions amb grups i entitats diverses, algunes oficials i altres no tant. A part de coeditar l'Agenda en la seva versió catalana i tots els materials complementaris, participa en la xarxa d'agermanaments de municipis catalans amb pobles i ciutats de Nicaragua. En definitiva, la Comissió és una suma d'esforços i de compromisos, un gran actiu de responsabilitat i esperança que ens convida a prendre partit. Un exemple a seguir.

En la seva història hi hauria de parar esment tothom qui valori que la política va més enllà de les eleccions i els partits, tothom qui vulgui participar d'una manera constructiva en la creació d'una societat més justa, totes les persones que no es vulguin quedar de braços plegats pensant que davant les grans i greus desigualtats del món ja no hi ha res a fer.

DESENTERRAR EL PASSAT

PREMI DEL CONCURS DE CONTE
CURT LLATINOAMERICÀ

GUIDO DE SCHRIJVER

Brussel·les, Bèlgica

El sergent Martínez estava de guàrdia a la vora del pou, el fusell travessant horitzontalment el ventre, els braços recolzats a la culata i el canó. Es va protegit sota d'un arbre ja que el sol picava fort. Posava la seva mirada damunt de l'esquena encorbada d'un jove ajupit en el fons. Al voltant del pou hi havia asseguts i ajocats homes grans, dones i nens. Barrets de vímet, huipils de cotó amb figures maies multicolors apagades de tant rentar-los i fregar-los al riu. Les dones van desenterrar les llàgrimes que havien començat a plorar feia vint anys. El sergent Martínez havia rebut l'ordre del seu cap: "A San José Poaquil hi ha una exhumació, amb l'autorització del tribunal, hi ha d'haver vigilància dia i nit, no sigui que algun pinxo vulgui esborrar rastres". Es tractava d'una mera coincidència? Era justament a Poaquil on havien segrestat un oncle del sergent i posteriorment l'havien desaparegut. A l'altre costat del pou hi havia la vídua, la seva tia. Ella va dir: "N'hi deu haver com a mínim quinze, entre ells el meu marit i la meva veïna prenyada".

Una nit de silenci absolut, els gossos van trencar en una coral furiosa la pau que envoltava el poblet. Pocs minuts després les botes van esfondrar les portes de les cabanes i van treure els habitants dels seus llits, matant els gossos a trets a l'acte. Van dur a cops de culata la gent fora del poblat, els ulls desorbitats de terror, i en el descampat els van abatre a trets i cops de matxet, cridant: "Per comunistes, desgraciats!". Els van enterrar allà mateix en una fossa comuna, emparats per una lluna dèbil i còmplice. Amb el temps les mates van cobrir piadosament el malson, però un vailet, amagat sota del catre durant el desallotjament de la seva família, es va empènyer enfora, marejat per l'insòlit esdeveniment, per seguir a distància, allò que li havia semblat un seguici fúnebre de cadàvers vius. Estirat entre la malesa es va adonar del lloc de la manta i més endavant va avisar-ne la gent veïna, que es guardava el secret com una nafra mortífera.

El dia que en Claudio es va decidir pels seus estudis universitaris, el seu pare el va advertir insistentment:

"S'ha de menjar. Aquí a Guatemala com a antropò-

leg no podràs pas bufar calent".

"D'aquí pocs anys els forenses no donaran l'abast per treure a la llum les ossamentes dels milers de víctimes dels militars", va profetitzar el fill, sense fer cas del consell patern.

"Quina perspectiva més bonica, mantenir-se encallat en un passat que ja no existeix", va ironitzar l'home amargat.

"En el món tot passa, només queda el passat", va discursar el fill, deixant el seu pare ben esmaperdut.

Un cop acabats els estudis a la universitat estatal esperava trobar aviat una feina interessant. Va voler dur a la pràctica en els llocs arqueològics maies el munt de teoria rebuda a les aules. De pedres n'hi havia de sobres, faltaven els fons.

Hi va haver un goig planetari quan es va signar la pau, posant fi a un conflicte armat intern de diverses dècades. Es va declarar el final de les dictadures al país, i arreu del Continent bufaven nous vents damunt les repúbliques. S'havia acabat el terror de l'Estat. La democràcia al poder, els militars a les casernes!, cridaven les masses als carrers.

No va trigar gaire en arribar el moment en què en Claudio va veure acomplir-se les paraules amb les quals havia calmat la preocupació del seu pare pel seu futur acadèmic incert. Els familiars de les víctimes del terror militar van exigir al govern democràticament elegit el permís per excavar els cementiris clandestins.

"Són més d'un miler de fosses, escampades sobre el territori nacional, feina per anys... però no et farà pas ric: és un servei a la població; ells han de trobar els seus, assegurar-se que estan realment morts, per donar-los-hi una sepultura digna", el va convidar l'en-carregat de l'antropologia forense.

El president del govern democràtic tractava de conduir els militars a les casernes sense enutjar-los. Tement la justícia, la condemna i el càstig, els oficials volien mantenir per sempre sota terra al cantó dels cadàvers el malson del genocidi. Però la població va sortir al carrer. Els familiars exigien el retorn dels que havien desaparegut. Vius o morts. Tots estaven morts.

Amb la cura d'una dona que s'arregla la pell amb

pólvores i cremes davant d'un mirall de tocador, en Claudio raspallava els ossos fins a fer-los aparèixer davant les mirades atentes i temorenques dels parents. El sergent Martínez ho observava fascinat. El jove acadèmic va destapar un crani, color marró i roig, el color de la mateixa terra. "Guaita, una carbassa!" va senyalar amb el dit un marrec, recriminat lleument per la mare. A mesura que s'alliberaven les dents l'esquelet va començar a riure sorneguer. Els veïns es van commoure en el seu tràngol per reconèixer el difunt alhora que guardaven un recolliment respectuós envers el que els semblava un sacrilegi. Tires podrides de camises i pantalons havien perdut els seus colors. En Claudio va gratar entre un embolic de teles mig menjades, traient un objecte, que va guspirejar un instant, a la llum del sol. El va netejar entre els dits fins que, de sobte, un xiscle va trencar el silenci sagrat, foragitant els ocells, xericant. El sergent Martínez va mirar astorat, els ulls humits, la seva tia, que es va desmaiàr als braços d'una veïna. La dona havia reconegut el seu marit. En Claudio va deixar reposar la mà damunt d'allò que havia estat la butxaca del pantaló, que carregava una medalleta metàl·lica de Sant Josep. Ella mateixa li havia cosit en el pantaló per tal que el seu home no la perdés mai.

L'exhumació va durar unes quantes setmanes. En Claudio va actuar com un escultor delicat per tal de posar al descobert dos esquelets entrelaçats, el de la mare, i, envoltat per la caixa toràcica i els braços com entre els barrots d'una gàbia, el fetus creixent. Algunes víctimes estaven tan esquarterades per la fúria dels soldats que no es van poder reconstruir els esquelets. Els camperols maies ajudaven en Claudio, aixecant palades de terra en cubells i tirant-la en un garbell. Els nens tenien permís per ajudar identificant trossets d'ossos entre els terrossos. Un mes més tard en Claudio va acabar la feina i es va acomiadar dels parents i del sergent Martínez. El policia va agrair al professional la seva tasca i dedicació.

Amb els seus quatre fills al sergent Martínez li costava tirar endavant la casa amb el sou que guanyava. De tota manera no va pas ser pels diners extres pel que va acceptar l'encàrrec que li va proposar un superior unes setmanes després. Només que, senzillament, ell no estava fet per aquelles operacions que no aguantaven la llum del dia. Ho havia de fer. Determinades ordres no es discuteixen. S'havien d'acceptar i prou. Sobretot si venien d'exgenerals, jubilats pels serveis

prestats. Serveis que, a més, tampoc aguantaven la claredat, segons els rumors xiuxiuejats que li arribaven dels col·legues. Va ser tres setmanes després de l'enterrament de l'oncle amb cants litúrgics, flors, encens i plors a San José Poaquil que va rebre l'encàrrec. En direcció al centre de la ciutat capital, a les tres de la matinada, quatre homes, gorres passamuntanyes negres, uniformes negres, armats ostentosament, furgoneta sense matrícula, han d'irrompre i revisar fins el darrer racó del local, treure'n els ordinadors, documents i tota la paperassa haguda i per haver, esmicolar la resta sense deixar empremtes de la seva identitat. Durant el trajecte cap el lloc assenyalat el sergent Martínez va expressar la seva preocupació als col·legues. Aquests se'n van burlar. Semblava que ja estaven acostumats a destruir locals d'organitzacions de drets humans, donant als membres presents per casualitat un ensurt de l'alçada d'un campanar i ben merescut, ja que es negaven a treure les seves insolents grapes del passat enterrat. Van baixar sigil·losament de la furgoneta en el carrer desert davant del local. Al sergent Martínez li va tocar destruir a cops de destrall la porta d'entrada, essent el primer de travessar el llinar i penetrar a l'immoble. Els homes emmascarats van treballar ràpida i minuciosament. Mentre ells saquejaven la planta baixa, destruint allò que no els interessava endur-se, el sergent Martínez va pujar a trompicons cap a la foscor del primer pis. Va obrir una porta de cop, el va sobtar l'olor de dormitori. En el feix de llum del seu lot va veure un individu aixecant-se al llit, aterrit. El sergent Martínez es va espantar sense emetre cap so, per anar deixant caure el seu lot poc a poc. La seva mirada va caure de ple a la cara d'en Claudio. Sentint com el cor li batejava salvatgement va tancar la porta, evitant que el jove sortís, com per protegir-lo dels altres assaltants. Ja que amb la confusió i el pànic fàcilment es podia escapar un tret. Només en assegurar-se que a baix havien acabat la feina, va deixar anar la maneta de la porta i va córrer escales avall. En travessar el carrer, saltant a la furgoneta es va sentir un lladre de primera.

El sergent Martínez mai no s'havia excedit en donar crèdit a velles supersticions ni creences de velles. En canvi la nit següent va rebre la visita del seu oncle. Se li va posar al davant, va obrir la boca de bat a bat plena de terra, despullant les dents blanques de la barra color marró i roig, grinyolant com un porc i esbufegant amb força.

UN MIRACLE D'AVUI

LLUC 13, 10 -16

PREMI DEL CONCURS DE
PÀGINES NEOBÍBLIQUES

MARÍA BAFFUNDO
Montevideo, Uruguai

Un dissabte, Jesús ensenyava en una de les sinagogues. Hi havia allà una dona que des de feia divuit anys tenia una malaltia produïda per un esperit. Anava tota encorbada i no es podia redreçar per res.

Aquí estic jo, encorbada per anys i anys d'humiliacions, d'exclusions, de maltractaments i obliats voluntaris... ha sigut així durant tant de temps!

Recordo com en altres oportunitats podia mirar la gent cara a cara, llegir la mirada dels joves enamorats, la picardia en el rostre de la mainada, ara la vellesa i el simple fet de ser dona em condemnen, i em fan pidolar estima, atenció, cures, en una societat freda i distant, que prefereix allò perfecte, allò nou, allò útil, allò impecable i s'arrossegava rere un ideal buit de contingut.

Em diuen boja, malalta, sé que n'hi ha molts que esperen la meva mort, sense comptar els que dia rere dia em suggereixen: "Vols dir que cal esperar una cosa que avui és tan fàcil d'avançar", "Quin sentit té la teva presència, si ja no serveixes per res"...

Aquí estic jo, tancada entre les quatre parets, humides, fredes i pudentes d'una llar de salut, o d'ancians, o com se'n diuen ara "Residència per la tercera edat".

D'una manera o altra és l'abocador que he obtingut com a premi per la vida entregada... a la meva família, als meus fills, al meu marit. La renúncia a una carrera universitària, mal vista als ulls dels altres, i que m'hagués projectat més enllà, en qualitat i en quantitat, de la feina del que va ser el meu marit. La renúncia a una feina meua i només meua, en la qual podia desenvolupar les meves capacitats intel·lectuals, per tenir cura dels nens. La renúncia a relacions interpersonals positives i enriquidores, per la por a què dirien de mi i de la meua família... Això ha sigut la meua vida, només renúncies. I espera; que el meu marit arribés cada jornada, i tenir el sopar a punt, i no aclaparar-lo amb els problemes dels nens... espera, a arribar al llit a la nit, i estar sempre disponible per "l'ús" que el meu marit volgués, sense tenir-ne ganes o sense experimentar plaer personal en l'acte sexual, gaudi que només podia sentir ell.

Esperar que els nens creïessin per obrir les meves portes i finestres a una altra vida, i trobar que d'adolescents i joves necessiten més atenció i desgast.

Així, en l'espera, se'm va passar el temps de viure,

i mai ningú em va preguntar pels meus gustos, o sentiments, o dolors o alegries... se'm va passar el temps de cercar plenitud, d'escollir per mi mateixa, de pensar un breu temps en les meves necessitats, de tallar la història de supervivència i donar-li ànima i esperit a la meua vida.

És clar, poc a poc van anar marxant de casa, per altres opcions, per voler fer la seva vida, per compartir-les amb d'altres, i aquell silenci i fred que anava envaint la llar m'arribava profundament als ossos.

Quan me'n vaig voler recordar m'havia acostumat tant a abaixar la mirada, a tenir el cap jup, a xiuxiejar tímides respostes, a sentir els crits carregats de violència i ordres, que ja no vaig poder contemplar més les nits estelades, ja no vaig poder escoltar més el cant dels grills i el raucar de les granotes, ja no vaig poder abraçar més, perquè els meus braços estaven atrofiats i perquè nigú volia rebre les meves abraçades, i el plor!!! A qui li importa que una dona desdentegada, arrugada, sense forces, plori!

Crec que la meua mare tenia raó en dir-me que néixer dona, no importa en quin segle sigui, ni en quin país, ni en quina època, és un càstig... i res ni ningú et prepara per enfrontar-ho, és més, tot t'ensenya a ser submissa a aquesta "loteria" que t'ha tocat per sort, i a sentir que l'altre, per ser home, té poder i llibertat d'opció sobre teu.

Aquesta és avui la meua malaltia i la meua creu, ja no tinc marit, va morir fa molt de temps, i malgrat haver parit quatre vegades, m'he quedat sense fills i filles... que corren rere la seva sort, sense tenir-me a mi en compte.

Jesús, en veure-la, la va cridar...

Avui diumenge és dia de visites aquí a la llar, i la Júlia, una de les darreres ancianes que han arribat, ha esperat aquest dia amb ànsia... Cada vegada que passava un jorn, ella se n'alegrava, "Un de menys..." i el ratllava en el seu calendari.

Avui és diumenge i les filles de la Júlia vénen amb els seus néts... i quan de goig produeixen els petits que corren per tota la casa!!! Una de les nenes, s'adona que som unes quantes sense visites, i s'apropa a poc a poc

a la nostra taula per oferir-nos caramels... Comença una xerrameca agradable i encomanadissa que fa que totes ens centrem en la garlada. Li fa gràcia la decoració de la cadira de rodes de l'Helena, plena d'adhesius de coloraines; juga amb el teixit de ganxet de la Norma, aquell que mai acaba, perquè el pols li falla una vegada i una altra; neteja amb el seu propi mocador la boca de la Lucía, ja que ella no hi veu, i mai troba el tovalló a temps...

Jo continuo asseguda... mirant com puc i des de "fora" aquesta escena i quan vull recordar, sento en el meu coll, en el meu cap unes mans petites i càlides que em fan massatges suaument i s'enreden a la mata de cabells blancs.

Tanco els ulls; i en obrir-los vull trobar, una cara estimada, familiar... lentament les llàgrimes em davallen galtes avall... no és cap dels meus néts ni tampoc dels meus fills, però ¡que n'és d'agradable!

Jesús li digué: Dona, quedes lliure de la teva malaltia! I li va imposar les mans.

En un instant, ja no eren només dues mans, sinó unes quantes que s'entretenien en fregar-me l'esquena, en jugar amb el meu cap, abraçar el meu coll... I unes altres tantes mans, i peus i cares van poblar la nostra taula de somriures i veus cantaires; una donant la llet a la Lucía, sense vessar-ne a la seva roba, o improvisant una pilota amb la llana de la Norma, i no va faltar qui va fer de la cadira de l'Helena, el millor cotxe de curses que rabent i veloç, volava pels passadissos.

I a l'instant ella es redreçà i glorificava Déu.

Mentrestant, el meu cor es va esponjant, bategant amb un altre ritme, i la meva respiració es va pacificar. Les llàgrimes van donar pas al somriure, les meves mans maldestres van anar amanyagant els caparrons d'aquells petits que no fugien de mi, sinó que cercaven el seu contacte. I em vaig trobar altre cop amb una falda plena d'engrunes i caramels, de nines i figuretes, i coloraines variades.

Aquí a la taula del racó, i durant dues llargues hores, s'hi va armar la revolució, i mentre sentia que la vida tornava al meu cos, vaig tornar a tancar els meus ulls, no pas per plorar, sinó per guardar a la memòria del cor aquests minuts. Per omplir d'aquest aire els meus pulmons, per conservar entre els meus braços la calor i la tendresa rebuda. I també per donar gràcies, a qui fos el responsable d'aquest moment màgic.

Però el cap de la sinagoga, indignat perquè Jesús havia curat al dissabte, deia a la gent: "Hi ha sis dies

per treballar. Veniu a fer-vos curar un d'aquests dies i no dissabte".

Des de la taula de la Júlia, reclamaven els néts, i ells divertits i feliços anaven i venien sense importar-los els renys de les seves mares o pares, ni les queixes dels seus germans i germanes grans.

Però han vingut a visitar l'àvia i ara es passen tota l'estona corrent! Aquests nens, saben que durant la setmana estem molt ocupats i no aprofiten per asseure's i menjar amb la Júlia, avui que podem estar amb ella!

El Senyor li contestà: "Hipòcrites! ¿No és veritat que també al dissabte tots deslligueu el bou i l'ase de l'estable i els porteu a l'abeurador? ¿No calia, doncs, precisament al dissabte, deslligar aquesta filla d'Abraham que Satanàs tenia subjectada des de feia divuit anys?" Amb aquestes paraules, tots els seus adversaris van quedar avergonyits. La gent, en canvi, s'alegrava de tots els prodigis que feia.

La Júlia, feliç, per l'estima dels que l'envoltaven, els va disculpar dient: "Són nens i necessiten córrer i divertir-se, a més les meves amigues del racó no tenen gaires visites, per a elles és una alegria, mentrestant nosaltres podem xerrar i gaudir d'aquest temps compartit". "Deixeu que juguin, veure'ls així també m'ajuda i em fa sentir bé..."

El mes de juliol ha passat ben ràpid aquí, a la llar d'ancianes i, malgrat la fred i els dies grisos, tot s'ha pintat de colors; cadascuna de les que integrem la taula del racó tenim un calendari guardat i a l'hora de berenar o de dinar, també hi anem marcant les jornades viscudes.

La Júlia i nosaltres esperem amb alegria el cap de setmana, els seus néts i nètes, les seves filles, vénen a "visitar-nos" i hem d'estar preparades. La Lucía continua sense veure-hi; l'Helena no ha deixat la seva cadira de rodes decorada; a la Norma les mans li continuen tremolant; la Júlia, continua la seva lluita contra els cabells blancs i les arrugues; jo, a vegades encara continuo una mica encorbada, mirant el terra o fent un gran esforç per mirar per la finestra. Aparentment no ha canviat res, però sabem que l'estima, l'alegria, les carícies i les abraçades són una bona medecina per l'esperit. poc a poc anem recuperant altre cop les ganes, les forces, l'esperança. I recuperem la nostra dignitat de dones, de persones, de sentir-nos valorades i no tirades en un racó; els més menuts són els responsables d'aquest miracle...

I hi ha qui diu que potser puguin arrencar algun altre miracle entre nosaltres... mireu si l'Helena caminés...

Per cert, quant falta pel diumenge?

AMB EL FEMINISME AVANÇA LA HUMANITAT

PREMI DEL CONCURS DE
«PERSPECTIVA DE GÈNERE»

GUITTÉ HARTOG

Universitat Autònoma de Puebla, Mèxic

A totes aquestes dones i homes feministes que lluiten per fer guanyar dignitat a la Humanitat.

Cada vegada que estic cansada de lluitar, veig la galta de la meva mare una mica més aixafada que l'altra per un cop que ha rebut del meu padrastre i recordo per què cal ser feminista. Quan veig totes aquestes imatges de moda, de noies hiperprimes –a les que anomenem models-, gairebé mortes de fam, amb una cara d'infelicitat i una expressió de derrota, com si acabessin de vomitar o de rebre una pallissa. Cada vegada que escolto tots aquests testimonis d'esposes fidels que estan infectades pel VIH, que han de tirar endavant la seva família. Em queda força clar que no estem de l'altre bàndol, que no val pas tant la pena ser abnegades i submises, i que encara ens calen –i probablement ara més que mai– aquestes dones transgressores, les que es preocupen ben poc de què dirà la gent, o per agradar costi el que costi, i es dediquen a fer avançar la Humanitat.

Malgrat que molts homes van ser i continuen essent còmplices d'aquesta revolució cultural, ser dona amb aspiracions en una societat encara masclista significa enfrontar-se a grans murs i a variats sostres de vidre. També és important subratllar que amb aquestes barreres no només hi perden les dones; hi perd tota la Humanitat per aquest potencial menyspreat. Ens veiem privats de les valuoses contribucions a la ciència, a la política, a l'art, a la tecnologia que s'haurien pogut aconseguir si les condicions haguessin sigut menys adverses per les dones talentoses.

En una societat sense masclisme, no hi cal el feminisme. Els homes, igual com les dones, són tractats de la mateixa manera, gaudeixen dels mateixos privilegis, els avaluen amb els mateixos criteris i tenen les mateixes obligacions socials. Homes i dones, sense distinció, lluitem pels mateixos objectius en les mateixes condicions. Però en una societat com la nostra, on hi ha una doble moral, una per les dones i una altra pels homes, en la qual les nenes encara creixen en un món contaminat d'estereotips de gènere i en la qual, per destacar a les esferes públiques,

les dones han de pensar el doble o el triple que els homes, podem pensar que el feminisme encara té la seva utilitat.

Ser feminista és deixar de ser còmplices d'un sistema masclista que imposa les seves lleis i judicis quan les dones busquen obtenir justícia. És deixar de banda el cinisme, que es complau amb la violència i la discriminació, per anar trobant solucions que desafii els sistemes de control patriarcal. És unir-se a les dones que lluiten per escapar de relacions violentes, que van ser violades o assassinades, que demanen condicions laborals decents, que volen gaudir de la seva sexualitat, escollir les seves maternitats, ser mestresses del seu destí i tenir projectes propis. Es tracta d'una revolució humanista que, sense sang ni violència, aconsegueix construir nous camins vers ideals de llibertat, justícia i democràcia.

Armades d'idees noves, de ganes de superació i de fam de llibertat, les feministes combaten els prejudicis i el destí que els imposa la societat per reivindicar els drets que els permetin existir com a ciutadanes lliures i conscients. Aquestes batalles contribueixen a crear noves formes de pensar, de viure i de representar la vida social que durant segles va ser pensada, dirigida i investigada essencialment per i per als homes.

Més enllà de la rebel·lia i la insubmissió –que pot ser un mal necessari– es planteja construir relacions harmòniques entre homes i dones. Es tracta d'establir noves formes de convivència en les quals es rebutja la violència i l'abús de poder. La recerca d'una felicitat comuna, i no a costa de la submissió d'un gènere envers l'altre, conforma la part essencial d'aquest nou contracte social. En aquest projecte, les dones aprenen a no deixar-se intimidar per la discriminació de gènere, a evitar ser víctimes de violència i a no permetre que ningú n'abusi. Posar-se més "abusades" –en el sentit d'espavilades– no significa posar-se més violentes i revenjar-se, sinó saber-se protegir i

defensar dels atacs a la seva dignitat com a persones. Per pacifisme no s'entén pas passivitat, sinó un activisme que aconsegueix generar canvis socials emprant mètodes que no fomenten l'abús de poder.

La igualtat de gènere és un d'aquests ideals que no es construeixen sota la violència. Però el mite de les dones dominades que volen acabar amb els homes és persistent i distorsiona la realitat. En l'imaginari social, sembla que és poc concebible que es puguin eradicar els problemes de violència sense usar-la. Com si el fet de rebutjar certes formes d'opressió convertís les dones, automàticament, en opressores d'homes.

Amb tal que els homes comencin a alliberar-se de les seves pròpies pors, a encarregar-se d'enfrontar les seves inseguretats, d'identificar els seus dolors, i vagin realment a trobar-se ells mateixos, segurament avançarem en noves direccions i descobrirem nous horitzons. El repte és construir un món on cap home obtingui satisfacció per humiliar o abusar d'una dona per sentir-se més mascle. En aquest sentit, crec que cal realitzar una immensa tasca sobre les masculinitats i les diferents vessants de la misogínia, ja que constitueixen un enorme obstacle en l'avançament de l'humanisme que proposa el feminisme.

Aquest pas és necessari per obrir les portes closes a l'equitat de gènere, en què les dones i els homes s'alliberin dels seus estereotips de gènere i es tornin còmplices. Que tant les dones com els homes experimentin la llibertat de viure en un món no contaminat per la violència, construint relacions de complicitat en la recerca d'una felicitat mútua, sense víctimes ni victimaris. Amb més dones i homes que gaudeixin de fer l'amor, que descobreixin coneixements científics, que escriguin, que pintin, que filosofin, que criïn les noves generacions, que participin creant una nova ciutadania... avança la Humanitat vers un humanisme més gran.

EL PLANETA BLAU

ANTONIO PÉREZ ESCLARÍN

Caracas, Veneçuela

Els científics del planeta V3 pertanyent a la galàxia Imaginària, van aconseguir reunir una sèrie d'índicis segons els quals existia vida en aquell minúscul planeta blau. Van enviar-hi uns emissaris a investigar-ho. Hi va estar un temps camuflats vivint amb els terrícoles, sense donar-se a conèixer. Quan van tornar a la seva galàxia i al seu planeta, van presentar un llarg informe, del qual en copiem alguns trossos:

«Sí, hi ha vida i molt variada en el planeta blau, els habitants del qual anomenen Terra. Està habitat per uns éssers molt violents que han desenvolupat una increïble capacitat de destrucció. Gasten immenses fortunes per aniquilar-se els uns als altres, però no són capaços de combatre la pobresa, la misèria i la fam. Tenen emmagatzemada una gran quantitat d'armes nuclears amb què podrien eliminar tot vestigi de vida. Mentre n'hi ha que llencen els aliments, gasten enormes quantitats per baixar de pes i fins i tot s'operen per aprimar-se, n'hi ha molts d'altres que moren de gana. Gaudeixen matant els arbres, els rius, els animals, i fins i tot estan capficats en acabar amb els oceans, en els quals descarreguen deixalles i materials tòxics. N'hi ha que viuen en palaus i tenen diverses mansions, mentre que molts d'altres dormen al carrer per no tenir soplug. Adoren el diner i, per obtenir-lo, estan disposats a qualsevol cosa: fins i tot a matar-se els uns als altres. Sobresurten per les seves incoherències i les seves mentides: asseguren que tots són iguals, i fins i tot ho proclamen en les seves constitucions, però es menyspreen els uns als altres, s'esclavitzen i tenen unes diferències de sous i de nivells de vida increïbles. Tots els polítics repeteixen una vegada i una altra que aspiren a governar per la seva vocació de servei, però després es dediquen a servir-se de la política i dels altres en benefici propi. Diuen que estimen molt els nens, però alguns els piquen, els abandonen, els utilitzen, els posen a treballar en condicions vergonyoses, els prostitueixen i fins i tot assassinen. En alguns països suposadament més desenvolupats, els estan substituint per mascotes».

L'informe continuava presentant una gran varietat de dades i de situacions increïbles. I els autors el conclouien d'aquesta manera: «Per tot això, estem convençuts que els habitants del planeta Terra han desenvolupat una mena d'intel·ligència irracional i autodestructiva, totalment desconeguda per nosaltres. Possiblement, aviat culminaran la seva tasca i aconseguiran destruir-se completament».

EL CINEMA, FINESTRA A LA POLÍTICA

RECURSOS PEDAGÒGICS

MARTÍN VALMASEDA

equipocauce.com / Guatemala - Madrid

Quan ens intentem abocar a la política a través de la pantalla, ens adonem que pel·lícules sobre la política ho són totes. D'igual manera que tot en la nostra vida és política. Totes les produccions cinematogràfiques tenen càrrega política. Unes clara i manifesta, d'altres implícita o disfressada. És el mateix dels que diuen "jo no sóc polític"; en realitat, o no saben, o no volen expressar la seva filiació política, la seva ideologia.

Cecil B. DeMille afirmava que, en principi, "el cinema 'no-polític' de Hollywood és molt útil per anar semblant en les ments el pensament nord-americà i l'*american way of life*".

Fem una repassada –molt limitada per l'espai disponible– sobre algun dels films que més aborden el tema. Segurament que alguns de vosaltres preguntareu ¿per què no esmento tal pel·lícula? Doncs afegiu títols a la llista... Per fer alguna classificació els podem dividir en dues parts: el cinema a través dels que dominen, el cinema a través dels dominats. Aquest "a través" no reflexa pas la ideologia de la pel·lícula sinó l'estament social que "sobretot" enfoca. Sobretot. Perquè no es pot tractar el tema dels dominants sense presentar la dels dominats i viceversa.

1.- Cinema a través dels que dominen

Unes vegades amb la mentalitat dels que tenen el poder, d'altres posant en evidència les seves inconseqüències.

Com a una de les primeres en el temps podem recordar *Intolerància*, de David W. Griffith.

Saltant a l'època actual, *Jo volia ser un heroi*, documental en el qual sis exoficials de l'exèrcit d'Israel expliquen els seus motius per no servir fora de les fronteres d'Israel.

Darrerament han omplert les pantalles i els comentaris els reportatges d'en Michael Moore: *Bowling for Columbine* (sobre la violència armada i les seves conseqüències als EUA), *La corporació* (sobre el brut paper polític de les empreses multinacionals) i *Fahrenheit 9/11* (sobre l'estranya manera de conduir els esdeveniments de les Torres Bessones que anem veient).

Naturalment que al voltant d'aquest fet tan tèrbol han continuat apareixent pel·lícules com *Setembre*,

d'Oliver Stone (sobre bombers supervivents de les Torres Bessones) i *Vol 93*, de David Greengrass (sobre un dels avions d'American Airlines segrestat). Suposem que al voltant d'aquest tema continuaran apareixent pel·lícules que esvalotin l'ambient. Potser ajudin a reflexionar sobre el desconcert de la gent nord-americana en veure's afectada per la violència des de fora i no sentir-se tan segura.

Per citar biografies de líders polítics hem de recordar com a tal vegada la primera en el temps: *Ivan el terrible* i *La conjura dels boiards*, obres d'Eisenstein de qui parlaré més endavant.

Aturem-nos a la revolució francesa recordant *Danton* d'Andrzej Wajda.

Viva Zapata ens mostra la lluita del líder camperol per no deixar-se corrompre pel poder.

Saltem a mitjans del segle XX. Trobem una biografia de Franco, encara en vida: *Franco, ese hombre*, de José Luis Sáez de Heredia, que anys abans havia realitzat un film amb argument escrit pel mateix Franco: *Raza*, el títol ho diu tot. Després n'hi va haver d'altres, com *Dragon Rapide*, d'ideologia diferent. I una altra de Hitler després de la seva mort: *Mein Kampf*.

Darrerament hem vist l'esgarriosa biografia d'Idi Amin a *L'últim rei d'Escòcia*.

A Amèrica Llatina el domini nord-americà a la Nicaragua d'en Somoza es reflexa a *Alsino y el Cóndor*, de Miguel Littin, un film que no va aconseguir l'Oscar a la millor pel·lícula estrangera, per raons políticament evidents; l'acadèmia va premiar l'espanyola *Volver a empezar*, que no empitava.

Sobre el tema Nicaragua en època de la guerrilla contra en Somoza, *Bajo el fuego*, i en època de la Contra, *Latino*, van intentar contrarestar la propaganda política de l'Imperi.

En aquestes pel·lícules *made in USA*, quan són d'argument, encara que els gringos apareguin com a opressors, solen mantenir com a protagonista algun nord-americà "bo".

Passa el mateix per exemple amb *Ballant amb llops*, on ni tan sols la protagonista és índia sinó una noia segrestada per uns "pell roges dolents". Al final de la història sembla que la crítica no és pas contra el sistema

polític de conquesta, sinó contra uns soldats bèsties que fan les coses malament.

Això de fer les coses malament ho reflexa el film *Munic*, d'Steven Spielberg, sobre la matança als Jocs Olímpics. La política exterior dels EUA es reflexa a Macnamara.

Acabem amb una admirable western que reflexa els intents d'alliberar el poble mitjançant mètodes més o menys democràtics: es tracta de *L'home que va matar Liberty Valance*.

2.- Cinema a través dels dominats

Sembla necessari que aquest capítol l'encapçalí Eisenstein. Per a molts la seva pel·lícula *El cuirassat Potemkin* (Bronenosets Potyomkin, 1925), és l'emblema del cinema polític i molts la consideren com l'obra mestra del cinema. A aquest film sobre la rebel·lió contra els tsars l'acompanyen *La vaga* (Statxka, 1925) i *Octubre* (Oktyobr, 1927). Al seu costat, ja al segle XXI *La dignidad de los Nadies*, de Fernando Pino. Generalment el cinema europeu i llatinoamericà han tingut més força en la crítica i denúncia del sistema.

Recentment (no seguim pas ordre cronològic) *El laberinto del Fauno* aborda aspectes de la postguerra civil espanyola amb narracions oníriques i simbòliques.

Dos directors italians són clàssics del cinema polític: Pasolini amb *Els homes de la terra* i *Accatone*, i fins i tot amb el seu *Evangelí segons Sant Mateu* enfoca amb mira política i rebel la persona de Jesús.

Bertolucci, a *Novecento*, ens presenta l'enfrontament de les classes socials que, fins als darrers plans del doble film, els protagonistes segueixen simbòlicament en la seva dialèctica.

Els raïms de la ira (John Ford), sobre la novel·la d'Steinbeck, planteja l'època de la depressió de 1929. Aquesta mateixa època es reflexa en el film amb aparença de relacions familiars *Esplendor a l'herba* (Elia Kazan).

El mateix autor ens reflexa la lluita d'una persona per deslligar-se dels condicionants socials que el tenen collat des de la seva infantesa. Aquests condicionants s'entenen millor veient els antecedents del protagonista en el pare emigrant d'Amèrica, Amèrica.

Parlant d'emigrants, una pel·lícula que narra el futur és *La Marxa*, que sembla una predicció dels subsaharians que avui es llancen cap a Europa. Això també ho reflecteixen *Les cartes d'Alou*. Sobre el pas dels llatins als EUA una mostra són *El Nord* i *El somni americà* de King Vidor.

Concretament a Llatinoamèrica, *Ni olvido, ni perdón*, de Raymundo Gleyzer, sobre les execucions de Trelew; *La Hija del Puma*, sobre la repressió dels indígenes a

Guatemala; i una interessant reflexió sobre les diferències generacionals en arribar la postguerra: *Ixcán*.

També, tractant la pressió del silenci en països de règim autoritari (polític i familiar): *El silencio de Neto*.

La política i els mitjans de comunicació, com a crítica o com a arma del poder, ens la presenten films com *Good Nighth and Good Luck*, de Gerorge Clooney. Sobre mitjans de comunicació i guerra, *Hotel Palestina*, i un exemple cruel, de ficció però que fa pensar en fets reals, és *Escàndol a la Casa Blanca* (Wag the dog), i *El quart poder*. La manipulació de la informació pels interessos del poder i del diner.

Aquesta manipulació la va reflectir el documental sobre Chávez i el cop que el va derrocar que va rebre el premi Rei d'Espanya. Al cap de pocs mesos li va contestar una filmació irlandesa, *La revolució no serà transmissida*. Oliver Stone prepara un film sobre aquest moment fosc en el qual els EUA van intentar treure's del mig qui els dificultava els seus negocis amb el petroli.

La sal de la terra, *Blue Collar* i *Arcàdia* reflexen els moviments socials i polítics en el món laboral.

Una clarificant visió de la lluita per la descolonització en una certa illa del Carib és *Queimada*, de Pontecorvo, el mateix autor de *La batalla d'Alger* i d'*Operació Ogre* sobre la mort d'en Carrero Blanco, el successor d'en Franco.

El racisme als EUA el presenta, entre moltes d'altres, *Million Dollar Baby*, pel·lícula que va tenir la seva millor propaganda en el boca a orela.

No ens podem oblidar d'en Costa Gavras, un dels directors polítics més compromesos, amb *Z*, *La confessió*, *Estat de setge*...

Una anàlisi de com es mouen els fils de la cruel economia de les medicines els poders multinacionals ens el presenta *El jardiner fidel*, de Fernando Meirelles.

Ken Loach és un bon exemple d'unió d'allò social amb allò polític a gairebé totes les seves produccions, per exemple, *Dies d'esperança* i *El vent que sacseja l'ordi*.

A *Sacco i Vanzetti* (Sacco e Vanzetti, 1970) el genovès Giuliano Montaldo va plantejar la repressió dels immigrants.

Sobre altres morts injustes i crims polítics podem citar: *El crimen de Cuenca*, de Pilar Miró, *Siete días de enero*, de Bardem, *La verdad sobre el caso Sabolta*, d'Antonio Drove, o *La muerte de Mikel*, d'Imanol Uribe, *Desaparegut* (Missing), sobre els primers dies del cop d'en Pinochet. I *Confessione d'un commissario di polizia al procuratore dalla Repubblica* (1971). Reflecteix els foscos mons de la màfia a la política... Aquí, és clar, ens ve a la memòria la sèrie El padrí.

ARXIU DIGITAL

DE L'AGENDA LLATINOAMERICANA

Ofereix els materials que l'Agenda ha publicat al llarg dels seus 17 anys d'existència (textos, documents, reflexions, propostes...) i els posa a internet, al servei públic, especialment per als educadors populars, animadors juvenils, professors, mestres... i persones que animen activitats de reflexió i concientització.

Els materials es poden buscar per temes, any de publicació, autor o títol, i es poden obtenir en el format més convenient per l'activitat que es vulgui realitzar:

-html (per llegir-lo, o per replicar-lo a la vostra web),
-rtf (para prendre'l, reelaborar-lo i imprimir-lo per treballar-lo pedagògicament),
-pdf (si desitgeu tenir la pàgina de l'Agenda exactament com es va publicar, com un *facsimil*); i, possiblement, en el futur, també en

-«format ràdio»: audios mp3 amb lectura o dramatització del text, per escoltar-los en el grup, o per transmetre'ls per ràdio...

L'arxiu ja funciona, per ara en dos idiomes, castellà i català. Més endavant n'hi poden venir d'altres.

Som feliços per poder posar altre cop al servei dels educadors les pàgines que hem elaborat durant tots aquests anys passats, com a un «arxiu de recursos pedagògics» que puguin donar suport una educació popular concientitzadora en l'esperit de la Pàtria Gran i la Pàtria Mundial.

Veieu-ho a qualsevol d'aquestes adreces:

<http://latinoamericana.org/archivo>

<http://agenda.latinoamericana.org/archivo>

<http://servicioskoinonia.org/agenda/archivo>

LLIBRES DIGITALS KOINONIA

És una col·lecció dirigida per Koinonía, tot i que inclou llibres d'altres procedències. Conté llibres produïts en l'actualitat, que intenten servir a la teologia mitjançant aquesta nova tècnica digital. Són gratuïts, pensats alhora per llegir-los en pantalla i/o per imprimir-los per «impressió digital» com autèntics llibres de paper.

Actualment són tres:

1. **DIVERSOS**, *El actual debate de la teología del pluralismo religioso. Después de la «Dominus Iesus»*

2. **DIVERSOS**, *La primavera interrumpida: el Vaticano II en un impase.*

3. **ASETT**, *Bajar de la Cruz a los pobres: Cristología de la liberación.*

3B. **ASETT**, *Getting the Poor down from the Cross: Christology of Liberation.*

3C. **ASETT**, *Deporre i Poveri dalla Croce: Cristologia della Liberazione.*

A:

<http://servicioskoinonia.LibrosDigitales>

UN ALTRE DÉU ÉS POSSIBLE

100 entrevistes exclusives amb Jesucrist en la seva segona vintena a la terra.

Una producció de José Ignacio i María López Vigil.

Àudios, textos i guies a:
www.emisoraslatinas.net

BAIXAR ELS POBRES DE LA CREU

Amb ocasió de la *Notificació* vaticana sobre Jon Sobrino, la COMISSIÓ TEOLÒGICA INTERNACIONAL de l'ASETT, Associació Ecumènica de Teòlegs del Tercer Món, ha organitzat la col·laboració de més de quaranta teòlegs/es per produir el llibre «Bajar de la Cruz a los Pobres: Cristología de la Liberación», en format digital, de 310 pàgines.

Les seves dades:

Organitzador: José María VIGIL.

Pròleg de Leonardo BOFF.

Epíleg de Jon SOBRINO.

Coberta de CEREZO BARREDO.

Edicions **digitals** en: castellà, anglès i italià.
Es poden recollir, gratuïtament, a: <http://servicioskoinonia.org/LibrosDigitales>

Edicions **en paper:** en portuguès (Paulinas, de São Paulo) i en castellà (Edicions Dabar, Mèxic, dabar.ediciones@prodigy.net.mx)

Hi participen: Leonardo BOFF (pròleg), Tissa BALASURIYA, Marcelo BARROS, Teófilo CABESTRERO, Oscar CAMPANA, Víctor CODINA, José COMBLIN, CONFER de Nicaragua, Lee CORMIE, Eduardo DE LA SERNA, José ESTERMANN, Benedito FERRARO, Eduardo FRADES, Luis Arturo GARCÍA DÁVALOS, Ivone GEBARA, Eduardo HOORNAERT, Diego IRARRÁ-ZAVAL, Jung Mo SUNG, Paul KNITTER, João Batista LIBÂNIO, María y José Ignacio LÓPEZ VIGIL, Carlos MESTERS, Alberto PARRA, Ricardo RENSCHAW, Jean RICHARD, Pablo RICHARD, Luis RIVERA PAGÁN, José SÁNCHEZ SÁNCHEZ, Stefan SILBER, Ezequiel SILVA, Afonso Ma Ligório SOARES, José SOLS LUCIA, Paulo SUESS, Luiz Carlos SUSIN, Faustino TEIXEIRA, Pedro TRIGO, José María VIGIL i Jon SOBRINO (epíleg).

COL·LECCIÓ «TEMPS AXIAL»

S'està confirmant com a imprescindible pels que necessiten estar a l'aguait dels nous avenços que la teologia llatinoamericana de l'alliberament està desenvolupant en caminar per territoris fins ara desconeguts de la teologia del pluralisme i dels reptes de la nova crisi de la religió.

Des del paradigma de l'alliberament -i sense abandonar-lo, ans al contrari, aprofundint-lo-, la teologia llatinoamericana ens sorprèn amb una renovada autocomprensió cristiana i una «altra forma de creure».

Aquest són els llibres publicats fins ara:

1. **ASETT**, *Por los muchos caminos de Dios*, I.
2. John **HICK**, *La metáfora del Dios encarnado*.
3. **ASETT**, *Por los muchos caminos de Dios*, II.
4. Faustino **TEIXEIRA**, *Teología de las religiones*.
5. José María **VIGIL**, *Teología del pluralismo religioso. Curso sistemático de teología popular*.
6. **ASETT**, *Por los muchos caminos de Dios*, III
7. Alberto **MOLINER**, *Pluralismo religioso y sufrimiento ecohumano. La contribución de Paul F. Knitter al diálogo interreligioso*.
8. **ASETT**, *Por los muchos caminos de Dios*, IV.
9. Raúl **FORNET-BETANCOURT**, *Interculturalidad y religión. Para una lectura intercultural de la crisis actual del cristianismo*.

Propers llibres d': ASETT (volum V de «Por los muchos caminos de Dios»), Ariel FINGERMAN (La elección de Israel), Roger LENAERS, José Mª VIGIL...

Veieu-ne els preus i sorpreneu-vos. Veieu el preu de la col·lecció completa... i veieu que es poden adquirir en format digital!, a meitat de preu...

Llegiu-ne l'índex, el pròleg, una recensió del llibre que us interessa... a:

<http://latinoamericana.org/tiempoaxial>

22 SERVEIS KOINONIA

PATROCINATS PER AQUESTA AGENDA LLATINOAMERICANA

<http://servicioskoinonia.org>

1) Revista Electrònica Llatinoamericana de Teologia (RELaT):

<http://servicioskoinonia.org/relat>

Primera revista de teologia a internet.

Inspirada en les grans opcions llatinoamericanes. Fonamentalment de teologia, però també és interdisciplinària. Sempre des de la perspectiva de l'alliberament, però incorporant els "nous paradigmes", principalment la "relectura pluralista" del cristianisme i la crisi de la religió. Sense periodicitat fixa. Els articles queden «col·leccionats» i disponibles.

2) Servei Bíblic Llatinoamericà:

<http://servicioskoinonia.org/biblico>

Amb una freqüència setmanal, ofereix un comentari bíblic-teològic a les lectures de la litúrgia catòlica, d'unes 800 paraules els diumenges, i unes 300 els altres dies. Per a la celebració comunitària, la meditació personal i/o la predicació. El text és original i està redactat per biblistes i teòlegs majoritàriament llatinoamericans, i es pot distribuir o reproduir lliurement, donant el crèdit corresponent. Inclou el dibuix d'en Cerezo sobre l'evangeli de cada diumenge, els enllaços al text i a l'àudio del capítol de la sèrie "Un tal Jesús", l'enllaç a l'homília que Mons. Romero va fer sobre els mateixos textos...

Hi ha dues traduccions d'aquest servei Bíblic:

en **portuguès**: http://www.claretianos.com.br/port/servico_p.htm

italià: www.peacelink.it/users/romero/parola.htm

Aquests comentaris bíblics es poden rebre per correu-e, cada setmana. Subscripcions: veieu el núm. 19.

3) Calendari litúrgic 2000-2036

<http://servicioskoinonia.org/cl>

L'únic calendari litúrgic a internet que realment és un programa telemàtic de debò, no pas un càlcul

manual. Introduïu la xifra d'un any i escolliu en el menú desplegable la mena d'informació cerqueu, i en uns segons rebreu el seu repertori complet (les cites numèriques de les 3 lectures més el salm, amb o sense els mateixos textos de les lectures bíbliques), tenint en compte a més les peculiaritats pròpies de l'ordenació litúrgica vigent al vostre país.

4) Pàgines Neobíbliques

<http://servicioskoinonia.org/neobiblicas>

Els millors textos presentats al Concurs del mateix nom de l'Agenda Llatinoamericana. Intenten una relectura d'escenes, personatges, temes... de la Bíblia des d'un punt de vista actual. Pel treball d'educació bíblica, celebracions...

5) La columna setmanal de Leonardo Boff

<http://servicioskoinonia.org/boff>

Cada setmana, els divendres, un breu article d'en Leonardo, àgil, periodístic, sobre temes d'actualitat.

6) Curs de teologia popular

<http://servicioskoinonia.org/teologiapopular>

Aquí s'hi va posar i distribuir el «Curs de Teologia del Pluralisme Religios», que va rebre 25.000 visites. Aquí s'hi posaran els nous cursos. De nivell mitjà, accessibles, per "capgirar" la nostra manera de creure. Per "creure d'una altra manera".

7) Biblioteca

<http://servicioskoinonia.org/biblioteca>

Amb quatre «sales»: general, teològica, bíblica i pastoral. Amb un fàcil i eficient procediment de recerca per sala i per autor. La seva secció bíblica conté un bon nombre de fulletons populars dels grans biblistes llatinoamericans. Òbviament tot és de franc i està a disposició pública, amb els deguts permisos.

8) LOGOS

<http://servicioskoinonia.org/logos>

Articles breus, de perfil periodístic, comentaris d'opinió de firmes llatinoamericanes acreditades...

9) Martirologi Llatinoamericà

<http://servicioskoinonia.org/martirologio>

Per consultar-hi quins màrtirs recordem cada dia, o consultar les Jornades i efemèrides afro-indo-llatino-americanes... Totalment renovat (versió 2.0)

10) La Pàgina de Monsenyor Romero

<http://servicioskoinonia.org/romero>

Les homilies que Mons. Romero va predicar sobre textos bíblics iguals als que avui nosaltres escoltem.

11) La Pàgina d'en Pere Casaldàliga

<http://servicioskoinonia.org/pedro>

Els seus articles, poesia, cartes circulars, llibres, el repertori de les seves obres completes...

12) La Pàgina de Cerezo Barredo

<http://servicioskoinonia.org/cerezo>

El dibuix de cada diumenge, i altres dibuixos i pòsters de l'autor...

13) La Galeria de dibuixos pastorals

<http://servicioskoinonia.org/galeria>

Recursos gràfics al servei de l'evangelització.

14) Un servei de pòsters per a la pastoral

<http://servicioskoinonia.org/posters>

Sèrie de pòsters, principalment sobre el tema inter-religiós. Amb prou resolució per imprimir-los en plotter, a tot color i en grans mides.

15) Pàgina de l'Agenda Llatinoamericana

<http://latinoamericana.org> o

<http://agenda.latinoamericana.org> o

<http://servicioskoinonia.org/agenda>

Portal de l'Agenda Llatinoamericana, per veure el tema de cada any, les convocatòries i els resultats dels concursos, els llocs on aconseguir-la en els diferents països i idiomes...

16) Arxiu de l'Agenda Llatinoamericana

<http://servicioskoinonia.org/agenda/archivo>

<http://latinoamericana.org/archivo>

<http://agenda.latinoamericana.org/archivo>

Aquí hi ha a disposició pública els materials pedagògics publicats per l'Agenda en els 17 anys passats, ara es poden trobar per tema, títol, autor i any. Ja hi ha disponible bona part del material, en castellà i català. Veieu la pàgina 238 d'aquesta agenda.

17) TAMBO:

<http://servicioskoinonia.org/tambo>

Un servidor de llista per "xerrar-hi a gust"

en l'ambient d'una comunitat telemàtica compromesa amb les opcions que solem anomenar «llatinoamericanes» (dins de la «geografia espiritual»): la visió del món des del Sud, l'opció pels pobres, una fe actualitzada i un compromís humanitzador modern, coherent, dialogant i pluralista.

18) Servei de «Novetats Koinonía»:

servicioskoinonia.org/informacion/index.html#novedades

Subscriuiu-vos-hi, de franc. Us avisaran de qualsevol novetat a Koinonía (llibres digitals, articles teològics...) o a l'Agenda quizenalment, amb un correu ben lleuger, de només "enllaços", sense pes.

19) Servidors de llista

Dos dels nostres serveis (el servei bíblic setmanal i «Novetats Koinonía») es distribueixen per **servidors de llista**; la subscripció (sempre de franc) i cancel·lació es fan per un procediment automatitzat, a la pàgina d'informació: <http://servicioskoinonia.org/informacion>

20) Llibres Digitals Koinonía

<http://servicioskoinonia.org/LibrosDigitales>

Col·lecció especial de llibres digitals, en diversos idiomes, públicament disponibles, i imprimibles com un «autèntic llibre» per «impressió digital».

21) Informació en línia

<http://servicioskoinonia.org/informacion>

Tota la informació necessària sobre Koinonía.

22) Col·lecció «Temps axial»

<http://latinoamericana.org/tiempoaxial>

Patrocinada per l'Agenda Llatinoamericana, heus aquí una col·lecció teològica "de frontera" que continua el camí de la teologia de l'alliberament però ara conjugant-la amb la teologia del pluralisme religiós: teologia "pluralista" de l'alliberament. Veieu la col·lecció a la seva pàgina (latinoamericana.org/tiempoaxial) els índexs dels llibres, els seus pròlegs, les seves portades... Veieu la pàgina 239 d'aquesta agenda.

Per posar-vos en contacte amb nosaltres:

-informació i subscripcions:

contacto@servicioskoinonia.org

-sobre **continguts**:

servicioskoinonia@servicioskoinonia.org

-pel **servei bíblic**:

contacto@biblico.org

PUNT DE TROBADA

Gràcies per les aportacions per als nostres treballs pastorals. Ens causa una immensa alegria disposar de documents sempre innovadors, que motiven vers un compromís cada cop més actiu del nostre poble.

Com que treballo en un lloc bastant aïllat, no sempre puc obrir el correu, però quan vaig a la ciutat és el primer que faig, per això us demano si us plau que no deixeu d'enviar-me'ls, tot i que a vegades m'imagino que rebotarà, quan no he pogut sortir a la ciutat. Salutacions.

Germanes de Circuata, provimar29lat@hotmail.com

Des de ja fa força temps he estat rebent les reflexions bíbliques setmanals de part vostra, per això avui vull presentar-vos les meves disculpes per la descortesia de no fer-vos patent el meu agraïment, ja que han sigut una valuosa eina per la tasca que desenvolupem a les emissores catòliques d'aquesta localitat.

Fredy Maldonado, fremalcor@hotmail.com

Sóc fra Diego, dominic. Durant la meva estada a Chiapas he descobert un llibre que vosaltres heu elaborat amb autors de bona talla, «Bajar de la Cruz a los pobres»... M'ha interessat molt i el voldria aconseguir... Us ho agrairia enormement. Enhorabona per la vostra feina, i aquesta reflexió que ens permet treballar per tal que el Regne es faci present...

Diego Ulises López op, diegop_007@yahoo.com.mx

Gràcies a tots els companys i totes les companyes del Servei Koinonía, per seguir alimentant la utopia de tants cristians/es, que seguim creient en la utopia del Regne. Gràcies, personalment, perquè m'ajuden a seguir sentint l'esperança del Jesús que opta pels pobres, sense cap manipulació, sense cap mala interpretació. Moltíssimes gràcies per existir, i per seguir en la lluita. Des d'Espanya, Illes Canàries, Tenerife, acabada d'arribar del Brasil.

Noelia, socas78@hotmail.com

Estimats amics. Treballem a Huejutla, Hgo., Mèxic, deu persones de l'equip Caltemoyanij. A més a més hi ha 60 estudiants del seminari major de la diòcesis que llegeixen Koinonía. Gràcies pel vostre esforç, interès, estima... Per Jon Sobrino, un «gràcies» gegant, amb la nostra oració, admiració i gratitud. Equip CALTEMOYANIJ.

Carmen stj, caltemoyanij@hotmail.com

Porto anys rebent el vostre fenomenal servei i el mí-

nim que puc fer és agrair-vos sincerament tot el bé que em feu. Pertanyo a l'equip de Litúrgia d'una comunitat parroquial a Biscaia, i els comentaris bíblics, els llibres que gràcies a vosaltres puc llegir, així com totes les vostres notícies, ajuden i animen a tot l'equip. (A propòsit... el capellà és el més fervent admirador vostre).

Esperanza Izquierdo, itxaropena65@hotmail.com

Moltíssimes gràcies per tot el vostre servei tan especial i important; tot i que no puc escriure molt per les activitats, us estic i estem (perquè passo articles a diverses persones) sincerament agraïts/des.

María Consolación rmc, consozapa@yahoo.com.mx

Agraeixo aquesta generositat tan gran de Jon Sobrino, Koinonía i qui sigui!!!! És una felicitat poder llegir aquest text que encara desconec. Davant dels avenços de la involució, difondre, difondre, difondre,... és l'arma poderosa.

Infinites gràcies! Tota la meva comunió! Una cristiana sense Església en mig dels pobres. Buenos Aires.

Roselyne De Wilde, dewilderoselyne@yahoo.com.ar

Gratitud, agraïment, gratuïtat, generositat, estima, entusiasme, alegria, amor, ganes de continuar la *caminhada*, és el que genera aquest «butlletinet» quinzenal.

Germans/es, moltíssimes gràcies per seguir servint a la construcció del Regne. Que el Senyor amo de la vida i generador de la nostra esperança us continuï il·luminant amb el seu Esperit Sant i us ompli de forces per continuar en l'edificació de l'*altre món possible*.

Una abraçada fraternal, des d'aquestes terres Santanderines, a Colòmbia, on per primera vegada s'ha donat un crit d'independència i de llibertat per tota Amèrica.

Carlos Raúl, Bucaramanga, carlosrauld@gmail.com

Fa un any que estic seguint de prop alguns autors de la Teologia Llatinoamericana o de l'Alliberament. Per situacions econòmiques i laborals no vaig poder continuar els meus estudis de teologia, a la Universitat San Alfonso de Bogotà, Colòmbia. Però aquest portal de Koinonía, ha estat per a mi una gran benedicció, m'ha permès mantenir-me en contacte amb la teologia que m'agrada i que ha aportat molt al meu pensament i a la meva experiència pastoral. Estic interessat en fer un curs, per aquest mitjà, sobre la teologia de l'Alliberament. Voldria aprofundir-hi

per tenir més arguments en el meu servei laical. Si existeix aquest curs, o alguna altra pàgina que conegueu i pugueu recomanar, us estaré altament agraït.

Miguel S Fernández O., lunajuan1529@yahoo.es

Em dirigeixo a vosaltres, per consultar-vos si és possible aconseguir (recuperar) el comentari bíblic que vàreu publicar el diumenge de Rams 20 de març del 2005. En tinc un record molt grat i ple d'entusiasme. Era un «replantejament» de la forma de viure la Pasqua molt interessant, i desitjaria tenir-lo, tornar-lo a reflexionar, i difondre'l.

Juan Pablo Opacak, jpodb@yahoo.com

Sóc capellà de parla hispana de la Diòcesis de Wollongong, Austràlia. Enguany, a l'octubre i novembre tindrè l'oportunitat de visitar Amèrica Llatina. M'agradaria visitar-vos per conèixer la gent responsable de l'excel·lent servei que ens regaleu. ¿És possible?

John Pickering ofm, jpickering@franciscans.org.au

Trobar aquesta pàgina ha sigut un alleujament per la Revista «Celebraciones», que es publica a l'Arxidiòcesis de Santiago de los Caballos mensualment. Consta de les lectures dels diumenges, amb els seus comentaris i catequesis per adults. El seu fundador va morir fa un any i mig, i va deixar dos anys escrits. La revista té més de 25 anys i no la volem deixar de publicar; al contrari, volem incloure-hi les lectures diàries, i ha estat de molta alegria saber que vosaltres ens podríeu ajudar enviant-nos els comentaris... Se m'oblidava dir-vos que és una publicació mensual, en aquest sentit no sé la freqüència dels enviaments ja que la revista s'ha d'imprimir un mes abans per la tardança en l'enviament a les parròquies i comunitats de tot el país, i per tal que arribi a temps cal tenir el material un mes abans, amb finalitats d'impressió i circulació. Tant de bo que vosaltres ens doneu bones notícies. Volem continuar donant un servei a les comunitats, als Presidents d'Assemblea, Catequistes i Rectors que utilitzen durant un mes la revista.

Andrea Gómez, scamino@tricom.net

He quedat meravellat amb el vostre portal. Em dic Ignasi i visc en un poble proper a Barcelona. Vaig estudiar teologia, vaig fundar un col·lectiu de cristians per la insubmissió, he treballat amb malalts de sida i faig de regidor d'ICV al meu poble. Tinc una família, dos fills, i sóc un de tants catòlics errants en terra d'en Ratzinger. Mil gràcies per la vostra finestra i el seu aire fresc!!!

Ignasi Corral, ignasi@yahoo.com

Vosaltres no arribeu a imaginar la immensa ajuda que em proporcioneu amb tots els serveis que em presteu. Ja veig que aquest missatge transmès a través d'aquest pobre missatger, comença a calar en l'essència de les comunitats; poc a poc, amb paciència. Déu us ho pagui. Endavant, èxits.

Diego F. Pardo Córdoba, dipardocov@yahoo.es

Sou meravellosos! Gràcies per tot el que ens doneu contínuament. M'agradaria col·laborar en alguna cosa. Crec que només ho puc fer... dient que m'ajudeu molt en la meua feina sacerdotal.

jalarcon@probesi.org

Hola estimats amics de l'Equip Koinonia: Abans de res, us vull agrair la vostra pàgina ja que me l'he estimat molt donat que em trobo expatriada a Suècia, i en aquests moments d'hivern fred i de foscor agraïm a nostre Senyor per la fe, i a vosaltres que feu aquest treball tan bonic aprofitant les noves tecnologies.

Recomaneu-me un «catecisme de l'alliberament» per a nens, ja que tinc un fill de 4 anys i estic vivint en un lloc que no té parròquia catòlica. Jo li podria donar catequesis si tingués una guia apropiada.

Claudia Acosta, claudia.acosta@telia.com

Sóc un seguidor de la vostra pàgina web i voldria veure si em podríeu ajudar. Visc a Madrid (Espanya) i m'agradaria contactar amb alguna comunitat o grup d'oració d'aquí Madrid que visqués i sentís la fe d'una manera com la sentiu vosaltres, que tingués punts de vista similars o semblants. ¿Podríeu indicar-me l'adreça o alguna forma de posar-m'hi en contacte?

També estic molt interessat en el diàleg interreligiós. Crec fermament que totes les religions no són sinó una, però vista des de diversos enfocaments...

José Luis Barbero, JL.BARBERO@terra.es

En primer lloc, gràcies pel vostre magnífic, intel·ligent i seriós treball, del que ens en podem aprofitar els que anem «per províncies»... Sóc presbíter i us segueixo des de fa uns quants anys. M'agrada molt el vostre portal, del que procuro ser-ne una antena per les persones amb les que treballa. Estic convençut que alimenteu el futur eclesial.

Vaig llegir entusiasmat l'article de John Shelby Spong. Molt bo i realment molt ben plantejat. ¿S'ha publicat en espanyol?

José Alejandro Baró, josebaro59@hotmail.com

QUI ÉS QUI

ENTRE ELS AUTORS D'AQUESTA AGENDA

Només alguns; els altres no necessiten cap presentació pels nostres lectors...

Rebem ALVES: <http://www.rubemalves.com.br>

Horacio M. CARVALHO, nascut a Santos, SP, Brasil. Va estudiar agronomia a Rio de Janeiro. El 1973 va ser pres polític com a militant del PCdoB en la lluita contra la dictadura militar. Amnistià el 1979. Assessor de moviments i organitzacions socials del camp. Assessor del Moviment de Petits Agricultors i amic militant de Via Campesina, amb consultories davant d'organismes governamentals i internacionals. Consultor de l'MST de Rio Grande do Sul, Brasil. Viu a Curitiba.

Néstor Da COSTA és uruguaià. Es va llicenciar en sociologia Sociòleg a la Universitat de la República i es va doctorar a la Universitat de Deusto a Bilbao. És integrant de l'Institut Universitari CLAEH, on va ser coordinador de l'Àrea Social. Actualment coordina, en aquesta institució, un Programa internacional entre universitats europees i llatinoamericanes titulat Religió i Modernitat a Europa i Amèrica Llatina. Alhora treballa com a Director del Departament de Ciències de la Religió de la Universitat Catòlica de l'Uruguai. És autor de diverses investigacions, articles i llibres.

Eduardo De la SERNA. Coordinador nacional argentí del «Grupo de curas en la Opción por los Pobres», professor de Bíblia en diversos instituts teològics de Buenos Aires, va fer la seva tesi doctoral sobre «Diàleg entre la Bíblia i Teresa de Lisieux. Preguntes des d'Amèrica Llatina», en la qual partint dels temes principals que la Teologia de l'Alliberament diu d'ella mateixa, pregunta allò que sobre aquests temes afirmen -coincidint- la Bíblia i Teresa de Lisieux. Autor de diferents llibres i escrits acadèmics i pastorals, exerceix el seu ministeri presbiterià a San Francisco Solano, Quilmes, al Sud del Gran Buenos Aires.

Wim DIERCKXSENS, Holanda, 1946. Estudis a Nimega i París. A Amèrica Central des del 1971. Funcionari de l'ONU, consultor del govern dels Països Baixos, director d'un Postgrau d'Economia a Hondures i fundador de la Mestria en Política Econòmica de la UNA de Costa Rica. Consultor del moviment cooperatiu de Centre Amèrica. Investigador del DEI a Costa Rica i pel Fòrum Mundial d'Alternatives

Dionisio GAUTO advocat i canonista, defensor dels Drets Humans, treballa en educació popular amb els camperols; acompanya l'exbisbe Lugo en el seu projecte polític.

Ivone GEBARA. Nascuda a São Paulo, Brasil, membre de la congregació de les Germanes Canonges de Sant Agustí, doctora en filosofia per la Pontifícia Universitat Catòlica de São Paulo i doctora en ciències religioses per la Universitat Catòlica de Lovaina.

Alfredo J. GONÇALVES, Illa de Madeira, Portugal, 1953. Religiós escalabrinià, el seu carisma és treballar amb els immigrants i refugiats d'arreu del món. Al Brasil des de 1969. Ha treballat sempre a la pastoral social: a la perifèria i les favelas de São Paulo, amb els sense sostre, amb els treballadors de la canya. Va ser assessor de la CNBB per a la Pastoral Social. Ara viu i treballa a Ciudad del Este, Paraguai, amb un projecte de treball amb immigrants a la regió de les tres fronteres.

Manuel GONZALO, 1946, Sant Sebastià (País Basc). Sacerdot marianista, ha treballat durant més de trenta anys a Colòmbia. Apassionat per la relació entre fe i ciència ha publicat recentment «Gracias, tiburón». (Ed. San Benito, Buenos Aires) en el qual relata de forma amena la llarga marxa evolutiva de l'Univers des del Big Bang. Actualment resideix a Buenos Aires.

Daniel INNERARITY natuc a Bilbao, País Basc, el 1959. Actualment és professor titular de filosofia a la Universitat de Saragossa, professor convidat de la Universitat de la Sorbona i de l'Institut d'Estudis Polítics de la Universitat de Bordeus IV. Doctor en Filosofia, va ampliar els seus estudis a Alemanya (com a becari de la Fundació Alexander von Humboldt), Suïssa i Itàlia. Entre els seus darrers llibres cal destacar *Ètica de la hospitalidad*, *La transformación de la política* (III Premi d'Assaig Miguel de Unamuno i Premio Nacional de Literatura en la modalitat d'Assaig 2003), *La sociedad invisible* (Premi Espasa d'Assaig 2004) i *El nuevo espacio público*. Alguns dels seus llibres s'han traduït a França, Portugal, Itàlia i Canadà. És col·laborador habitual d'opinió als diaris *El Correo* i *El País*, així com de la revista *Claves de razón práctica*.

Claudia KOROL és educadora popular. Coordina l'equip d'Educació Popular «Pañuelos en Rebeldía». Coordina el Programa de Formació Cogestionada entre Moviments Populars i CLACSO (a l'OSAL). Autora dels llibres *Rebelión. Reportaje a la juventud chilena*, *El Che y los Argentinos* i *Caleidoscopio de Rebeldías*, entre d'altres. Editora de la revista llatinoamericana *América Libre*. Resideix a Buenos Aires.

Magdalena LEÓN. Economista, feminista, integrant de REMTE, Xarxa Llatinoamericana de Dones Transformant l'Economia, i del Grup de Treball sobre Gènere i Globalització del CLACSO, Consell Llatinoamericà de Ciències Socials. Coordinadora de la Secretaria del Fòrum Social de les Amèriques. Assessora del Ministeri d'Economia i Finances de l'Equador.

Ivo POLETO: Filòsof, teòleg i sociòleg, és Educador Popular i Assessor de pastors i moviments socials, i autor, entre d'altres, de *Brasil: oportunidades perdidas – Mis dos años en el gobierno de Lula*, Garamond, Rio de Janeiro 2005. Viu a Goiània, capital de l'estat de Goiás, regió central del Brasil.

Pedro A. RIBEIRO DE OLIVEIRA: 1943, sociòleg, Assessor de CEBs, Membre de la Coordinació del Moviment Fe i Política i de l'Equip ISER-Assessoria. Investigador Associat al Programa de Postgraduació en Ciències de la Religió de la PUC de Minas. Viu a Juiz de Fora, MG, Brasil.

João Pedro STÉDILE, 1953, Lagoa Vermelha, economista i activista social brasiler. És l'actual líder del Moviment dels Treballadors Rurals Sense Terra (MST)

Gautxo de formació marxista, i un de los majors defensors d'una reforma agrària al Brasil. Nascut a l'estat de Rio Grande do Sul, fill de petits agricultors d'origen trentí (Itàlia), resideix actualment a la ciutat de São Paulo. Format en economia per la Pontifícia Universitat Catòlica (PUC-RS), amb postgraduació a la UNAM de Mèxic. Va actuar com a membre de la Comissió de Productors de Raïm, dels Sindicats dels Treballadors Rurals de Rio Grande do Sul. Va assessorar la Comissió Pastoral de la Terra (CPT) a Rio Grande do Sul i a nivell nacional, i ha treballat en la Secretaria d'Agricultura de Rio Grande do Sul.

Participa des de 1979 en les activitats de la lluita per la reforma agrària, essent un dels fundadors del Moviment dels Treballadors Rurals Sense Terra (MST) i, actualment, membre de la seva direcció nacional. És autor de diversos llibres sobre la qüestió agrària.

Paulo SUSS: de.wikipedia.org/wiki/Paulo_Suess

Josep Maria TERRICABRAS (Calella de la Costa, 1946) és catedràtic de filosofia i director de la Càtedra Ferrater Mora de Pensament Contemporani de la Universitat de Girona. Actualment, exerceix de professor de filosofia en aquesta Universitat i col·labora amb diversos mitjans de comunicació catalans com *El Periódico*, *El Temps*, TV3 i Catalunya Ràdio.

Entre les seves publicacions més importants, destaquen *Atreveix-te a pensar*, *Ètica i llibertat* i *Fer filosofia avui*. També ha realitzat l'adaptació del projecte

Philosophy for Children i ha dirigit l'actualització del *Diccionari de Filosofia* de J. Ferrater Mora. Defensor de la responsabilitat ciutadana i de la necessitat i capacitat de reflexió de la ciutadania per encarar els problemes comuns.

Martín VALMASEDA, director de CAUCE, Centre Audiovisual de Comunicació i Educació, a Guatemala. Tota una vida dedicada a la militància de la comunicació alliberadora. El seu audiovisual "La Isla" passarà definitivament a la història com el símbol de la pedagogia popular audiovisual de tota una època.

Víctor VIÑUALES EDO. Sociòleg, director de la Fundació Ecología y Desarrollo des del 1995, president de Nexos, empresa social dedicada a impulsar la compra responsable en organitzacions, vicepresident d'Analistes Internacionals en Sostenibilitat, membre del Consell de Greenpeace, membre del Consell Assessor d'Inditex, del Consell Assessor de l'EXPO 2008, que té com a lema «aigua i desenvolupament sostenible», del Fòrum d'Experts en Responsabilitat Social Empresarial del Ministeri de Treball i Afers Socials i cofundador de la revista *En Pie de Paz*.

Francisco WHITAKER, 1931, arquitecte i urbanista, va treballar a partir del 1957 en investigació social amb mossèn Lebret, i en Planejament del Govern de São Paulo (1959/62). Director de Planejament de la Reforma Agrària en el Govern Goulart (1963/64), assessor de la CNBB en l'elaboració del seu Primer Pla de Pastoral de Conjunt (65/66). Exiliat de 1967 a 1981. Assessor del Cardenal Paulo Evaristo Arns del 82 al 88. Regidor a São Paulo pel PT (89/96) i Secretari Executiu de la Comissió Brasileira de Justícia i Pau (96/2003), a la que representa en el Consell Internacional del Fòrum Social Mundial. Membre del Moviment Nacional de Combat a la Corrupció Electoral. Ha escrit *O Desafio do Fórum Social Mundial* (editorials Perseu Abramo i Loyola), traduït a 5 llengües. El 2006 va rebre a Suècia el Premi Nobel Alternatiu (Right Livelihood Award). Resideix a São Paulo.

Raúl ZIBECCHI, periodista, analista internacional del setmanari *Brecha* (Uruguai), del diari *La Jornada* (Mèxic) i d'altres mitjans llatinoamericans i europeus. Premi Internacional de Periodisme José Martí (Cuba 2003). Docent i investigador sobre moviments socials a la Multiversitat Franciscana d'Amèrica Llatina. Ha publicat diversos llibres: *Los arroyos cuando bajan*, *Los desafíos del zapatismo*, *La mirada horizontal*, *Emancipación y movimientos sociales*, *Genealogía de la revuelta*, *Argentina, la sociedad en movimiento*, i *Dispersar el poder. Los movimientos como poderes antiestatales*, entre d'altres.

ADRECES DE CONTACTE
DELS COMITÈS
CRISTIANS DE SOLIDARITAT
www.comitesromero.org

COR A CORUÑA

Rúa Fonseca, 8
15004 A CORUÑA
Tèl: (34) 981 216 096 Comitè / 981 228 430
Fax: 981 216 861 (a l'att. del COR)
corunia@comitesromero.org

COR CÁDIZ

Apartat 2.440
11080 CÁDIZ
Tèl: 856 079 035 (Lola)
Fax: 956 275 504
cadiz@comitesromero.org

COR ALBACETE

c/ Pedro Coca, 7
02004 ALBACETE
Tèl: (34) 967 228 093 Comitè
Fax: 967 602 764
albacete@comitesromero.org

COR CARTAGENA

c/ Angel Bruna, 46, 8è C
30203 CARTAGENA
Tèl: 968 081 457 Comitè
cartagena@comitesromero.org

Comitè de Solidaritat amb Centreamèrica

c/ Largo Caballero, 107, 3r 3a
04008 ALMERIA
Tèl: 950 268 416 / 950 267 074
Fax: 950 265 830
almeria@comitesromero.org

Guipuzkoako O. Romero Solidaritza Batzordea

Posta Kutxa 1.789
20.080 DONOSTIA (Guipuzkoa)
Tèl: 943 461 165 Comitè / 943 760 420
Fax: 943 450 758
donostia@comitesromero.org

COR BARCELONA

Passeig Fabra i Puig, 260, 2n 2a
08016 BARCELONA
Tèl: 933 498 803 Comitè 933 853 558
Fax: 933 405 834 (a l'att. del COR)
barcelona@comitesromero.org

COR GIJÓN

c/ Cabrales, 37
33205 GIJÓN (Asturias)
Tèl: 985 091 400 / 985 222 602
Fax: 985 276 188
asturias@comitesromero.org

COR CACERES

Apartat 1.019
10080 CACERES
Tèl: 927 223 676 / 927 240 038
caceres@comitesromero.org

Comissió Agenda Llatinoamericana

c/ Sta. Eugènia, 17
1700 GIRONA
Tèl: 972 219 916
Fax: 872 08 11 67
llatinoamericana@solidaries.org
www.llatinoamericana.org

COR LINARES

c/ Pintor R. de Torres, 15, 3r E
23700 LINARES (Jaén)
Tèl: 667 452 228 / 607 693 965
Fax: 953 693 300
linares@comitesromero.org

COR LLEIDA

c/ Acadèmia, 17
(Edifici Acadèmia Mariana)
25002 LLEIDA
Tèl: 973 321 270
lleida@comitesromero.org

COR MADRID

c/ Argumosa, 1, 6è B
28012 MADRID
Tèl: 91 539 87 59
madrid@comitesromero.org

COR MURCIA

Avda. Juan de Borbón, 16, 2n E
30007 MURCIA
Tèl: 968 235 011
Fax: 968 364 182
murcia@comitesromero.org

Comitè Cristià de Solidaritat amb AL

Apartat 1.104
31.080 PAMPLONA
IRUÑEA (Nafarroa)
Tèl: 948 241 439 / 948 121 348
pamplona@comitesromero.org

COR PUERTO REAL

Pça. de Grazalema 4, 2n B
11510 PUERTO REAL (Cádiz)
Tèl: 956 832 866
puertoreal@comitesromero.org

COR STA. MARIA DE MONTBUI

c/ Tossa, 12
08710 STA. MARGARIDA DE MONTBUI
(Barcelona)
Tèl: 938 039 262
stamargarida@comitesromero.org

COR TARRAGONA

c/ Amposta, bloc 26
baixos 26 Torreforta
Tèl: 977 544 328 Comitè
Fax: 977 547 339
tarragona@comitesromero.org

COR TERRASSA

Parròquia de San Lorenzo
Pça. de la Immaculada, 12
08226 TERRASSA (Barcelona)
Tèl: 93 783 05 99 / 93 785 45 40
Fax: 93 783 44 75
terrassa@comitesromero.org

COR TORREJÓN

c/ Duque, 76 (Barrio del Castillo)
28850 TORREJÓN DE ARDOZ
(Madrid)
Tèl: 91 656 05 05 / 91 656 37 92
Fax: 91 675 44 15
torrejondeardoz@comitesromero.org

COR VALÈNCIA

Monestir de Poblet, 14, 11è
46015 VALÈNCIA
Tèl: 963 474 016 Mercedes

COR VALLADOLID

c/ Simón Aranda, 13, 1r, oficina 5
47002 VALLADOLID
Tèl: 983 296 524 Comitè
Fax: 983 475 574
valladolid@comitesromero.org

COR VIGO

Parròquia Cristo da Victoria
R/ Baiona, 9 – B Polígono de Coya
36209 VIGO (Pontevedra)
Tèl: 986 213 453 (Ana Belen)
Fax: 986 214 110
vigo@comitesromero.org

COR SARAGOSSA

c/ José Patricio Frontiñan, s/n
50004 ZARAGOZA
Tèl: 976 432 391 Comitè
976 392 468
Fax: 976 392 677
zaragoza@comitesromero.org

FASIS

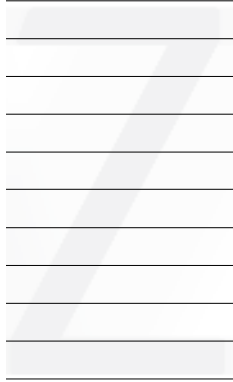
c/ Foradis, s/n
07009 PALMA DE MALLORCA
Tèl: 639636763 (Paco Carmona)
fasis.mallorca@gmail.com

Blank lined writing area on the left side of the page.

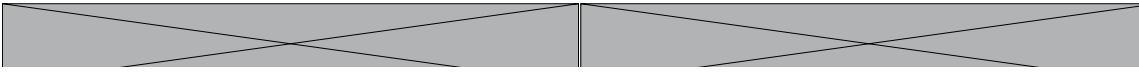
Blank lined writing area on the right side of the page.

Handwriting practice sheet with two columns of horizontal lines. The top header area is shaded gray and contains the letter 'D' on both sides. The main body of the page is divided into two columns by a vertical line, each containing 20 horizontal lines for writing. At the bottom of each column, there is a large, faint watermark of the letter 'A' on the left and 'Z' on the right.

Handwriting practice sheet with two columns of horizontal lines. The top section is a grey header with a diagonal cross. The bottom section contains large, faint letters 'A' and 'Z' for tracing.

A notebook page with a central vertical binding. The top corners are marked with the letter 'G'. The page is ruled with horizontal lines. A faint, light-colored illustration of a hand with the index finger pointing to the right is centered on the page.

A series of horizontal lines for writing, organized into two columns. The left column contains 20 lines, and the right column contains 20 lines. At the bottom of each column, there is a large, faint watermark of the letter 'A' on the left and 'Z' on the right.

L

M

This is a handwriting practice sheet. It features a grey header at the top with a white 'L' on the left and a white 'M' on the right. Below the header, the page is divided into two columns by a vertical line. Each column contains 20 horizontal lines for writing. In the lower half of the left column, there is a large, faint, light-grey letter 'A'. In the lower half of the right column, there is a large, faint, light-grey letter 'Z'.

A set of lined paper with two columns of horizontal lines. The top header area is shaded gray and contains the letters 'N' and '0'. A faint, large watermark of the number '3' is centered on the page.

Handwriting practice sheet with two columns of lined paper. The top header is grey with a white 'X' pattern. The page contains 20 rows of horizontal lines for writing. At the bottom of each column, there are large, faint, light-grey letters 'A' and 'Z' respectively, serving as a guide for letter height and placement on the lines.

Handwriting practice sheet with two columns of horizontal lines. A large, faint watermark of a hand pointing to the right is centered on the page.

Handwriting practice sheet with two columns of horizontal lines. The top section is a grey header with a diagonal cross pattern. The bottom section contains large, faint letters 'A' and 'Z' for tracing.

V

W

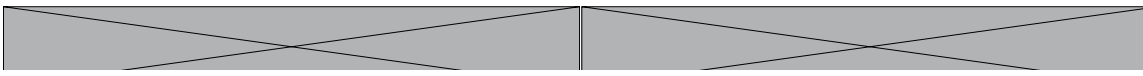
A handwriting practice sheet with two columns of horizontal lines. The top of the page features a grey header with a white 'X' pattern. A faint, light-colored illustration of a hand pointing to the right is centered on the page.

X

Y

Lined writing area for the letter X. The page contains 20 horizontal lines. A large, faint, light-gray letter 'X' is centered vertically and horizontally across the page, spanning from approximately the 6th line to the 14th line.

Lined writing area for the letter Y. The page contains 20 horizontal lines. A large, faint, light-gray letter 'Y' is centered vertically and horizontally across the page, spanning from approximately the 6th line to the 14th line.

A series of horizontal lines for writing, organized into two columns. Each column contains 20 lines, providing a structured space for text entry.

Política sí o política no? Cal reconèixer que la decepció que ha vingut provocant la política, pràcticament a tots els països, crea una actitud de desconfiança, de menyspreu i fins i tot d'indignació envers la política. Els escàndols de corrupció i nepotisme, la falsedat de les promeses electorals, les aliances espúries, la inèrcia interessada de les oligarquies nacionals i la submissió de governs i polítics a la macrodictadura del capitalisme neoliberal... Aquesta política cal que mori. Mundialment ja és una política morta...

Denunciant aquesta política iniqua, reivindiquem la veritable política. Diversos especialistes escriuen a la nostra Agenda, proporcionant informació i pistes d'acció, particularment en àrees més profanades o més oblidades: política i drets humans, dona, mitjans de comunicació, moviment popular, cultures, religió, la política i economia...

S'ha de somiar caminant. Volem i hem de ser polítics, fer política. Ens autoconvoquem per entrar, tots compromesos i esperançats, en aquesta gran mobilització d'objectius, de fòrums, de campanyes, de realitzacions. Demanem, somiant alt, que la política sigui un exercici d'amor, la celebració diària d'una convivència veritablement humana. Una política fraterna i sororal. Un culte diari a la Humanitat i el millor culte al Déu viu. Volem ser polítics i fer política, sense neutralitat possible, sense equidistàncies hipòcrites.

Aquesta edició de la nostra Agenda, doncs, vol ajudar a pensar i a assumir allò que cal fer per tal que la política visqui, ressuscitada, lluny dels "sepulcres blanquejats" i sigui una política humana i humanitzadora.

Pere Casaldàliga

LA POLÍTICA S'HA MORT... VISCA LA POLÍTICA!